

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Auctores octo cum glossa

[Paris], um 1496

[urn:nbn:de:bsz:31-299202](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-299202)

+ DM 401

von

T
24.

AN 759

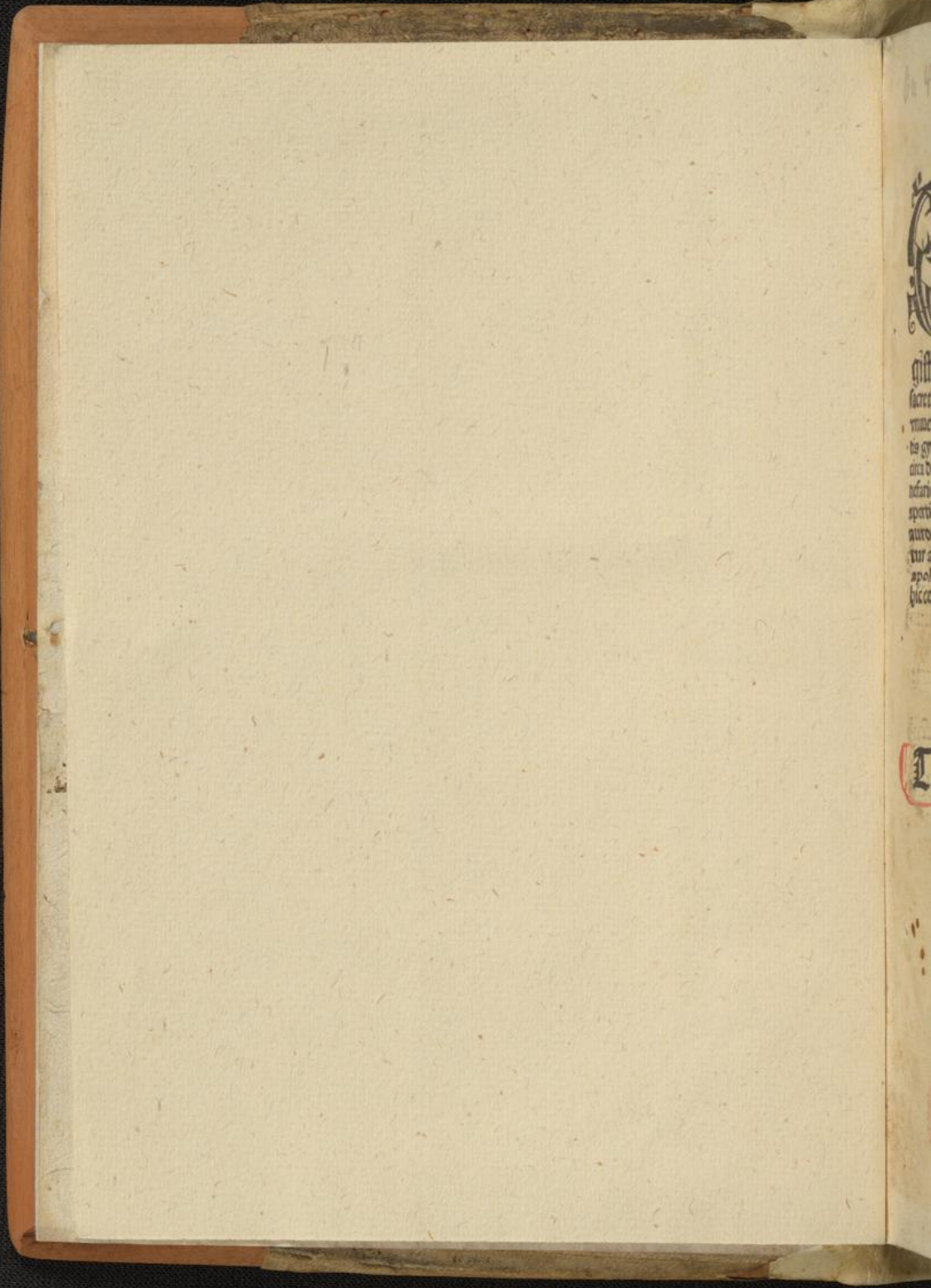
AN 760

AN 76A

IP, +10546.

GW 2795 (II) (2 an Du 401)

GW 4607 (7 an Du 401)

giff
facre
vime
te gr
cra d
ndari
spati
auro
tur a
apol
pice

D

Prologus

Thiopu terras iam feruida torruit estas

In cancro solis du voluitur aureus axis

S Multi licet magno et excellenti ingenio viri ad presentis libelli expositione se applicauerint. vno haud iniuria laboris iste quem aggredior: superuacuo atque superfluo videbitur dabo equidem opera quantum magis valuerit quominus superfluo ipse res periar: nec intendo quouismodo ab his que ab alijs bene conscripta fuerunt ex arrogantia recedere. Scio namque dicere comico nihil esse iam dictum quod non sit dictum prius. quare equum est et nos cognoscere atque ignorare que factitarunt veteres sic faciunt noui. Erit ergo modus procedendi talis: quia primo premititur textualis sententia. deinde si opus fuerit aptior: materie determinatio: et dicere unde originaliter sumpsit exordium. Demum litteralis constructio: et terminorum grammatice constructio: non euagando aliquo modo extra materiam allegando alias fabulas vel historias. quia ex talibus in se et honestissimis quidem presentis liber totus contextus. Et ne a communi et approbato inchoandi modo recedat: vidende sunt cause operis et aliqua alia ad intellectum pleniorum preferentia. Causa igitur materialis est multitudo historiarum biblicarum: figurarum poetarum hic positum. vel causa materialis siue subiectum est victoriave ritatis supra falsitatem. quia circa illud versat totum opus. Causa formalis est duplex. scilicet forma tractandi que est modus agendi narratiuus: probatiuus profuturius. Et forma tractatus que est diuisio libri per partes principales: et illarum subdivisio per particulas. Causa efficiens est pene ignota. Dicitur tamen aliqui quod theodolus ipsum composuit. Alij dicunt quod Iohannes chryostomus doctor: theologus eminens scilicet. Alij dicunt aliter: sed super hoc non est curandum multum. Et ego credo quod theodolus non sit proprium nomen actoris: sed nomen noui inuentum et fictum secundum proprietatem rei et materie: sicut in comedijs dauuus: quasi dans vana. Causa finalis est ut videatur aliter a pseudo predicatore: et pueris hominibus veritas ipsa sepe crimine: tamen ipsa vincit falsitatem. Ex quo patet utilitas operis. Hortamur enim in isto libello amare veritatem et fugere falsitatem et mendacium: et credere quod falsitas a veritate superatur. Ideo dicit hieronymus. vos nobiles aut ignobiles hec est conditio veritatis ut eam semper inimicitie persequantur: sicut per adulationem perniciose amicitie consequuntur. Et chryostomus super matheum Non solum proditor veritatis est qui mendacium pro veritate loquitur: sed qui non libere pronunciat veritatem quam pronunciare oportet. Intentio etiam patet ex eodem. Titulus est talis. Incipit liber vel egloga theodoli. Et iste titulus innuit quod theodolus sit nomen actoris. Ad dicatur sic. Incipit theodolus: ut theodolus sit nomen huius egloge: sicut eunuchus nomen vnius comedie. sicut etiam tragedie proprijs nominibus nominantur. sicut etiam intitulatur quelibet egloga virgilij. Dicitur autem theodolus a theos quod est deus et dolus h. quia in hac egloga agitur de veritate qui est ipsemet deus. Deus enim est prima veritas. et de dolo id est falsitate. Et pro latiori declaratione sciendum est quod egloga dicitur esse vana descriptio bucolicorum: et est mania humilis mores predicans per introductionem rusticarum personarum: ut pastor. Et dicitur ab eglo quod est capra et logos fimo

§ 2

matheus

Prologus

Theodolus

egloga

theodolus

eglogay 3 et

ambrosius carmen

psalmus x. salm
alithia
fructus p. p. p. p.
p. p. p. p.

libri psalmodiarum

aliter ambr. p. p.

quasi sermo capitulus. i. humilis, vel quia a capris et talibus ruralibus pos-
sionibus talis sermo sumit. Et glose communes solent hic distinguere
tria genera eglogay, sed non videtur mihi salua reuerentia actoris quod illa di-
stinctio sit bene posita: aut consona dictis poetarum, ideo eam omitto. Alte-
rius considerandum est quod inter omnes eglogas et virgilij et francisci petrarche
et aliorum priorum egloga videtur esse honestior: fructuosior: et maiori artificio com-
posita: et grauioribus sententijs plena, ideo merito versus habet quod eam adiscat
iuuenes. Et composuit actor ad similitudinem vniuersi virgiliani: que incipit,
Dile mihi dametha ciuium pecus. Et hic recte idem ordo et modus proceden-
di obseruatur. Etiam hic seruat actor legem amabei carminis: sicut ibi. Pro
quo sciendum est quod amabei carmen sic dictum est ab inventore, dicitur autem
id in quo introducitur persona altercatas. Et prima eius pars pro libito in-
cipit, secunda vero plus semper et maius vel contrarium aliquid dicit. Et si ser-
uitus sic diffinit carmen amabei: quod est quotiens qui canit equali nume-
ro versus utitur, et ita se habet ipsa responsoriet aut maius aut contrari-
um aliquid dicat. Unde hinc introducuntur tres persone, scilicet pseudus Alithia
et Fronesto. Per pseudum intelligitur falsitas, quia pseudus est fal-
sus propheta vel predicator. Per alithiam intelligitur veritatem: ut dicunt alij
et de deo alio: et theos quod est deus. Et per fronestum intelligitur sapientiam
vel prudentiam. Et pro isto aduertendum est quod per pseudum possumus intelli-
gere synagogam siue dyabolum: vel tempus ante tempus gratie, per alithiam ecclesiam
aut christianorum: cuius caput est christus, et vicarius eius et minister est papa, vel
intelligimus filium dei vel tempus gratie, quia lex noua vincit cerimonialia et fi-
guras veteris legis, et christus vicit dyabolum: et in infernum spoliavit et tempus
gratie dedit: quod est tempus aliud a tempore legis antique, sicut magis theo-
logice declarandum esset. Et ex hoc patet fructus qui laet sub hac egloga: et
qualiter intelligi potest. Patet etiam quod intelligatur per personas introductas: si-
cut in virgilio per dametham: menalcam: et palemonem alie persone intelliguntur.
Iste liber supponit vel subalternat theologicam scientiam quantum ad morales
partes ipsius, vel potius ethice: hoc est morali philosophie, quia mores nostros com-
ponit et instruit. Istis premissis descendo ad textum. Sciendum est quod prima di-
uisio textus diuiditur in duas partes principales, in phemium scilicet vel exordium,
et in narrationem vel tractatum. Secunda ibi: primum cretheis etc. Et ista alias
subdiuiditur. Primum quod incipit Ethiopum terras: diuiditur in duas partes. Pri-
mo describit tempus in quo facta est disputatio ista vel altercatio inter pseu-
stum et alithiam. Secundo describit statum: dispositiorem: et modum utriusque. Se-
cunda ibi: copuleratque suas. Et ante litteram exponatur premissum est vniuersi
quod dicitur breuiter in sua summa theologicis: scilicet quod sacra scriptura quattuor mo-
dis exponitur, scilicet historice, allegorice, anagogice, et tropologicis. **H**ystoria ut
dicitur pseudo, primo ethymologi, est narratio rei geste per quam ea que in preterito
facta sunt cognoscuntur. Allegoria est tropus quo aliud significat quod dicitur
per se donatur in barbarismo. Et allegoria est deo non ad aliud sermone trans-
latio. Et dicitur ab aloes quod est alienum: et goze dicitur vel locutio, quia aliud dicitur et ali-
ud intelligitur. Et allegoria multis modis sumitur. Quibus a persona: ut ysaac
significat christum. Quibus a re que non est persona: ut aries occisus significat car-
nem christi passam. Quandoque a loco, ut christus predicatur ascendit in montem
vbi eminentia loci significat sapientiam eius: eloquentiam vel excellentiam.

Prologus

Quandoq; a numero: vt apprehendēt septē mulieres virum vnū. id est septem dona gratiarū. Quandoq; a tempore: vt non sit fuga vestra i hunc me. id est in gelicidio charitatis. Quandoq; a negotio vel factor: vt interfectio golie a dauid: interfectionē diaboli a christo significat. Anagogia si cut dicitur in prologo eiusdē species est allegorie. sed differentia est quia allegoria est mysticus sensus vtinens ad militatē ecclesiam. Anagogia vero est mysticus sensus vtinens ad triumphantē ecclesiam. vñ anagogia est locutio de terrenis: que per terrena dat intelligere supcelestia. vt in illis verbis apostoli. Hierusalem que sursum est mater nostra. Et dicitur ab ana qd est sursum ⁊ gogos ductio. Tropologia est sermo conuersus ad edificationē anime ⁊ morū bonorū informationē. Et dicitur a tropos qd ē conuersio ⁊ logos sermo. Sicut cū dicitur qd per hoc qd dauid interfecit goliam: intelligitur qd humilitas deuicit superbia: et sapientia vincit fortitudinem. Et vt quatuor predicta breuiter comprehendas hystoria docet factū tropologia faciendum: allegoria credendū vel intelligendū: anagogia ap parendū. Exemplum in hac dictione hierusalē. Hystorice enī nomen est cuiusdam ciuitatis: tropologicē tipus est anime fidelis: allegoricē figura est ecclesie militantis: anagogicē tipum gerit ecclesie triumphantis. Ideo ista p mittūt vt sciatur qd aliquādo textus erit exponēdus hystorice. aliquid allegoricē. ⁊ sic de alijs. quibus pmissis insistendū est ad expositionē textus. Picit ergo qd christus in quo primo cepit esse disputatio et lis inter veritatem ⁊ falsitatē fuit tempus estiuum quo aduruntur terre ethiopum ppter excessiuū feruorem in mense iulij: in quo solis aureus axis dicitur volui ⁊ moueri in cancro signo celesti. Ista est textualis snia in qua oportet videre mysticū sensum latentē sub cortice. ⁊ pōt eē duplex. Primus est qd estus ⁊ feruor pctōr iam effecerat homines nigros sicut ethiopes ⁊ denigratos vicijs ⁊ sceleribus: quando aureus ille ⁊ diuinus axis solis hoc est filius dei: qui est sol verus iusticie volutus est in vtero virginali per incarnationē. Secundus sensus est iste. feruor tempore tribulationū ⁊ persecutionū iam labefactus vulnerauerat ⁊ cruciauerat fideles: quādo caro christi preciosa ⁊ aurea dignata est volui ⁊ conuersari in hoc mūdo retrogrado gradiendi retro a veritatis tramite. Sequitur cōstructio. Cōstrue[estas feruida]. i. calida [torruit]. i. torruerat [iā terras] id est regiones ⁊ patriā [ethiopū]. i. illoꝝ populorū [vum axis aureus]. i. splendidus ⁊ lucidus ad modū aurei solis: qui est planetarū lucidissimus [voluitur]. i. mouetur [in cancro]. i. i hoc signo celesti. vel ly solis potest construi cū ly cancro. Et sic patet ex dictis: quid per estatē debeamus intelligere. vel potius quid per ethiopes. quid per solem. ⁊ quid per cancerū sōdo construēdo illud nō reperit. Circa istam litterā est aduertens qd actor noster vtitur hic quadā figura que dicitur tronographia: que interpretatur tēpore descriptio: sicut poete frequēter tēpora describūt. Quā est illud. Cronographia solet certū describere tēpus. Item quando exponit torruit. i. torruerat ponit tēpus pro tēpore. ⁊ est alia figura locutiois que dicitur anthitess. iuxta illud. Sepius audiuī tēpus pro tēpore poni ⁊c. Itē fm aliquos quādo dicit textus aureus axis solis est sinodoche locutionis. quia ibi p axem solis intelligitur ipse sol: qui in singulis mensibus signa peragrat et mouetur in eis. Et qualiter hoc intelligitur videatur in tractatu de

July

Chronographia

Ethiologus

spira. quia illud declarare hic esset frivolum et superfluum et mittere falce
in messem alienam. quia hic sum trimum odo poeta historicus et grammati-
cus. Et sic ergo in hoc textu ponitur pars pro toto. iuxta illud. Si parte su-
mas pro toto vel viceversa. Sinodothen facies etc. Postremo insistentium
est aliquid expositio grammaticali singularum terminorum istorum primorum ver-
suum. licet in sequentibus textibus ita possent termini declarari. sed quia
hoc esset nimis plurimum. ideo trimum tangam difficiliore dictiones. de quibus
et etiam de alijs si latius videre quis voluerit videat papiam. hugutio
nē. bitones. catholicon. breuiloquū et similea. Ethiopū hic et hec ethiops
nomen gentile derivatur ab ethiopia. vñ dicit hugutio. Ethiops dicitur
sunt a filio cayn qui vocatus est thus a quo origine traxerunt. Thus est
hebraica lingua ethiops interpretatur. inde dicitur ethiops ethiopia ethio-
pium. ethiopicus ethiopia ethiopicum. vñ dicitur ethiopia interpretatur tene-
bre [terra] dicitur a tero teris. quia assidue terat. vel a torreo ut dicit catho-
licon. quia siccitate torreat. vel dicitur quasi raris trita. et est ethymolo-
gia. Et inde dicitur terreus terra terreum de terra existens. et terrenus et
terrestris. et terrosus sa. sum. Et appellatur terra arida ad distinctionem.
quia naturalis sua proprietates est siccitas. ut dicitur. ij. de generatione. Alia
multa ipse catholicon dicitur [iam] adverbium est temporis. et componit etiam
iam tam q. ut ebrardus [feruidus] da. dum. i. calidus da. dum. et inde
feruiditas. dicitur a feruo es. et significat bullire: squalere: calefieri: estua-
re. Et dicitur feruo quasi flos habeo per ethymologia. Idiscianus dicit q
feruo et feruo habent idē preteritū. s. ferui. inde feruo. et habet composita
esserbeo vel esserueo. de feruo. cōferuo. et ab eo dicuntur inchoativa [Tor-
reo] ree. rui. tostus. i. vrere. assare. siccare. cremare vel vertere: sive volue-
re. iuxta illud. Qui torret voluit. siccatur. crematur. assatur et vrit. Itē catholico
inde torrens torrentis. conusco scis. Torris. Titio gallice tison ignitus isti
pes a quo torriculus. Inde torridus [etiam] ab estu. et est calida et sicca pars
anni. Et sunt quatuor partes. iuxta illud compoti. Per petro dicitur etc. An
catholicon. Dat clemens hymē. dat petrus ver cathedratus. Estuat vr-
banus. autinat bartholomeus. Inde estualia nomen diminutivum: inde
estifer et estiuus [cancer] equivoce est. ut dicit ebrardus. Hic caput cancer
pro signo zodiaci. Anō dicitur papias. Cancer est quartū signū dictus quia
cū ad eum sol ventat retrogradus in modū cancri. Et allegat catholicon
hec metra. Est animal signū cancer vicibus malignū. Cancer cāceris mor-
bus. cancer cancri stellaque piscis. De isto signo latius tractat in de spera
et de alijs [Sol] planeta lucidissimus. quia solus luceat. Inde solaris dicitur
solanus et subsolanus. inde solstitiū et solsequiū [voluo] notū est. inde vo-
lubilia. et habet multa composita. scilicet auoluor: cōvoluor: reuoluor etc. Inde
voluo uas. frequentativū. Aureus est illud quod est totū de auro. Aurū dicitur
ab aura sive bitonem: et aureus quod in superficie tantū. et dicitur de au-
ro auras. inde auricalcū: et aurithomus quod habet aureos capillos. Axis
celi est septentrionalis linea recta per mediā pilā spera sive papiam: et su-
mitur pro parte rote. et est masculini generis.

Cōpuleratque suas tulle sub amena capellas
Natus ab athenis patre cognomine pseustis

~~capitulum~~
~~pa ad~~

capitulum

Prologus

Pellis panthere cui corpus textit vtrunq;
Bicolor et rigida s perflauit fistula buccas
Emittens sonitum per mille foramina vocum.

Quia est secunda pars huius prologi que diuidit in tres partes. Primo describitur status pfectus gestus et labor. Secundo status alitibie. vbi ostendit qd alitibie excellere in istis pfectis indignat' increpat alitibie: et ea ad certamen et disputationem puocat. Secunda ibi. Ad fontem iuxta etc. Tertia ibi. Non tulerat pfectus. Dicit qd in prima parte literalis qd pastor quidam atheniensis natione dictus pfectus cognomine pgregauit capellas suas sub arbore tilie amena et delectabili: cuius pastoris corpus cooperitum erat pelle panthere aialis variorum colorum: et vehementer cum fistula resonabat emittendo varios sonitus per foramina fistule. Intelligitur sic qd pfectus. i. diabolus vel falsitas: natus ab athenis ciuitate grece. in qua greca semper fuerunt dolosi et cauti homines. iuxta illud virgilij. ij. encydoas de vitre. Ille dolis instructus et arte peccator. i. grece. et illud aut nulla putaris dona carere dolis danauim. i. grecorum. Ille qd pfectus pgregauerat homines vitis fetidos et infectos. sicut capre fetide sunt sub amenitate et delectabilitate buti mundi: qui bene comparantur tilie arbori instructis: quia quicquid est in mundo: aut est occupiscentia carnis: aut supbia vite: vt dicit scriptura. Induebat pelle panthere bicoloris. i. habebat animam habituatum in diuersis fallacijs. Et tunc fistulatio istius fecit inflatos super hoc est dulcedo apparens suarum blandiciarum fecit homines inflatos superbia: et rigidos per obstinationem in peccatis. Et ille pfectus mittebat pdicationes suas falsas per mille diuersitates fraudum: imo per infinitas quibus alliciebat auditores et illectos decipiebat. deceptos superbos faciebat. et superbos obstinatos in malicia in gehennam detrucebat et conducebat. vbi nullus ordo etc. **Construe.** [q] pro et pfectus: id est ille vir falsus [natus ab athenis] athene nomen est ciuitatis in grece. vbi primo fuit hec alma parisiensis. vniuersitas. de qua ciuitate romam translata est: de roma parisiensis situata: vbi concedente ihesu christo vsq; ad seculum finem ab ea gallozum regnum celeberrimum et christianissimum dicitur et floreat. Et dicitur ab a quod est sine et thanatos quod est mors. [pastor cognomine] quia non erat verus sed mercenarius. sicut sunt multi pastores nostri temporis tantum cognomine et non vero nomine. quia animam suam non ponunt pro ouibus suis [copulerat] id est aggregauerat. Dicitur enim compellere quasi simul in vnum pellere [suas capellas] id est paruas capras. et est diminutiuum [sub amena] et tenetur neutraliter id est sub delectationes et oblectamina [tilie] arboris iutilis [cui] scilicet pfectus [pellis bicolor panthere] illius animalis colorati bicoloris coloribus. ideo dicitur a pan quod est totum et erberon varium [textit] id est cooperuit [vtrunq; corpus] id est corpus et animam [vel] id est vtraque partem corporis. hoc est membra et partes christi [et fistula] tale instrumentum musicum [perflauit buccas rigidas] id est flauit per buccas rigidas. id est per duo labia: vel per ora eius. Et est hic ypallage figura. quia agens ponitur pro patiere. ideo intelligit sic. i. bucce rigide pflauit

et dicitur

agens

yplo

runt fistulā. iuxta illud. Si dicat agens patiens res vel viceversa: fiet ypa
 lagiu. ac. [fistula] iung[itur] [fontem] [sonitū] per mille foramina vocu[m] ponit hic
 numerus finitus pro numero infinito de cetero vt opus breuius fiat. et
 ponēdo textū notabo difficultates textuales in quolibet verbo: et vbi ex
 pedio dictionū deriuatioēs vbi distinctus ponit possunt. Et si amenū dicit
 ab a qd est sine et mene defectus. Natus de nascor dicitur pastor a pascendo.
 cognomie qst cognatiois nomē. pseudis. i. falsitas: inde pseudo. i. falsus:
 et pseudo ppheta. pāthera est epicheni generis. Alio mō dicitur pāther. corp⁹
 dicitur qst cordis opus. i. custodia. vel dicitur a corū rēpendo. vtrūq; de vter ra. rū.
 qd idē est sicut qd que qd. Discolor cōponit de dis et color. rā. et est cois ge
 nertis. Rigidas de rigeo ges. Fistula a phonos sonus. Emittens. i. extra
 mittēs: de e. et mitto rā. Sonitū de sono as. Nulle nomē numerale et ide
 clinabile. bene regit milia declinabile. Foramina dicitur a foras. For de voco
 cas. inde vocalis. inde vocifero ras. sed qd ista sūt satis clara: licet sint vti
 lissīma tacebo talia. quia si taliter omnia dicenda ponerent: opus esset ni
 mis magnum et fastidiosum.

Ad fontem iuxta pascebat oues alithia:

Virgo decora nimis dauid de semine regis

Cuius habens cytharam fluuii percussit ad vndam.

Sublisterat fluuius tanta dulcedine captus

Auscultando quasi modulantis carmina plectri

Ipseque balantum grex obliuiscitur esum.

¶ Ista est scda p̄cula i qua describitur status et gestus alithie. et ostendit
 excellētia ei⁹ sup pseudis. Et in iuidia pseudis i eā p̄lauit. Et ergo ter
 tuar sic. Alithia. virgo pulcherrima de gñe dauid regis oīa custodiebat
 gregē ouīū iuxta fontē. et gerebat cytharā dauidicū qua tā melodiose lu
 debar vt fluui⁹ melodia cythare listeret cursum suū: qst auscultando car
 mina melodiosa que per eā i illa cythara canebant. et ido ita dulcē cane
 bat qd etiā grex suus oēm cibū p̄e dulcedine melodie negligebat. Exponē
 do et applicādo per a lithiā intelligim⁹ ecclesiā vel veritatē: vt sic dicatur
 qd ecclesia vel vera p̄dicatio pascebat oues suas: hoc ē fideles xp̄ianos
 simplices simplicitate colūbina: et mites cibo spūali. qd nō ex solo pane
 viuūt homo: sed ex oīni verbo qd p̄cedit de ore dei. Et erat iuxta fontem
 scilicet baptisimi. qd tūc cepit esse tēpus gratie. Tūc autē diuina lege et euan
 gelica instruebantur simplices p̄ ap̄los: et ita ecclia erat nimis pulchra. sicut in
 cāticis cāticorū clare et pulchre ponit. Et ista descendit de genere dauid. qd
 xp̄⁹ fuit natus de semine dauid fm carnē. Et dicebat hēre cytharā dauid
 hoc est psalteriū vel alia p̄cepta vel documēta salubria. pphetarū. et cū hāc
 cythara p̄cussit ad vndā. hoc est ad populū p̄dicādo nouā legē: vt vetus
 lex dimitteret. Et tūc populus audis dulcedinē et sanctitatē et mysteria
 istius legis. substituit. nec p̄cessit ulterius in veterē legem: cognosces hāc
 esse legē sc̄tam et tenendā. Et tūc grex fidelis dimisit esū seculariū volu
 tan gūtur multe et ardue materie theologicę quas nō oportet hic tracta
 re. se d sufficit ita celerē ē de q̄tum sufficit ad p̄positū trāsire. **C**onstruc.

[Alithia xgo nimis]. i. multū deco[ra] & pulcra [pascēbat]. i. nutriebat. re-
 ficiēbat oues ad fontē iuxta. s. locū in quo erat pscustus. Et p hoc ostēdit
 q̄ bonus pastor debet esse. ppe gregē suū. q̄b est contra platos: qui dimis-
 sis ouibus ad seculariū principū curias veniūt lucrī pōpe & honous cau-
 sa. vbi tñ p̄cipēs ipsos non que recta sunt facere: sed etiā ad nephandā
 & magna peccata instruit & dirigūt. ista dico [de semie]. i. de genere [da-
 uid regis] de quo inferus dicit. [cu?]. s. dauid habens cytharā [p̄cussit
 ad vndā]. i. ad aquā fluuū [fluu? captus tanta dulcedine] quāta est soni-
 tus cythare [substitērat]. i. arrestauerat vel quiet? māserat [quasi auscul-
 tando carmīa] cantilenas & dictamīa [plectri]. i. lyre [modulantis]. i. dul-
 citer & fm melodiosos musice molulos resonātis [q̄]. p et [ipse grex] cō-
 gregatio est paruorū aialū. ideo seq̄tur. [balantū]. i. ouium. dicit a halo-
 las. q̄b significat clamare. & p̄tinet ad oues: sicut grumire ad porcos [ob-
 liuificū esum]. i. cibū vel comestione. & dicit ab edo es.

Non tulerat pseustus: sed motus felledoloris

Littoris alterius p̄clamat ab aggere tutus.

Cur alithia canis rebus stultissima mutis.

Si iuuat vt vincas mecū certare potestas:

Fistula nostra tuū si vincas cedat in vsū

Dicta dabis cytharam: legē cocamus in equā.

Ista est tertia p̄ticular que sic diuidit̄. Primo pseusti indignati & iudē-
 tis ponit̄ puocatio: q̄ alithiā puocat ad certandū secus p̄gnore posito q̄
 victor lucraret. Secūdo ponit̄ prudens alithie iussio & puocatiois exau-
 ditio. Secūda ibi **I**lla refert. Primo dicit̄ sic saltiter. **N**ū vidit pseustus
 alithiā pascēte dūciter & modeste reficiēte suū gregē. & vidit etiā gre-
 gem attentissimū ad carmīa eius: ipse nō potuit amplius irā suam cōtin-
 nere. sed ipse iratus & illi iudens: ab aggere & littore suo clamare cepit dī-
 cens. **Q**uare imprudētissima alithia cōsumis labore tuū inutiliter canē-
 do corā brutis mutis & insensatis rebus. volo si placet tibi tecū certare. &
 si me deucertis: habebis fistulā nostrā quā vti poteris p̄ libito. **S**in autē
 supra te victoriā habuero: habebō tuā cytharā. **E**t idcirco nunc cōgrege-
 mur & incipiam? decertare & disputare cōtinuādo intellectū iam p̄tractū.
Postq̄ vidit dyabolus xp̄ianos velle parere ecclesie: cōmot? iudicia exis-
 tiens longe distās a veritate clamare cepit. **E**cclēsia tu debes reputa-
 ri stultissima: ex q̄ opatōez meā deseris. **Q**uare p̄dicas reb? mutis: hoc ē
 xp̄ianis. q̄ muti vident̄ respectu p̄phetarū vel garrulitatū p̄borū gētiliū
 naturalit̄ tñ sapiētū & carnalr. **E**t mutis hoc ē stultis & ignaris. q̄ a se-
 cta mea recedūt. **S**i vis me expelleret meā legē destruere: dispute m? ite-
 nos. & si victoriā habueris: mibi subditi tibi obediēt & ecōtra. ¶ **C**ōstruc.
 [p̄seustus nō tulerat]. i. pati nō potuerat: qm̄ iudideret. [sed] ipse [mor?]
 id ē p̄mor? [felle]. i. amaritudine [doloris] p̄clamat. i. p̄cul exclamat [tu-
 tus ab aggere] **A**gger vt dicit buto fm papiā d̄: strues. p̄geries. moles.
 mōticul?. et d̄ ab aggregādo. **E**t ē cuiuslibet rei accruatio vnde fosse &
 valles p̄it repleri. **E**t fm hug. d̄: ab aggero aggeras. i. adunare vel ac-

Prologus

cumulare[alteri]littoris]. **¶** Alithia stultissima: cur. i. quare[cania]. i. p[ro]dicas[rebus] mutis. i. hoib[us] ignaris et stolidis q[ui] te audiunt. [Si iuuat] id est si placet vel delectat[ut] vincas] mecu[m] [potestas] est tibi data[certa] re]. i. disputare mecu[m] [stulticia] n[on]a cedat. i. accedat v[el] veniat[in tuu[m] vsu] si vincas] me. et ta[men] [victa] a me [dabis] mihi [cytharam] tuaz. ergo [coeamus]. i. simul eam[us] vel gregemur et subeam[us] [in equa] legē. i. in equa certamen: posito pignore a quolibet.

¶ Illa refert nec dicta mouent: nec p[re]mia mulcent

¶ De tua nu[m]c adeo: quia vulnere mordeor vno

¶ Quo res cu[m]q[ue] cadit: nisi testis sedulus assit

¶ Si victus fueris: non in e vicisse fateris.

¶ Ita est secunda p[ar]ticula: q[ui] sic diuidit. Primo alithia certame[m] admittit et p[re]sumit exaudiri. Secundo ip[s]a iudicē petit et eligit. Secundo ibi q[ui] mutare nescit etc. Primo dicit. **¶** Pseusis ego no[n] multu[m] moueo: p[ro]pter verba tua. q[ui]a nec tua dicta nocte reputo vel timeo: nec tua munera vel pignore me ad certandu[m] alliciunt. sed retrabor ab hoc actu: et actu differo. q[ui] null[us] e[st] q[ui] tanq[ua]m testis v[el] iudex idone[us] lit[er]e nostrā terminare possit v[el] audire. q[ui] liceret tibi negare te a me deuictu[m] si vict[us] fueris. **¶** Aduertendu[m] est q[ui] p[ro] hoc q[uo]d dicitur hic nec dicta nec p[re]mia etc. dat documentu[m] q[ui] iudex no[n] d[omi]n[us] e[st] acceptator p[ro]sonaz: nec placari p[ro]cio vel p[ro]cio. iuxta illud **¶** Esop. No[n] erat accipien iudicis. **¶** An dicit Aug[ustinus]. in quoda[m] sermone. **¶** Absit d[omi]n[us] vt in tabernaculo tuo. p[ro] paup[er]ib[us] accipiant p[ro]sone diuitiu[m]: aut p[ro] ignobilib[us] nobiles: qui pot[er]it in fine mundi elegisti vt fortia queq[ue] co[n]funderes. Et in libro **¶** Deuf. dicit. **¶** De[us] e[st] magn[us] pot[er]es et terribilis: q[ui] p[ro]sona[m] no[n] accipit nec munera. Item p[ro]sideradu[m] est circa textu[m] q[ui] sicut dicit hieron[imus]. de sumo bono. **¶** Testis falsidicus trib[us] e[st] p[ro]sonis obnori[us]. **¶** Primo deo que[m] piurādo p[ro]tērit. **¶** Secundo hu[m]i dicit hic sedulus. **¶** Multa de p[ro]prietatibus iudicū et testiu[m] dicit iuriste. **¶** **¶** Construe. [¶] Illa. i. alithia [refert]. i. r[ati]o[n]at [nec tua dicta]. i. verba [mouent me] ad irā [nec tua p[re]mia] q[ui] p[ro]ponis [mulcent]. i. mitigat. fallit. alliciunt [adeo]. i. intantū [q[ui]]. i. in qua[m]tū [ego mordeor]. i. crucior: et torqueo. [vno vulnere] vno scrupulo et vna p[ro]fictōe. **¶** Si text[us] habet q[ui] vulnere: sic ip[s]e adeo p[ro]ntē p[ro] certe. [quo res cu[m]q[ue] cadit]. i. quocūq[ue] res. **¶** Hic est figura q[ui] dicitur the[m]esis: q[ui] h[ab]et fieri q[ui] dictio diuidit: et in p[ar]tes ei[us] alia dictio iterponit: iuxta illud. **¶** Dat the[m]esis binas i[n] p[ar]tes dictio secta etc. [quocūq[ue] loco res cadit] id est eu[er]t iudicij tendat [nisi testis sedulus]. i. iustus: diligens: et rectus. quasi sine dolo [assit]. i. p[re]sens sit [si fueris victus] a me [no[n] fateris]. i. fateri teberis. tēpus p[ro] tēporē [me vicisse te etc.]

¶ Sed quia mutari nescit sententia veri

¶ En adaquare gregem simul et releuare calorem

¶ Nostra venit fronesis sedeat p[ro] iudice nobis.

¶ In hac p[ar]te alithia iudicē eligit fronesim. Et diuidit in duas p[ar]tes. **¶** Pr[imo] fronesis eligit vt causa[m] et lit[er]e decidat et terminet. **¶** Secundo excusatione

the[m]esis p[ro]ntē

LS

Prologus

pmiſſa onus iudicis ſibi froneſſis aſſumit. **S**ecūda ibi **L**ūcmaſ **rc.** **P**res
prima in duas. **P**rimo alithia froneſſim tanq̄ iudicē nomlat. **S**ecūdo pſeu
ſtis eā acceptat. **S**ecūda ibi **P**ſeuſtis ad hec. **P**rimo dicit alithia. **Q**uia
oporet nos hſe iudicē: q̄ veritas non pōt vinci vel mutari. ecce video
froneſſim q̄ adduct gregē ſuū ad aquā ad refrigerādū r̄ bibendū ſeu po
tandū. ip̄a ſit iudex noſter r̄ p̄mittam⁹ in eā: r̄ arbitretur ip̄a. p̄ libito
r̄ arbitrio ſm̄iet litē noſtrā. **E**t ex iſto textu elicit vna p̄prietas boni iudicis.
Debet enī bon⁹ iudex eſſe pudēs. **N**ā froneſſis interpretat̄ ſapiens v̄l
ſapia. nec d̄z p̄uerti amore vel odio: v̄t d̄z in p̄hemio rhetorice aristoctis.
v̄n quidā. **J**udicis eſt recti nec munere nec p̄ce ſecti. **I**pſe enī d̄z eſſe tan
q̄ ius incarnatū. **E**t ſicut lingua libere indiſſerēs inq̄rū eſt ex ſe ad virā
q̄ parte. **E**t de ignozātia iudicis dicit **A**ug⁹. li. xix. de ciui. dei. **I**gnozātia
iudicis plerūq̄ ē calamitas inocētis. **H**oſe cōes hic tractat̄ de p̄ſonis re
quiſitis ad iudiciū. ſcd iſtud omitto. q̄ imp̄tinēs eſt p̄poſito. **C**onſtruo.
[**S**z q̄a ſentētia veri]. i. veritatis [mutari neſcit en]. i. ecce. gaudenter di
cit hoc [noſtra froneſſis] q̄ eſt q̄ſi maſ ſapientie: r̄ ip̄a ſapia [venit ad aqua
re]. i. ad aquā ducere gregē ſuū r̄ releuare ſimul eius calorē. ergo ip̄a [ſe
beat nobis p̄ iudice]. i. loco iudicis tanq̄ arbitrari⁹ vel arbit̄er.

Pſeuſtis ad hec: video q̄ eā ſors detulit vltro

Huc ades o froneſſis: nam ſufficit hora diei

Ut tua iam noſtro poſtponas ſeria ludo.

In hac parte pſeuſtis acceptat froneſſim in iudicem: et dicit ſic. **E**go
credo q̄ a caſu vel fortuna nūc ip̄a venit. **I**deo o froneſſis rogo velis in
terreſſe noſtro certamini. quia ſtatim finiemus et expediem⁹ infra vnum
diem. **E**t ideo ſupplico quatinus poſtponas nunc p̄pria negocia noſtre
diſputationis: et dimiſſa re p̄pria nos audias. **A**dvertendū eſt q̄ in hoc
textu primo ponitur cauſa quare cōſenſerunt in eaz. quia non erat vert
ſimile q̄ alithia eam venire feciſſet. **E**t ita pſeuſtis non erat ſuſpecta: q̄a
a caſu illuc venerat. **E**t ſi ſuſpecta eēt: recusari poſſet. nec eſſet iudex ido
neus. **S**ecūdo ponitur ſupplicatio: quādo dicitur. **H**uc ades. **T**ertio po
nitur cauſa p̄p̄ter quam moueri debet froneſſis ad exaudiendū eum.
quia dicit pſeuſtis illud certamen terminari in vno die. **Q**uarto alia ſup
plicatio ſubiungit̄: quaſi reſpōdendo obiectioni quam poſſet pretendere
froneſſis. quādo dicitur. **A**rtua iam noſtro **rc.** **E**t h̄c ſciendum eſt q̄ val
de multi textus habent p̄ponas: tamen textus debet eſſe poſtponas: al
ter ſententia nulla eſſet. **E**t iſtud metrū ſiue etiā iſtud verbum recte ſum
ptum eſt ab egloga virgilij: ad cuius exemplar et ſimilitudinem p̄ſer
tem actor: conſcripſit: que incipit **F**orte ſub arguta. in qua v̄titur carmi
ne amabeo: et tali genere certamini: ſicut in alia allegata: ſcilicet **D**ie
mibi dametha. quia iſte due ſunt ſcripte eadem lege carminis. **Q**uidē
iſta forte etiam habetur iſtud metrū. **P**oſt habui tamen illorum mea
ſeria ludo. **C**onſtruo. [**P**ſeuſtis] dicit vel ait ad hec verba alithie. **D**ie
de eſt verbum neceſſario requiſitum: et eſt eclipſis figura: iuxta illud. di
citur vnus verbi defectus eclipſis **rc.** [video q̄ ſors] id eſt fortuna [eb
ſul] **rc.** [adduxit] vltro]. i. ſp̄ontē: ſc̄ q̄ nō vocata eſt eam. ſ. froneſſim.

[O fronesis ades]. i. si p[re]sens [vt postp[ro]as iā]. i. modo [tua scia]. i. tua
negocia seriosa et vtilia tibi [nro ludo]. i. n[on] e[st] liti et disputatōi. [nā] pio q[ui]
[hora diei sufficit] hoc ē vnica bona diei. et hoc est vn[us] dies integer. et hoc
videf meli[us]: vt p[er] in fine libri. vbi inuit solē iam tendere ad occasus. Et
ista clausula potest p[ro]onstrui vltimo versu.

70
**Tunc mater fronesis: ad aquato me grege q[ui]nis
Accelerare domū iussisset vterq[ue] parentum.
Non dubito penas si quicq[ue] tardo paratas
Leta feram talis p[re]sumens gaudia litis.**

[Hic fronesis suscipit onus audiēdi litem et ferēdi iudiciū: q[ui]s h[ab]et
legitimā causā recusatōis. Et diuidit. Primo fit hoc. Secūdo ip[s]a vt ha-
bens auctoritatē imponit eis legē. P[ri]mo sic. Q[ui]s vterq[ue] parentū mi-
hi distincte p[re]cepit: vt ad aquato grege celeriter domū reuerterer. et non
dubito penas mihi ab eis p[re]paratas si quid tardauero: tñ ego leto locū
do aīo sufferā p[re]cipiēdo gaudia magna ab hac disputatōe v[er]a. Aduertē-
dum etiā q[uo]d hic per fronesim intelligim[us] ecclesiā hanc militantē. cui[us] p[ar]-
ter est xp[istu]s et caput. mater h[oc] illa celestis ecclesia triūphans. Ideo dicit
fronesis. Licet parētes mei iusserint me cito grege ad aquato. i. grege
xp[ri]ano baptizato trāssire ad domū: ad patriā illā celestē q[ue] est n[ost]ra man-
sio: vt dicit ap[osto]lus. ad quā sine baptismo transiri nō p[otes]t. Nam si aliq[ui]d
versor hic in terris: certādo cōtra mundū carnē et demonē: nō dubito pe-
nam mihi infligi: imo potius spero leta gaudia. q[uo]d quāto aliq[ui]s plus v[er]-
riliter pugnaverit cōtra hostes istos familiares et nequissimos: tāto ma-
iorē gloriā expectare d[ebet]. In qua vt d[icit] in seq[ue]ntia. Nec languor: nec senio:
nec fraus: nec terro[rum] hostiū. sed vna vox letantiū etc. ¶ Adstrue. [Frone-
sis mal[us] ait] supple viso p[ro]mittito facto i causa. [q[ui]s v[er]q[ue] p[re]cepit] n[ost]ro
[iussisset me accelerare]. i. celerit[er] ire [domū] et h[oc] dico [grege] meo [ad aqua-
to]. i. ad aquā deducto: nibilomin[us] [si tardo q[ui]c[ui]q[ue]]. i. aliq[ui]d [nō dubito pe-
nas] mihi paratas. ¶ Ego p[re]sumēs [p[otes]t teneri in bona significatōe. i. cōfi-
dens: v[el] in mala. i. me p[re]sumptuose habēs: nō obediēdo parētib[us]. q[ui]s aliq[ui]d
ante et cōtra p[re]ceptū sumēs. [Leta ferā gaudia litis talis]. i. talis certami-
nis vel disputatōis et altercatōis.

**Derge prior pseusti. quia masculus: illa sequaci
Equabit studio: tetras sit in ordine vestro
Pythagore numerus sol augeat obsecro tēpus.**

[Ista ē v[er]ba ps[almi] isti. p[ro]logi: in q[ui] ip[s]iō lex et ordo dicēdi disputantib[us] et de
certatib[us] vel litigantib[us]. Et diuidit. P[ri]mo lex ip[s]iō. Secūdo factus p[ro] eos
executōi mādaf. Secūdo ibi: p[ri]m[us] cretheis. Dicit q[ui] fronesis ordinādo eos
et legē imponēdo. P[ri]m[us] pseusti: q[uo]d tu es vir. vir autē ē dignior mulieritō p[ri]-
mo ic[on]sp[er]es litē: p[ro]ponēdo i mediū q[ui]d volueris: deinde te sequet alit[er]ia. et
quilibet vestrum in dicendis numerū quaternariū obseruabit: qui est nu-
mer[us] pythagore. et ego oro q[uo]d sol augeat tēpus et spaciū mor[is] sui: vt lis v[er]a
apte finiari possit. Hic q[ui]rere poss[et] aliq[ui]s q[ui]rere vult frōesis q[uo]d pseusti ic[on]sp[er]at
p[ri]m[us]: p[ro] q[uo]d sicut claritas ē placidissima et g[ra]tissima p[ro] nubila: ita v[er]itas p[ro]

falsitate. Alia ratio est vt apparētius victoria veritatis appareat. quia falsitas habuit progatiuā pmo pponēdo: et p hoc irritandi veritate ad rīdendū iuxta legē carminis amaber: dicendo plus vel maius vel ptra- riu vt in plurib⁹. tñ h hoc ita sit: pseustis cui dat⁹ erat prior loc⁹ deuncif Alduertendū est q per pseustim possum⁹ intelligere tpus qd pcessit tem- pus gfe: qd intelligit p alitbiā q illud tēpus insecitur: vacādo bonis opi- bus et vte do maxime doctrina quattuor euāgelistarū: in qua p̄tinet tota lex nostra. et etiā amplectēdo quattuor virtutes cardinales. prudentiā. iu- sticiā. fortitudinē. et tēperantiā. Itē sciendū est q vt dicit glose: pithago- ras pbus transiēs iuxta fabricā audiuit qnq malleos: quintū deposuit: et ibi opt. mā cōsonantiā et p̄portōem in sonis reperit. et iuxta diuersam p̄ portōem soni illoꝝ malleoꝝ iuenit q̄ttuor principales cōsonantias. s. dyas- tesseron: dyapente et. Et dicit boeti⁹ q pythagoras iuenit artes musice. Itē cōsiderandū est circa illud nomē tetragrāmaton: vt dicit barto i sum- ma est nomē dñi ineffabile q̄ttuor litterarū. Ioth: beth: vau: he. Et dicit a re- tras qd est q̄ttuor. et grāma littera. Et exponit glosa Exodi. xviii. sic. He iste: ioth principis: beth passiois: vau vite. q̄ rps est principis vite in adā amisse: quā sua passione restaurauit. ¶ Cōstrue. [P] pseustū perge. i. p̄ce- de ad disputandū [prior]. i. ante alitbiā. q̄ scz es [mascul⁹]. i. vir et digni- or [illa]. i. alitbiā [equabit]. i. equilater sequet te [studio sequaci]. s. disputa- tionis [tetras]. i. q̄ternari⁹ numer⁹. s. versuū [pythagore] illi p̄bi [sit i ve- stro ordine]. s. dicendorū. Et vt disputatio ista p̄fecte possit p̄pleri ego [ob- secro]. i. rogo deū vt [sol augeat]. i. p̄trabat nobis [tēpus]. s. dicit.

Rimus cretheis saturnus venit ab oris

Aurea p cūctas disponēs secula terras

Nullus ei genitor: nec quisq̄ tēpe maior

Ipso gaudet auo superū generosa ppago.

In finto plogo in quo intētio actoris apta est et modus p̄cedēdi p fronte- sin limitat⁹: restat expedire p̄virib⁹ p̄tē p̄cipalē q̄ cōtinet disputatōem in p̄seustim et alitbiā. Pro quo sciendū est q̄ tota disputatio cōstitit i ad- ductōe fabularū poeticarū et hystoriarū sacre scripture. Et sim exigentiā fa- bule q̄ p̄cedit subiungit hystoria vel maior vel cōtraria: vel pot⁹ iuxta le- gem ist⁹ carminis. Et fabule nō habent ordinē inter se: nisi p̄ quāto habēt respectū ad hystoriā sequentē. ideo nō ponit diuisio fabularū: sed hystorie diuidētur. et libri diuisio attendit penes hystorias et penes diuersos act⁹ disputatōis. Hec pars diuidit. Primo pseustis pponit fabulā. Secundo alitbiā hystoriā cōrespōdentē. Secūda ibi: incola p̄m⁹ homo. Dicit ergo sic textualiter. Saturnus p̄m⁹ deoꝝ venit a regiōib⁹ crethesib⁹: et adeo compositē et prudētē rexit subditos q̄ secula dicta sunt aurea. Nō habu- it saturn⁹ iste patrē: nec maiorē se. et ideo ip̄e est auus alioꝝ deoꝝ superno rum. Hec fabula sumit⁹ originaliter ex p̄mo metamorphoseos. vbi oui- dius distinguit quattuor etates mūdi. Prima fuit aurea cui p̄fuit satur- nus. secūda fuit argētea. tertia erea. vltima est de duro ferro. De prima dicit sic. Aurea prima facta est etas et. vbi pulcre singula describit. Pro- lationi intellectu aduertendū est q̄ saturni descriptio est talis. Saturn⁹

40

chis x

Scribitur in d. p. l. i.

pingitur homo senex. curu⁹. tristis. et pallidus qui in vna manu falce
 nit. In eadē diachonis imaginē: qui dentib⁹ mordet eandē ppiaz. et appli
 cat cū altera manu filii parvulū ad os: et cū dentibus ppiaz eū deuorat.
 q̄tuo: iuxta se habebat liberos. iouē. iunonē. neptunū. et plutonē. Et iu
 piter amputauit virilia patris. Mare erat pictū ante ipm: in quo p̄icie
 bant virilia ex quib⁹ ven⁹ nascebat. iuxta ipm erat ops vxor eius: q̄ opē
 oibus ferebat. Hec fabula varijs modis exponit. Cū hystoria ē et res ge
 sta q̄ saturn⁹ fuit rex crethe: et ab vno filioꝝ suoz expulsus est a regno. Et
 ista hystoria exponit applicādo ad astronomiā. Nam saturn⁹ primus est
 planetarū: tardus et malivolus. Vel per saturnū intelligit tēpus quodli
 bet quartuor filios. i. quartuor partes p̄ncipales habens. Et dicit comedere
 filios. quia quicquid nascit in tēpore cōsumitur etiam in tēpore. Et omnia
 sicut vestimentū veterascēt: vt dicit in psalmo. Ista tangunt p̄ glosas cō
 munes hic et in grecismo in illo textu Saturn⁹ genuit tres et. ideo quātū
 possibile est oia ad mores erūt applicāda. Saturn⁹ potest significare ali
 quem malū superiorē: vt principē terrenū vel prelatū et tyrannū. qui des
 cribit senex. i. antiquatus in malicia et curuus a recta via. et tenet falcem
 qua mediante asfligit torquet et depaupat subditos. Et dicit ideo eos come
 dere per tyrānicas et indebitas exactōes. Et secū tenet tales diachonos. i.
 iniquos et pessimos satellites. Et dicunt h̄e opem. i. opū et diuinarū cō
 piam vxorē. q̄ omnē subditoz substantiā erhauserunt. Et accidit q̄ fre
 quēter iupiter hoc est populus subditus ei insurgit in eam: et expellit a
 regno suo. et sic castrari per filios dicit. Et virilia in mari dicunt p̄ici. q̄
 tota voluptas in amaritudine cōuertit sicut equū est. Alio modo potest
 exponi fabula: et iste modus lat⁹ ab alijs declaraf. sed q̄ in quātū possibi
 le erit sum breuitatē professur⁹: ideo illud sufficiat. ¶ Cōstrue. [saturn⁹]
 id est ille rex vel deus prim⁹ [venit ab ois]. i. regionibus. Et scribit ois
 sine b. iuxta illud metrū. Ois mundus habet. nox horas. et claus ois.
 [cretheis]. i. crethensib⁹. nomē gentile a cretha dictū [disponens secula
 aurea]. i. p̄ciosa splendida et mūdat fertilita [p̄ cictas terras] nullus genit
 tor. i. pater fuit ei: ex quo est prim⁹ deus [nec quisq̄ fuit maior tempē]
 id ē i suo tpe. Et tō [ppago]. i. p̄gentes [generosa]. i. nobilis [superū]. i.
 supernoꝝ per sincopam [gaudet ipso] saturno [auo] auus est pat̄ patris.

Incola primus homo fuit in viridi paradiso

Cōiuge viperiū donec suadente venenum:

Hausit eo cūctis miscendo pocula mortis

Sentit adhuc proles qd̄ cōmiscere parentes

¶ Hic alibet quasi r̄ndendo ponit hystoriā. Ista pars diuidit multipli
 citer. Primo cū ponit lis inter istos. Secūdo sentētia fronsse: ibi. Mor
 tales cuncti et. Item prima in duas. Primo ponit altercatio. Secundo
 auxilij imploratio et victorie confessio. Secunda ibi Egregiam sobolem.
 Item ponitur puma disputatio neutra parte debilitata. Secundo ponit
 tur debilitatio alterius partis: scilicet pseustis: ibi. Quadrupes p̄chē
 Itēz prima in duas. Primo ponitur illa que gesta sunt in trib⁹ etatibus
 Secundo in duabus. Secunda ibi Nomina mille deum. Et capitur hic

etas sicut dicitur q̄ septem sunt etates mundi. Prima ab adam vsq̄ ad
 noe ꝛc. et est ibi Romia ꝛc. potuisset signari pars illa in qua tangit debi
 litatio p̄sens et eius desperatio vsq̄ ad fines. Prima in duas. Primo
 ponuntur gesta tempore legis nature per duas etates. Secūdo gesta ter
 tie etatis: in cuius initio circūcisio data est abra: ibi Limite iussus abra
 am. Item prima in duas. Primo de prima etate. Secūdo de secūda. ibi
 vltio digna dei. Item prima in duas. Primo ponuntur hystorie de adam
 et filijs suis. Secūdo de enoch: ibi Enoch iusticie. Item ponitur primo
 hystoria de adam per se. Secūdo de filijs. ibi Immolat ante deuz. Itēz
 primo describitur status ante peccatum. Secūdo status et misericordia
 p̄ lapsū: ibi. Exulat. Multe istaz p̄tū subdiuidi videbūt inferi: s̄ ista
 est diuisio et sententia in generali istius egloge. Dicit ergo in prima pte
 sic q̄ adam primus parens noster creatus a deo de limo terre inhabitaba
 bat paradysum terrestrem. et monitione eue vxoris sue ip̄e transgressus
 est preceptuz domini quādo comedit de fructu ligni vite. vnde ipse mor
 tem pio se et pio posteris et peccatum ꝛ miserias multas cōsecutus est.
 Hec hystoria ouginaliter scribitur Genesis. ij. capit. Et certū est q̄ q̄ plu
 rima possunt hic recitari et in alijs que tangūt per magistrum nicola
 um de lyra: et per alios doctores et expositores biblie: sed ista remittunt
 tur ad doctores superioris facultatis: scilicet theologicę. et breuiter decla
 randa est hystoria dimissis altioribus speculatiōibus etiam doctoribus
 qui de creatione ade et de peccato eius et talibus super libro sententia
 rum determinauerūt. Hystoria ergo talis est. Deus creauit hominem de
 limo terre vt esset futurus particeps sue glorie et bonitatis. et eum po
 suit in paradiso voluptatis. et p̄duxit ibi omne lignum pulcrum visu et
 suauē ad vescendum. P̄duxit etiam lignum vite in medio paradisi: et
 lignum sciētie boni et mali: precepitq̄ ade dicens. De ligno sciētie bo
 ni ꝛ mali non comedas. In quocūq̄ entz die comederis ex eo morte mo
 rieris. Tunc misit deus soporem in adam: ꝛ de costa eius formauit mu
 lierem: scilicet eua. Postq̄ hec facta sunt (dicit cap̄o sequēti) dyabo
 lus ille serpens tortuosus dixit mulieri. Cur precepit vobis deus vt non
 comederetis de ol ligno paradisi: Nequaq̄ morte moriemini. Et tunc ip̄a
 accepit fructū vetitū ꝛ comedit: ꝛ dedit viro suo: qui etiaꝫ comedit. vñ
 de effectū sunt trāsgressores mandati dei. Aduertendū est q̄ adaz tūc pec
 cauit tribus vitijs: iuxta illud. Ter vicit adam: primuz gula gloria vana.
 Cupido dum comedit vetituz gula vicit. Gula decipitur altissimo dū si
 mulatur. Cupido subijt dum omnia scire cupiuit. Item in his versib⁹ no
 tātur incōmoda que incurrimus ppter peccatum ade. Mors. morbus.
 calor. frigus. sitis. esurientia. Cura. labor vite: domini sunt octo sagitte.
 ¶ Construe. [Primus homo] scilicet adam [fuit incola] id est inhabitans
 de incola lus. [in paradiso]. Dicitur a para quod est iuxta: ꝛ dista stella. ꝛ
 est locus terrestris amenissimus viridis propter arbores. [donec contu
 ge] sua scilicet eua [suadente] id est hortante [hausit venenuz viperinū].
 id est serpentinis. dicitur de vipera serpente [miscendo eo] id est inde. vñ
 ideo pocula mortis cunctis] hominibus [proles] id est posteritas [sensit]
 id est percipit [adhuc] illud [quod parētes] nostri [cōmiserē]. quia: bñ
 nō fuit tñ peccatū omisiōis: s̄ cōmissiōis. Aliq̄ p̄ serpētes intelligūt de

chris

paradisus mundus

monē: per Eua sensualitatē: per Adam rōnem: per esum pomi secularē
delectationē: et satis apte. Ecce ex dictis apparet uenientia fabule pce-
dentis et etiā istius hystorie. quia sicut saturnus primus fuit deoz: ita Adā
primus hoim. et Adā expulsus ē a paradiso sicut saturnus a regno ut patebit.

**Splendorem tanti non passus iupiter auri
Expulit illatis patrem crudeliter armis
Bicolor argento mundi successit ymago
Et iam primatum dedit illi curia diuum.**

Hic pro libito pseustis ponit fabulā: et dependet ex prima oino: ut patz
ex dictis. **Bluidit** ē sic. primo ponit fabula. scdo hystoria correspondens
et q̄si a pcedenti etiā dependēs ibi statim. **Exulat** eiectus. **Et** ubiq̄ talis
posset diuidi hystoria otra fabulā. sed de cetero talis diuisio omittet. **Hi**
ergo textus q̄ iupiter nō potuit pati splendorē aurei seculi vel patres
suū tantū aurū et tot bona possidere. sed in eū insurrexit et regno eū pri-
uauit. **Et** tūc incepit scda etas que dicta fuit argentea. et tūc iupiter fuit
effectus sumus deoz. **Hec** fabula tangit in primo methamorphoseos.
ubi dicit postq̄ saturno tenebrosa in tartara misso. sub ioue mūdus erat: su
biit argentea. ples. et ibi describunt pulcri mores hoim istius etatis. **Hi**
expositio patet ex dictis. **Alij** exponūt naturalr per saturnū tēpus. per
iouem etherē superiorē: per iunonē eius coniugē aerem. per neptunum
aquā. per plutonē terrā intelligētes. **Alij** astrologi ut vere iupiter sit pla-
neta beniuolus imediatas saturno: qui tēperat ei⁹ seuitiā. **Sed** ut fabu-
la applicet ad mores. primo snia fabule p̄mittenda est. scdo exponenda.
Iupiter qui celū dicit regere pingit homo in throno eburneo sedens et te-
nens sceptrū in manu: in altera mltitit fulmiā: et cōp̄mit sub pedib⁹ gy-
gantes fulmiatos. **Iuxta** eū erat quedā aquila volans: et inter pedes su-
os puerū pulcherrimū rapiebat. **Ista** dicit poete. **Exponat** ista fabula. pri-
mo per iouē intelligēdo deū oipotentē qui regit oīa: et fulmiat elatos per
superbiā. vel pōt intelligi bonus p̄latus vel princeps qui debz hēre illas
pprietates. debet em̄ sedere in throno maiestatis sue: gerēs virgā iusticie
et fulmiā aspere correctionis corrigēdo criminosos et tyrānos reprehendē-
do. **Et** ideo cōpescere dicit gygantes. i. tyrānos et ecclīaz oppressores: ne ce-
lum hoc est ecclēsiā expugnare p̄sumant. quia princeps habet iuramen-
tum et obligationē ad p̄tēgendū ecclēstias et ecclēstias p̄sonas. per aq̄-
las intelligunt viri prudentes: discreti: clari: et vidētes per prudentiā qui
debent pueros. i. simplices subditos sursum erigere per cōtemplationē: ex-
cundo a p̄fundovitor ad altitudinē virtutū. **posset** etiā exponi de malis
principib⁹: qui fulmina rapinay et ferocitatū gerunt etc. **Ad** p̄positū oim
istorū et similitū possent adduci auctoutates scripture et sc̄toz dicta gratissi-
ma et pulcherrima. sed hec pauca breuitatis causa sufficiant. **Construe.**
Iupiter nō passus splendorē tanti auri expulit crudeliter patrem] sc̄ly
saturnū a regno. et hoc dico] armis illatis]. i. otra ipm latis] ymago mun-
di]. i. diuersi colous ab ymagine alterius mūdi vel etatis] successit argē-
tor: curia diuū]. i. deoz per sincopā. iuxta illud. **Sincopa** de medio tollit
quod epenthesis auget] dedit illi primatū] id est dominū. **Et** declinat

Immaginatio p̄ly
76

Immaginatio p̄ly
76

hic primatus tus. tul. et di. primus de primas tis.
Exulat cictus de sede pia prothoplaustus;
Ac cinis in cinerem nature mutat honorem
Nec tamen eterni temeremur stipite pomi
Flameus ante fores vetat ensis adire volentes.

Hic althia subiugit hystoria correspondente: et describit status post peccatum. Et di sic qd adam primus parens post transgressionem precepti dei expulsus est a paradiso in quo erat. et sic honor. i. integritas nature sue mutat⁵⁰ est in cinere: hoc est in mortalitate et miseria. Et ab illo tpe angelus cum ense igneo custodit portam paradisi ne quis introeat. Hec hystoria scribitur gen. iij. vbi dicit qd postquam adam et eua gustassent fructum vetitum: cognouit se nudos: et fecerunt sibi de folijs figmata. i. quedam regmina corporis. Et dixit dominus vocando adam. vbi es: ipse enim cum eua absconderat se. quare comedisti de ligno? Et respondit adam. Mulier quam dedisti michi sociam fecit ut comederem. Et mulier dixit qd serpens eam decepat. Tunc maledixit deus serpenti: et dixit mulieri. Mulier multiplicabo erunas et conceptus tuos. in dolore paries filios: et sub viri potestate eris. et tu adam maledicta erit terra in opere tuo. in laboribus comedes spinas: et tribulos germinabit tibi terra. et comedes herbas terre. in sudore vultus tui vesceris pane tuo. et tunc expulsi sunt de paradiso voluptatis: et posuit deus cherubin ad custodiendum viam ligni vite. Et hec fere sunt verba textus: que quasi clarissima sunt: frustra a sacris eloquijs recederent. Ex quo patet incommoda grauita peccati adeo: quia prius eramus immortales: nunc autem mortales. Expositio vltimi versus potest esse: vt per gladium igneum intelligat ignis inferni qui paratur volentibus temere introire hierusalem celestem: qui scilicet ducit in bonis dies suos: et ipsi in puncto ad inferna descendunt. **Costrue** [Prothoplaustus] id est primus homo. i. primus primus et plasma formatio quasi primo formatus [cictus]. i. expulsus [de sede pia] paradisi [exulat] exulo est verbum neutropassiuum. quia sub voce neutrali habet significationem passiuam. i. exul factus est [ac] pro et [cinis] scilicet homo qui de cinere. i. de limo terre factus fuerat [mutat honorem] nature sue [in cinere]. i. in miseria et vilitate [et] ne temeremur. i. temerarij efficiamur. vel. i. corrumperemur [stipite eterni pomi] scilicet volendo contra voluntatem dei capere de ligno vite. stipites di. quasi stans pes [censis] que di. rumpbea [flameus]. i. igne [et] stens [ante fores]. i. ante portas. et caret nominatiuo datiuo et vocatiuo singularibus [vetat] homines [volentes adire] ecce apparet conuenientia hystorie et fabule.

Egregio cicropi debetur causa litandi
Ille bouis primo rimatur viscera ferro
Sacra ioui statuit: que posteritas celebrauit
Condidit athenas: adiuuit nomine pallas

In hac parte preestis proponit aliam fabulam vicem sic narrando. Cycrops rex primo occidit boues immolari ad sacrificandum baccho: et ipsi posteri imitant

Alpinus dicit

*proprio polina
triopagum in de
gallus*

sūt. Edificauit ciuitatē atheniensem cui pallas nomē iposuit. Hęc fabulā videt tēgere virgili⁹ i principio georgicoꝝ vbi iuocat varia numia. Et dicit sic. Tuq; o cui p̄mis fremētē fodit equū. Digno tellus p̄cussa tridentē neptunē. In cycropa dicit rex i grecia q̄ p̄didit atheniensem ciuitatē. Et p̄tentio fuit iter p̄lladē ⁊ neptunū de ipositione nois. q̄bus. d. Jupiter: q̄ ille q̄ p̄ mortalib⁹ meli⁹ mun⁹ de terra p̄duceret iponeret nomē vrbi. Neptun⁹ p̄cussit terrā cū tridēre sua virga ⁊ exiuit equ⁹: ⁊ p̄cussione p̄lladis exiuit ramus oliuē. Et iudicatū est q̄ pallas nomē iponcret. q̄a per oliuā par designat. Et vt in alexand. dicit. Pace ostēdit nil tutius elic: q̄a par est breue verbū p̄ncēs cōmē bonū. Et in ista ciuitas diuisa ē i tres p̄tes. s. in naualia: artes: ⁊ ariopagū. i quo studebāt p̄bi. ⁊ inde dionys⁹ dicit ē ariopagita. Sic autē cōter exponit. p̄ cycropē intelligit opulētia q̄ ciuitatē illam p̄didit: sitā i loco fertili. Et cōtentio fuit vtrū i illa ciuitate magis essent studētēs p̄bi q̄ mercatores. finalē vīū est q̄ magis dedicāda erat p̄bis. ⁊ ideo dicit pallas q̄ ē dea sapie iposuisse nomē. Quia hō de p̄llade q̄ alio nomē minerva dicit sic mēto: vidēda ē ei⁹ descriptio. vñ pallas nata de cerebro totus pingit i similitudine vni⁹ dñe armate. cui⁹ caput tegebāt castide cū crista. ⁊ tenet lanceā i dextera i sinistra scutū crysallinū. i quo depingebāt caput monstruose gorgonis crinitū serpētib⁹: ⁊ habz oculos sp̄lētēs. vestes triplici colore. iuxta se ē oliua. ⁊ desup auis volitās q̄ dicitur. Et dicit fulgētius i libro mythologiārū. Minerva vel pallas sapiam significat q̄ a ioue. i. a patre luminū deriuat. vt habet eccliasici p̄mo. Dis sapia a dño deo est. Dicit armata: q̄a sapiēs multiplicē habz armaturā virtutū. Habet scutū fortitudis ⁊ sapie. habet lanceā rectitudis vel iusticie. galeā sobrietatis ⁊ tēpantie. oliuā pietatis ⁊ mīe. Rocua significat humilitatē p̄trariā lactātie q̄ se ostentat. Et habet triplicē vestē. q̄a debz habere etiā tres virtutes theologales. s. sp̄s: fidē. ⁊ charitatē. iter quas dicit ap̄lus. maior ē charitas. Cōstrue[causa litadi]. i. sacrificiū a quo dicitur. q̄a in littoib⁹ sacrificabāt[debet cycropi egregio]. i. nobilit. q̄st extra gregē cōmunitū hōim p̄verā antimi nobilitatē elato. q̄a vt dicit alexand. Nobilitas sola ē aīm q̄ morib⁹ ornat. Et dicit boetius de solatiōe philosophie Nullus degener extat nisi in vicijū peiora fouens. p̄prium deferat otium. Et ideo exclamat. Quid strepitis genus ⁊ pauos. Cera enī nobilitas a virtute p̄ficiscitur: sicut seruitus a vitio ⁊ indiscretione. vt dicit in p̄mo politice. Ista sunt incidentaliter dicta de nobilitate[ille] scilicet cycrops[ri]natur[id est] p̄quirir[viscera] id est intestina. declinat in singulari t̄m in ablatiuo dicendo[viscera bouis ferro] id est cum ferro supple ipse[statur] id est ordinauit[sacra totius] id est sacrificia illi deo: que sacra ipse ritas id est sequela hōim celebrauit[condidit] id est cōstruxit[athenas] ciuitatē grece. caret singulari numero. hic habet p̄mā longā[pallas] illa dea[adiuuat] ipsam[nomē] id est iponendo nomen ciuitati

Immolat ante deum cayn de semine frugum
Frater abel iustus dedit acceptabile munus
Sponte ferens agnum: talis decet hostia christum
Ense cadit fratris: loquitur post funera sanguis.

65

Theodoli

Hic alithia subiugit hystoriam de filijs Ader: dicit q̄ cayn sacrificabat fruges ad honorem dei. et frater eius Abel qui erat iustus et rectus sacrificabat agnum. cuius sacrificiū fuit deo gratum. et ideo frater suus per inuidiam eum interfecit. vñ sanguis eius clamauit ad dñm pro vindicta. De hystoria pontif gen. liij. cap. vbi dicit q̄ adam cognouit eam carnaliter: et genuit primo cayn. et secūdo abel. Contigit autē q̄ cayn qui erat agricola sacrificabat et deo mīera offerebat. et abel similiter de p̄mogenitis gregis sui obtulit: q̄a pastor. et deus respexit et acceptauit munera abel: et non alius. Unde iratus cayn egressus est in agrū cum fratre et surrexit i eū et occidit eum. Et dixit dñs. vbi est abel frater tuus: qui r̄ndit. nescio. nūquid custos fratris mei sum? Et dixit dñs. quid fecisti? vox sanguis eius clamat ad me de terra. Hūc ergo maledictus es sup̄ terrā. cū operatus fueris terrā nō dabit fructus suos. vagus et p̄fugus eris sup̄ eā. Et egressus a facie dñi inhabitauit orientālē plagā: et cognouit vxorē suam et genuit enoch: et construxit ciuitatē dictā enochā. Per cayn possunt intelligi iudei qui male deo sacrificabāt. per abel intelligimus xp̄m quē iudei crucifixerūt. et comparat agno sine macula. et talis hostia fuit deo patri accepta. Aduertendū est hic q̄ alithia videt̄ reprehendere pseustim qui dixerat q̄ cycrops p̄mus sacrificauerat. et ipsa dicit q̄ cayn et abel: vt patet ex p̄dictis. Hic esset locus inuebendi contra genus humanū et cōtra peccatū. p̄thoplausti. vñ iuidia in filios: superbia: ferocitas: et ols malicia deriuate sunt. [Construe[Cayn] filius ade[imolar]. i. sacrificat[ante de semine frugū] declinat̄ hec frux s̄m artem. s̄m vsū caret tribus casibus in singulari. sicut preces. et dicit fruendo[Abel frater suus iustus dedit munus acceptabile]. i. gratum et acceptū deo. ipse inq̄ abel [ferēs]. i. portās ad sacrificiū[agnū sponte: talis hostia]. i. tale sacrificiū decet xp̄m [abel cadit]. i. moritur[ense fratris] sui scilz cayn. Aliqui dicūt q̄ eum occidit eū marilla equi. alij q̄ eum suffocauit[sanguis loquit̄]. i. clamat ad dñm [post funera] id est post mortem ipsius.

Lichaon archas celestes prouocat iras

Quando suas edes inuasit iupiter hospes

Fallere tentando nomen iouis exiit: ergo

Corpus et os hominis leuit lupus asper in aruis.

In hac parte pseustis incipit sc̄dm beneplacitū suū: et dicit q̄ quidā homo de archadia dictus lichaon: iouē ad iram cōtra se puocauit. quia voluit tentare vtrum iupiter qui suus hospes tunc erat esset verus deus: et ideo corpore hominis deposito in lupum asperum cōmutatus est. Ista fabula ponitur in primo methamorphoseos. vbi narrat ouidius in textu qui incipit. Contigerat vestras infamia temporis aures ceca. q̄ dum iupiter specie humana assumpta de summo celo descendisset vt mores hominum conspiceret et terram: tandem multis regionibus transactis in archadiam descendit: et in domo lichaonis regis hospitatus est: et dedit signa per que gens omnis scire poterat q̄ ipse esset deus. Lichaon tamē nō credidit: sed illud experientia discere voluit: et parauit

b 2

*hogaury th
p̄ d̄ d̄
p̄ d̄ d̄*

touem de nocte occideret: in mēsa sua sibi pposuit artus huānos cuius
 dā viri quē occiderat: pars erat decocta igni: pars vero aqua. **Q**uōd tuz
 iupiter ppereret: mutauit eū in lupū. vñd territus ille fugit: nactusq; silē
 tia ruri exulat. **H**ystoria. Lichaon iste hospites infliciebat: tregem io
 uem voluit etiā de nocte inflicere: rātea per venenū. sed ipse euasit. **U**n
 postea cū exercitu potēti deuasauit patriā istius: r factus est vespilio in
 siluis r in agris. **L**iter per lichaonē possumus intelligere populū iudeo
 rum: qui occidit deū qui assumpserat humanā carnē per incarnationis
 gliam. **E**n ipsi effecti sunt fugitui r pfugi r vagabundi per totū mādum
El lichaon fuit herodes qui multos infliciebat: r nō potuit occi
 dere deum incarnatū. **C**onstrue [Lichaon]. i. ille rex in pmo methamor
 phoseos pma de lichaon corripit qñ d; motus feritate lichaon [archas]
 scil; existens de archadia. r est nomē gentile [puocat]. i. irritat [iras cele
 stes quādo iupiter hospes suus] iuxta illud. **H**ospes qui recipit r. [inua
 sit suas edes]. i. suas domos inuasit. hoc est iuit in suas edes: puocat in q
 [tentando fallere nomē iouis] ergo iste lichaon [exiit]. i. deposuit [corp
 et os]. i. faciem. ibi ponit pars pro toto per synodothen [hominis lupus
 asper] existens [seuit] id est furit [in aruis] id est in campis.

Enoch iusticie polluto cultor in orbe

Raptus de terra nulli comparuit vltra

Judicis aduentum fidens athleta secundum

Leuiathan contra socio precedet helya.

Hic alithia ponit hystoriā suā: sicut pseustis loquit de homie pessimo
 ita alithia loquit de optimo cultore equitatis. r sic dicit contrariū dicto
 pseustis. **D**icit ergo textualiter q; enoch homo colens iusticiā: licet cōuer
 sare cū homibus pollutis vicij: raptus est a terra miraculose. nec vnq;
 postea alicui apparuit. sed occurret antixpo. r cōtra demonē certabit cū
 helya socio suo. **D**e enoch tāgif geneffs qnto. qā vt dictū est pūus: et in
 eodē capitulo ponit liber gñationis adam. **E**t d; ibi: qā tareā virit centū
 sexaginta r duob; āntis. r genuit enoch. et enoch virit sexaginta quinq;
 āntis. r genuit matusalē. r postea virit trecentis āntis. et facti sunt omnes
 dies eius trecenti r sexaginta qnq; anni: r ambulauit cū deo: et non appa
 ruit. qā tulit eum deus. et sic patet q; enoch fuit vir scīssimus ante tēpus
 legis. **H**elyas sub tpe legis in currū igneo raptus est a deo. **I**sti expectāt
 aduentū antixpi. qā contra eū dimicabūt: cū deuincēt p̄dicat. one. **E**x
 ponēdo ellegonice: isti qui resurrecturi sunt designāt xpi resurrectionem
 vel xpianos qui debēt resistere antixpo. hoc ē hereticis scīsmaticis: quos
 seducit leuiathan hoc est diabolus: r instruit pueris doctrinis. **A**dvertē
 dum est q; hic seruat lex carnis amabei. quia hic d; p̄trariū illi qd dictū
 est pilus per alithiā. **E**st tñ similitudo r puenientia quēdā. qā sicut cōtra
 naturā fuit hoīem fieri lupū. ita cōtra naturā est hoīem in celū rapti. **I**tē
 sicut enoch non āplius visus est: ita nec lichaon inter homies amplius con
 uersatus est. **C**onstrue. [enoch] iste vir [cultor] a colendo d;: qui colens
 est iusticie [in orbe] id est in mādō orbiculari r rotundo. quia terra est ro
 tunda [polluto] id est maculato criminibus [raptus de terra: nulli] p nō

Indig am dūly jro
 phaylyo

Enoch

et vlll[comparuit vltra].i. postea. The dico[athleta] id est pugil[fidens] scilicet in deo: securus[precedet] scos aduentu iudicio] id est dei. An duplex est aduentus. Primus qui deus assumpsit carnem nostram. Secundus in die iudicii. ubi tremebunt angeli et archangeli[contra leuitaban].i. contra antixp[istum] De antichristo possent hic multa dici que dimittuntur.

Tenit ab oceano submergens cuncta vorago
Tellus cessit: atq; perit quod vixerat omne
Deucaalion homines preter quem nemo superstes
Cum pirra iactis renouauit coniuge saxis.

Hic pseudis narrat alias fabula dicens q; a magno mari pcessit quoda diluuii. ex quo oia viueta perierunt. et terra fuit totaliter aqs coopta: et mortui sut omes homies pter deucaalionem et pirram coniuge suaz: qui per iactu lapidum nouu seculu reparauerunt. Dec fabula ponit in primo de transformatis ab quidior: qui dicit q; sumus deoz iupiter in pntia consilij cellularu dixit. Perdendu est mortale genus: quia ipm tatis viciss erat deturpatu q; vltio fm rigore diuine iusticie sumeda erat. Et finalit cocludit q; pena placet genus mortale sub vndis perdere: hoc est diluio a quaru pnuedus erat mudus: quod factu est. et duz oes orbis arua silue: et alia quecuq; sub aqua lateret solus deucaalion cu pirra couuge i pnao monte altissimo seruatus est. Et ceperat isti orare nimphas et alia numina et themi dea fatidica quidna agere deberent pro restauratioe generis humani. Et istius dee oraculu vel resposum fuit. ossaq; post tergam magne lactate parentis: hoc est. eos o deucaalion et pirra accipite ossa magne parentis et ea post tergam pncite. Et quia illud rsum erat obscuru diu dubitauerunt quid hoc esset. Tandem dixit deucaalion q; magna pars erat fra et lapides sunt ossa terre. et sic, pccit ipse lapides post tergam: ex qbus nati sunt viri. et ex lapidib; iactis per pirra nate sunt mulieres. et tunc cessauit diluuii: et taliter seculu reparatu fuit. Istud diluuiu fuit pticulare in thesalia et no vniuersale. sicut illud de quo loquit in textu sequenti. Naturaliter per deucaalionem possumus intelligere calorē. et per pirra humorem: ex quib; oia generant fm naturales phos: ita dicunt glose communes. Inter pot exponi et applicari fabula: q; illi qui de lapidib; fuit homies fut illi qui de rusticis et media plebe fut magnates et qsi nobiles contra documentu aristotelis ad alexandru macedone. quia tales fut seutores et truculētores asyde. qā crudescunt inopes dū veniūt ad opes. Itā fut nerones miseri facti locupletes. et istos deucaalion. i. deus pccit post tergam. quia de salute istoz timendus est: cu semp natura pnuia et liberalitate retineat. vel diluuiū significat abundantia vicioz: quā si quis vult euadere debet pnaum. i. montē contēplationis ascendere cōsiderando se et fragilitatē suā. et tūc debet ire ad templū themis. i. ad ecclesiā ad audiendū sermonē dei et pcepta ecclesie: que sumatim cōprehendunt in dilectione dei et primi. Et debet lapides hoc est carnales motus deponere: qui sunt quertendi in homines. id est in rōnabiles motus et regulatos ratione. **C**onstrue[Go]rago] id est diluuiū. a voro as. [submerges cuncta venit ab oceano] id est a magno mari. et dicit ab oxin qd est velox et

70

*De hinc postea
Deucaalion
et Pirra*

*propheta
ad m[...]*

*De hinc postea
m[...]*

ad m[...]

annis qd est aqua [tellus] .i. terra [cessit] .i. locum dedit aque [offie ens quod vixerat] .i. vitam habuerat. put [deuocation] .i. ille vir [pter quem] id est quo excepto [nemo] .i. nullus homo fuit [superstes] .i. supuucius. [renouauit] .i. restaurauit [cu pirra coiuge] .i. vxore sua homies. hic tene tur in genere comunt: et hoc dico [saris] .i. lapidibus [tactis] per eos. Et dicitur de iacior: iaceris iactissum vel fut.

74

**Uitio digna dei fontes dirupit abyssi
Octauum noe seruans in partibus arche
Ammodo ne talem patiantur secula cladem
Uisibus humanis per nubila panditur iris.**

Hic alithia risidendo ponit bystoria suam. et diuidit in duas ptes. p^{ri}mo describit diluuiū. secūdo p^{ri}structio turris babilonic. secūda ibi. **D**o-
steritas ade. **I**te ponit diluuiū. secūdo sedatio eius. scda ibi. **C**onu^o perfi-
die. **D**icit q^o p^{ri}mo sic: q^o deus vltionē volens accipe de pctis hoim: aguit
omīa flumia et fontes et causauit diluuiū. **I**n submersi sūt oēs p^{ri}ter noe
qui p^{ri}struxit archam: vbi octo p^{ri}sonē nūmō liberate sūt. **E**t ne de ceto mū-
dus talem penā sustineat arcus celestis nobis per nubes ostendit. **S**ci-
dū est q^o ista bystoria est dependēs a p^{ri}cedentib⁹ vt patet intūctū. et extra
bit a libro genesis. **I**n genesis sexto tractat de causa diluuij et factione
arce. et in septimo de ingressu in arcam et de diluuiō. **I**n legis ibi q^o post
q^o genus humanū multiplicatū fuit vidēs deus q^o mīta malicia hominū
esset in terra: et cūcta cogitatio cordis esset inītra ad mīsa omīū tempore:
penituit eū q^o hoīem fecisset. **E**t dixit dñs ad noe. **F**ac tibi arcā de lignis
leuitigatis: et ingrediaris arcā tu et filij tui: vxor tua et vxores filioꝝ tuoz
quo facto factū est diluuiū: et tota terra fuit coopta aquis. **E**t delcuit de^o
omīa viuētia p^{ri}ter illa que secū posuerat noe. **E**t aque diluuij steterūt
super terrā centū q^uinquaginta dieb⁹. et sedato diluuiō: vt dī in nono ca-
pitulo seq^untē: posuit dñs arcā in nubib⁹: qd fuit signū federis inter deū
et terrā: vt nūq^u interficiat omīs caro ab aquis. **E**t hac bystoria ostendit
rigor diuine iusticie in punitiōe scelerū per diluuiū facta. **S**ecdo p^{ri}miatio
vel remuneratio bene acte vite in saluatiōe noe et suoz. **T**ertio p^{ri}missio
liberalitatis diuine qū posuit arcā etc. **E**t hec tria pulcra latiou sermone
deklaranda essent: nisi breuitatē elegisset. **A**llegorice exponēdo per noe in-
telligit filius dei. per arcā ecclesiā. qd de^o q^o humanū genus redimere vo-
luit: misit noe. i. filiū suū in terram: et iussit vt fabricaret arcam. i. ecclesiā
suo sanguie: et p^{ri}secraret de lignis plan^o hoc est hominib⁹ p^{ri}bis sine vi-
cior a p^{ri}itate: et ligata fuerūt adinuicem ligna bitumie tenacissimo. i. vin-
culo charitatis et dilectiōis. et facta est arca p^{ri}sa diluuiū pctōꝝ nostrōꝝ vt
saluaremur: et a morte eterna liberaremur. **I**ris autē significat sacram
scripturā. quia ex radijs solis. i. chūsti solis iusticie efficitur: et calorē q^o
cepit multiplicem. i. fructum et sensum multimodū. quia vt dicunt docto-
res nulla est veritas quin ea in sacro canone biblie per spiritū sanctū po-
sita fuerit. **C**irca ista notent ista metra. **T**empozibus tres esse tribus po-
gnouimus arcae. **P**rima noe. moysi fuit altera. tertia chūsti. **L**ignea p^{ri}-
ma. secūda metallica. tertia ventris. **S**ecdo ip^{ri}oria postior: tūltale

origo x

Theodolf

ra solam. ¶ Construe. [vltio] id est vindicta. dicitur ab vltisco: [signa] bel
disruptio id est rumpendo aperuit [fontes] abyssi [abyssus] sicut catholicon
dicitur profunditas aquarum impenetrabilis: vel spelunca aquarum latitantiu.
Et dicitur quasi sine bysso. id est sine candore. vel quasi a disperso. quia ad
ipsum tanquam ad matrem omnes aque reuertuntur. Iste dico [seruans] noe
octauum in partibus arce] arca sicut bitonem dicitur ab arceo arces: quia arce
visum et manum. et inde arcarius qui custodit vel facit arces. et arcarius.
[iris] id est arcus celestis. de iride et eius proprietatibus et de modo per que
causatur: videatur in tertio methedorum: vbi materia ista ad longum tractatur
et poetice per virgilium in. iij. eneydos. [panditur] id est monstratur [huma-
nis] visibus per nubila] id est per nubes [ne secula nostra] patiantur a modo
id est de cetero [tale]m cladem] id est pestilentiam. Conueniente fabule et hy-
stone sunt evidentes: et alibi videtur hic corrigere assertionem pseustis
in textu precedenti

Ideos lepores puer exagitat ganimedes
Quem iouis arreptum deuexit in ethera sursum
Armiger ablato diuum concesserat ordo
Nomen pincerne quod possedit prius hebe.

¶ Hic pseustis proponit aliam fabulam continuando disputationem inceptam
Et dicit quod dum quodam die quidam puer vocatus ganimedes fugaret le-
pores in yda silua troiana: aquila autem iouis assumpsit eum et sursum ad
iouem detulit. vbi loco hebes pincerna iouis effectus est. Ista fabula reci-
tatur ab ouido quarto metamorphoseos: vbi dicitur. Rex superum quon-
dam fugi ganimedis amore arsit. elegantissime et compendiose a virgi-
lio quinto eneydos: vbi dicitur in textu. Intertusque puer frondosa regnis
yda. Et sequitur. Quae prebes ab yda sublimem pedibus rapuit iouis ar-
miger vncis etc. Unde ganimedes puer formosissimus filius laomedontis
regis troiani nimis a ioue fuit dilectus: et ab aquila sicut mandatum iouis
fuit raptus et stellificatus. et est factus pincerna iouis. Et ipse aquarius
dicitur. quia aquam fingit fundere super manus deorum. Rei veritas fuit
quod ganimedes filius troie regis troie fuit a ioue rege et filio saturni patrem
persequente contra naturam dilectus. Naturaliter vel philosophice exponitur:
vt semper per iouem intelligamur aerem superiorum. et aqua dicitur armiger iouis: tu-
per caliditate nature sue: rursus per altitudinem volat sui: et ganimedes vt ta-
ctus fuit fit aqua. Et iste dicitur repemere et temperare sua humiditate calorem superiorum
etheris: propter ista dicitur aliter: quia aqua significat plenitudinem sapientie. ganimedes si-
gnificat euangelista iohannem et gratiosum. quia aquilina sublimitas claris-
tas vel contemplatio ipsi in celum rapuit: in quantum locutus est. profunde de ce-
lestibus. Et efficitur pincerna deorum. id est prelatorum et aliorum qui ab
eo hauriunt aquam sapientie. Postremo iupiter potest significare filium dei:
ganimedes humanam naturam quam ipse hic nobiscum assumpsit: et in celos
portauit. ¶ Construe. [puer] proprietates pueroꝝ tanguntur hic: et in istis
versibus. Sunt pueri puri parui modico satiati. Ludunt: et formant: cito
dant: cito pacificant. Hic notant septem proprietates pueroꝝ contra septem vicia
capitalia [ganimedes] exagitat. .i. fugat agitat [lepores] ydeos. .i. troias

78
80

*ganimedes yd
yda puer yda*

habe pincerna

aylo yd yd

puer yd h

144

b 4

nos ab yda filia troie [que arreptū] violēter raptū [armiger iouis] scilicet
 aquila [deu exit sursum in ethera] accusatiuus est grecus [ordo diuum]
 id est deoz [occellerat] illi [ablato] per aquila [nomē pincerne] di qñ penū
 cernens. et h̄molo. est [qđ hebe] illa puella [possedit prius]

82 **Coruum perfidie damnant animalia queqz**

Muncius inclusis quia noluit esse salutis:

Ore columba suo ramum viridentibus vltro

Detulerat folijs: superest armenia testis.

¶ Hic rādet alit̄ia et ponit hystorā continentē sedationē diluuij et cessa
 ti onē. Et dicit qđ oīa animalia condēnant coruū vt perfidū. quia illis qui in
 archa inclusi erant salutem nūciare nō voluit. sed columba ad eos detu
 lit ramū viridem. Et istud factum fuit in armenta. vbi super isto testimo
 niū queri potest. h̄ec hystoria cōtinuat que incepta fuit prius ubi. Alto
 ꝛc. et habet originalē gen̄. viii. vbi agitur de sedatione diluuij et missione
 corui et columbe: et egressu noe de archa. Et dicit̄ ibi qđ recordatus est dñs
 noc: et clausi sunt fontes abyssi: et requieuit arca mense septio. xvij. die
 mensis sup montes armenic. et aperiens noe fenestrā arce emisit coruū
 qui nō reuersus est. deinde misit columbā vt videret si cessassent aque su
 per faciem terre. Et cū non inuenisset vbi requiesceret pes eius reuersa ē
 Et expectans noe per septē dies iterū eam emisit: et illa redijt in vespere
 portans ramū oliue viridentibus folijs. et sic intellexit noe qđ cessassent aq
 Et iussit deus qđ ipse et omnia animalia egredereēt de archa. Et dixit. Cre
 scite et multiplicamini. Et fecit noe altare dño et sibi sacrificauit. Arca est
 eccles̄ia. coruus significat carnales et tēporales qui tñ terrenis adherent.
 Columba vero significat simplices et iustos qui sunt veri filij eccl̄ie. Cor
 ui sunt illi qui adherēt tñ diuitijs eccles̄ie terrenis nihil sapiētes q̄ sunt
 iesu xp̄i: nec sentientes nisi fm̄ hoīem exteriorē. et isti sunt fraudulēt ad
 modū corui et rauci. quia nichil sanctū pferunt. et tales nō sunt veri filij
 eccles̄ie. sed qñ spurij et illegitimi: et merito ab oībus xp̄i fidelibus condē
 nati dicitur sūt nigri sicut coruus. i. denigrati vicijs et ambitione. et arcam
 eccles̄ie deserunt et xp̄m: adherētes qñ immobiliter et p̄u. iose vni creatu
 re. Sed veri filij dei designant̄ per columbā: qui pure simplici et sine ex
 q̄stione fraudū. pcedunt et viuūt. nec adherēt cadaueri: sed reuertūt ad
 arcā. hoc est ad xp̄m. et deseruit ramos oliue. hoc ē bonos fructus et dulces
 tā in doct̄ia q̄ in bonis eoz opibus. ¶ Cōstrue [cūcta animalia dānant cor
 uū pfidie] .i. de pfidia. Cōstructio ē greca. qđ greci carēt ablatiuo. loco cu
 ius ponebāt genitiuū [quia ipse noluit esse mūcius salutis inclusis] in ar
 ca. Columba detulerat vltro suo ore ramum folijs viridentibus [Arme
 nia] illa patria vel ille locus [superest] id est remanct [testis] predictorum
 h̄ec hystoria conuenit cum fabula premissa. quia sicut aquila fuit nū
 cius iouis. ita columba inclusoz in archa.

Surrexere viri terra genitrice creati

Bellere celicolas fuit omnibus vna voluntas

**Mons cumulat montē: sed totū mulciber hostē
Fulmine detectū vulcani trahit in antrum.**

¶ Sic p̄sculis arguēdo contra alit̄iā aliam ponit poet̄icā narratōez: dicens. Quidā viri de terra geniti voluerūt vnanimiter insurgere i deos: et vt hoc facerēt montē supra montes posuerūt. sed iupiter rex celicolarū oēs illos cū fulmine vulcani detectit et p̄strauit. Hec narratio tāgī in primo methamorphoseos: vbi de gigantibus q̄ affectarūt celeste regnū loq̄tur. De ista gigomachia dicit tullius in libro de senectute. Quid enī aliud est gigantū modo pugnare cū dijs q̄ nature repugnare? Vel p̄ gigantē corpus intelligim⁹ et sensualitatē: et p̄ deū siam vel ratōem. quia dicit p̄bus. aliud est in nobis. s. appetitus sensitiu⁹ q̄ semp̄ aduersat ratōi. et ip̄a rō hystorica fuit q̄ istū fuerūt quidā potētes hoīes q̄ pugnauerūt cōtra iouē regē. Iupiter ascendit p̄rupta montiū et alij manserūt in vallibus. et vt ascenderēt in montē cōstruxerūt magnas machinas. et dicti sūt hīc pedes serpentinos. q̄ videbant̄ rege ad montē. et eos oēs iupit̄ obruit cum lapidibus deorsū missis. Istud potest aliter exponi et applicari: vt gigantes sint auari et ambitiosi et sup̄bi: qui ad apices p̄latiōis et dñstōis ascendere volūt. iuxta illud ysai. xiiij. Ascendā in celū super astra celi: et exaltabo solū meū: similisq̄ ero altissimo. Et vt tales ad altitudinē tallium statū puenire possint aggregāt agros ad agros: pecuniā ad pecuniā. et cōtra quos d̄: ysai. v. c. Et q̄ cōiungitis domuz ad domū: agrū agro copulatis. Et volunt deos. i. iustos et probos officarios remouere et loco eoz inronzari. Sed deus gloriofus sepe mittit fulmē: hoc ē mortem et tribulatōem. et sic deiciunt de gradib⁹ suis et statu: et detrudunt in loca obscura sub terra. s. in infernū. Aliter. celū est ecclesia: quā tyrāni et scismatici impuḡare nō cessant. et nitunt̄ rēpere cōtra eos pedibus: hoc est afflictōibus serpentinis et quersis. tamē deus semp̄ eā p̄tegit et nunq̄ deserit. ¶ Cōstrue. [Ari creati]. i. p̄ducti [terra]. i. a terra [genitricē]. i. matre. et ideo dicunt̄ terrigene. [surrexerē]. i. surrexerūt p̄ sup̄biaz aduersus deos [vna volūtas fuit oib⁹ p̄cllere]. i. expellere a celo [celicolas]. i. deos celū colētes. et ergo [mons] vn⁹ cumulat aliū montē. s. mulciber. i. vulcan⁹ [faber iouis q̄si mulcēs ferz cū imbre. v̄] [mulciber]. i. iupit̄ [trahit]. i. cū violentia induxit [in antrū]. i. in foueā sub mōtib⁹ [totū hostē]. i. oēs hostes [detectū]. i. deorsū [fulmie vulcani]. i. in⁹ fabri iouis. Vulcanus deus ignis et fulminū depungebat in similitudinē fabri de formis et claudi: malleū tenētis. et impulsu deoz de celo inferius descendētis. et potest significare quēlibet tyrannū et raptorē vel exactorē. Sed ista non est materia p̄sentis particulicideo sup̄sedendū est.

Posterius ade summa babylonis in arce

Turrum cōstruxit que celū tangere possit:

Excitat ira deum confusio sit labiorum

Bis pergitur ibi nomen non accidit vbi.

¶ Sic alit̄ia r̄idet ponēdo hystoriā cōrespondētē fabule p̄cedentē. et q̄ si fallacē assertōem hystorie narratōis cōfutando veritatē. et quasi semp̄

Liber

obseruat istelino d^r. Dicit ergo sic textualiter. Posterius qui ab adā descen-
 derunt: cōstruerūt turrin quēdam babilonicas adeo altam vt celū pos-
 sent cōtingere. ppter qd̄ deus puocatus in iram: cōfudit ⁊ mutauit eorū
 idiomata. ⁊ sic ipsi dispersi sunt. et ciuitas adhuc retinet nomen cōfuso-
 nis. Hec hystoria tangit Genes. xi. cap. vbi inuif diluuiū cessante. Tūc
 res autē homines ne veniret aliud: pposuerūt facere turrin altissimas, ⁊
 dixit vnusquisq; a d. primū suū. Venite faciamus lateres ⁊ coquem⁹ eos
 igit. ⁊ habuerūt lateres p saxis ⁊ bitumen p cemento. ⁊ disponebāt face-
 re turrin: cui⁹ sūmitas ptingeret vsq; ad celum. Hoc videns deus con-
 fudit linguas eorū: ita vt non intelligeret vnus vocē primi sui. ⁊ sic non
 amplius edificauerūt illā turrin. Et vocatū est nomen eius babel. quia
 ibi confusio labioꝝ vniuerse terre facta est. Et isti dispersi sunt sup facie
 oim regionū. Exponit sic. Mēbrot vir erat de genere noe. ⁊ cōgregauit
 illū pplm ad expeditōez illi⁹ opis. ⁊ significat dyabolū qui voluit ponere
 sedē suā in aqlone: ⁊ esse sūlis altissimo. ⁊ eū deus cū suis cōplicitib⁹ con-
 fudit ⁊ dispersit: ⁊ misit in tenebras eter. res. Et isto textu pz q; de nullū
 crimē dimittit impunitū. q; dato q; hō pmittat aliqñ viuere voluptuose
 sm carnē: sm mundū: ⁊ sm spm. tñ finaliter cōfundit a deo ⁊ psermitur
 in infernū. maxime si talis voluerit pfeucrare ⁊ se nimis p supbia extol-
 lere: q; est radix oim vitioꝝ ⁊ mater. De qua dicit Aug⁹. in quodā sermo-
 ne. Tērmis diuitiaz est supbia. Difficile est vt nō sit supbus q; diues est.
 tolle supbiā: diuitie nō nocebūt. Et hugo dicit. Supbia est elatio vitiosa
 q; inferiora despiciēs: supioribus ⁊ parib⁹ fatagit dñari. Ideo quidā egre-
 gius versificator dicit. Si tibi copia: si sapia formaq; det. Sola supbia de-
 struit oia si dñef. Talia metra aliqñ graue aut moralez sniam cōtinetia
 non sunt despiciēda: licz nō pdeant a trito actore. Aduertendū est q; due
 sunt ciuitates. Vna est ciuitas dei: q; fit ⁊ cōstruit ex amore ⁊ dilectiōe dei
 vsq; ad cōtemptū sui. Alia ē ciuitas dyabolice: q; fit ex amore sui vsq; ad cō-
 temptū dei. Et istud pulcre tractat p beatū Augul. p totū decursū libi
 de ciuitate dei. Alterius sciendū est q; babel interpretat cōfuso. ⁊ inde ba-
 bylon ⁊ babilonia. Et vt dicit hieronym⁹. babilon est metropolis chal-
 dzoy. ⁊ erat mirabil magnitudinis ⁊ ei⁹ murf. Et ibi dñat⁹ ē nabuchodo-
 nosor rex potētissim⁹. Et fuit destructa a medis ⁊ pers. ⁊ postea fuit edifica-
 ta. due ciuitates apd̄ medos dicunt facte ex ea. videlz thesophontes ⁊ selu-
 cia. Et medi ⁊ persi erant subiecti babilonijs ⁊ chaldeis. sed postea ex-
 gente eorū supbia destructa est a cyro ⁊ dario regib⁹. Et sup istud psal-
 lvij. Veniēt tibi subito hec duo in die vna: sterilitas et viduitas. Dicit
 ergo glosa subito. i. ex spouitso veniēt cyro ⁊ dario. ¶ Cōstruc. [Poster-
 ritas]. i. sequela. et d̄: a poster⁹. [ade cōstruit]. i. edificauit [turrin arce]
 id est altitudine [sūma babilonis q; possit tangere celū]. Celū dicit quasi
 caelū: vel casa elios. i. domus solis. vel d̄: a celādo. [tra excitat]. i. cōmo-
 uet eum. Vbi patz q; deus dicit irasci: iuxta illud psalmiste. Domine ne
 in furore tuo arguas me ⁊c. Et est antropospatos. i. hūanc passionē ima-
 propria dei attributio. Et de ira dei fecit lactanti⁹ vir eloquentissim⁹ vnus
 libū. [Confusio labioꝝum fit] labiūz dicit a labendo. ipsi [dispēgūt. nos
 men non excidit]. i. non cecidit. et dicit ab ex ⁊ cado. [vbi]. i. illi ciuitati
 babilonie. Cōueniētia ⁊ cōtrarietas patet de se.

Fulmina ciclopes iouis imperio fabricantes

Ideone percussio mortis decreuit apollo:

Alex deitate sua superum spoliatus in ira

Admeti curam pecori suscepit agendam.

¶ Hic pseustis incipit augmentari narrando aliam poeticam fabulam. Et dicit sic breuiter qd apollo morti adiudicauit ciclopes qui fabricant fulmina iouis. quia iupiter fulmiauerat peonem pbebi filium: quē propter apollinem iupiter sua deitate priuauit: tunc seruauit gregez admeti regis. Hec fabula quantum ad peonem vel ad esculapiuz filium pbebi tangitur in secundo niethamorphoseos post medium. et quantum ad apollinem: qui pascibat gregem tangitur adhuc circa finem: et ibi ingreditur fabulam: qualiter mercurius phebo rapuit vaccaz etc. Sed pro textu precise alijs omisus tanq̄ impertinentibus: pro intellectu textus sciendū est qd iupiter fulmiuauit peonem: qui dictus est esculapius. quia ad preces dyane suscitauerat ppolitum mortuū. et ideo phebus interfecit ciclopes qui fulmina fabricauerāt. Unde iratus iupiter ipm sua deitate spoliauit. et ipse pastor admeti regis effectus fuit. Dicit aliqui scdm̄ hystoriam apollinem fuisse filium iouis. qui q̄a tactus iouis aduersarijs favebat a patre relegatus est: et in familiaritatem admeti receptus. Phebus sic exponendo phebus: id ē sol. ē pater peonis: id est fructuū terre qui uiuificant famelicos. iupiter id est ignis vel ether superior. fulminat et erurit fructus terre. et phebus interfecit ciclopes: id est nubes et aeris indispōsitiones exalando talia. Ita dicunt glose cōmunes: per quas semper intelligo glosam que incipit. Eglogarum tres sunt partes etc. Ultra ista dicenda sunt alia. Phebus hoc est sol iusticie dei filius: interfecit et maledixit dyabolo serpenti tortuoso. qui fabricauerat fraudes per quas filius suus scilicet adam mortuus fuerat. Ideo dii: scilicet pater et filius et spūsanctus: qui sunt unus deus in essentia et trini in personis scdm̄ fidem: filium dei spoliauerūt deitate sua inquantuz ipse incarnatus est. Aliter. Illi qui fabricant fulmina sunt ballui: et alij executores iusticie. et ideo illi qui tales ledunt sunt grauiter puniendi. Cōsequēter quia hic fit mentio de apolline: breuiter tangēda est eius descriptio. Apollo quartus deorum depingitur sub forma iuuenis: nunc formam puerilem habentis: nunc muliebrem. super caput gerit tripodem auri. in vna manu habet pharetram arcum et sagittas: et in altera cytharam. Sub eius pedibus monstrum depingitur: habens corpus serpentinus. et tria habens capita: lupinum: caninū: et leoninū. Juxta ipsum est laurus depicta. coruus super eum volabat. sub lauro nouem muse choreas ducit. et phebon serpens vna sagitta apollinis transfigitur. Exponat sic. Apollo est sol iusticie christus: qui semper iuuenis est per puritatem et sanctitates. habet tripodem: hoc est animaz corpus et deitates. cytharā qua nostros languores et miserias releuat. habet arcum quo malos corripit. Ille occidit phitonem serpente m scilicet dyabolū. amat couos. i. religiosos tanq̄ sibi dedicatos. hz deinde laurū arborē crucis. sibi assistūt muse nouē. i.

nouem ordines angelorum: et iste dicit deus ingenij et diuinationis. Aliter eum poete aliqui describunt. Pingit enim iuuenis armatus habens comas delatus in quadriga. et agitat equis. ex his exarat. sibi muse ministrat. circa eum sunt lauri. et hinc cornu secum. Istud sic exponi potest. Ithobus iste est tyrannus iuuenis: qui propter insipientiam hinc arma crudelitatis. comas hoc est ornatus populos et supfluos. deserit in quadriga per supbia tumultuosam. circumdat equis magnifice et pompose. habet musas hoc est muscos mimos et histriones. circumdat lauro hoc est voluptate mundana. habet se cum cornos hoc est pueros et satellites. ¶ Construe. [Apollo decreuit]. i. adiudicauit: ide decretum et decretalis. [morti cyclopes] populos vel gigantes [fabricates fulmia imperio]. i. precepto [iouis] summi deorum. et hoc dico [peone] filio suo [pulsio]. i. mortuo. [mor]. i. statim: ipse [spoliatus] sua deitate in ira. i. per iram. Hic est figura. s. p. beseosparalange. i. postquam propositio nis per propositioem. ut ibi in primo enepidos. Multa super priamo etc. de priamo. [superum]. i. superum. Superum declinat. nominatiuo supra superum. et caret masculino genere: sicut cetera et infera. [suscepit] curas pecoris [admetti] agenda. i. per ipsum regenda ducenda et custodienda.

Limite iussus abram patrio discedere: sarram,

Assumpsit sine spe sobolis sibi concipiende:

Tandem coeactis etate creatur herilis

Filius: et lactat sua quam natura grauabat.

¶ Postquam in precedentibus posita sunt gesta. tempore legis nature per duas etates: hic consequenter ponuntur gesta tertie etatis. in cuius initio circumsiso data est abrae. Et primo fit quod dictum est. Secundo descendit ad tempus legis. Secunda ibi Baptus aquis moyses. Et ne ignoretur istud in quo fundatur diuisione principalis: sciendum est quod sunt septem etates mundi. Prima fuit ab adam usque ad noe. cuius vesper. i. finis fuit diluuium. Secunda fuit a noe usque ad abram. cuius finis fuit confusio linguarum in septuaginta idiomata. Tertia fuit ab abram usque ad moysen. cuius finis fuit praua vita saulis. Quarta fuit a moysen usque ad transmigracionem babilonis. cuius finis fuit dissensio regum: quando ipsi ducti sunt in babilonem captiui. Quinta a transmigracione babilonis usque ad dauid. cuius finis fuit priuatio iudeorum a regno: quando dixerunt. regem non habemus: nisi cesarem. Sexta fuit a dauid usque ad christum. cuius vesper siue finis erit resurrectio mortuorum. Quo premissis redcamus ad diuisionem. Prima pars diuiditur iterum in duas partes. Primo agitur de tribus patriarchis diuisionem. Secundo de duodecim simul. ibi Tendit in seruum. Primo iterum agitur de abram et filio suo. Secundo incidentaliter de destructione sodome. Secunda ibi In cinerem sodomas. Tertio agitur de iacob: ibi Congressus domus iacob. Item primo de abram. secundo de isaac filio suo. Secunda ibi Heredis forma. Ita probabiliter potest diuidi textus iste. Et possibile est etiam quod alia possit reperiri diuisione magis subtilis et artificiosa: que remitteretur ad theologos. ideo ista taliter qualiter inuenta sufficiat et probabiliter sustineatur. Dicit ergo in prima particula sic. Abram iussus a deo recedere a patria: secum duxit

farram vxorē suā sterile: q̄ in senili etate filiū pepit & lactauit. Hec hysto-
ria scribit̄ original̄ Hen. xij. cap. circa p̄ncipiū. vbi dicit dñs ad abraam.
Egredere de terra tua: & de dmo patrio tuo: & veni in terrā quā mōstrauē
ro tibi. Septuaginta sex ānoz erat abraam: & tulit secū vxorē suā & loth fl
liū fratris: vt irent in terrā chanaan. De p̄missōe ysaac habet̄ Hen. xv.
de sc̄hdā p̄missione. xvij. de partu & cōceptōe ysaac Hen. xxi. vbi dicit̄ q̄
farrā cōcepit & pepit filiū in senectute sua: sicut p̄dixerat ei deus. Et cre-
uit puer ysaac: & ablactat⁹ est a matre sua. i. antiqua. Et q̄ abraam credi-
dit angelo nūciant̄ sibi ista: ideo addita est sibi in noīe suo vna l̄f̄a: dicit̄
do abraam. i. p̄ multaz supple gentiū. Et q̄ farray nō credidit: sed veri-
f̄it: ideo de noīe eius ablata ē vna l̄f̄a: & vocata est farrā. Ille abraā est fi-
lius dei: q̄ in hoc mūdo iussu patris sūmi descēdit: q̄ nō potuit euz vxore
h̄re filiū: q̄ nō potuit cōuertere iudeos. & ideo in aliā patriā recessit & fi-
liū genuit: & alias natōes ad fidē cōuertit. ¶ Et dicit̄. [Abraā] dissylla-
bū est hic: & interpretat̄ pater. [iussus] discedere] limite patrio aliū p̄sit sar-
ram] sine spe sobolis cōcipēde]. i. plus h̄ide. q̄ ista erat sterilis. [tādē]. i.
finaliter post longū t̄pus] filii] herilis]. i. heri: hoc est dñi. ¶ El herilis dicit̄ q̄
genit⁹ est a p̄re legitimor̄ m̄re legitima. [creat]. i. p̄ducit̄ & gignit̄ vel p̄ci-
pit̄ [illis cōfectis]. i. grauatis: repletis etate senili. et farrā [lactat] lacta-
re actiuū est: significat̄ puero p̄bere mammā. lactare dō etiā significat̄
lac suggerere: vt ponit ebrardus in grecismo suo. vt ibi in psal. Ex ore infā-
tium & lactantiū. [filiū suū lactat quā farrā mater sua natura]. i. senilis
etas [grauabat] p̄pter onus lactādi & nutriēdi euz. Ista hystoria cōuenit
cū fabula p̄ambula. q̄: sicut apollo spoliat⁹ ē deitate: ita abraā p̄ra sua.

**Dedalus aptatis liquidū secat aera pennis
Filius insequit̄ fragilis: sed cera liquatur
Etcadit in pelagus gemit sub pondere fluctus
Ille sui compos brumales attigit arctos.**

¶ In ista parte incipit p̄cussus iuxta libitū suū. di. Dedal⁹ sibi p̄nas ap-
tauit quib⁹ p̄ aera leuat⁹ est. sed filius ei⁹ ycarus ip̄m insequēs medium
tenere nesciuit: s̄ p̄nas cera liq̄facta ip̄e ī mari cecidit. Hec fabula de-
scribit̄ a Xgillo ī p̄ncipio sexti eneydos: vbi dicit̄. Dedal⁹ ferit̄ fugiēs mi-
nois regna &c. Eā quoq̄ describit̄ Ouidi⁹ in libro de arte amatoria late.
Et in octauo de trāformatis: post p̄ncipiū. Fabula est. dū mynos rex cre-
thensis esset in obsidione athenaruz p̄ filio suo interfecto: passiphe vxor
eius cōcubuit cum thaurō: & effigie vacce sibi assumpsit & cōcepit mino-
thaurū. i. illud monstrū: qd̄ p̄ media parte erat bos: & p̄ alia media parte
erat vir. Hec videns rex fecit fieri a dedalo artifice subtilissimo laberin-
tū. i. domū diuersis ambagib⁹ & flexib⁹ nexā: & ibi inclusus ē minothau-
rus. & dabatur atheniēs singulis ānis deuorādi ab eo. Veritas ē vt di-
cunt q̄ thaurus notarius regis cōcubuit cū regina. Et ista fabula potest
inuehi cōtra vilem & horrendā: imo inexplandā impudiciā aliquarū
mulierū. Et ex illa fabula etiā potest dari documentū p̄ncipib⁹: ne ni-
mis diu vxores suas deserāt: ne dent eis occasiōē peccandi. Aliter dicit̄
q̄ ista regina est anima. que absente rege. i. cōfuso neglecto p̄ peccatū for-

necatur cū thauro. i. byabolo. Descendēdo ad tertū. postq̄ ad noticiā mi-
 notis regis deuenisset dedalū fuisse causā cōcubitus vxoris sue cū thau-
 ro: iussit rex vt ipse cum filio suo ycare in laberintho includeret: sed ipse
 per industriā suā sibi alas applicauit: sic cū filio euasit. p̄ter dedalū in-
 telligimus peccatores: quem minus hoc est dyabolus implicat ⁊ illaque-
 at in laberintho negotiorū mundanorū. a quo non potest se exuolere: ni-
 si per alas cōtemplatōnis trāseundo ⁊ trāsuolando hoc mare tempustu-
 osum. i. hunc mundū. Textus dicit finaliter q̄ nō obstantibus monitiō-
 bus dedali sup̄ modo volandi: ycarus fili⁹ eius patris p̄cepta cōtempse-
 ⁊ ita alte volauit q̄ p̄ntis ⁊ cetera līq̄ factis decidit in mare. q̄ dicit ab eo
 ycareū. De isto dicit quidā metrificator. ycare nate bibis ⁊ ias sine patre
 p̄bis. Jam dixi tibi bis medio tutissim⁹ ibis. Facile est eligere duos sen-
 sus morales. Primus est de obediendo parētibus. sapientioribus. ⁊ superio-
 ribus. Secundus est de tenēdo mediū. quia vt dicit p̄bus. virtus cōsistit in
 medio. Iste dedalus est deus summ⁹ fabricator mādi. quilibet christian⁹
 est filius eius. Unde cū ipse deus celos ascenderet: mōstrauit primo filio
 suo homī xp̄tiano viam volādi ad celos p̄ mediū virtutū: erendo hunc
 mundū per cōtemplatōis alas. Sed quidā nimis basse volant per avari-
 tiam: inuidiā ⁊c. alij nimis alte per sup̄biam. et tales descendūt in mare:
 hoc est in infernū. ¶ Construc. [Dedalus] ille vir [fecit]. i. scindit ⁊ diuis-
 vit aerā. accusatiu⁹ grecus est. i. aerem et dī: ab a q̄d est sine et erilis: q̄
 sine lite ventorū per anthrasim. [liquidū]. i. purum ⁊ clarū. quia aer est
 diaphanus s̄m p̄bos. [penitus] suis [filius] ycarus [insequit] ieu. [sed ce-
 ra fragilis]. quia sp̄acte ⁊ cōiuncte erant ale sue [liquatur]. i. fluit. dissol-
 uitur. decurrit. deficit. [et cadit in pelagus]. i. in mari. Et dicit quasi pes-
 nitus latens per ethymologiam. vel pelleno fluctus maris. [genit] in
 p̄terito. et est trisyllabus. [sub pondere] illius [ille] dedalus [compos] id
 est ordinator ⁊ cōpositor: [sui]. i. sui voti. vel s̄m libitum suū volans [atti-
 git] sine n. in p̄terito [arctos] stellas [brumales] frigidās. vñ bruma. Ar-
 ctos est septētrion: vel est stella vise in septētrione posita. et nunq̄ tendit
 ad occasum: sed semp̄ orit̄ circa polum arcticū. ⁊ iste stelle sunt plures q̄
 dicunt̄ maior: visa: ⁊ minor: visa s̄m astrologos.

Heredis forma non est motus patriarcha
Quin mactaret eum: nisi vox emissa deorsum
Marcere iussisset: rapit qui cornibus heret
In dumis aries: patrē sequit sua proles.

¶ Hic alithia ponit hystoriam que depēdet ex p̄cedenti: dicens q̄ patriar-
 cha abraam nō fuit adeo pietate paterna p̄pter formaz filij cōmor: q̄n
 ip̄m mactare ⁊ imolare. p̄mptus est: nisi vox deorsus missa iussisset eū
 dimittere: ⁊ loco eius arietē imolare. Ista hystoria scribitur Genes. xxi.
 vbi narrat̄ q̄ deus tentauit abraam: ⁊ dixit ad eū. Abraam abraā. Qui
 respondit. Adsum. Et domin⁹ ait illi. Tolle filium tuū vngentū quem
 diligis ysaac: ⁊ offer ipsum mihi in holocaustū: hoc est in sacrificiū super
 vnū montē quem monstrauero tibi. Abraam itaq̄ hoc audito se dispo-
 suit: ⁊ trauit asinū suū ducens secū duos iuuenes ⁊ filium suū. tulitq̄ li-

gna holocausti et imposuit super ysaac filium suum. Ipse autem portabat
 in manibus ignem et gladium. Et cum pergeret simul: dixit ysaac patri suo
 Pater mi. Et ille rñdit. Quid vis fili: Ecce inq̄ ignis et ligna: vbi est vic-
 tima holocausti? Dixit illi. Dominus p̄uidebit sibi victimam holocausti fi-
 li mi. Deinde colligauit filium suum: et posuit eum super struem lignorum,
 et accepit gladium vt imolaret filium suum. Et ecce angelus de celo clama-
 uit: dicens. Abraam abraam: Qui respondit. Adfuz. Dixitq̄ ei. Non exten-
 das manum super puerum: nec facias ei quicq̄. nunc cognoui q̄ times do-
 minum. Leuauit abraam oculos suos et vidit arietem inter vepres heren-
 tem comibus. quem assumens obtulit in holocaustum pro filio suo. Et con-
 sequenter holocaustus iste: et sibi benedicitur. Ibi instruitur parentes
 diligere filios suos: sed propter deum. et ergo deum magis diligere: vt
 semper sint p̄mpti etiam de proprijs filijs disponere scdm beneplacitum
 dei. Est ergo reprobatum amor quorundam parentum inordinatus: adeo vt
 non audeant: imo nec permittant filios castigari vel corripiri virgis et ver-
 beribus. ex qua re q̄ graua reipublice. et fidei orthodoxe in eodem pro-
 uentura sint: experientia discere possumus. Hec sicut mulier illa p̄bitate et
 bonitate cõspicua mater sancti ludouici: regis quondam huius christanif
 simi gallorum regni: filium suum inruditum aut indisciplinatum permittes-
 bat: sed eum diligenter monitiõibus salutaribus instruebat. Inquebat se-
 pessime. mallem te mortem incurrere temporalem q̄ per vnum morta-
 le peccatum te tuum offendere creatorem. Quid a vobis generosissimi prin-
 cipes totis vite vestre temporibus coram mentis vestre oculis insidere de-
 bet. vt sic hec clarissima domus francie fidei catholice religionis christia-
 ne p̄trectrix semper existat: per quod maior mors atq̄ meritum vobis apud
 hoies p̄curabitur: quasi totum orbem terrarum ab orientali plaga vsq̄ ad occi-
 dentalem: et a meridionali vsq̄ ad septentrionalem vastis et potentibus vestro-
 rum bellorum impetus p̄domueritis. Et sciunt pedagogi q̄ difficile sit hodie
 ernis temporibus pueros suos adolescentes et alios bene regere: q̄a vbi-
 q̄ parentes siue iure siue iniuria liberis credunt. Hic ego equidem p̄litem
 manum atq̄ amplissimam orationem si locus pateret contexerem. sed hanc ha-
 tetenus taceo. Per abraam intelligit pater ille noster celestis deus glorio-
 sus. qui filio etiam p̄prio non peperit. ysaac interpretatur risus. quia chris-
 to adueniente fuit risus et exultatio in vniuersa terra. Unde iste filius non
 mortuus est scdm deitatem. sed aries mortem passus est: hoc est christus
 scdm carnem. ¶ Construe. [p̄patriarcha]. i. abraam. dicitur a pater et ar-
 chos princeps [no est motus]. i. comotus [forma]. i. propter formam [be-
 redis]. i. filij sui. iuxta illud apostoli. Filius ergo heres. [quin ipse macta-
 ret]. i. occideret eum filium [nisi vox] angelica [missa deorsum] a celo ad
 terram [iussisset]. i. p̄cepisset [parcere] filio suo. Aries dicitur ab aere quod
 est virtus. vel ab ara. p̄ altari. [qui heret comibus]. i. dumis [rapi]. i. ab
 ipso capite. p̄ imolando [patre]. i. abraam [sua ples sequit]. i. filius suus inse-
 quitur. hoc est caro humana insequitur christus. Nota hic generaliter ista
 conclusionem istius vltime particule que incipit per accusatiuum casum
 vt relatio sequens habeat locum. iuxta illam regulam alexandri in suo
 doctrinali in tractatu de constructione. Lunq̄ relatiuis et cetera. Conueni-
 entia est inter hanc hystoriam et p̄cedentem fabulam. vel similitudo seu

Liber

pportio. q̄ sicut fiebat mentio de patre ⁊ filio: ita hic. Et alibi. Dedalus edocuit filiū suū artē qua mortu⁹ est: hic abiam volebat occidere filiū suū. vt patet ex p̄dictis.

Phyllis amore graui demophōtis capta supbi

Abutat flebiliter rigidū pro corpore suber;

Ille reuersus eo truncū rigat ore supino

Occurrit foliis seu senferat oscula phyllis.

¶ In hac parte pseustis pponit tales fabulam suae poeeticae hystoriae. Nō enim semp ea que per pseustim dicuntur sunt ficta oīno ⁊ fabulosa. q̄ q̄ narrat hystoriae: licet poetico tegmine coopertas vel palliatas. Dicit ergo q̄ phyllis amore demophontis misere p̄dita in arborē amigdali cōmutata est. q̄ bux demophon regrediēs, p̄ciperet: cepit osculari lignū q̄ sibi suis folijs ⁊ sua agitātōe sibi occurrere videbat. Ista fabula ponitur ab Ouidio in de remedio amoris: vbi dicit. Iphise demophō surdas p̄clamat ad yndas ⁊c. Et idē ouidi⁹ t̄git eaz in secūda epistola libri heroidū: que incipit. Hospita demophon tuā te rodopeia phyllis. Ultra p̄missum tēpus abesse quero. Tandē demophon filius thesei atheniēs regis rediēs de bello troiano p̄ vnā h̄yemē remansit in tracia: in qua regnabat ligurg⁹ habens filiam speciosā phyllidā: que istū amare cepit. Iphime trāfacta voluit demophon redire ad patriā. fide tamē p̄stita phyllidi q̄ infra certū terminū p̄f̄rā rediret. Sed p̄pter vehemētias maris procellas in illo termino nō potuit redire: quā p̄pter phyllis mortua est p̄ nimio dolore. et vt dicit in amigdali transformata. quia fm rei veritatē ipsa p̄pria corrigia ad arborē se suspendit. et veniens demophon corpus mortue deosculabatur: ⁊ ipas sepeluit. Iphisce potest exponi fabula. Nota per demophontē solem: per phyllida quālibet arborē intelligim⁹. Demophon cōcubuit cum phyllide moraz faciendo. quia sol arbores pullulare facit. Et in h̄yeme arbores mutant corpus in rigidum suber. quia nullos fructus gerūt: sed solū habent rigore corticis. Et in reditu demophontis. i. solis in signis estatis: phyllis sentit oscula eius. q̄a tūc arbores fructificāt ⁊ crescūt. Ad h̄rām ista narratio introducēda est ad detestandū amoris libidinōsi impatientiā. qui amantes oīno a vita sp̄iali deicitet in rigidū suber mutat. i. ipm induratū in peccato illo carnali facit. Et id circo iste amor: fugiēdus est: sicut pulcre et late docet ipm vitare naso in toto decursu libri de remedio. vbi artificialiter ⁊ ornate p̄sentē materias tractat. Anū est t̄ q̄ hic notari volo ad detestandū libidinis ⁊ voluptatis: q̄ scribit Licerō in de senectute. Inquit enī post alia stupra: adulteria: ⁊ oē tale flagitiū nullis alijs excitari illecebris: nisi voluptatib⁹. et cōcludit dicens. Quocirca nihil esse tam detestabile q̄ voluptatē. Impedit enī consiliū voluptas: ratō inimica est ⁊ mēti. ⁊ vt ita dicā p̄stringit oculos: nec h̄y vllū cū virtute cōmerciū. ¶ Cōstrue. [Phyllis] illa mulier. Hec phyllis declinat. ḡdō hui⁹ phyllidis vel phyllidos. [capta] .i. irretita [grau ⁊ inordinato amore demophontis mutat] .i. mutādo accipit [flebiliter rigidū suber]. dicit ebrardus. Pars prior est cortex. liber alia. terra suber. An fm papia. suber neutri generis dicit arbutula vel ei⁹ cor

Theodoli

ter. v^l est cortex suberici arboris s^m catholicon [ille]. s. demophon [reuer
sus eo rigat truncū] arboris [ore supino. phillis occurrit] sibi [folijs] suis
[seu] pro tanq̄ [senserat]. i. pceperat [oscula] sibi porrecta ab amasio suo

In cinerem sodomas soluens diuina potestas;

Ob pactum patru loth parcere cogitat vni;

Seruat eum segor sed perfida vertitur vxor;

In salis effigiem: lambunt animalia caudem.

¶ Hic alithia ponit suā hystoriā dicens q̄ punitōe diuina sodoma ⁊ alie
ciuitates funditus dissolute sūt ⁊ euerse. Sed ppter pactū qđ fecerat de⁹
cum abiaā patru loth: ipse loth liberat⁹ est: ⁊ in segor: ciuitate receptus:
sed vxor: eius versa est in lapidē quē aſalia lambūt. Hec hystoria origina
liter hētur gen. xviij. cap. vbi legit q̄ dñs dixit ad abiaam. Clamor sodo-
moz et gomoreoz multiplicatus est: et peccatū eoz aggrauatum est ni-
mis. descendā ⁊ videbo vtrum clamorē qui venit ad me opere compleue-
rint. Et dixit ille. Nūquid perdes dñe iustum cuz impio? Et dixit. Si fue-
rint q̄nquaginta iusti nūquid simul peribunt? Et dixit dñs. Si fuerint
q̄nquaginta dimittā om̄i populo ppter eos. Et psequenter dixit. Non de-
lebo ciuitatē etiam si fuerint q̄draginta q̄nq̄: imo q̄draginta: imo trigin-
ta. Et si ibi inuenti fuerint viginti: nō interficiam ppter illos. Et dixit ad
huc abiaam. Obsecro in q̄t ne irascaris dñe si loquar adhuc semel. Quid
si ibi inuēti fuerint decem? Et dixit dñs. Non delebo ppter decē. Et misit
duos āgelos ad ciuitatē illā vt p̄ciperēt loth q̄ recederet. S3 eos pulcetti-
mos videntes ciues: vllauerūt domū loth volentes eos cognoscere. Et
dixerūt angeli ad loth. Om̄es qui tui sunt educ de ciuitate hac. q̄a delebi-
mus locū istū. Surge tolle vxorem tuā ⁊ duas filias tuas: nevt tu pariter
pereas in scelere ciuitatis. Et angeli eduxerūt illos ⁊ dixerūt. Salua ani-
mā tuā ⁊ noli respicere post tergū. Igif egressus est loth sup terrā: ⁊ loth
ingressus est segor. Et dñs pluit sup sodomā ⁊ gomorrā sulphur ⁊ ignem
et subuertit has ciuitates ⁊ oēs aīas viuētē circa regionē: vniuersos habi-
tatores vrbū: ⁊ cūcta terre virentia. Respicēs q̄ vxor: eius post se p̄uersa
est in statuā salis. Et hac hystoria pater q̄ vile ⁊ abhomiabile execrandū
⁊ deo exosum est illud nephandū crimen contra naturā: qđ nūc appellat
sodomiticū: qđ vir homo i p̄fessione etiā dicere audet. vt sciūt illi qui au-
diūt p̄fessiones ⁊ p̄sentias hoīm diligēter inquirūt: ⁊ peccantē sic cōtra
naturā iūbent leges igne cremari. Quā etiā de viris gabaa volentib⁹ abu-
ti interfecti sūt q̄draginta ⁊ tria milia ⁊ centū viri. vt habet iudicum. xix.
Et istis multis hystorijs ⁊ fabulis pater detestatio luxurie. de qua dicit
Gregorius. Luxuria mentē excruciat. rōnem execat. corpus maculat
huic seruiūt cecitates mētis ⁊ incōsideratio. amor sui. odiū dei. despatio
ab eterno. Exponēdo hystoriā allegoice. per sodomas intelligim⁹ pecca-
tores carnales. Ille q̄nq̄ ciuitates que delete sūt significant q̄nq̄ sensus
corporis: qui oēs subuertunt ⁊ excecāt. p̄ter loth intelligunt virtuos⁹ et
contēplatiu⁹ qui contēnūt carnē: ⁊ intrans segor: ciuitatē. i. hierusalē cele-
stem. vxor eius. i. vita actiua mutat in lapidē salis. i. in cupiscentiā boni
¶ Et intelligi possunt penitētes qui statim reuertunt ad peccata. ¶ Con-

Liber

frue[re] p[ro]p[ri]etas d[omi]ni a solu[ti]o[n]e .i. dissolu[ti]o[n]e [sodomias] clu[si]tate illa [in] ce-
neri cogitat parcere loth [illi viro ad sensum dictu] [ob pactu] .i. p[ro]missu
[patru] [sui] scilicet abia. patruus est pater patris alicui[us] .i. d[omi]ni a patre [se-
gor] illa ciuitas [seruat] .i. custodit [eum] .i. loth [sed vxor p[ro]fida] .i. in fide-
lis: q[ui] sine fide [veritatur] .i. mutat [in effigiem] .i. similitudinē salis [ani-
malia lambūt] .i. lingunt [cautem] .i. illu[m] lapide[m] .i. d[omi]ni a cauendo. Conue-
nientia fabule et hystorie est: quia sicut p[ro]p[ri]etas mutata est in arborum: ita
vxor loth in lapidem.

**Argolicas contra bellans acies cytherea
Titide manibus dea pertulerat graue vulnus;
Beplozant socii commissa ducis furiosi
Nam facti volucres acuiunt p[ro] dentibus vngues.**

In hac parte p[ro]p[ri]etas p[ro]ponit argumentādo fabulā talem dicens ter-
tialiter sic. Venus dea p[ro] troianis aduersus grecos pugnabat: quā per-
cussit dyomedes grecus: p[ro]pter cui[us] culpā socij in aues sunt trāsfornati
Hac fabulā recitat ouidius in p[ri]mo de remedio amoris. vbi d[icitur] Non ego
tirides etc. An put sepe virgilius agit in eneyde. mater sua auxilium ei
tulit. q[ui]a venus se inposuit in nubem: vulnerata est a dyomede. Illa autē
vxorē illius meretricē fecit. et post multos ānos dū redirent de bello mu-
tauit socios suos in aues. que adhuc hodierno die seruāt in grecia tēplā
dyomedis. Et audiui q[uod] augustin[us] dicit illas aues esse demones. qui non
p[er]mittūt aliq[ui] nisi grecū intrare illud templū. Hystoria fuit q[uod] venus fa-
uebat troianis. q[ui]a ipsi erāt luxuriosi: dyomedes socij effecti sūt p[ro]dones
et vispilonēs. Dyomedes significare p[otes]t virū castum. cneas mollem et
luxuriosum etc. Si velit aliq[ui]s videre illud bellū troianū famosē: legat hy-
storiā breuē daretis frigidij. vel plitram gutdons de colūna messana: et vir-
gilij scōo eneydos. Quā de venere mētio facta est: ideo eius descriptio-
nē videamus. Describit itaq[ue] venus: pulchra puella nuda natans i mari:
tenens in dextera conchā marinā ornata rōstis: quā columbe comitant. Ea
autē data est vulcano in vxorē deo ignis turpissimo. sibi astant tres puel-
le que vocant gratia: et duarū facies ad ipsas reuerse sunt: et vna vertit
in contrariū. Habet autē cupidinē in filium alatu[m] secū sagittantē appol-
linē arcu et sagitta: q[ui] p[ro]p[ter] dijs turbat[us] puer fugebat ad matris gremiū.
Iste p[ro]p[ri]etas attribuūt istī planetē ab astrologis: de quo plura dice-
re nō est p[re]sentis speculationis. Ista dea s[ecundum] fulgentiū mitologiā scri-
ptorē significat personā luxuriosā que s[ecundum] femina p[ro]pter molitici et va-
riabilitatē. nuda p[ro]pter indecentiā. nātat in mari. i. semp volutat in deli-
ciji. et ideo dicit genita in mari. q[ui]a ab opulētia et saturitate generatur.
tenet conchā quia canit in choreis. nutrit columbas id est luxuriosos
diligit rosas et tales lascitias. Cupido est filius eius. quia venus p[ro]p[ter]
eius concupiscentiā carnis. qui quādoq[ue] apollinē hoc est viros iustos vul-
nerat simulis carnis. Iste cupido est amor carnalis. qui pingitur alatus
quia subito venit et subit animū. Cecus est vt dicitur quarto eneydos. et
ceco carpitur. igni. quia homines cecos et oblitos sui efficit. Ista sūt facili

Theodoli

ter applicabilia ad mores in ista materia. ¶ *Lythrea* [Lythrea]. i. venus
textus cōmunes habent cythrea p. a. in secūda syllaba. sed credo debet
habere cythrea per. e. quia dicit a cythereo mōte in quo venus colitur
et omēs poete ponūt & dicit cythereū [bellans cōtra acies]. i. exercitus
[argolicae]. i. grecas. Argos ē nomē ciuitatis grecie. a qua dicunt argi
argunt: et argolici. i. greci. [peulerat]. i. iustinuerat [graue vulnus mani
bus tūde]. i. dyomedis. Titides est nomē patronomicū masculini ge
neris & prime declinatiois. & est filius vel nepos tides [soci] eius [plorant
cōmissa]. i. peccata [ductis] id ē dyoni edis [furiōs] id est infant pcurtēdo
venerem [nam] pro quia: quia ipsi [facti] volucres. i. aues [acuūt] vngues
pro dentib[us]. i. loco dentib[us] habent vngues. et isti de diuitibus facti sunt
pauperes.

**Congressus domino iacob luctamine longo
Neruos amisit femoris dum cedere nescit
Quam plagam veluti gemit euenisse parenti
Non comedit neruum successio tora neporum.**

¶ Hic alibia narrat hystoriam suā & dicit literaliter q̄ iacob diu lucta
batur cū angelis: sed in lucta pdidit vnū neruū sui femoris. et ppter hoc
iudei nō comedit neruū. Hec hystoria originaliter habet[ur] gēn. xxxij. circa
finez capituli: vbi dicit q̄ iacob filius ysaac timēs insidias fratris sui esau
gmogeniti. ipse iacob a patria sua recessit: et cū ipse esset in itinere qua
dā die vidit scalam a sup̄ficie terre vsq[ue] ad celos. et vidit āgelos ascēdē
tes & descēdētes. Jacob autē vnū angelū amplexus est: vt dicit textus
ibidem. & ecce vir luctabatur cū eo vsq[ue] mane. Qui cum videret q̄ eum
supare nō posset: tetigit neruū femoris eius: et statim emarcuit. Et dixit
ad eum. Dimitte me. iam eiu[m] ascendit aurora. Respondit. Non dimittā te
nisi benedixeris mihi. At ergo. Quod nomē est tibi? Respondit. Iacobe
Et ille. Nequaquā iacob appellabit nomen tuū sed israel: qm̄ si cōtra deū
fortis fuisti: q̄tomagis contra homines p̄ualeb[is]. Interrogauit eum iac
cob. Dic mihi quo appellaris nomine? Et respondit. Quid queris no
men meum quod est mirabile. Benedixitq[ue] ei in eodem loco. Allegitice
per angelum intelligim[us] christum. per iacob iudeos. Christus em̄ lucta
tus est contra iudeos multū: vt cōuerteret eos ad fidem. p̄datet per ma
gnam partem decursus totius noui testamētī: et quia ipsi noluerūt xp̄i
monitionib[us] obtemperare: percussit eos. et opprobriū sempiternū dedit
eis. Nō iudei in die illa i qua xp̄s crucifixus est habent digitū in culo. q̄
tunc pat[er] vnū fluxum sanguinis. Ideo iudeus dicitur verpus quasi ver
rens podicem. hoc est posteriorē partem. Qd̄ autem christus benedixit
iacob: significat q̄ christus multum primo dilexit synagogam: et antiq̄s
patrib[us] vt abrae & alijs dedit benedictionē: & postea sanguine suo dedi
cauit ecclesiam nostram. et quia iudei non crediderunt: ideo semper sūt
& erunt vagi & dispersi per vniuersam terram. Aduertendum est hic q̄
israel interpretatur vir videns deum. iuxta illum versum. Is vir raq[ue] vī
dēs d[omi]ni: elq[ue] deus. Et pōt esse nomen declinabile dicēdo. Israel israelis. vt
indeclinabile: sicut est de istis adā: abrahā: dauid & cōsimilibus. Itē aduer

Libri

tendū est q̄ iacob iste habuit duodecim filios. ex quib⁹ p̄cesserunt duodecim trib⁹ iudeorū: qui dicuntur tribus israel. Hic p̄pter istā mutationē nominis iacob: possēt tractari materia de mutationē nominis p̄prij ipsius pape in creatione sua: que videat per doctrinā decretorū ⁊ voluminū illius scie mutata ē: ut intelligat ipse q̄ est nouus homo: ⁊ oēm veterē pellem malicie ⁊ mūdane pompe deserere debet. ¶ Cōstrue. [iacob cōgressus] dicit de cōgradior[ō] i. contra dñm [lōgo luctamie amisit neruos femor] id est core [dū ipse nescit cedere]. i. locū dare vel recedere [quā plagam] fractionis nerui in femore [tota successio]. i. posteritas [nepotū]. i. iudeorum descendentiū ab illo per cognationē vel generationē [gemit: veluti] pro sicut [euenisse parenti]. i. patri. ⁊ ideo ipsa [nō comedit neruū] Lōcū nit autē hystoria cū fabula. quia sicut in fabula p̄cedenti dyomedes vulnerauit venerem. ita hic dñs iacob: ut patet.

**Hypolitus seu a perit accusante nouerca
Distractus bigis phocas agitantes vndis
Damna pudicitie non pertulit ira dyane**

Hypolitum reuocat: modo nomine virbius extat.

¶ Hic consequenter p̄cessit. p̄ponit aliā fabulā seu fabulosam narrationē et ista dependet ab illa. Dedalus aptat⁹ ⁊c. Dicit ḡ textualiter sic. Hypolitus a nouerca sua accusatus in curru p̄pe mare fuit distractus. Sed dyana pudicitie dea pietate mota fecit hypolitū resuscitare. et sic fuit bis vitus. Hec fabula tractat⁹. xv. li. methamorphoseos. p̄pro quo sciendū est q̄ theseus filius egei regis atheniensis missus est ad minothaurū. quia singulis diebus forte equi athenienses mittebant. Erat autē iste fortis ⁊ pulcher et dilexit adrianā vnā filiarū minoy: cui⁹ auxilio ⁊ fauore ⁊ p̄ssio dedali ipse deuenit minothaurū ⁊ a laberitho exiuit. Rapuit autē iste adrianā et phedram minoy filias. vñ derelicta adriana i litore maris duxit secum phedram ⁊ eā duxit in vxorē: que amore hypoliti. filij thesei de alia vxore p̄dare nimis et misere exarsit. Sed quia ille sibi p̄sentire noluit: ipsa eū accusauit erga patrē thesēū dicens q̄ filius suus hypolitus ipsam vi et violentia voluit opprimere. Egeus pater ipsius thesei qui credidit filiū suū esse deuoratū a minothauro se in mari p̄cipitauit: ⁊ factus ē de⁹ maris. ab ipso filius eius petit vltionē de hypolito. Hypolitū ḡ posuit i quodam curru supra litus. Egeus autē emisit phocas per quas equi p̄territi eū tanta violentia currū traxerūt q̄ illius viscera dissipata sūt: qui qm̄ p̄ castitate sua mortuus fuerat: dyana misit ad eū: esculapiū qui ipsum resuscitauit. et ideo dicitur esse virbius. Hystoria est q̄ hypolitus fuit quidā miles: qui eū quadā die in curru suo iuxta mare trāisset subito intumescere mari vituli conuerti eū alijs mōstris apparuerūt. vñ territi equi eius sine ordine currere ceperūt. ita ut totaliter corpus eius laceratum est: qui eū ad inferos mortuus puenisset: affuit tibi dyana que eum resuscitauit. Hypolitus pōt dici ⁊ p̄s quē equi sui. i. iudet quos a tiquis rexit: mōstris hoc est eius miraculis territi: fecerāt eū herere arbori. i. cruci: ⁊ dimiserūt eū mortuū ad inferos. sed dyana hoc est delitas ipsum resuscitauit. Et dicitur virbius. Hic dicit q̄ per thesēū intelligit aīa. per hypolitū: ingenij hu-

manū. per phocas in telligim⁹ motus carnales illicitos qui quōq; detra-
hunt ingenū humanū in p̄cipitiū vicioꝝ sed dyana. i. sapiētia ⁊ ratio in
genū resuscitat ⁊ virtutē reuocat. ⁊ iste est bon⁹ intellect⁹. Et q̄a hic fit
mētio de dyana: dō eius descriptionē videamus. Dyana dicitur proserpina
luna ⁊. iuxta illud ebiardi in cap. de triuitatib⁹ poeticiis. Tres triuie se-
des p̄serpina luna dyana. et pōt videri in diuersis passib⁹ poetarū. Ista
igit⁹ pingit⁹ in specie vni⁹ dñe tenētis sagittā et arcū de como sequentem
venationē ⁊ se exercentē: circa quā erant chori dyadū: orchadū ⁊ nereidū
id est deaz nimphaz aque: arborū montiū ⁊ fluminū. Erant etiā chori saty-
roz deoz nemoz. Ista dyana pōt significare virginē gl̄iosam. que arma
arcu flexibus mie ⁊ sagittis ofonis. quib⁹ ceru⁹ comutus. i. dyabolus su-
patur: ⁊ eā circundant chori āgeloz ⁊ alarū beatarū. et chori satyroz cor-
nutoꝝ. i. peccatoꝝ veniā postulantū. Et hec dyana pōt significare me-
retricē sagittantē per sagittas veneris homines fatuos. et habet choros
suuencularū vetularū ⁊ lenonū sibi famulantū. ¶ Cōstrue [Hypolitus]
ille vir [perit] et hoc [nouerca sua] scilz phedra [seua]. i. crudeli [accusan-
te] ipsum erga thesē patrē suū. ille [distractus bigis] biga dicitur a bis ⁊ iu-
gum iugi s̄m catholicon: currus tm̄ a duob⁹ equis tractus. ⁊ est biga cur-
rus lune. q̄a crescit ⁊ decrescit. Et triga est plutonis. q̄a rapit homines de
tribus etatib⁹. i. puericia: iuuentute ⁊ senectute. Quadriga est solis. p̄pter
quatuor t̄pa ānt. et hoc dico [vndis]. i. fluctib⁹ ⁊ inūdatiōe maris [agitantibus].
i. cū agitatiōe ⁊ cōmōtione emittēribus [phocaz]. i. balenas. et est
epichenti generis [ira dyane]. i. irata dyana [nō prulit]. i. nō passa est [dā-
na pudicitie]. i. castitatis hoc est casti hominis: qui per cōphrasim figurā
dicitur pudicitia: sicut emphatice ap̄d terentiū dau⁹ dicitur scelus: ⁊ nō tm̄ scelera-
tus [dāna pudicitie]. i. nō potuit ferre q̄ ille pudicus haberet damnū vel
mortem. ideo ipsum [hypolitū] reuocat [de morte ad vitam. ipse] extat mo-
do virbius [id est bis vir factus nomine suo].

**Venditur in seruum ioseph liuore suorum
Ardentis domine dum spernit vota minasq;
Addictus vinclis discussit somnia regis:
Et subduntur ei totius regna canopi.**

¶ Hic p̄sequenter alit̄bia recitat veram hystoriā: vbi postq̄ egit de trib⁹
patriarchis diuissim. nūc agit de duodecim simul dicens. Fratres ioseph
inuidia moti fratrem suū ioseph vendiderunt. Et quia vxori phutiphaz
ris acquiescere noluit: sinxit ipsa q̄ eam ioseph voluerat opprimere. ⁊ su-
per hoc cōquesta dño suo: qui p̄cepit vt mitteret in carcerē: vbi somnia
regis postea exposuit. ⁊ tandē effectus est quasi supior in tota patria illa
scilz i egypto. Ista hystoria satis vulgata originaliter scribit⁹ gen. xxxvij.
cap. vbi agitur de venditione ioseph per fratres. ⁊. xxxix. cap. habet quasi
ter contempnit dominā volentem q̄ ipse secum concuberet. ⁊ de incarna-
tione eius scribitur ibidem. Sed de liberatione eius scribitur in eodem
libro. cap. xli. ⁊ compediose ipam tractando ibidē dicit q̄ ioseph cū. xvi. esset
annoz p̄cebat gregem cum fratribus suis. accusauitq; fratres suos
crimine pessimo. Israel autē pater eoz diligebat ioseph sup omēs: eo q̄

Liber

genuisset eum in senectute. **Et** accidit q̄ ip̄e somnauit q̄ esset in agro
 cū fratribus suis: et manipuli frat̄ū adoriabā t̄ manipulū eius. **Itē** q̄ sol
 et luna ⁊ duodecim stelle adorabant eū. et hoc audiētes fratres sui: et q̄
 pater eius dixit q̄ ip̄m oēs alij adorarent ⁊ obedirēt exceperūt sibi inui-
 dere. **Cū** autē t̄ret in dothain cū alijs dixerūt fratres adiuicē. **Ecce** som-
 niator venit: occidamus eū. t̄n̄ per orationē ruben pepercit illi: ⁊ clausu-
 runt eū in cisterna: et eum nudū vendiderūt viatorib⁹ israhelitis eunti-
 bus in egyptū. ⁊ dixerūt patri q̄ fera pessima deuorauerat eum. **Joseph**
 itaq; ductus est in egyptū: ⁊ seruiuit phutiphari eunucho pharaonis: quē
 vxor eius dilexit libidinose q̄a fomosus erat. ipsa igit̄ vocauit eū in tha-
 lamū suū: ⁊ exortauit eū vt̄ secū ꝑcuberet. qđ ipse rēnuīt. **Et** indignata mu-
 lier timēs ne reuelaret clamando dixit q̄ ioseph voluerat cū ea per vim
 cōcubere. ⁊ ideo missus est in carcerē: vbi diurno tpe stetit. ⁊ cū eo erāt
 pincerna ⁊ panetarius siue panifer regis. **Pincerna** autē somniabat q̄ regi
 seruiebat: ⁊ sibi offerebat ciphū plenū vino recēter de vua exp̄sso: quod
 somniū ioseph exponēs dixit q̄ restitueret ad pristinū officiū. **Panetari⁹**
 vero somniabat q̄ ferebat panē supra suū caput: ⁊ aues veniebant ⁊ com-
 medebant illū. **Et** dixit q̄ in cruce suspenderet. **Et** ita accidit. **Et** dū pin-
 cerna educeret de carcere: ioseph dixit ei q̄ sui esset memor qñ cset in of-
 ficio suo. **Sed** post multa tpa ꝑtigit q̄ rex somnauit se vidisse in agro vel-
 pratis septē vaccas pingues ⁊ totidē macras. et macre destruebāt cras-
 sas. **Somnauit** etiā se vidisse septē spicas fertiles. ⁊ totidē steriles. **Et** illa
 somnia ne cūerūt exponere egyptū. **Sed** pincerna memor eorū que au-
 diuerat a ioseph in carcere statim illud regi notificauit. ⁊ adductus ē ate
 p̄sentā regis. **Et** exponēdo dixit septē vaccas pingues significare septē
 ānos fertiles: ⁊ septē vaccas macras significare septem ānos steriles
 quod audiens rex petiuit qualiter fameꝝ illam vitare posset: et sibi et su-
 is succurrere. **Joseph** prudens ⁊ discretus collegit t̄m̄ in fertilibus ānis
 de frumētō q̄ sufficeret pro septē ānis sterilibus. **Et** ingruēte seu iminē-
 te caritatis: ioseph vendidit frumentū volentib⁹ habere ⁊ emere: et iussit
 paleam mitti in quendā fluuiū: que vsq; ad patriā patris sui delata est.
 qđ vidēs iacob: misit beniamin filiu suū cū alijs fratrib⁹ suis ad patriā
 a qua videbat venire illa palea. **Et** cū beniamin venisset ad domū pha-
 raonis: nō cognouit frat̄ē suū ioseph. licet eū ioseph bene cognouit: sibi
 vendidit annonā vel bladum. **Et** latēter abscondit ciphū in sacco ben-
 tamin. **Et** ita recessit. **Et** dū esset tam remotus a ciuitate: ioseph ip̄m ca-
 pi iussit: ⁊ inuētus est ciphus. ⁊ dixit q̄ detineret quousq; pater ei ⁊ fra-
 tres venirēt in egyptū. **Et** pro illis mādauit beniamin. **Qui** cū venissent
 pharaoni se obtulit ioseph: ⁊ exhilaratus ioseph patrē suū festiue rece-
 pit. **Et** ioseph petiuit a rege q̄ daret ei mansiōē i loco remoto: q̄a nōle-
 bat manere inter gentiles colētes ydola. quia ipse iudeus erat. ⁊ solum deo
 seruire cupiebat. **Exponit** allegorice sicut cōter d̄. **Joseph** significat xp̄s
 qui somnauit q̄ sol luna ⁊ stelle adorarent ip̄m. quia cū ipse crucifigere-
 tur sol eclipsatus est ⁊ alie stelle. fratres sui hoc est iudei iudebant ei. q̄a
 erat de semine dauid s̄m carnē. sibi remouerūt vestimenta sua. quia iu-
 das vendidit eū scribis ⁊ pharisets pro triginta argenteis. **chrisus** noluit
 obd̄re domine sue sc̄l̄z synagoge que tūc erat d̄na gentiū. **tredecim** p̄no.
 et ideo missus est in carcerē. hoc est captus ligatus et panibulo crucis af-

Theodoli

firmus. et ipse exposuit somnia regis. hoc est postquam surrexit a mortuis expo-
suit sacram scripturam: et somnia hoc est prophetas et dicta prophetarum discipu-
lis exposuit. Quibus factis regna canopi hoc est omnes gentes et nationes
sibi subdebant. quia ipse dominus est omnium rex regum. Et hac hystoria possunt
elici multe materie. vna de fidelitate quam debent habere seruitores domi-
nis suis. sicut ioseph fidelis fuit pharaoni. secunda de remuneratiōe faciē-
da per dominos seruitoribus fidelibus. quia sicut seruus domino obligatur: ita
e converso dominus tenetur remunerare seruitorem. sicut pharaon qui prefecit ioseph
toti egypto. Tertia de spiritu prophetico et de somniis et eorum expositio-
ne: de quibus tractant doctores theologi. et albertus magnus de somno
et vigilia aristotelis: sed ista sunt speculatiua et preter propositum. Quarta de
dilectione parentum quam debet habere filius: sicut ponit vnum preceptum decalogi.
et filij parentibus in necessitate constitutis obligant succurrere et eis necessa-
ria ministrare. De quo moralis catho in ethica sua. Parces ama. Et etiam
alibi in fine primi capituli sui libri. Dilige non egra caros pietate parces
Quinta materia esset de impudētia detestanda multarum mulierum: quae tam
illecebrosas et tam libidinosos moribus afficiunt: ut adulterium in pro-
pore committunt. idum suos seruitores et subditos inuitent. Sexta est ex prima parte
huius hystorie de inuidia que est viciū velle abominabile et detestandum.
de qua horatius in vna epistola. Inuidus altius rebus marcescit opimis
Et est inuidia talis conditionis quae ipsa proprium actorem corodit et punit: sicut
ethna mons sulphureus seipsum consumit et vastat. Nam iustus inuidia nisi
bil est aliud quam que priorinus ipsum actorem rodit: excruciatque suum. Et pulcherrime
describitur in ouidio in secundo metamorphoseos circa finem: vbi
primo describit domum eius dicens. domus est imis in vallibus antri abditae
sole carens nonnulli piurat vento. Tristis et ignaua plenissima frigo-
ris. Et de ipsa inuidia subiungit. Phalar in ore fedet macies in corpore toto.
Rursus recta acies: liuent rubigine dentes. et alia in hanc sententiam.
Virgilius autem sexto eneydos dicit eam habitare ante ipsam vestibulum:
id est introitum orchi. Istis sic possitis. Construe. Ioseph ille vir. non est
est indeclinabile venditur in seruū liuore. id est inuidia suorum supple fra-
trus. et hoc potest esse eclipsis dum ipse spernit id est despicit vota. et
votiuas preces pro et nimas sue domus ardentis id est ardore libidinis
estnantis additus id est adiudicatus vinculis id est viculis. et dicitur
a vincio vincis quod id est est quod ligo ligas discussit id est discutiendo ex-
posuit et explicuit somnia regis pharaonis et regna totius canopi id est
egypti subduntur id est subiiciuntur et scilicet ioseph. Hec hystoria conuenit
cum fabula promissa. quia sicut hypolitus noluit consentire nouerce suae: ita
etiam ioseph non obtemperauit domine suae.

Grecorum primus inuestigat grammata cadmus

Postquam sevit humi dentes septemplex idri:

Quos nondum fato meruit fortuna sinistro

Ne patiatur idem: se simulat esse drachonem.

¶ Hic dicitur ne incipit pfectis. proponere aliam fabulam dicens. cadmus primo in-
tegre eos inuestigauit et iucit istas postquam ipse in fecit spem: et dices si ira seiauit

quos fortuna nō merſit fato ſiniſtro. Et ne ipſe deinde patereſ ſe eē dia-
 chonē per filiū oñdit. De auxilio cadmi ⁊ cōpoſitione thebaꝝ hētur ī p̄-
 ncipio tertij de trāſformatis. p̄ cadmū intelligim⁹ xp̄m q̄ a patre agenore
 hoc eſt a deo miſſus eſt ī exiliū huius mūdi edificare ciuitatē. i. eccleſiam
 militatē ꝑſecrari. ⁊ q̄rere europā filiā agenoris. hoc eſt humanā aiām fi-
 liā regis celoz. raptā a loue. i. a demone. ꝑ ꝑſequēter q̄ dū cadmus vel
 let edificare ciuitatē: miſit ſocios ſuos ī ſilvā vetuſtā: vt inde aquas vi-
 uas afferrent. q̄bus ioui ſacrificaret: vbi reperierūt ſerpentē maximum
 crocei coloris. a quo oēs interfecti fuerūt. ſed ip̄m tandē occidit cadmus
 Iſte ſerpens tortuoſus eſt dyabolus. Cū cadmus. i. xp̄us: miſit ſocios. id
 eſt patriarchas ⁊ ꝑphas ad ſilvā huius mūdi ad hauriendū aquas gra-
 tiarū. ſed oēs iſti ſerpētes ad inferos detruiſt. ſed xp̄s poſt paſſionē ſuam
 oēs redemit a faucib⁹ baratri. et ip̄m dyabolū taliter occidit. Cadm⁹ iſte
 accepit dentes iſtius ſpēntis ⁊ eos ſeminauit iuxta conſiliū palladiæ: ex q̄
 bus ſeges clipeatoꝝ viroz orta ſuit. quia inde nati ſūt armati milites: q̄
 ſtatim ſe mutuis vulnerib⁹ interfecerūt. Ita xp̄s auulſit artes demonis
 paratas inſficere quoslibet. et homines malos ⁊ ſerpētinus fecit iuſtos. ⁊
 eos ī agro eccleſie ſeminauit: qui facti ſūt milites ſtrēnui fidei. ſicut legiſ
 de paulo. Mel iſte ſerpēs ſignificat iuſidos ⁊ detractozes ⁊ ſeditioſos: qui
 nō ceſſant alijs nocere: vel verbo vel facto. ⁊ de dentib⁹ iſtoꝝ naſcunt mi-
 lites vulnerātes ſe inuicē ⁊ occidētes. q̄a ſepe quādo verba iſtoꝝ detra-
 ctoria ſeminant: inde veniūt diſcordie bella ⁊ occiſiōes hoīm. Res geſta
 fuit q̄ cadmus debellauit atheniēſes: qui ſemp tanq̄ ſerpētes ſibi mor-
 ſu venenofos inſidiabant. Ipſe autē p̄mo fuit ſimplex. deinde effectus eſt
 aſtutus ⁊ prudens. ideo dictus eſt ſerpens effectus. Iſte cadmus p̄mus
 iuuenit litteras grecas. vt tangit ī p̄mo verſu noſtri textus. Cū habent
 iſta metra. Abraam chaldeas: prudēs cadmus quoz grecas. Moyses be-
 breas: carmentis nympha latinas. Circa altam partē iſtius textus ſcien-
 dū eſt q̄ ī quarto methamorphoſeos circa finē deſcribit mutatio cadmi
 ī ſerpentē. Iſte cadmus pōt ſignificare quēlibet hoīem qui aliū occidit
 et ſuperat ſerpentē id eſt tentationes demonis: ⁊ quiq̄ ſenſibus edificat
 ſue anime ciuitatē paradisi ſi ī virtute p̄maneat. ſed aliq̄ reciduat et
 reuincit ī peccatū. ⁊ de iuſto homie efficit peccatoꝝ venenofus. ⁊ ſic vti
 mutari ī ſerpentē. ¶ Conſtruo. [cadmus] ille iuuenis [primus] id eſt ante
 alios omēs [inueſtigat] id eſt inquit: vel inueſtigando inuenit [grāma-
 ra] id eſt litteras. ⁊ eſt nomen grecum [grecorum] illorum populoz [poſt
 q̄ ipſe ſeuit] id eſt ſeminauit [humi] id eſt terre. et ponitur absolute ī ge-
 nitiuo ſcđm puſcianū et alios grāmaticos. et ſic obſeruat vſus [dentes
 ydri] id eſt ſerpentis. Et dicitur ab ydros quod eſt aqua [ſeptemplex]
 id eſt habentis ſeptem plicas [q̄] dentes [fortuna nondum] p̄o non et
 adhuc [non merſit fato ſiniſtro] id eſt peruerſo. quia homines ſocij cadmi
 non fuerunt omnes occiſi a ſerpente. Mel non merſit fato ſiniſtro. quia
 ī homines fuerunt mutati. et iſtud non eſt fatum ſiniſtrum. Iſte cad-
 mus [ſimulat] id eſt ſimulando ſe monſtrat [eſſe diachonem] id eſt ſer-
 pentem: [ne patiatur idem] vel hec clauſula poteſt conſtrui poſt ſecundū
 verſum. breuiter illud eſt ſatis obſcurum et male intelligibile.

**Raptus aquis moyses magicas euerterat artes
 Omnīs cum regio timuit circūflua nilo:
 Eduxit ciues: submersit fluctibus hostes**

Memphitis exitiū: testatur adhuc mare rubrū.

In ista prealithia subiūgit suā hystoriā: et tractat de tpe legis. Et dicitur ista pars in duas pres. Primo describit qualiter lex data fuit. Secūdo qualiter pprius se habuit in terra pmissionis. Secūda ibi dicitur de populo. Itē pma in duas. Primo ostendit q̄ lata et data est lex. Secūdo de scribit pcessus populi p̄ desertū ad terrā pmissionis. Secūda ibi dicitur de sensu balaā. Item primo describit legis datio. Secūdo dathan chore et abiron murmuratio. Secūda ibi facta chore miseri. Itē primo educit populus de egypto. Secūdo ponit ydolatria filiorū israel duz daref lex. Secūda ibi Insignē vitulū. In prima pre pncipali dicit sic breuiter q̄ moyses oēs artes magicas destruxit: et oēs paria nilo circūiacens ipm̄ timuit. et eduxit filios israel de egypto. et pharaonē et alios sibi cōplē ea submersit. Et istā destructōem mare rubrū testat. Expedite sunt multe hystorie i libro genesis scripte: hec autē p̄sens quātū ad illā partē: raptus aquis moyses: scribit Exodi. ij. capit. vbi dicit. Egressus est vir de domo leui: et accepit uxori stirpis sue: q̄ cepit et peperit filiū. Et videns eū elegantē abscondit eū tribus mēsiibus. Licet iam celare nō posset: accepit fiscellā stirpeā: et linit eam bitumie ac pice: posuitq̄ intus infantulū. exposuitq̄ eū in carento ripe flumis. Et ecce filia pharaonis descēdebat p̄ lauare in flumie. et puella eius gradiebant p̄ crepitudinē aluei. Et misit vnā ex famulab⁹ suis quesitū fiscellā. et regit puerū vagientē. et vocata est mater. et sibi traditus est nutriendus. Et adultū filie pharaoni tradidit: q̄ illū adoptauit in filiū. et vocauit moysen. q̄ de aqua eū tulerat. Moys enim grece aqua dicitur latine. Causa autē p̄pter quā mater filiū exposuerat est. q̄ pharao fecit edictū q̄ oēs masculi iudeorū occiderent. Quātū ad illā clausulā: magicas euerterat artes: hystoria habet Exodi. viij. vbi narrat q̄lter ex p̄cepto dei moyses dixit ad aaron frēm eius q̄ in p̄sentia pharaonis tolleret virgā manū: et p̄ceterā eā corā pharaone et versa est in colubiū. qd̄ et factū est. et idē fecerūt magici incātatores pharaōis. Deinde p̄cepto dei extendit aaron virgā super aquas egypti in p̄ntia pharaonis: et tūc lacus et paludes et oīa versa sunt in sanguinē. et pisces mortui sunt. Et idē fecerūt malefici egyptiorū incantatōibus suis. Et induratum est cor pharaonis. Ista virga est in sanctissima illa ciuitatū gallie sueffonica vrbē: ecclesia cathedrali. s. in sancto gerualdo. et eā vidit: tenuit: et osculat⁹ sum. Unde cuz qdaz die rex in aula sua esset cū suis militib⁹ moyses cepit coronā regis in capite suo: et cū pedib⁹ eam dilacerauit. Hoc cōsiderātes magi pharaonis: dicebant illū puerurū fore deos eorū. Qd̄ videns rex voluit eū occidere: sed qdā senex ait. Nescit quid facit. dare ei carbonē ardentē et alitū extinctū et videbitis qd̄ faciet. Et dederūt in manū: et in ore posuit ardentem. et sic infanuz se finxit. vnde semp̄ postea balbuciuit. Legit vltim⁹ q̄ cum moyses iudeū et gentilē rixare videret: clauso pugno occidit gentilē et eū sepeliuit i arca. Legit vltim⁹ q̄ ipse p̄positus et custos iudeorū fa-

ctus est. Iudei autem tunc temporis pharaoni seruebant in luto et palea. Moyses vero quidam iudeus stare otiosum videri dixit ei. Amice quid est quod otiosus es et non operaris? Cui iudeus prumpens in verba contumeliosa dixit. De occidere putas sicut pudice seruum regis occidisti. Postquam hoc audiuit moyses fugit de egypto in ethiopia: ubi erat sacerdos quidam nomine getro. et ibi eius filiam duxit in uxorem. Postea precepit ei dominus ut iret ad pharaonem ad dicendum sibi quod dimitteret populum suum in pace de terra sua extra. et precepit ei virgam portare secum: et ex ea signa facere. Et illud mandatum dei denunciat moyses pharaoni. Circa illam partem eduxit ciues: sciendum est quod materia istius periculi expediri exod. xiiij. ubi dicitur de transitu per mare et submersioe egyptiorum. ubi dicitur quod iuxta mandatum dei moyses precepit filiis israel existibus in egypto quod omnes recederent. quod et fecerunt. Sed pharaon cum uniuerso equatu et curribus suis persequebatur eos. Cum territi sunt filii israel quos confortauit moyses: dicens. Nolite timere state et videte magnalia dei que factura est hodie. quos enim nunc videtis nequaquam videbitis in sempiternum. Et dixit dominus moysi. Eleua virgam tuam et extende manum tuam supra mare. et diuide illud ut gradiantur filii israel in medio maris per sicca. et ita factum est. Egyptii autem ingressi sunt post eos. sed ipsis fugientibus occurrerunt aque. et voluit eos dominus in medijs fluctibus. Cum moyses et filii israel carmen domino dixerunt. Cantemus domino etc. Cum hec historia potest applicari. Moyses significat christum. et virga est crux: que effugauit omnem potestatem demoniorum: sicut ipsa in serpente mutata deuorabat alios serpentes. Mare rubrum significat baptismum. quod fuit effectum rubrum per asperersionem sanguinis preciosissimi christi. Pharaon cuius cor induratum erat in peccatis dyabolus significat. Aduertendum est quod deus voluit mittere decem plagas egyptiis. propter peccatum pharaonis detinens filios israel. et ista habentur in exodo ab. viij. vsque ad. xij. cap. in quo ponitur recessus eorum cum vltima plaga. et de istis plagis tractat ceteri expositores: puta in illa parte in qua agit de diebus egris vel egyptiacis. et allegant ista metra in quibus continentur duodecim plage principales. Cum versus. Prima rubens vnda: ranarum plaga secunda. Inde culex tristis: post musca nocentior istis. Quinta pecus strauit: vesicas sexta creauit. Post subit gradus: post huius ore nephando. Non tegerit solis puina: necat vltima plenum. Quia vero vbiq; in ista materia dicitur textus biblicus quod deus indurauit cor pharaonis ideo esset hic tractanda materia de predestinatione: qualiter aliquid sunt predestinati ad bonum: et aliquid predestinati ad malum. de qua materia tractat Boetius. v. de consolatioe philosophie. Et vndecima plaga est lapsus sapientum. et reputatur difficilima a theologis et canonistis. et eodem hominis valentiam et intelligentiam exuperans: ideo merito mihi facendum esse decreuit. Ex decursu tamen huius historie clare patet quod deus nunquam populum derelinquit: nec peccatores etiam dimittit impunitos. sicut etiam probat boetius. Nunquam bonis deus misericordia circudabit. Et alibi dicit. Confringet dominus virgam peccatorum: iter impiorum prohibet. Deus enim superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. Et in structis. [Moyseis raptus aquis]. i. ab aquis [euerterat]. i. destruxerat [artes magicas]. i. incantationes et illicitas. Artes magicę sunt artes prohibite. vt geomantia: cirromantia: et cõsimiles. et dicitur a mago. Est autem magus

Theodoli

incātor et astrologus supstitiosus. licet aliquādo magi dicantur a magnitudine scientie et in bona significatiōe. vt i hyſtoria epyphanie: vbi fit mentio de tribus magis. [oſiis regio]. i. egyptus [circūflua nilo] fluuio tibi famoſo. i. circa quē nil⁹ fluit [timuit cū] ſc3 moysen. ipſe [eduxit]. i. e3 feruitutē egyptioꝝ duxit [ciues]. i. filios iſrael. [ſubmerſit hoſtes]. i. pharaonē et alios [fluctibus]. i. inundatōibus maris. [mare rubrū]. i. rubeuz [teſta ad huc exiitū]. i. tomentū et deſtructiōem. et dieſi ab excido dis. [mēphios]. i. egypti. Mēphis nomē eſt ptis egypti. et hic per ſinodochē ſumitur. p tota egypto. q moyses eduxit ciues ſignificat q chriſtus eduxit abraam et alios patriarchas et patres de domo tartarea etc. Dechyſtoria cōuenit cum fabula prior. quia ſicut cadmus mutatus eſt in ſerpētem: ita virga moysi. et ſicut cadmus erat dux thebanorum: ita moyses filiorum iſrael.

Summa iouis calidas europe forma medullas

Abouit: et in thaurū deitatis vertit amictū:

Virgine ſuprata nō paſſus agenoris arma

Nomen donat ei qd̄ habet pars tertia mūdi.

¶ In hac parte pſcuſtis narrat aliam fabulā: dicens q iupiter accenſus amore europe filie agenoris: mutauit ſe in thaurū et corrupit europā. et tertiam partē mundi europam nominauit. Iſta fabula ſcribitur in ſine ſecūdi libri metamorphoſeos. vbi d̄: q iupiter modum quo europa potiret pſiderās eā ad armēta pſis venientē ſcruit. Ipſe ergo ſe in thaurum eādī diſſimū trāſformauit. cui virgo ſerū inſe comūa interēs: flores et herbas comedēdas dedit. et qſi tocādo ſup thaurū manuētū aſcendit. q̄ facto trāſiit ad mare et ſecū europā comib⁹ ſuis herentē verit: et eā deſlorauit. Iſtyſtonica veritas ſuit q iupiter filiaz agenoris regis ſydonie vel africe quibafda munuſculis decepit. et in nauī in qua erat depicta imago thauri poſuit. q̄ eam ſibi pater eius denegauerat. Iſtyſce iupit eſt ether vel aer ſuperior: qui eſt calidus. Europa ſignificat aerem inferiorem humidū: ex quibus mittis generātur multa bona pro mortalibus. Illiſ exponit. Iupiter. i. dei filius. ſe mutauit in thaurum. i. in hominē. vt europam. i. animā humanā quam amabat: in paradifo collocaret. Et chriſtus bene dieſi thaurus. quia imolatus eſt pro nobis in cruce. Et iſtā animā ad aliud littus: ſcilicet paradifi duxit. Et poteſt applicari ad inſipientiam aliquarū mulieruz: que ſe permittit decipi et deſlorari. Et in iſtius vitij occaſione ſunt dantes audaciam viris: vt ad experientā eſt videre. Poſtremo iupiter qui ſe mutauit in thaurū candiduz poteſt ſignificare hereticos. qui ſingūt ſe habere puritatē et candorem cōſcientie. quia angelus ſathane ſepe tranſfiguratur ſe in angelū lucis. Circa vltimū verſuz huius partis ſciēdū eſt q tres ſunt pncipales terre partes. europa. africa. et aſſa. Unde in aſſa ſunt ſex regna. ſcilicet nabatheoz in ortu ſolie: egyptioꝝ circa ethiopiā. perſarum. chaldeoz vbi eſt terra promiſſionis. regnuz medoz. et regnum aſſirioꝝ vbi condita eſt babilon. In europa ſunt quinque pncipalia regna. ſcilicet grecorum. ytaloz. et germanoz. francoꝝ. byberoz: hoc eſt hyſpanoz. In africa ſunt duo. ſ. mau

roum et ethiopū. Et in his tribus partib⁹ tres ciuitates pncipales sunt
 Roma in europa. carthago in africa. ⁊ babylon in asia. ¶ Cōstruc. [For
 ma]. i. pulcritudo [sūma]. i. excellens ⁊ egregia [europa] illius mulierio.
 [mouit]. i. cōmouit [medullas calidas iouis] in amoreꝝ eius. [et vertit]
 id est mutat [amicū]. i. cōpimentū: de amicio cis. i. tego gis. [delectatio]
 sue [in thaurū: virgine]. s. europa [stuprata]. i. violata. corrupta. deflorata.
 ⁊ de a stuproz p̄aris. q̄b̄ d̄: de strupz. Ipsi ablatiui sunt absoluti eo mo
 do quo fm vsū dicunt ablatiui poni absolute. [Iupiter non passus arma
 agenous] regis. In hoc videtur tangi hystoria. ipse [donat ei]. s. europa
 nomē [q̄b̄ tertia ps mūdi habet]. quia dicta est europa.

Insignē vitulū cōflauerat ignis ⁊ aurum

Ex aaron digitis insanit turba rebellis:

Stirps leui postq̄s domini cōpescuit iram

¶ Pontificalis ei datur infula iure perhēni.

In hac pte ponit alithia hystoriā suam: in qua tangit ydolatriā filiorum
 israel. Et dicit q̄ aaron cū igne fecit vitulū ex auro: quē populus iudeoz
 adorauit. Et q̄ stirps leui cōsentire noluit nec ydolatrauit: ideo semper
 obtinuit dignitatē sacerdotales. Hec hystoria scribit̄ originaliter Exod.
 xxxij. vbi habet̄ q̄ populus iude⁹ (q̄a morā faceret moyses) descendit de
 monte: dixitq̄ aaron. Fac nobis deos q̄ nos p̄cedant. Et aaron ait. Tol
 lite in aures. i. ornāmēta aurea ⁊ afferte ad me. Quē cū recepisset aaron
 formauit opere suo: et fecit ex eis vitulū. et crediderūt q̄ ille esset de⁹
 qui eduxit eos de terra egypti. Et locutus est dñs ad moysen dicens. Quā
 de et descendē: peccauit populus tuus. Cerno q̄ populus iste dure cer
 uicis sit. et per moysen placatus est domin⁹. Et reuersus est moyses de
 monte: portans duas tabulas testimoniꝝ manu descriptas ex vitroq̄ par
 te: et factas opere dñi. Et ipse audiens clamoreꝝ qui fiebat adorando vitu
 lum: iratus p̄iecit tabulas de manu et cōfregit eas. et arripiens vitulus
 combussit et cōtriuit vsq̄ in puluerem. ⁊ increpauit aaron. Sed ad moy
 sen cōgregati sunt filij leui: quibus ait. Ite ⁊ occidat vnusquisq̄ fratres
 suū: ⁊ amicum et proximū suum. et ita factum est. Et ait. Cōsecratis ho
 die manus vestras domino: vt benedictio detur vobis. Aaron significat
 populum iudeoz. Moyses destruens ydola: est christus cōfringens ydo
 la. ad que adoranda quādoq̄ aliqui inducūtur per aurum et bona terrena.
 Tribus leui est populus christian⁹: qui vero deo obediuit et in ipsuz
 credidit. quāpropter benedictiōem hoc est gloriā sempiternā prome
 retur. Aduertendū est hic q̄ ydolatria est maximū vitium et peccatum:
 quo quis honorē et cultū exhibet creature qui soli deo debet. Et ille cul
 tus dei dicit̄ latría. iuxta illud. Nulla cōmunis homiq̄ deoꝝ parat. Itē
 q̄ deo soli latría iure datur. Nō de latría que seruari debet deo et exhibe
 ri et de fide: dicit̄ Augustin⁹ de verbo domi. Nulle maiores diuini. nulli
 thesauri. nulli honores. nulla hui⁹ mundi maior: est substantia q̄ sit fides
 catholica. que homines peccatores saluat. cecos illuminat. infirmos cu
 rat. cathecuminos baptizat. fideles iustificat. penitentes reparat. iustos
 augmētat. martyres ornat. virgines: viduas: ⁊ iugales casto pudore cō

Theodoli

seruat. clericos ordinat. sacerdotes cōsecrat. in eterna hereditate cū sanctis angelis collocat. Et in obseruatōe fida cōsistit latrā: et p̄ oppositum ydolatria. ¶ Cōstruc. [Ignis et au rū cōflauerat]. i. cōflando fecerat [vitulum]. i. vituli imaginē [insignē]. i. ignominiosū et maledictū vel execrabilem. Et insignis capis dupl̄: iuxta illud metri. Nobilis insignis simul ac ignominiosus. Et p̄ ignominioso capis a terentio in eunuchō: vbi dicit. Hancine ego vt cū tu stumeliā tā insignē accipiā gnato? Slosa insignē. i. infamē vel ignominiosā. [exdigit aaron] illi? viri [turba]. i. societas indeor[rebellis] cōtra deū et fm naturā ppriā [infant] celebrādo festa ad honorē illius ydoli [postq̄ sturps]. i. p̄genies [leui] illi? viri. nomen est indeclinabile: a quo dicitur leuita. i. diaconus. sicut ibi. leuita laurētus. [ape seuit]. i. pacificauit [irā dñi]. i. deū iratū [insula] fm catholicon est fasciola sacerdotalis capitis alba in modum dyadematis: a qua vitte abvtraq̄ pte dependēt q̄ insulā vinciūt. Et insula est vestis vel ornāmētū epale vel sacerdotale [pontificalis]. i. ad pontificē prinēs [dat ei]. s. f. kirpi leui [iure p̄bent]. s. p̄petuo et quasi hereditario. Fabula et hystoria in hoc cōueniūt. q̄ sicut iudei fecerūt thaurū vel vitulū: ita iupiter mutauit se in thaurū. et sicut iupiter deus fecit se thaurū: ita isti adorabāt illū tanq̄ thaurū.

Uxoris stimulos luis amphiarac sacerdos

**Inspector flagrantis dum splendet bacca monilis
Thausit eum subito specus ex acheronte. p̄fundo**

Adactat eam tenebris orbate dextera prolis.

¶ In ista pte p̄scussis ponit aliā narratiōem. d. q̄ amphiar? grec? penas sustulit p̄ stimulos et mōitōes vxoris sue ornate mōili splēdido exite i pectore suo: et cū dep̄cans vt iret aduersus thebanos cū alijs. vbi absorptus est a terra et descendit in acherontē. cui? filius matrē suā interfecit. q̄ patrem ad eundū illuc induxerat. Ista est venustissima et pulcherrima hystoria de bello thebano: q̄ elegātī stilo et faceto nosser describit Statius in xij. libro thebaidos. et breuissime tangit in Quirō. methamoz. ix. Et vt quantum facit ad p̄positū sub breuitate narrat. Sciendū est q̄ in. v. capi. secūdi libri thebaidos: q̄ incipit Ecce metu. tangunt duo potentia q̄ contigerūt de nuptiā ip̄oz polycis et thidei. et p̄pter mōile q̄ argia gestauit et q̄ vxor amphiarac maligne cōcupiuit: in capi. ix. et finali septimi libri ostendit quōd terra vatē amphiarac viuū in curru bellantē absorbit: q̄ in infernū cū armis et curru viuus demersus est. Et incipit istud capm ibi Tandē se famulo. Ista est quotatio quā fecit laurētus campanus in cōpendio p̄saico hui? hystorie ab eo cōposite. Et hunc laurētū quē oculis intueri parissus possum? credo egregiū et excellentissimū poetarum viuentiū oēs versificatores exuperantē. et elegantiā et pōdere metri eq̄bilissimū: sicut magister nicholaus de clamēgijs natōe gallicus: vni pape benedicti. xij. secretarius. cantor batocēssis: et orator vel rhetor syduvni cum et iubar nitidissimū. Sūma hystorie est ista. Ethiodēs et polinthes filij fuerūt cāippi. q̄ p̄re suo mortuo cū vellent cōiter regnare nō potuerūt s̄ concordauerūt q̄ alter p̄ annū regnaret et alter recederet p̄ annū. et in fine ant̄ rediret vt regnaret. et q̄ p̄or regnasset etiā recederet. dederūtq̄ se

tem vt scriēt q̄s p̄ior recedere deberet. ⁊ cecidit fors supra polimētē. qui a patria recedēs ad adrastrū regē grecie venit: cui fataliter in generū destinatus est: despōsata sibi adrastrū filia argia noīe. Cū hō finito āno polimēta repoposcit regnū: illud sibi denegat ethiodes. Polimētes hō adrastrum suū focerū ⁊ tūidē q̄ aliā eius filiā deiophilā noīe habebat vxore: ⁊ oēs alios grecos mouit ad bellū cōtra frēm suū. Cū dicit outō. circa mediū nonit: vbi tangit breuissimē hāc hystoriā. Descentq; pares in vulnere fratres. S; cū exercitū hesitantē videret. ppter amphiarāam q̄ erat vn̄ de septē ducibus ⁊ vates erat et bellū modis oibus dehortabat eis vaticinās malū. Vxor hō polimētis argia in faustuz monile habebat: qd̄ ipsa dedit euriphile vxori amphiarat: vtilia maritū suū absconditū reuelaret ⁊ ad bellū mitteret. Erat autē hoc monile tale q̄ oibus iteritū fuit. amphiarāus q̄ pditus ab vxore p̄mo ad bellū vadēs: a terra viu? absorpt? ē. Cū almeon fili? eius iratus matrē in vltōne p̄tis sui interfecit. Veritas fuit q̄ amphiarāus p̄selbus vxoris sue iuit ad bellū ⁊ in palude cecidit: ppter qd̄ matrē occidit filius. s; auūculus eius siegreus nolē euriphiles filiū q̄ matrē sororē occiderat: interfecit. Si hystoria moralizari debeat: amphiarāus. i. nā existēs in hoc mūdo in p̄tinuo bello cōtra carnē mūdā ⁊ demonem deceptōibus vxoris sue. i. carnis ⁊ appetit? sensitui cecidit in paludem vitioꝝ. s; hec sensualitas a rōne q̄ dñari debet ⁊ sibi sensui subijceret: fuit occisa. ⁊ amphiarāus redijt ad sensū virtutis. Et hac hystoria p̄t q̄ exeret. i. da est ambitio dñandi: q̄ fecit vt isti frēs mutuo bellaret. iuxta illud. Quid. de etate ferrea. Fratru quocq; grā rara. Et istud venit. q̄ aliq̄ homines sunt a deo excecati bonis tēporalib? q̄ in ip̄is ponūt felicitatē suā. Ad tñ reprobaf a p̄ho in p̄mo ethi. et in decimo. s; i. a boetio in secūdo ⁊ in tertio de cōsolatōe p̄bie. et p̄ totū decurūz libri Eccl̄iastes. vbi salomō istam materiā latissime et p̄fectissime disputat. ¶ Construe. ¶ Amphiarāe sacerdos] d̄: quasi sacra dans. vel sacra docēs. vel sacris dotatus. [luis]. i. perfoluis: puntris: moriendo sustines. [stimulos]. i. monitiones stimulantes vxoris tue [dum bacca]. i. lapis p̄ciosus. s; in catholicon bacca per duplex. e. est fructus oliue vel lauri. et ponit p̄ quolibet fructu precipue s; lucifri. et etiam ponitur p̄ gēma: vt hic in auiano. Ad nitido p̄cedum cortice bacca daret. Et inde baccaus. i. baccis ornatus. Baccha p̄ h. est sacerdotissa bacchi. [monilus]. i. illi? ornamēt. ⁊ d̄ a monēdo. [flagratis]. i. ardētis: iuxta illud ebardi. Fla facit ardorē: s; fra designat odorē. [splendet]. i. lucet vel fulget [pectore] argie [specus]. i. fouea [hausit]. i. absorbit [subito eū]. s. amphiarāū [ex acheronte]. i. inferno. Et d̄: acheron ab a qd̄ est sine et chere qd̄ est salus. [p̄fudo dextera plis] s; i. s. [orbate] p̄uate patre. i. almeon filius amphiarat defuncti [mactat]. i. occidit [tenebris eam] s; matrē suam.

Facta chore miseri parere monēt meliori
Accipit infernus quē deuorat arida tellus:
Sed deus occulte moy sen sepelierat ipse:
Mec cui q̄ hoim dedit indagare sepulcrum.
 ¶ Dic sequēter alithis subiūgit hystoriā suam. Et dicit q̄ moīs misera

bilis chore debet monere quilibet ad obediendū deo. nam iste vitus de
 scendit ad inferos. Deinde dicit q̄ deus moysen mortuū abscōdit: nec
 permittit q̄ aliquis sepulcr̄ eius reperiret. Expediuit actor. Iste p̄us aliquas
 hystorias de erodo: hec aut̄ habet numeri. xvi. vbi d̄r. Ecce aut̄ chore fili⁹
 isaur filij leui: et datan atq̄ abiron filij eliab surrexerūt contra moysen.
 Alij quoq̄ filioꝝ israel ducenti q̄nquaginta viri p̄ceres synagoge. An d̄
 chore voluit sibi vsurpare sacerdotiū aaron: datan et abiron volebāt esse
 p̄ncipes exercitus loco moysi. Et moyses dixit eis. Venite cras ⁊ afferte
 thurribula vestra: ⁊ dñs ostēdet quē volet p̄esse sacerdotio. Sed dñs misit
 ignē in cōplices datan ⁊ abiron q̄ voluerūt resistere moysi v̄t et de facto
 nō obedire. Postq̄ cessauit moyses loqui cōfestim dirupta est terra sub
 pedibus illoꝝ. ⁊ apertus os suū deuorauit illos cū tabernaculis suis: vni
 uersa subtilit̄ia eoz. et descēderūt viui in infernū ap̄ta humo. et perierūt
 de medio multitudinis. S; et ignis egressus a dño interfecit ducentos
 ⁊ q̄nquaginta viros q̄ offerebāt incensum. In duob⁹ v̄tims versib⁹ hu
 lus p̄rtis describit̄ mors moysi: que habet originē d̄i. xxviii. cap.
 vbi iussit eū dñs ascendere montē abarin in montē nebo in vertice phas
 ga cōtra hierico: ⁊ ibi mori. sicut in monte ho: mortu⁹ erat aaron frat̄ su
 us. Et vt in textu nostro dicit̄. mortu⁹ est ibi moyses seruus dñi in terra
 moab iubeate dño. et sepeluit eū in valle terre moab contra phasgor. et
 non cognouit homo sepulcrum eius vsq̄ in p̄sentem diem. forsitā ne a
 iudeis adoraretur vt deus. ¶ Construe. [Fata]. Fatum aliquādo sumi⁹
 pro diuina dispositiōe. ⁊ inde dicitur tres dec fatales a poetis: iuxta istuz
 versum. Cloto coluz baiulat. lachesis trahit. atropos occat. Aliquādo p̄
 monte: vt hic. Vel ponitur hic. p̄ infortunio [chore] illius viri. [miseri mo
 nent] quilibet [parere]. i. obedire [meliori]. i. deo: qui est in omnibus me
 lior: et superior. [infernus] dicit̄ de infra et farnus [accipit] illum [quens
 tellus]. i. terra [arida]. i. sicca a propria ⁊ naturali qualitate sua: quā sibi
 determinat in summo: vt patet secūdo de generatiōe. [deuorat] absorben
 do eum viuū. [Sed ipse deus] qui illum punierat etiam [sepelirat].
 id est sepeliri fecerat [occulre] id est clam: secreta [moysen] hunc hominē.
 [Hec] pro et: et non. et non [dedit] id est non permisit vel concessit [cuiq̄
 hominum] id est alicui [indagare] id est inquirere et questum inuenire
 [sepulcrum] suū. Aduertendum est hic q̄ h. non est littera: iuxta illud
 alexandri in suo doctrinali. Versificatores h. pro nulla reputabunt. Et er
 go ponitur vocalis o. post immediate et sine collisione. Hec ideo potest ex
 cusari per elyphim. et sic est methesis species methaplasmi qua vti nō
 licet. licet vti possumus eliphi et synalimpha vt poete v̄tūtur: quis actor
 doctrinalis hoc prohibeat: cui in hoc non consentio. Hec hystoria cōue
 nit cum fabula in hoc q̄ sicut amphiarus fuit absorptus: ita isti de qui
 bus hic loquitur.

Ventilat oestro decoratā cornibus yo
 Juno feror: ei tutelam deputat argi:
 Donec in effigiem rediit mutata priorem
 Angit pro verbis: horrentibus obsita sc̄tis.

In ista parte p̄scutis cōtinuando altercatidē suam p̄ libitorū incipit
narrare aliam fabulā. d. q̄ iuno dea eragitabat cū oestro multēre quan-
dam dictā yo habentē cornua. cui custos argus fuit deputat⁹. et fuit mu-
tata in vaccā mugientē: donec iterato in muliebri effigie cōmutata fu-
it. Istius fabule series habet in p̄mo metha. vbi recitatur q̄ yo filia p̄na
chi flumis a ioue nimū dilecta fuit. q̄ a facie iouis fugiens: tandē caligi-
ne terras obscurate a ioue dephensa est. cui⁹ pudorē ip̄e rapuit. h̄ ne fur-
tius eius coitū soror eius et cōiunx iuno p̄cipet: iupiter ip̄am yo muta-
uit in vaccam. An̄ dicit Ouid. Bos quozq̄ formosa est. Iupiter potest si-
gnificare dyabolū. qui vt aliam decipiat eam nebulis peccatorū et ignora-
tie includit. q̄ oīs malus et ignora⁹ breuiter efficit ip̄am animā bestialē:
et vitā pecudū eligentē. et q̄ sequit̄ appetitū sensitiuū et non dictamē recte
rōnis. Cōsequenter dicit textus q̄ yo existens p̄pe fluuiuz p̄tis ignacivi
dens se h̄fe effigie vacce timuit: et oculos ad iouē erexit et iterū in feminā
redijt. Ita alia aliq̄n rediens ad sacra scripturā: et ad se et suam cōscientiā
p̄scrutans reperit se h̄fe cornua supbie et brutales cōditōes. et tunc debet
orare deū vt redeat in p̄stinū statū gratie et charitatis. Et sicut pater ei cō-
dolebat et cōpatiebatur: ita p̄lati debent cōdolere peccatorib⁹. imo et om̄es
p̄rimi. Alterius aperit textus q̄ iuno suspicās aliq̄ malū fuisse pepe-
trātū a ioue: petiit illam vaccā a ioue: quam ip̄a tradidit custodiendā zar-
go pastori habenti centū oculos: de quo Ouidi⁹. Centū luminib⁹ tinctū
caput argus habebat. Sed iussu iouis mercuri⁹ cū virga sonifera et cāp-
dulcedine dormire fecit argū: et eū occidit et yo liberauit. que iterū muta-
ta est a ioue in feminā. Istud sic exponit. Iuno significat ecclesiā sponsā
xp̄i. yo luuena significat populū xp̄ianū ecclesie a christo cōmendatum.
Argus significat quēlibet p̄latū: cui cōmissa est yo populū xp̄ian⁹ regē-
dus. Tales debent h̄fe centū oculos per prudentiā exactissimā. Mercu-
rius significat adulatorē: q̄ assentant̄ p̄lati varijs modis. Et h̄c artes
adulatoris tangit terentian⁹ ille gnato in eunucho. Isti enim adulatorē
excecant et dormire faciūt p̄latos in vitijs. et sic yo a iurisdicōe eoz ad iu-
risdictōem demonis transferit: et argus damnatiōe eterna morit̄. Alter.
Argus est dyabolus detinens alas peccatrices, quas mercuri⁹. i. xp̄us p̄
passionē suam liberauit: et per virgam crucis releuit. Quā h̄o hic de lu-
none mentio incidit: eius descriptio poetica videat̄. Iuno est dea regno-
rum partū et diuitiarū. soror et cōiunx iouis: q̄ semper fuit virgo. alius
mercurij. Et pingit̄ femina tenēs in dextera sceptrū regis. habēs caput
velatū nube: et vestem diuersoz colorū. Iris autē est eius nūcia. pauones
pedes eius lambūt. Per istam possum⁹ intelligere virginem celi et om̄i-
um diuitiarū dñam. Semper enim ip̄a p̄mansit virgo. et nutrita est in ma-
ri p̄pter acerbissimos dolores quos passa est. Eius caput velatum est nu-
be castitatis. vestē habens multiplicis honestatis. eas ambib⁹ iris sua nū-
cia: que significat rōē sue mie et pietatis. Habet sceptrū. q̄ dñā est celozū
et regina. pauones. i. sancti viri lambūt pedes eius p̄ deuotōē et oratōē.
Vel iuno p̄t significare ecclesiā sponsā xp̄i. vbi sic exponendo iuno si-
gnificat inferiorē acrem. iupiter h̄o etherē vel ignem. Ideo d̄ vxo: ei⁹.
q̄ sibi supponit soror. q̄ sibi approximat. Iris bene sibi attribuit. q̄ a se
re signif. h̄ceptū d̄: nutritiū: quia ex vaporibus videt̄ nutrire aerē.

Theodoli

Fulgētius per funonē intelligit diuitias ptales per quas ad blufna beue
nif. 7 d: hfe caput tectū nube: qā diuitie abscondunt 7 celant per neptu
nū. hoc est per mare diuitie habent multe. induit multis colorib? hoc ē
diuerfis apparatib?. pauones hoc est nobiles solēt talib? diuitib? adula
ri 7 seruire. Iris nūcius celestis significat viros eccliafticos: quos p̄bdo
lor: modernis tēporibus videmus magnatib? secularib? famulari: ita vt
quos liceret aias subditoy celesti pabulo reficere: isti in detrimentū ani
me sue 7 subditoy dñis tpalibus blādiunt: famulant: 7 inseruiāt. ¶ 2 or
strue [Junio] illa dea [feror]. i. crudelis [vētilat]. i. agitat [oestro] cum tali
musca: que alto noīe dī taban? vel fucus [yo]. i. illā mulierē [decoratam]
id est decorā 7 pulcrā effectā comibus [7 deputat]. i. tradit vel cōmittit [ei
tutclā]. i. custodia [argi]. i. illius viri. Hic littera legif ypalagice non em
erat tutela argi: sed ipsius yo que custodiebat [yo obsita]. i. circūdata [se
tis]. i. plis horrentib?. Seta fm catholicon dicit a sus. quis a sue pcedit
vel a suo suis. quia valet ad suendū. vñ fetosus fetosa fetosum: vt i buco
colicis virgilij. Setosi caput: hoc est apri 7c. Et inde seto fetas: 7 insecto in
setas. setula nomē diminutiū [mugit]. i. clamat vel vociferat. 7 ē p̄p̄iū
boum vel vaccarū: sicut ridere hominū: 7 grunire porcoy [pro verbis]
id est loco verboy [donec ipsa mutata] de vacca [redijt in priorem effigē]
scilz humanā. Istam fabulam legunt aliqui hystorici de ioue rege cretē
stet ynacho rege patre yo. 7 hoc est facile.

Offensus balaam calcaribus vrget asellam

Angelus occurrit pecudem qui stare coegit

Res horrenda nimis: laxatur vox animalis

Que consuevit homo producere verba loquendo.

Hic alithia inuitat per pseustim ad accipiendū materiā correspondē
rē materie p̄misse per pseustim: sicut semp ipsa ab eo inuitat. q: pseustus
p̄to: semp alithiā inuitat iuxta legē istus carnis amabei. Iso ponit ab
ipsa alithia hystoria que cōtinet vnū qd accidit in p̄cessu filioy isrl per de
fertū ad terrā p̄missionis. Et dicit textualit 7 bicuiter sic: q: balaā iratus
pungebat asinā suā calcarib?. cui āgelus occurrēs fecit asinā stare. 7 ibi
res mira 7 horrenda visa est. q: asina cepit vocēs emittē significatiua:
quales ab ore humano emitterent. Hec hystoria scribit originalit nūeri
kil. cap. vbi narrat q: audīēs 7 timēs balach filius sephor: rex moabitārū
aduentū filioy israel. s. iudeoy 7 eoy transitū per terrā suā ne eā vastaret
misse nunciū ad balaā ariolum. hoc est p̄p̄etā. vel diuinatōrē. qui dixit
ei ex pte regis q: veniret aduersus illos 7 eis malediceret: qm̄ ille cui p
eū benedicebat erat b̄ndictus. et ita de maledictiōe. Audiēs hoc balaam
petiuit a dño deo quid faceret. Dixit ei dñs. Noli ire cū eis: neq: maledi
cas populo. q: b̄ndictus est. Et istud r̄sum balaā retulerūt nūcij ad regē
qui iterato misit ad eū nobileiores 7 seniores. p̄mittentes ei multa: q: p̄
mo refutauit. Sed primo petiuit r̄sum a dño: qui dixit ei. Si te vocare
venerint homines isti surge 7 vade cum eis: ita dñtatur vt qd p̄cepero sa
cias. Surrexit mane balaam: 7 strata sua asina p̄fectus est cū eis. Et ira
tus est dñs. 7 ecce angelus dñi sibi obsistit et obuiauit gladio euaginato

h

ppter qđ asina stetit nec ulterius pcedere voluit. quia eam grauiter verberabat balaam: nichilominus ire nolebat. Apuitq; dñs os asine ⁊ locuta est: quid tibi feci? quid me pcutis? Dixit balaam. quia meruisti ⁊ illuisti mihi. et optabat gladiū: sed dñs aperuit oculos balaam ⁊ vidit angelum ⁊ reuersus est: et cōfessus est angelo se peccasse. Et dixit ei angelus. vade cū istis. sed caue ne aliud qđ pceptero loquaris. Et in seānti capitulo dicit qđ balaam cepit bñdicere populo multipliciter ⁊ ipm recōmendare: ⁊ futura multa bona p̄dicere. Iste balaam pōt significare luciferū principē tenebrarū: qui alijs p̄cepit vt generi humano malediceret ⁊ ipm tentarent ⁊ ad interitū adducerent. sed angel⁹ quem habemus custodē hoc impedit. Ex hac hystoria patz qđ vt dicit comicus: nō decet p̄tra simulū calcitrare. Sicut etiā legimus dictū psuli. Durū est tibi contra simulū calcitrare. Et idē paulus dicit. Si dñs pro nobis: quis contra nos est? Et h̄ hic rēp̄s bendē dno balaam: qui contra p̄ceptū dñi facere mollebas. Ex quo vltorius habetur qđ melior est obedientia qđ victime stultoꝝ. vt dicit ecclesia qñro captulo. Vltorius pater qđ si aliquē habeat de⁹ i custodia: nō habet homo aut demon potestātē in eū. Sic dicit numeri. xxiij. cap. Quomodo maledicā cui deus nō maledicit: quā rōne detester quē deus nō detestatur. Et ad obedientiā diuinorū p̄ceptorū et obseruationē instruit nos ipse deus. qui vt dicit in euāgelio. Non veni soluere legem: sed adimplere. Et idō pro nobis formam seruit accepit: factus obediēs patri vsq; ad mortem. vt dicit ad philippenses. ij. ¶ Construe [Balaam] ille vir ppheta. [offensus] i. iratus ⁊ cōmotus contra suā asinā [vrget]. i. cogit [afellā] diminutiū est. i. asinā suam [calcaribus]. i. cū calcaribus. dicit ab hoc noīe calx cis. masculini generis pro talo. Angelus s̄m butonē in sūma interp̄tatur nūcius. Catholicon dicit qđ ab agios: eo qđ sit celestis ⁊ sine terra. Et s̄m dyonisiū nouē sunt ordines angelorū. In prima seraphim: cherubin ⁊ throni. In media virtutes: orationes ⁊ potestates. In tertia principatus: archangeli ⁊ angeli. Unde dicit gregorius. Angelorū vocabulum nomen est officij nō nature [occurrit]. i. obuiauit sibi [qui coegit]. i. compulsi. ⁊ componit de con et ago agis [pecudem]. i. illud aīal brutū scilicet asinā stare [vor aīalis]. i. asine. Aduertendū est qđ aliquē aīal sumitur pro homīe qui est aīal rōnale tm̄. vt in psalmo. Implet dñe animal benedictione. glosa id est hominē. Aliquādo pro bruto. vt irrationali. vt hic. Animal tamen in p̄pria acceptatione vt dicit logici et phisici dicit esse substantia animata sensitua [laratur]. i. laxando aperit [loquēdo] es scilicet verba que homo rationalis [cōsueuit]. i. solitus est [pducere] id est formare et emittere [res horrenda] vel quia est supple res horrenda. id est horore digna. Cōuenientia inter fabulā et hystoriam est: quia sicut yo dedit contra naturam voces bestiales quando in vaccam mutata est: ita asina humana voce s̄ emisit contra naturam.

Suffleret thalamis vt iupiter amphitronis
 Noctis opem placide geminauit candida phebe
 Idrotin us alcmena: licet indignante nouerca

Editus alchides immisos strangulat angues.

¶ In hac parte pseustis consequenter ponit aliam figuram seu narrationem
 dicens q̄ nox fuit duplicata: et luna geminavit lucem suam vt iupiter pos-
 set iacere cum alcmena. ex qua genitus hercules statim adhuc ipse existens
 in cunabulis strangulauit serpentes contra ipm missos a iunone vxore
 iouis. Hęc fabulam describit quidam poeta leui et claro stilo breuiter in li-
 bello qui incipit. Hecorū studia nimisq; diu secutus. Amphitriton abe-
 rat et sibi geta comes. vbi narratur q̄ iupiter dilexit alcmenam que erat
 vxor regis thebarum qui appellabatur amphitriton. et concubuit cum
 ea in specie amphitritonis et nox sibi non sufficiebat pro explenda libidi-
 nosa voluptate sua idcirco eam geminavit: et ex illa natus est hercules.
 Sed iuno que erat dea partus volebat impedire partum eius: et illa labo-
 rante ex partu terre inuectebat digitos et genua intricabat. q̄d percipiēs
 gallantis volebat dominā suam liberare: dixit ad iunonem. Haud tu-
 quis domina mea peperit. et tamen falsum erat. et surrexit iuno: et iterum
 dum surrexisset et nō impediret partum peperit alcmena herculē. Iuno
 autem irata gallantē in mustellam transformauit: et quia ore et voce iuno
 nem deceperat: voluit iuno q̄ de cetero mustella per os pareret. Et dicit
 consequenter in duobus vltimis versibus: et illud r̄gitur a nostro galtero
 insulensi in sua alexandreide: q̄ iuno irata q̄ partum impedire non po-
 tuerat herculi insistenti in cunis misit duos serpentes. qui eum interfice-
 rent. quos hercules suffocauit manibus proprijs et mactauit. Historica ve-
 ritas est vt dicit q̄ iupiter rex oppiessit et deflorauit alcmenam: quā duxit
 amphitriton in vxorem: et incantatorie tenebras induxit: vel thalami fene-
 stras clausit. Iuno iouis coniūx irata ad herculē misit duos fortissimos
 homines: quos tamen hercules interfecit. Moraliter hercules puer si-
 gnificare potest quēlibet virtuosum puerum per innocentiam et puram vt
 tam fortem. tamen in virtutib⁹ formatum et habituatum. qui serpentes
 id est demones vincit: frenat stimulos carnis sibi immisos a iunone no-
 uerca. id est sensualitatem que semper aduersatur rationi. vt dicitur in
 primo ethico. Et exemplo herculis: qui etiam a pueritia cepit forti-
 ter et virtuose agere: debemus induci ad incipiendū tempestiue operari
 scdm virtutem: et nos in actibus virtutum exercere. Quia teste ouidio.
 Qui non est hodie cras minus aptus erit. Unde dicit quidam metricus
 versus. Qui non assuescit virtuti dum iuuenescit. A vicij nescit discede
 re quando fenescit. Quoniam quod noua testa capit inueterata sapit. An-
 de dicit horatius. Quo semel est imbuta recens seruabit calorem. Testa
 diu etc. Consuetudo em̄ est altera natura: vt dicit philosophus secundo
 phisicorum. ¶ Construe[re] p[ro]be[re] id est luna. nomen est grecum [candida]
 id est lucida vel splendida [geminavit] id est duplicauit [opem] id est au-
 xilium [noctis placide] ad hoc vt iupiter ille deus [sufficeret] id est suffi-
 cienter et noctiue permaneret [thalamis] pertinet ad coniuges. iuxta il-
 lud. Sit thalamus sponsi. hic cameram esse scolaris [amphitritonis] re-
 gis [alchides] id est hercules. Sciendum est q̄ hercules dicitur ab her-
 quod est l̄s et deos gloria: quasi gloriosus in lite. fuit enim strenuus in
 bello litigij. Alchides dicitur ab alchos quod est fortis et ides forma:

Liber

quia fuit fortis et formosus [editus] bicif ab edor ederis. i. pductus nat⁹
[ptin⁹]. i. stati [alcmena]. illa regina. et hoc dico [nouerca]. i. lunone dea
[indignate]. i. indigne ferente [strangulat] id est strangulando suffocat.
[anguis]. i. serpentes. et dicitur ab angendo. i. pstringendo [missos] id est co
tra ipsum missos a lunone.

**Uictrici populo ne quondam viuuda bello
Deficeret virtus gabaon ad prelia phebus
Imperio iosue stabat defixus in arce
Que sancte fide i sint premia discite cuncti.**

In hac pre alithia psequenter ponit hystoriam sua. in qua ostendit quali
ter populus se habuit in terra pmissionis. Et diuidit. Primo ostendit qua
liter se habuit sub ioue. Secundo sub sansone. Ibi Sanson exuuijs In pi
ma pre dicit sic. Ne illi qui gabaon inhabitabat vicerent ab aduersarijs
ex dispositioe et oratioe iosue sol stetit fixus. nec descendit ad occasum: vt
bellu compleri posset. Et ex hoc appareret pnia scete fidei illius. Ista hysto
ria no scribit in aliquo libroz moysi. Unde oes hystorie pmissis scribunt
in aliquo qnqz libroz moysi. hoc patuit ex quotatibus factis quo ad il
las. sed vt dicit hierony. in plogo iosue. Tandem finito petharcco moysi
velut grandi fenore liberati: ad iesum filiu naue manu mittim⁹. et ideo i
psenti ad vna hystoria libit iosue transeundu est. et habet iosue. x. cap. vbi
recitat: qz cu audisset adonibezech rex hierusalē qz scilz cepisset iosue hay
et subuertisset eā: et qz incole ciuitatis que dicebat gabaon essent cofedera
ti cu populo israel timuit valde. quia gabaon erat ciuitas valde magna:
et in ea erat bellatores fortissimi. Misit rex hierusalē ad obā regē ebrom:
et ad pharā regē hierimoth: ad iaphie quoz regē lachis: et dabit regem
eglon dicens. Ad me ascendite et ferte presidiu: vt expugnem⁹ gabaon qz
re transfugerit ad iosue et ad filios israel. Congregati igit illi qnqz reges
amoreoz nomiati: castrametati sunt ptra gabaon et oppugnabat eam.
habitatores aut illius ciuitatis miserūt ad iosue vt auxiliu haberēt. veit
ergo ab galgalis cuz exercitu magno. Et dñs dixit ei. Ne timeas eos. in
manus em tuas tradidi eos. Et ita sup eos irruit ioue et fugauit omnes
et cotriuit. Et dñs misit de celo magnos lapides et grandines qui qz plu
res interfecerūt. Et orationib⁹ iosue sol et luna steterūt: donec vlcisceret
gens de inimicis suis: et stetit sol in medio celi: et no festinauit occidere
spacio vnus diei. Quo facto reuersus est iosue cu omni israel i castra gal
gale. Fugerant em qnqz reges et se absconderāt in spelunca vrbis maceda
et iussit iosue vt saxa imensa veluerent ad os spelunce. et positi sunt viri
industrij qui clausos ibi custodirent. Et obus aduersarijs occisis et fuga
ntes: adducti sūt qnqz reges ante iosue. et iussit qz iudei pedes suos pone
rent calcando colla eoz regū. et iosue percussit et occidit eos ac interfecit et
suspendit eos super quinque stipites vsqz ad vespum. et tūc reconditi sunt
in spelunca in qua latuerant. et hec fere de verbo ad verbu sūt verba ou
ginalia textus biblie a qua recedere no est fas. Allegorice fm glosas co
munes per gabaonitas intelligimus genus humanu: in totum sed tm
illos qui vere adherent xpiane religioni. Rex israel inuast gabaon. id est

Lucifer genus humanū. et illū expugnauit per quōs reges. i. per quōs sen-
sus. sed dñs voluit q rex israel interficeret per iohue. Unde deus pater
misit filiū suū vnigenitū ad bellandū ptra antiquū serpentē. Quī q sol ste-
tit. pp victoriā habendā. hoc est dñs qui nō vult mortē pctōis sed vt con-
uertat et viuat: auget et dat nobis spaciū penitentie vt possimus habere
victoriā sup demonē et pctā nostra. De ista fixione solis et permansione
i eodē pñcto celli pñsiderent astrologi qliter fieri potuit remanentib⁹ suis
obseruatijs in vigore et virtute sua. sicut etiā legit q ita accidit tpe karo-
li magni francoꝝ regis: qui hanc almā vniuersitatē de roma vbi erat im-
perator: ad hanc parissensem vrbem trāstulit. ¶ Q̄strue [p̄bebus]. i. sol.
[stabat fixus in arce] vel turri vel sūmitate celi [impertio]. i. ad imperiū:
et orōnem [iosue]. i. illius viri. nomen indeclinabile [ne virtus viuida]. i.
valida firma et potens: et dī de viuo viuus. et pprie attribuit faciei [bello]
bellum dī: a bellus la. lb. qd est pulcer cra. crū. per antifrasi[m] [populo vi-
ctrici] vicitricē regitur in plurali oīs generis. sed i nomiatiuo accusatiuo
et vocatiuo singularib⁹ feminini. et in alijs omis generis. Istud est gene-
rale. ideo talia p̄struendo textū duri nō omittēda [ad plia]. i. ad bella [ga-
baon] illius ciuitatis. nomē est indeclinabile. Et ideo quia tale miraculū
diuina volūtatē ad p̄ces iohue viri iusti fidelis effectū est [vos cuncti vi-
scite]. i. cognoscite et videte per illud miraculū [que] id est qualia et q̄ta
sint p̄mia [sancte fidei] scilicet catholice. et sic iuitamur ad admirandū de po-
tentia dei et scitate fidei. Ista hystoria p̄cordat cum p̄cedenti narratione
quia sicut iupiter fecit noctem duplicari vt posset potiri alcmena. ita to-
sue fecit diē plongari: vt hēret victoriā de aduersarijs suis.

Alchide vigilem spoliavit claua drachonem

Gerionis pompam rapit: et cōsumperat y dram

Cacus cessit ei: succumbit ianitor orchi

Incendit demum pellex deianira superbum

¶ Hic p̄sequenter p̄seuisti ponit aliā fabulā siue fabulosam narrationē
dicens q claua herculis occidit drachonē qui vigilāter virgultū custodie-
bat. Dicit secūdo q hercules rapuit armenta gerionis. Tertio dicit q il-
le idē occidit y dram serpentē. Dicit quarto q cacus latro quidā cessit ei.
Dicit p̄terea et quinto q ianitor orchi ab eo subiugat⁹ est. Finaliter dicit
q quedā meretrix vocata deianira cū camissa intoxicata herculē cōbus-
sit. hoc habet iste textus in breui et in sūma. Sciendū est q hercules fuit
vir fortissimus et strenuissimus. cuius multa egregia facta breuiter scri-
bit hoc. in de cō. phie metro si. li. iij. et ouid. in suo metha. li. ix. Circa pri-
mā partem in qua dī: alchide vigilē spoliavit claua drachonē. Sciendum
est q egle eretula et aspertula fuerūt tres filie hesperi qui fuit filius ta-
peti et frater athlantis. He tres singulē ortū habuisse in quo erat arbor
ferens poma aurea que dracho putgil seruabat. Hercules aut drachonē
supans secum poma deportauit. Per has tres sorores intelligim⁹ intel-
lectū: memoriā et facundiā. Per ortum in quo erant poma aurea intelli-
gitur claustrū pectoris. per arborē poma aurea ferentē philosophiā san-
ctissimas sc̄as et p̄clusiones et materias continentē. Per drachonē vigilē

Liber

intelligim⁹ anim⁹ continue in exercitio studi⁹ permanentē. per herculē quēlibz
discipulū subtilē & diligentē: qui studēdo vel disputādo rapit aures & p̄ci
osas s̄ntias philosophic: & drachonē hoc est magistrū suū super. Dicit t̄ā
ali⁹ q̄ athlas est ille qui hēbat l viridario suo poma aures. Et ad veritatē
vt dicūt athlas fuit rex ouētalis in astronomia peritus. hercules fuit ci⁹
discipulus. s̄z habebat athlas magnū thesaurū quē hercules sibi rapuit
Et poni pōt sic. hercules significat virū virtuosū. athlas significat carnē.
dracho vigil significat motus illicitos carnis qui serpunt in hominē: & vi
gilant nocte & distēptando nos. sic ergo alchides. i. homo virtuosus ath
lātē. i. carnē deuicit. & inde thesaurū asportat. s. virtutē. Et qui de athlātē
hic mentio incidit sciendū est s̄m poetas q̄ vt dicit l. iij. inethamorpho
seos. Athlas habuit r̄sum q̄ filius iouis mala eius aurea raperet. & idō
voluit rapere pseū in domo sua. sed pseus mōstrauit sibi caput gorgonis
et ipse in montē lapideū mutatus ē vsq̄ ad celos eleuat. & tūc pseus po
tuit illi mala rapere pro libito. Et iste athlas dicebatur homo magnus q̄
celū suis humeris sustinebat. pedes erant supra terrā. vnū brachiū eius
erat in oriente: & aliud in occidēte: & fuit rex vltimoz hyspanie s̄mū. Iste
athlas pōt significare quēlibet diuitē & auarū. p̄herseus nobiles p̄ncipes
& tyrānos. & q̄a nolūt rustici aliq̄d subsidū mistrare istis nobilib⁹: idō se
pe ipsi expugnant: depauperant & de p̄dant. Et iste athlas significat ale
tos & subtiles theologos & philosophos disputātes de celestibus: qui fre
quēter nō recipiūt in corde suo pseum hoc est xp̄m: sed magis curāt p̄bil
cas & pegrinas doctrinas & nō morales. ideo deus per gorgonē. i. diabollū
mutat eos in lapidē per duritiā cordis & obstinatōnē. de talib⁹ dicit apo
stolus ad romanos primo. Quāt cū deū cognouissent nō tanq̄ deū glouū
cauerūt: sed eu auerūt in cogitationib⁹ suis: & induratū est insipiens cor
eoz. & istō pōt statim applicari ad aliquos nostrī t̄pis q̄ derelictis moralib⁹
vt biblia li. eribi. textib⁹ s̄ntiaz: scriptis. iij. doctoz ecclie: se p̄ferūt ad altas
steriles & infructuosas subtilitates. & hec de ista prima p̄ricula nostrī text⁹
Circa secundā aduertendū est q̄ gerion gygas fuit qui triplicē formam
vel tria capita habuit quē hercules supauit. Et dicit catholicon i hoc ver
bo: q̄ gerion fuit rex hyspanie tricorporq̄d nihil aliud est nisi q̄ fuerunt
tres fratres eius d̄ cordie: vt in tribus corporib⁹ q̄si vna aīa esset. Et quia
iste trib⁹ in suis p̄fuit balearib⁹. s. maiori & minori & ebuso: & eū hercules
supauit. Moraliter alchides vt pri⁹ significat hominem virtuosū: qui deu
cit gerionē. i. terrena. hic habet tres p̄tes p̄ncipales. q̄a vel deuincit mun
dū: carnē vel demonē: que nobis continue assunt tēptando. vel gerion ē dia
bolus qui triplicē hominem iestat cogitatione visu & opere. Hec probitas
herculis tangit a boctio vbi supra. Circa terciā particulā sciendū ē q̄ ser
pens in palus grece manebat quē hercules iuast. sed cū vnū caput ab
scinderet multa renascebant: sed tandē hercules p̄ncipale amputās igne
cōbussit. & sic deuictus fuit. Et ritas fuit q̄ in greca palus erat qui mari
m̄ parti illius terre nocebat: serpens ydrus v̄i eā inhabitasse: q̄a ibi erat
aqua. ydrus enī grece ē aqua latine. sed hercules riuulos voluit obstrue
re. vno autē obstructo aqua ad plures crescebat & redūdabat: sed tandē
congerit lignoz illic apposuit. & sic illum fluitū stecauit. Hercules. i. vir
tuosus volēs abscindere mot⁹ carnales debz p̄ncipales abscindere. & alē

quādo vno absciso alij nascunt. sed oportet diligēter totū igne charitatis
 torere. Aliqui cōparant materiā de p̄destinatioe diuina ydre. q̄a abscisa
 et soluta vna difficultate veniūt due ⁊ emergūt. Circa quartā p̄iculā ad
 uertendū est q̄ pulcre hec narratio ⁊ plire tangit a virgilio i. viij. eneyd.
 Et illa est decima p̄bitas s̄m ordinē boetij. Unde cacus fuit filius vulca-
 ni qui ignē per os mittebat. hic aut̄ multa mala fecit euādri qui regna-
 bat in littoie tyberino vbi nūc est roma: ⁊ multas vaccas sibi furabatur
 ⁊ versis vestigijs seēū traxit i foueā que erat i auētino mōte: vel in apen-
 nino i quo hitabat. Et cū vna illarū mugiente furtum suuz esset herculi
 nunciatū extract⁹ est ⁊ occisus. Tegumentū morale pōt esse: quia cacus
 ponit̄ pro malo. nā cacus grece ē malū latine: ⁊ est malus filius vulcani.
 id est ire emittēs ignē iracūdie ⁊ detractiois per os. Per euandrū intellit̄
 gitur vir bonus. ab eu qd̄ est bonū ⁊ andros qd̄ ē virilis: quem infestabat
 cacus rapiēdo bona sua ⁊ fraudulēter: sed bonū euādri manifestat: ⁊ ip̄e
 cacus punit ⁊ superat ⁊ cōiunct. Circa q̄ntā p̄iculā sciendū ē q̄ hercu-
 les descendēs ad inferos p̄p̄t raptū thesēū. Vel s̄m alios p̄serpinā timuit
 ne cerber⁹ latraret: p̄pter qd̄ traxit eū ab iseris. Cūq̄ cerberus vidisset i
 solitā lucē spumas cepit egerere ab ore sup̄ herbas vñ venena nascebāt
 q̄ dicunt̄ aconita. An i. viij. methamorphoseos. Est via decliua per quā
 tirintius heros Reshantē: traq̄ dīe radiosq̄ micātes. Obliquos oculos
 nexis adamante carbentis. Cerberū attraxit ⁊c. Intellect⁹ ē talis. sapiēs
 aliqui descēdit ad inferos. i. ad bona t̄palia vt aliū liberet: sed dū cerberū
 extrahit. i. curā terrenoz que carnē deuorat: lucē nō pōt tolerare: s̄ vene-
 nū spumat ad dū sapiēs temporale cōparat curā ad celestia. tūc ista apparet
 veneno plena ⁊ corruptōne. vñ cerberus tria capita habz. ⁊ tria capitalla
 pctā. i. iram: sup̄biā ⁊ inuidiā. q̄bus corespōdet triplex bonū. i. amor dei
 amor pximi: ⁊ amor suūpsius. sup̄bia enī destruit amorē dei. Inuidia a-
 amor pximi. Et ira corodit seipm. ⁊ hec victa hercules ligat i triplici vir-
 tute. i. spe: fide ⁊ charitate. vel humilitate: charitate ⁊ tempantia. ⁊ de hoc
 cerbero etiā tangit boetius i metro finali tertij libri. ⁊ virgi. vi. eneydos.
 Et de ipso dī istud. Cerberus omne vorās tria possidet ora canina. Ex istis
 trij. igit̄ p̄bitatibus herculis: ex p̄bitatibus etiā agamenonis ⁊ vlixis cō-
 cludēdo boetius sūtat nos ad libenter sufferendū labores: ⁊ habendum
 fortitudinē verā in alo dicēs. Ite nūc fortes vbi celsa magni durit̄ exēpli
 via ⁊c. Et herculē aiunt. p̄pter p̄bitates suas translātū i celsū. vt dī metha-
 morphoseos. ir. sc. Abi mortales tirintius epuit artus parte sui meliore
 viger. Circa finalē particulā nostri textus: de qua dī per Senecā in trage-
 dijs: sicut de alijs alijs tangentib⁹ herculē. Sciendū est q̄ cū hercules
 peteret sibi vxorē detantā filiā oenei regis calidonie patrii thidei: ⁊ ma-
 leagri. et illa iam acheloo pro flumini p̄missa fuisset ea pugnavit contra
 acheloum. vt etiā tangit boetius: quo sup̄pato ip̄am accepit i vxorē. Et cū
 pariter venirent ad fluuiū quendā habentis: ille pluuijs stummisset: pro-
 misit quidā centhaurus nomē nexus se fideliter portare illam extra flu-
 uium: sed eam voluit cognoscere. et eum sagittavit hercules sagittā ve-
 nenata. Ille autem cum iam moreretur: tradidit deianire quandam ca-
 mistam sanguine ydre lernece intoxicatam: quam dixit talis esse: prop̄e-
 tatis: q̄ si hercules aliam ab ea duceret vxorem: et indueret illam ca-

missam: statim ad amorē eius reuocaret. Post multa tēpora hercules de bellauit quandā patriā vbi dilexit yolam reginā catholicā filiā critoy. hoc audiens deianira: per licam predictā sibi misit camissā: qua iduta veneno comburebat. Considerans ille euenisse illud per licam: illū in ore fidei ietauit in aurā: qui dirigit in lapidē: qui adhuc i boyca regiōe humanam seruat figuram. Hic patet q̄ homines p̄bissimi et strenuissimi per mulieres sunt occisi et victi sicut dicit egregius versificator. Adam: sansonem: regem dauid: et salomonem. Femina decepit: quis modo tutus erit. Hic de isto hercule dicit seneca in tragedijs: q̄ post multa bella peracta: hercules scriuebat ante omphalē. et istud recitat breuiter terentius i eunucho dicens. Qui minus q̄ hercules seruiuit omphale. Aduertendū ē q̄ boe. hic tangit in metro finali iam allegato: q̄ dū hercules se exercita ret aspexit geminos centauros: et emissa sagitta vulnerauit. de istis i metro finali. iij. de solatione vbi dicit. Non ixtionū caput velox p̄cipitat rota etc. Et hec sufficiant de isto textu. ¶ Cōstrue[claua] dicit a clco. i. p̄cutio [alchide]. i. herculis [spoliavit]. i. p̄uauit pomis aureis [deachonē vigilem] id est cōtinue seruante [alchides inq̄ rapit pompā]. i. turmeā vel in armēta atalia [gerionis] illius viri [et ipse eōs sūperat]. i. oīno destruxerat et occiderat [ydrum]. i. illū serpentem [cacus] ille vir ferox et latro puerus [cessit]. i. locum dedit [ei]. i. herculi [ianitor]. i. cerberus. et dicit ianua q̄ est porta [orchi]. i. inferni. et dicit ab orche suscipe [succūbit]. i. supponit. et submitit herculi [demū]. i. finaliter [deianira] illa mulier [peller]. i. meretrix: quia alij supposita fuit. dicit autē a pellendo alia: vel a pelliciendo. i. illa que cado [incendit]. i. combussit [sugbum]. i. exaltatū herculem p̄pter egregia gesta sua. vel superbū. i. nobilem. vt apud virg. iij. eneydos i p̄ncipio. cecidit sugbum illum. sugbum. i. nobilem.

**Sanson exuuiis indutus membra leonis
Sternit mille viros: deuastat vulpibus agros
Urbis claustra tulit: neruorum vincula rupit
Fraude sua tandem p̄scindit valida crinem.**

¶ Hic alithia narrat hystoriā p̄portionabilē p̄misse dicens: q̄ vir quidam fortissimus dictus sanson habens mēbra tecta pelle leonis occidit mille viros. Dicit p̄terea q̄ ille agros cū vulpibus deuastauit. Alsterius dicit textus: q̄ secū duxit portas ciuitatis: et rupit vincula q̄bus ligabat. finaliter vxor eius valida per abscissionē capilloꝝ sibi vires subtraxit. In p̄cedentib⁹ v̄se sunt aliquę hystorie posite in libris numeri et iosue. hic conse quēter describit alia q̄ habet in libro iudicū. xlij. cap. vbi dicit recte in p̄ncipio capituli. Rursum filij israel fecerūt malū in aspectu dñi qui tradidit eos in manu philistinoy. xl. ānis. Erat autē quidā vir de saras et de stirpe dan nomine māne habēs vxorē sterilem. cui āgelus dñi apparuit et dixit ad eam. sterile es et absq̄ liberis. sed concipies et paries filiū. Caue q̄ ne d̄bas vinū: et ceterā: nec imundū q̄cūq̄ comedas. q̄ concipies filiū. Cui⁹ nō tanget caput noua cetera: et ipse incipiet liberare israel de manu philistinoy. et hec illa renūciavit marito suo. vt p̄ textu. Et seq̄t i fine. pepit itaq̄ filius et vocauit nomē ei⁹ sanctus: creuitq̄ puer et b̄ndixit ei dñs. Istis p̄missis descendens

7 ad singulas nostri textus pticulas. Prima pticula tractat de occisione
 leonis. de qua habet iudicū. xliij. ca. i quo dicitur: quod sanfon a p̄tib⁹ suis pe
 tuuit mulierē vnā philistinorū i vxorē. et cū descenderet in chānata appa
 ruit catulus leonis seuus et rugiens et occurrit ei. s; sanfon dilacerauit eū
 et occidit: et descendit et locutus est mulieri illi. et post aliquos dies reuertēs
 vt acciperet eā declinavit vt videret cadauer leonis: et ecce examen apuz
 in ore leonis erat et fauus mellis. et cū esset in chānata et ciues loci illi⁹ ve
 nissent: dederūt ei sodales triginta. qui cū essent cū eo illis p̄posuit san
 fon. p̄leuma vel enigma: dicens. De comedere exiuit cib⁹ et de forti egres
 sa est dulcedo. q̄b nisi soluerēt triginta sindones et rotidez tunicas sibi da
 rent: si soluerēt ip̄e daret eis. Sed cū ip̄e illud exposuit vxori sue impor
 tune eū roganti: et ip̄a illud indicauit ciuib⁹ suis. Iste sanfon significat
 xpm qui ab angelo p̄ficiatus est. q̄ occidit leonē hoc est diabolu⁹ et deut
 cit: et portas inferi apuit et cōfregit. In cui⁹ ore erat fauus mellis: hoc ē in
 limbo patrū ad quē oēs sancti ante xpi passionē descēdebāt. repit s̄ctos
 p̄ses et p̄iarchas et p̄phetas: q̄ p̄phetas et alias s̄cturas dulces et s̄ctas
 cōscripserūt. Et hec de p̄ma pticula breuiter dicta sufficiāt. Circa secun
 dam sciendū est vt dicit iudicū. xv. cap. q̄ cū sanfon esset solus: ad eū interfi
 ciendū missi sunt mille viri fortes: quos oēs sanfon cū maxilla asini iter
 fecit. hoc p̄t exponi vt dicit glo. q̄ iesus xpus p̄ validā et sanctā p̄dicati
 onē pauli mille viros ad fidē xpi cōuertit. q̄a paul⁹ q̄ ante fuerat seuis
 mus tyrānus: effect⁹ fuit gl̄iosissim⁹ et electissim⁹ p̄dicator. vt p̄z ex decur
 su suaz ep̄lax quas misit modo ad romanos: mō ad alios. Circa terti
 am pticulā aduertendū est q̄ de istis vulpib⁹ habet original⁹ iudicū. xv
 vbi dicit: q̄ sanfon prexit et accepit vulpes triticee messis: caudasq; earū in
 dit ad caudas: et falces ligauit in medio. quas igne succedēs dimisit: vt
 nec et illuc discurrerēt: q̄ statim prexerūt i segetes philistinorū. hoc ē xps.
 vulpes. i. diabolos p̄misit hoies tētare et q̄s vastare. Alij p̄ sanfonē i h⁹ pas
 u intelligūt diabolū. q̄ agros hui⁹ mōi deuastat: h⁹ ē falsis p̄dicatōib⁹ et he
 eticis q̄ semiat zizantiā inter frēs et falsā doctrinā disseminat. Circa q̄r
 tiaz pticulē cōsiderandū ē q̄ de ista destructōe portarū habet iudicū
 vi. c. vbi dicit: q̄ cū sanfon intrass; gazā ciuitatē philistinorū: ciues circūdece
 rit eū expectātes cū silentio vt in crastino mane eū occiderent. et sanfon
 media nocte cōsurgens venit ad portas ciuitatis. et apprehendit ambas
 portas cū postib⁹: et eas portauit ad verticē montis q̄ respicit ebron. Post
 ec amauit mulierē q̄ hitauit i valle foxeb: et vocabat dalida. Istud ex
 onif iuxta p̄cepta q̄ xpus inferni portas fregit: et s̄ctos p̄ses ibi exites
 d montē: hoc est ad paradisi gloriā deportauit. Circa q̄ntā pticulā scien
 dū est q̄ valida monita a philistinis inq̄suit a sanfone vbinā esset aut la
 ret eius fortitudo. et dixit q̄ si sepre funibus humētib⁹ ligat⁹ esset infir
 mus esset vt alij hoies. Quibus et ip̄e ligat⁹ est: s; eos rupit quō si r̄pat
 s filū stuppe totū sp̄tamie. et nō est cognitū i q̄ eēt fortitudo ei⁹. illud
 habet iudicū. xvij. cap. hoc potest exponi de xpo: q̄ vincula mortis ruz
 t q̄i tertia die ip̄e a mortuis resurrexit. Aliter sic. si xpus habuisset se
 em peccata mortalia infirmus fuisset sicut alij homies. sed nō obstan
 q̄ philistini. i. diabolū vellent eū tentare et inducere ad peccatū ip̄e re
 tit: et tentatōes sup̄pauit et euasit. Circa sextaz et vltimā pticulā aduer

tendum est q̄ hec p̄tula originaliter sumitur Iudicū. xvi. vbi b: q̄ post
 q̄ sanfon terfice dixisset vxori sue in quo virtus eius cōfiteret: tandem
 dixit ad eam v̄ritatē rei. Dixit ergo. ferrū nunq̄ ascēdit supra caput me
 um q̄ nazareus. i. consecratus dño sum de vtero matris mee. et si rasū
 fuerit caput meū: recedet a me fortitudo mea. Et illud illa dalida m̄da
 ut p̄ncipibus philistinorū. i. cū dormiret sup̄ gēua sua tonsor̄ rasi eum
 et fortitudo discessit ab eo. Et philistini sibi karim oculos eruerūt: et euz
 gazam duxerūt i. molere fecerūt. Jacq̄ crines renasci ceperūt: et cōuene
 runt p̄ncipibus philistinorū vt imolarent hostias et epularent q̄ gauderēt
 in epulis. quia sanfonē habebāt in manibus suis. Adductus autē ibi de
 carcere ludebat ante eos: fecerūtq̄ ipsū stare inter duas colūnas. dom⁹
 autē erat plena philistinorū respicientiū sanfonē. Et orationē facta sanfonē
 v̄nā colūnā leua: aliam dextera accipiens domū deiecit: et oēs i seipm̄
 interfecit. et sepultus est in sepulcro p̄ris sui. Ex hac parte clare apparet
 fraudulēta cōditio mulieris: q̄ suis fallacijs homines fortissimos et p̄uile
 tissimos molles i insipientes efficiūt. Et latius declarari p̄t hoc p̄tula
 sicut alie p̄cedentes. q̄ in qualibet materia pulcherrima cōtinet: q̄ sumā
 rie sup̄ius p̄ virib⁹ exp̄ssa est. Verū est tñ q̄ hic p̄ capillos sanfonis q̄ sunt
 pars sup̄flua: vt sciūt naturales p̄bi intelligim⁹ hūanitates xpi que mo
 ti tradita fuit. et de medio sublata p̄ validā: hoc est p̄ synagogā iudeorū
 q̄ xpm̄ crucifixit. sicut pie i deuote q̄libet euāgelistarū describit. [Con
 strue. [Sanfon] ille vir. potest esse indeclinabile. i. ita fit frequēter [Indu
 tus mēbra sua]. Ecce illud participiū deriuatū a verbo maxime transit
 onis regit actiū casū: licet a verbo passiuo deriuē. [Teruiss]. i. spolijs vel
 pelle. Et d̄: extuie exiuit. vel singulariter exiuit usq̄. et d̄: ab exuēdo. [Le
 onto] illius aialis fortissimi [sternit]. i. occidit. Et hic p̄t sumi t̄pus p̄p̄
 sez p̄sens p̄ p̄terito [mille viros]. i. boies viriles et fortes [deuastat]. i. cō
 sumit i dissipat [agros]. i. arua cāpos [vulpibus]. i. aialib⁹ illis fraudu
 lentis. vt semp̄ dicunt omēs appologi e sopi et aliorū in quibus fit m̄cio
 de vulpe. Dicit autem vulpes quasi volubilis pes. et est ethymologia.
 et per ip̄am fallaces homies intelligūtur. Ipse inq̄ [tulit]. i. portauit se
 cum [claustra v̄bilo]. i. portas ciuitatis: quibus ciuitas claudēbatur [ru
 pit]. i. fregit [vincula]. i. ligamina [neruorū]. i. cordarū factarū de ner
 uis: quibus ligatus erat. [valida] illa mulier vxor eius [p̄scindit] p̄t feri
 bi per s. et c. et tñ etiam per n. et cōponitur de pie i sciudo dis. Et scribi
 tur per c. tantus et sine s. et tunc componit de pie et cedo dis. cecidi cessi.
 [tandem]. i. finaliter [crinem]. i. capillos ipsius sanfonis. et sic crinem. i.
 crines: numerus p̄ numero. i. et ypalage: vt. ij. eneydos. Armato milite
 complent. i. armatis militibus. Et potest esse alleorbeta. de qua d̄. Ale
 leorbeta genus nescit numeros neq̄ casus. [sua fraude]. i. per suam de
 ceptionem fraudulēta. Nec bystoua cōuenit clare cum narratione p̄
 ori. quia ibi de hercule viro probissimo et strēnuissimo visum est: hic quā
 tem de sanfone fortissimo.

**Nomina mille deū vatem defendite vestrum
 Qui colitis ditē: qui stelliferam regionem.
 Qui partes mūdi: qui stagna sonātis abyssi:**

Nomina mille deum vatem defendite vestru

Hic incipit secunda pars huius libri incipiendo a parte executiua: scilicet primus cretheis. quia si incipiamus a principio: erit tertia. et in principio potuisset diuidi secunda pars primus cretheis: prima diuisione contra istam. Et hic videtur posse signari prima debilitas pseustis aduersus alitibiam. Fabulas enim et narrationes varias proposuit pseustie: et alitibia semper promptissime respondit. Hic igitur occasione huius pseustis tanquam de proprijs viribus diffidens: auxilium a dijs petit et exposcit. Et istum textum possumus sic diuidere. Primo ponitur debilitatio pseustis et exprimitur per deorum suorum inuocationem. Secundo quasi per desperationem et coquestionem. Secunda ibi Quadrupedes phebi. Vel secundum aliam diuisionem tactam in illa parte primus cretheis. Sic continuatur iste textus ad preedentes. in preedentibus posita et narrata sunt multa gesta in tribus etatibus mundi. hic consequenter narrantur gesta in duabus alijs etatibus sequentibus. Et diuiditur. Primo ponuntur gesta in quarta etate tempore regum. Secundo in quinta. secunda ibi Inscius esse deum. Item prima in duas. Primo ponitur naminum diuinorum inuocatio. Secundo disputationis incepte pseustie: et fabularum et hystoriarum narratio. secunda ibi Certare sequi. vel ibi He regis corpus. Itaque primo ponitur inuocatio facta per pseustim. Secundo per alitibiam. secunda ibi Par idemque deus. In prima parte inuocat deos suos: dicens. O mille dij qui mille habetis nomina: nunc me vestrum vatem et vestri nominis exaltatorem: et vestre secte dogmatizatorem defendite. Vos o dij infernales: et o dij celicole et qui diuersas mundi partes et etiam abyssum incolitis. me vestrum vatem queso defendite. Et hoc textu apparet pseustim esse falsum prophetam et infidelem: cum inuocet plures deos. Et cum scriptum est in psalmo. Omnes dij gentium demonia: dominus autem celos fecit. Verum est tamen quod stoici dixerunt vnum tantum deum esse: sed alia dicebant deitatis membra vel officia. Et illud videtur sentire Virgilius qui in sexto eneydos dicit sic. Aureus et folijs et lento vimine ramus. Junoni inferne dictus sacer. vbi inuit quod est eade deitas que in celo appellatur iuno celestis. et in inferno iuno infernalis. Et si velit aliquis latissime et perfectissime materiam de dijs istis siue celicolis supis et alitibus intueri: videat fulgentium mythologiae. et melius in tredecim libris Johannis boecacii de genealogia deorum gentilium per totum decursum libri. Est tamen aduertendum quod maximi philosophantes: vt Aristoteles Plato et alij omnes posuerunt vnum esse deum. primam causam. infinitum. omnipotentem. et sibi attribuebant omnia que ducunt ad perfectionem. vt patet expresse. per philosophorum duodecimo metaphisice. vbi concludit Deus ergo princeps. Quoniam vero hic de deo dicitur fit mentis: ideo gratia huius sciendum est quod deus dicitur idem est quod pluto. et fuit vnus filiorum saturni: iuxta illa metra. Jupiter astra fretum neptunus tartara pluto. Regna paterna tenent tres tria quisque suus. Est ergo pluto deus infernorum et tenebrarum. Describitur autem homo terribilis in folio sulphureo sedens. tenens sceptrum regale. calcans sub pedibus suis cerberum tricipitem. iuxta se erant tres furie principales infernales et tres arpie

Liber

de throno eius sulphureo exēit quattuor flumina. s. cohibet. lethe. flegeton. et stix. ppe ipm sedet regina herebi. pserpina. Allegoicē iste pluto et lucifer ille princeps tenebrarū diabolus. cui⁹ vxor est. pserpina. i. iniquitas et ois malicia. sedet in folio sulphureo: hoc est in corde sordido et fetido propter duriciā vbi dicitur. Et si in aia alicui⁹ peccatoris rapiat ipse diabolus vbi etiā reperitur innumere alie pestes et alia vitia multa. vt cerberus. i. auaricia. furic. i. cōcupiscētia: arpie ille auca imundissime. i. rapina. Iste arpie sunt tres. s. etelle: occipite: et celene. sicut sunt tres species rapinarum. s. publica q̄ sit p tyrānos. occulta p surarios. fraudulēta p balliuos et ppositos q̄ tenēt pposituras suas ad firmā maxime: cū tā potius deberent dari certa stipendia p exercitio illoꝝ q̄ ab eis poscere aliqd: vt dicitur legiste. ne dareſ occasio iniuste et indebite extorquēdi pecunias pauperibus. Et ista rapina figurat Dantel. viij. vbi fit mentio de viro q̄ habebat tres ordines dentium. Vel iste pluto pōt significare quēlibet malū. et austerū principē vel p̄latū. cui⁹ vxor est auaricia et rapina. Solū autē h̄ sulphurēū. i. vile nomen infame et vitupabile. iuxta quē habitāt multa genera hoim puerorū et malignorū cōsiliarioꝝ et officarioꝝ. Sup̄ isto videt aliter fulgenti⁹. ¶ Construe. ¶ [noia mille deū]. i. deoz: sicut p̄ v̄itata. Et h̄ legi ista s̄a p̄palagice hoc est. o d̄ij mille noim deſēdite]. i. p̄ge te adiuuate [vestrū vate]. i. me vestrū pugilē. o vos d̄ij [q̄ colitis]. i. bono rat [ditē]. i. plutonē deū inferni. iuxta hūc versum. D̄ijs p̄ plutone: p̄ diuite dis quoq; pone. Et ē masculini generis: p̄ diuite vero ois generis. ¶ D̄ij etiā qui colitis [regiones stelliferā]. i. ferentē stellas. s. celū. hoc est o d̄ij celicole q̄ colitis [partes varias mūdi. et q̄ colitis [stagna] d̄: aq̄ artificialiter stans [abyssi]. Abyssus s̄m catholicon d̄: pfunditas aquarū impenetrabilis: vel spelūca aquarū latrantis. et d̄: quasi sine bysso. i. canoie. vel d̄: quasi ad ipm. q̄ ad ipam tanq̄ ad matres oēs aq̄ reuertunt. [sonātis]. i. resonātis. ¶ noia inq̄ mille deū vt p̄us. Et iste versus repetitur: in quo p̄seutis suā ordīnē cōgemiat et iuocatōem deoz.

**Bar idemq; deus maiestas gloria virtus
Quod fuit est et erit: te collaudat tibi seruit
Cui tres p̄sone tria nomina sunt sine fine:
Tu sine principio nos vincere falsa iubeto.**

¶ In hac parte. p̄portionaliter alit̄bia facit iuocatōem vnus veri dei: dicens. ¶ deus cuius est maiestas virtus et gloria. cui omnia p̄sentia et futura subseruit. qui es trinus in personis et vnus in essentia: habens tria nomina. scilicet nomen patris: et filij: et spiritus sancti. Tu inq̄ o sum me deus qui non habuisti principiu: nec habebis finez. supplico tibi quatinus me adiuuare et dirigere digneris: vt falsitatem p̄seutis deuincere et supare possim. Sciendū est hic q̄ si p̄seutis iuocauerit sua numina sicut prius iuocauit: et in ipsis suaz spem totā reposuerit. qui cū vt d̄: in psal. Aures habent et non audiēt: nares habent et non odorabunt. Merito alit̄bia per quā aia fidelis et deuota intelligit recurrit ad dominū sp̄sum suū ab ipso auxilium exposulans. iuxta documentū psalmiste. Paeta cogitasti tuis i d̄no et ipse te enutriet: qm̄ speratē i d̄no mīa circū dabit.

Aduertendū est ulterius q̄ in .xij. metaphisice solet p̄bri ⁊ tractari late
 q̄ est pondus vnus deus: q̄ est oīm rerū prim⁹ p̄nceps. vñ ratio ⁊ bonuz
 et p̄fectio vniuersi cōstitit in ordine entū naturalū inter se: et in ordine
 ad vnū primū ad q̄d oīa ordinant. Et ideo elemēta sunt ordinata p̄pter
 mixta: mixta p̄pter aīalia bruta: ⁊ bruta p̄pter boīes. et ista inferiora p̄p̄
 supiora: supiora p̄pter intelligētias: ⁊ intelligētie p̄pter vnū deū primū.
 Item p̄m⁹ p̄nceps iste. s. deus ip̄m est semp̄ necesse esse: s̄ illud necesse nō
 potest multiplicari. q̄ si sic iam esset multiplicatū. q̄ in eternis posse ⁊ cf
 se nō differat: patet secūdo p̄biscox. vel ḡ necesse esse esset multiplicatū
 ad finita vel ad infinita. nō secūdu. q̄ in nulla specie multiplicatio indi
 uiduoz est determinata. ḡ ad infinita. et ibi oīa possibilia de facto sunt. er
 go infinita sunt necesse esse. Aident̄ ibi multe alie rōnes: et lati⁹ ponunt̄
 p̄ albertū magnū in suo tractatu de causis: vbi pfundissime ista materia
 p̄tractat. Et ad idē in p̄positōibus p̄culis: quo factus est alt⁹ tractatus q̄
 intitula ē liber de causis: vbi ista materia subtilissime tractat. Considerā
 dum est ulterius q̄ beat⁹ bernardus dicit sic ad deū. q̄ diues es i via. q̄ ma
 gnificus in iusticia. q̄ munific⁹ in gr̄a dñe deus noster. nō est q̄ silis sit ti
 bi. respicis hūiles: misericorditer saluas peccatores. Et aug⁹. sup. x. fmo
 ne. xix. Deus tibi totū est. si esurieris panis tibi est. si sitis aqua tibi est. si
 es in tenebris lumē tibi est. si nudus es et vestis tibi est ⁊c. Aduertenduz
 est. s̄nter q̄ vt tenet fides catholica: deus est trin⁹ in p̄sonis: vn⁹ in eētia.
 sicut p̄ i symbolo athanasij. s. Quicūq̄ vult salu⁹ esse. Et i symbolo apo
 stolor. Credo in deū ⁊c. Et de ista b̄ndictissima trinitate videant̄ tracta
 ta in p̄mo s̄ntay in textu p̄ magistrū ⁊ alios doctores theologie. vbi etiaz
 tractat̄ materia de p̄cessionē sp̄s̄sancti ab vtroq̄. s. patre ⁊ filio. In quo
 p̄ncipali est discordia inter nos latinos et grecos. ideo laboranduz
 esset ad vnionē ip̄soz nobiscuz: vnionē tñ p̄i⁹ inter nos facta. ¶ Cōstrue.
 O [deus] existens vel q̄ es [par]. i. eālis patri et filio ⁊ sp̄s̄s̄facto. q̄ sunt
 tres p̄sonē: vnus tñ est de⁹ omp̄s [q̄]. p̄ et [idē]. i. eadē essentia in trinita
 te p̄sonay. tu dico [mactas] q̄ tñ ad patrē [gloria] q̄ tñ ad filiū [virtus]
 q̄ tñ ad ip̄s̄sanctū. De attributis diuinis nō est hic videndū. q̄ materia
 illa p̄ theologos tractat. Et cuilibet istoz p̄t̄ intelligi. hoc sit tibi: distins
 guēdo [mactas] sit tibi ⁊c. [cui]. s. deo [tres p̄sonē sunt]. s. p̄ filiū ⁊ sp̄s̄
 sanct⁹ [tria noīa sunt]. etā [sine fine] hoc est eternalr. Illud q̄d est in pre
 senti fuit in p̄terito et erit in futuro. [collaudat te: fuit tibi] q̄ tu es dñs
 dñiantū ⁊c. [Tu] in q̄ q̄ es [sine p̄ncipio: iubeto nos]. i. p̄cipito: vel velio
 et p̄mittito nos q̄ p̄ veritate tuēda decertam⁹ [vincere]. i. sup̄pare falsa. ⁊
 tenet̄ neutralr. i. falsitates hoīm ⁊ fraudes hereticoz ⁊ scismaticoz. Et sic
 patet q̄ sicut p̄seustis p̄m⁹ iuocat̄ sua num̄aria alithia hic iuocat̄ vnuz
 vey deū. oīpotentē. eternū. gloriosum. infinitū ⁊ ineffabilē.

Certauere sequi demissis frondibus omni

Orphea per siluas modulante carminis odas:

Erudicē motis qui regna tenent acherontis

Conditione graui iussit p̄serpina reddi.

¶ S̄ acta inuocatōe ecce p̄seustis aggredif̄ materiā vel disputatōē v̄

altercationē inchoat: vel inchoata prius cōfīdēter cōtinuat. Et diuidit in
 duas partes. q̄a primo ponit ficta p̄fēntia p̄positio. Secundo alibi ve
 ra narratio. ubi Iherē regis corpus. p̄dimo b̄ sic breuiter q̄ arbores sequē
 ban̄ orp̄heū p̄ siluas melodiōse cū instrumētis musicalib⁹ resonantē. b̄
 cit̄ p̄trea q̄ dea infernoz voluit q̄ erudices orp̄heo restitueret: tali cōdi
 tōe graui adiecta q̄ si ip̄a retro aspiceret: ip̄a ad inferos rediret. Ista fa
 bula habet ab Ouidio de trāsformatis in p̄ncipio. xi. libri. vbi de morte
 orp̄hei. sed in p̄ncipio. x. tangit fabula de erudice. Sciendū ergo q̄ orp̄he
 us summ⁹ vates fuit ⁊ muscus filius p̄hebi ⁊ caliois: vt tangit maro i
 buccolctis. habuit vxorē erudicē: q̄ colligēs flores pedibus p̄sit serpentē
 a quo iuuenata mortua est: ⁊ descendit ad inferos. Orp̄he⁹ ita dulciter
 corā d̄ijs infernalib⁹ cū lyra cātavit q̄ p̄sp̄ina dea infernoz ei vxorem
 erudicē p̄cessit: tali pacto q̄ si retro se respiceret: eā statim p̄deret ⁊ ad i
 feros rediret. Et q̄ eūdo ⁊ incedendo retro se aspexit: ideo ipsa redijt ad
 inferos quā nunq̄ recugare potuit. Veritas hystorica fuit vt dicit. Or
 p̄heus fuit hō eloquēs ⁊ discretus: ita vt hoīes passim p̄ agros bestiaz
 mote vagātes ad ciuitatē ⁊ vite honestatē redigeret: cōformiter ad sen
 tentiā tullij in p̄hemiō veteris rhetorice: vbi recōmendat facultas orato
 rie. Ista fabulā exponit glose cōes p̄ orp̄heū intelligēdo eloquētiaz: p̄
 erudicē mentiō discretionē ⁊ sapiam: que est amica ⁊ vxor eloquētis: in
 quētē Cicerone vbi nup̄ allegabat. Ad me q̄dē diu cogitāter. Ido ip̄e
 hanc potissimā sniam dicit. Et existimauit sapiam sine eloquētia parum
 p̄desse ciuitatib⁹. eloquentiā x̄o sine sapia nimirū obesse plerūq̄: p̄des
 se nunq̄. Ista discretio lesa est a serpente ⁊ detrusa ad inferos q̄ dedit
 terrenis ⁊ ambitōi ⁊ talibus: Et sepe (vt ait Iheron.) in sp̄icēs ⁊ idio
 ⁊ simplices celoz rapiūt: nos autē cū lris nostris ad inferna demergimur
 Ista erudices p̄ orōnes ⁊ instructōes orp̄hei reuocata erat ad vias salu
 tis. sed reuocavit ⁊ recidit in peccata puoz: ⁊ sicut canis redijt ad vo
 mitū. ideo p̄petuo i inferno tenebit. Vel orp̄he⁹ p̄t significare rōdes:
 cui⁹ comes est erudice. i. sensualitas voluptatib⁹ dedita. quā nitiē retra
 here ratio q̄ semp̄ remurmurat. sicut p̄t̄ de synderesi sup̄iozi illa p̄titiō
 rōnis q̄ nunq̄ extinguit: vt dicit̄ theologi. Ne uocāt autē sensualitas ari
 t̄ijs p̄ dulcedinē p̄dicationē ⁊ p̄ lecturā scripturaz. S̄z hō ip̄e nimis sen
 sualitati obediēs: et p̄mittens rōem q̄ d̄ia esse deb̄erat acillar: ad infer
 num iterū descēdit: q̄n̄ vires inferiores nō plene obediūt sup̄iozib⁹. et in
 tali differētia viriū ⁊ rebellione d̄nabit sine redemptōe. Ista est explanas
 tio glose cōis. Ultra ista dico q̄ orp̄heus est xp̄us filius solis. i. dei p̄ris.
 vxor eius ⁊ amica est hūana natura quā deus dilexit. ⁊ eā serpens. i. dia
 bolus tentauit ⁊ peccare fecit. vt visū est p̄us in illo textu Iucola prim⁹
 homo ⁊c. Et ita oēs descēderūt ad inferos ante passionē xp̄i. Sed idem
 xp̄us misertus amice sue hūane nature quā creauerat ⁊ p̄cipē sue glo
 rie cōstituerat: eam ab inferis liberauit. tali t̄i pacto q̄ si peccaret ad in
 fernū descēderet: a quo nunq̄ liberaret. ¶ Consequēter redēsdo ad pri
 mā partē textus: sciendū est q̄ postea orp̄heus p̄tēnbariōis mulieres et
 ascēdit quēdā montē vbi dulcissime cū lyra sua resonabat: adeo vt arbo
 res veniret ad audiendū melodiā illi⁹ carm̄is. et stabāt p̄ ordinem turba
 sp̄m. ita etiā saxa. lapides. aues. lepores ⁊ talia. Iste orp̄he⁹ est doctor: san

Theodoli

etus vel p̄dicator iust⁹. q̄ de inferno. i. de mūdovenit ad acumē mōtis ad
 p̄tēplatoꝝ dei ⁊ lecturā scripturay sua sc̄tā p̄dicatōe vita pctōes lapideos
 ⁊ duratos ⁊ erectos p̄ supbiā puerit ad p̄nīaz vltā rectā. Cōtingit aut̄
 q̄nq; q; q; vir iste fugit mulieres: ⁊ palā vitiosos eaz mores p̄dicat. ideo
 odit ab eis: ⁊ q̄nq; occidit vel aliter grauaf. sicut dicit Ouid. q; mulieres
 orpheū finalr occiderūt. ¶ Construc. [Ouid]. i. illi arboꝝ [certauere]. i.
 certauerūt [seq; orphea]. i. orpheū. accusatiu⁹ est grec⁹: iuxta illud alexan
 dri. Cū tenet eus rectus aliqñ sit p̄ a quarr⁹. [modulantē]. i. cū modulis
 muscis disponentē ⁊ canentē [odas]. i. notabulas. et inde d̄: melodia. et
 inde etiā d̄: odo. p̄p̄iū nomē. q; odores sunt alacres leti bylares ⁊ gaudē
 tes. vel d̄: odo q̄s odorē dans oib⁹ p̄ ethymologiā. Et test odo non ē perfe
 ctissimū. p̄pter duplicē figuraz sphericā: q̄ inter figuras ysope remetrales
 est perfectissima. sicut declarari solet circa p̄mū de celo. vbi tractatur ma
 teria de sphericitate celi. Cū o est ista spherica significās p̄fectōem. ⁊ in hoc
 noīe bis ponit: ad denotandū maiorē p̄fectōez odonis. Et ethymologi
 zať odo q̄s oīa dans oibus. p̄pter eius liberalitatē magnificētissimā et
 largitatē. Et d̄: q̄s demonē opprimēs p̄ cōstantiā ⁊ virtutē. vel ethymo
 logizať q̄s oē diuinū obtinēs: q̄s ip̄e sit de numero electoꝝ et p̄destina
 toꝝ. vel d̄: odo ab odore virtutū et honestate vite. [Odas ergo carmīe]
 id est cātlicne. Et est carmē equocū: ut ponit ebrardus. Carnē dictanē
 ē. [p̄ siluas]. i. per nemora. et dicit a silo silēs. Et hoc dico [frondibus]
 id est folijs seu ramis [demissis]. i. deorsum missis et dep̄sio [p̄serpina]
 illa dea vxor plutonis [iussit] id est p̄cepit et permisit [erudicim] id est il
 lam mulierez [reddi] id est orpheo restitui [conditiōe graui] iam declara
 ta. Et hoc dico [illis motis]. i. cōmotis per dulcedinem cantus ⁊ melodie
 [qui tenent] id est obrinēt et inhabitant [regna] tenebrosa ⁊ opaca [ache
 rontis]. i. inferni. Acheron d̄: ab a q̄s est sine ⁊ chere sal⁹: q̄s sine salute.

**Re regis corpus veraret predo malignus
 Cordarū musa puer adiuuū cytharista:
 Cuius erat studiū pelles tondere bidentū
 Tempis articulo successit dextera scepro.**

¶ In hac parte ponit alithia hystoriam: vbi incipit narrare gesta altariū
 duarū etatū. Et diuidit in duas partes p̄ncipales. p̄mo agit de quarta
 etate i tempe reguz. Secūdo de quinta. secūdas ibi In sciens esse deū. Itēz
 primo ponūtur hystorie regū q̄ vnus regnabat super totum populuz.
 Secūdo quādo regnum diuisum est. p̄pter peccata salomonis. Secūda
 ibi Nubes ethereas. Itēz prima in duas. p̄mo de duobus p̄mis
 agitur. Secūdo de tertio. secūda ibi Omnipotens ih̄sde. In prima par
 te dicit sic. Dauid cytharista impediēbat melodia cordarū ne diabol⁹ ve
 xaret corpus saulis. Dicit p̄terea q; studium dauid erat in tonsione oui
 um: sed statim post effectus est rex. p̄tesens hystoria originaliter scribitur
 p̄mi Regū. xvij. capit. Et postq; in p̄cedentibus expedite sunt mate
 rie libroz h̄meri et Iudicū: ⁊ explanādo p̄mā partē nostri text⁹: sciē
 dū ē q; israelit⁹ p̄m⁹ rex fuit dicit⁹ saul. q; ex mādato d̄ni q̄ndā ciuitatē de
 struxit. Illi aut̄ de⁹ inhibuerat ne aurū sut alia bōa ab ea secū ferret. s;

Liber

ipse captus auri pulcritudine: ipse secum asportauit. vñ irat⁹ deus ab ipso
 spm̄ sanctū retraxit: et eū spū maligno verari pmisit. Et vt dicitur in fine istius
 capituli ad ppositū text⁹: quō spūs malign⁹ arripiebat saul. dauid autez
 tollebat cytharā et pcutiebat eā manu sua: et refocillabat saul et leui⁹ ha-
 bebatur. ab eo enim recedebat spūs malign⁹. Saul pōt significare oēs hoīes
 mortales: q̄ cupiditate et ambitōe spaliū bonoz detenti a spū maligno. s.
 a diabolo agunt: et in oīa facinora eoz anim⁹ impellit. Dauid em̄ signifi-
 cat xpm̄: q̄ interpretat manu fortis et aspectu desiderabilis: q̄ ipsos hoīes
 ab erroneo calle virtutū tramitē dirigit: et sic demonē impedit ne noceat
 hoībus p suas versutias et tentatōes. Circa istā pculā ad videntū mo-
 dum in quo spiritus iste malus cessabat et anim⁹ saulis ista musicali ar-
 monia recreabat: sciendū est aliq̄liter speculatiuā ingrediēdo q̄ oēs sen-
 sus nostri ex pceptōe firma obiecti tempati solūntur in delectatiōe. vt p
 exp̄ientiā ptz. Et inter voluptates q̄ animis nostris et sensibus ingerun-
 tur: nulla est purior aut nature cōueniētiō: aut iocūdiō: q̄ illa quā audi-
 tus defert in mentē. Et ob hoc oēs pithagorici et platonici dixerūt oēs cō-
 paginē nostri corpis et nri animi esse iunctā et cōpositā quādā coaptatio-
 ne et armonia musicali. et ita sentit Boetius: dicens corpis stat⁹ et idēz quo
 dā modo ppositōibus videt esse cōpositus: quib⁹ modulatiōes armonice
 i arte musica cōpart demōstrant. Et aris. etiā l. viij. polit. attribuit mari-
 mā efficaciam vim et potentiā arti musice. Et in olimpiadib⁹ iouis sacer-
 dotes cōsuetū ad sacra mortaliū quosdā sub frigū modi sono icantibus
 reuocata interi⁹ vi sensuū rapiebatur: ita vt sopito exteriori tumultu pfun-
 ditas nōnunq̄ veritates attingeret. Et pithagoras mitigauit: demulsi-
 et ad rōnē adduxit vel eduxit quēdam adolescentē quāsi furentē et volen-
 tem cōburere domū riuulis sui ppter meretricē quādam. sed ita graui ta-
 ctu sponte succinuit pithagoras q̄ eū retraxit. Eūdem⁹ em̄ ad exp̄ientiā
 p sonos tabaz obsessos a demōe adduci a p̄turbatōe animi ad statū q̄tū
 Et quib⁹ satis pbabiliter et verissimē concludi p̄t q̄ sono dulci cythare ani-
 mus istius saulis potuit mulceri: quous illud attribui possit diuine dispo-
 sitioni et p̄missioni. Circa secundā pculā istius text⁹ sciendū est q̄ de suc-
 cessione dauid in regnū habet. ij. Reg. i. ca. vbi p̄us dauid manifestatur
 p quēdam iuuenē mors saul et ionathe filij eius. Et mesticia quā cōcepit
 dauid. Et in. ij. cap. scribitur qualiter vnctus est dauid in regē sup domus
 iuda. Et tertio cap. agitur de dauid: qui etiam regnauit super domum
 iuda in ebzon. et cōposuit fedus cū abner p̄ncipe exercitus saul q̄ trade-
 ret regnū saul in manu eius. Per dauid intelligim⁹ xpm̄. q̄ interfecit go-
 liam. i. diabolu. et portas inferni cōfregit: et cōtra philistinos. i. uideos et
 fideles p̄dicauit. [Cōstrue. [p̄uer. s. dauid [cytharista]. i. ludens cū cy-
 thara [adiuuit musa]. i. musica sciētia [cordarū]. i. fidelituz musicalitū [ne
 p̄do malignus]. s. diabolus: q̄ male aīaz nostrā a virtutib⁹ dēp̄dat [ve-
 ret]. i. fatigaret [corp⁹ regis]. i. saulis [cui⁹]. s. dauid [studiū]. i. exercitiū
 et labo: [erat tondere] secūde cōiugatiōis est: et significat crines remouē-
 re et abraderē [pelles bidentum]. i. ouis. Unde dicit catholicon: bidens
 est quoddā instrumentū rusticorū bifurcatū ppter duos dentes. Et q̄ est
 feminini generis est ouis: a duobus dentib⁹ q̄ p̄minēt et cum quib⁹ fer-
 sur nasci. et est generis incerti. [dextra] istius dauid [succellit scepro]. i.

virge regali & dñio regio saulis [articulo]. i. in breui spacio tēporis. Nec
 bysionia habet claram cōuenientiā & dependentiā cū fabula p̄cedēti: per
 cytharam oiphel ex vna: & dauid ex altera partibus.

Herbarum succos tractans cilenius heros

Arte potens tali vt credas cuncta fateri:

Extortēs lucis virga renouauit ab ymbzīs

Quem natum mage lactauit mamma nouerce.

¶ Hic p̄uēstis pro libito suo ic̄pit facere aliā narrationē dicēs q̄ mercu-
 rius tractabat succos herbarū & ab inferis aīas cū virga sua reuocabat
 tantā em̄ habuit artē vt illa faceret. Dicit vltimo q̄ ip̄e a iunone nouer-
 ca sua fuit nutrit⁹ lacte pp̄rio: quīs esset filius mate atlantis. Mercu-
 ri⁹ semp̄ i poetis introducitur vt iouis nūcius. vt p̄z i p̄mo methamor. i fa-
 bula de yo: a virg. iij. eneydos clare: vbi iupiter mādauit ei & p̄cepit ve-
 nire ad enēā morantē cū dydone. Declarādo textū latius sciendū est q̄ iu-
 piter mltos habuit filios sicut vbiq̄ ponit poete. quoz vnus fuit mer-
 curius quē iuno tantū dilexit q̄ etiā lacte pp̄rio ip̄m enutriuit: & se semp̄
 illi beniuolā p̄buit. Ip̄e erat discretus valde i arte medicinali: & habuit
 virgā appellatā caduceā. vñ dicebat caducifer: quia in pte tacta per eam
 viuificabat: i parte mortificabat & suscitabat mortuos: & ad vitā de infe-
 ris reducebat. Fuit aut̄ filius mate filie atlantis qui per gorgonē a p̄leo
 in montē pierus fuit. & optiane describit virg. in. iij. eneydos. Itaq̄ vo-
 lens apicē & latera ardua cernit. Atlantis dicitur celum qui vertice fulsit.
 ¶ Hic exponēdo pōt dici q̄ iupiter est aer sup̄ior: imo inferior. mercu-
 rius ē mētis carrus. s. sermo human⁹. et d̄: filius iouis. q̄ per hūc recon-
 siliamur sup̄is. hūc lactauit iuno vberib⁹ suis. q̄ cū loq̄mur attrahimus
 aerem inferiorē: quo attracto aspiram⁹: & mētis conceptū exp̄mimus. vt
 patet ex p̄mo de aīa. vbi d̄: q̄ vox est sonus aeris respiratū ad arteriā vo-
 calē p̄cussū cū imaginatiōe significandi. idō d̄: in p̄ncipio sūmularū logi-
 calū q̄ vox est sonus ab ore aīalis platus: naturalib⁹ instrumentis forma-
 tus. Quoniā aut̄ hic de mercurio agit ideo eius descriptionē videamus.
 ¶ Pingit aut̄ vt homo habēs alas in talis: caput caninū: in
 manib⁹ virgā soniferā circumdatā serpentib⁹: & gladiū curuū dictū har-
 pe. & habēs fistulā in ore & galerū in capite vel galeam. sibi p̄secrat gallus
 ex altera pte erat argus occisus. Ip̄e est deus mercatorū. & ideo d̄: mercu-
 rius q̄st mercantiū kyrios. i. dñs. Et etiā deus furtoꝝ. & de viro in feminā
 se mutabat. & nigra candida pro libito faciebat. Astrologi dicunt mercu-
 riū esse planetā de se beniuolū. & est nūcius iouis. q̄a velociter facit cursū
 et mortū suū. et ideo d̄: mercatorū dñs. q̄a ip̄e dicitur deus eloquētie. merca-
 tores aut̄ indigēt multa eloquētia: et nati in cōstellatione eius sūt eloquē-
 tes. Mercurius significare pōt quēlibet bonū prelatū et sup̄iorē qui est
 custos gregis dñici. ideo habet caput caninū eripiens oues a faucib⁹ lu-
 poꝝ infernalū. habet alas contēplationis. de quibus dicit boetius. Sunt
 etenim p̄ne volucres &c. Talis h̄c debet virgā prudentie & correctionis
 gladiū seueritatis & iusticie. fistulā eloquētie sp̄ūalis. debet em̄ h̄c rhero-
 ricā diuinā. de qua pulcre more suo tractat dñs guillermus parisiens. in

suo tractatu de rhetorica diuina. Deby esse vigil & diligēs ad modū galii
 furta illuz hyinnū. *Alles diei nūcius* &c. *Iste est deus mercator inq̄tum*
mercādo lucrat aias deo: & furat diabolo pctōres. & debet h̄re modo rigo
rē viri: modo suauitatē & benignitatē muliebriē s̄m diuerſas egis & nego
cij circūstantias. Talis occidit argū. i. diabolu vel quēlibet deprauatum
Aliter significare posset sapiētesubitus mūdi & aduocatos: vilitatē pro
piā s̄ue priuatā vilitati publice p̄ferentes. sed istō causa dicitur[?] omit
to. [?] Construe[?] heros[?] heroy[?] s̄ vir fortis: pbus: strēnuus [?] alēnius[?] s̄.
mercurius sic dicit[?] a silēnio monte i quo colit. vel dicit a silēdo. i. mouē
do: q̄ de sūmo celo ad terras mouet. ideo dicit iterpres diuitū [?] tractā[?] s̄
id est tractādo disponēs[?] succos[?]. i. aquas: humores vel liquores herbarū
p̄ficiēdo medicinas[?] reuocauit[?]. i. liberauit & retrahit[?] exortēs[?]. i. aias ex
ptes. Exors s̄m catholicon dicit ab ex & fors. i. extra fontē positus. vt sap.
ij. Nemo nostrū sit exors luxurie vestre. i. alienus. vel extra fontē [?] lucis
id est claritatis[?] ab vmbis[?]. i. ab inferis. vmbre pp̄ie dicunt[?] aic vagan
tes adhuc circa sepulchra s̄m paganorū quorūdā erroneā opinionē [?] vir
ga[?]. i. cā virga. mercuri[?] dico[?] potens[?]. i. doctus & instruct[?] [?] arti me
dicine[?] vt credas[?] alia[?] c̄cta fateri[?]. i. c̄fiteri. simplex pro cōposito illū cē
ita potentē in illa arte[?] quē[?]. s̄. mercuri[?] natū[?]. i. filium. hic natus nomē
est: & regit genitiū. aliqui reperit participiū: vt a virgilio p̄mo encydo.
Nate dea &c. [?] mate[?]. i. illi[?] mulieris filie athlantis. de quo sup̄[?] aliqd̄ d̄c
ctum est [?] mānā nouer[?] dicit quasi nouos arcens. vel dicit a nocendo.
nouerca eius erat iuno[?] lactauit[?] id est sibi lac ministravit et p̄buit. Et
hec de hac parte dicta sufficiant.

Omnipotens ythide poscenti dona sophie |
Annuit in tantum nature vincat vt vsum:
¶ Preditus ingenio decorauit menia templo
Confectum gazis euertit amor mulieris.

¶ Hic alit̄ia sequēter subiūgit hystoriā suā: & dicit breuiter sic. De ō
 potens salomoni cōcessit magna & egregia bona sapie. & idē salomon tem
 plū cōstruxit. Ipe autē sapiens & diuitijs abundās per amorē vnius mulie
 ris subuersus & deceptus fuit. Iste textus habet tres p̄ticular. Prima
 tractat de sapia salomonis. de quo habet. iij. regū. iij. cap. vbi dicit q̄ con
 firmatū est regnū in manu salomonis filij dauid. & accepit filiā p̄barois
 et nō erat edificatū templū dñi vsq̄ in diē illum. Et dñi imolaret salomon
 in gabaon vbi erat excelsū maximū: & obtulit mille hostias in holocaustū
 apparuit dñs salomoni per somnū noctis dicens. Postula qd̄ vis vt dem
 tibi. Et dixit salomō. Dabis dñe si placet seruo tuo mihi cor docile: vt pos
 sit iudicare populū: & discernere inē bonū & malū. Et dixit dñs. Quia sa
 pientia & nō aliud postulasti: ideo cr̄is sapiēs & intelligēs intantū vt null
 āte te similis fuerit tui. & nullus post te surrecturus sit etiam similis tui
 Et statim in eodē capitulo ponit hystoria de iudicio salomonis quando
 duabus mulieribus pro filio litigantib[?] dixit. Afferte mihi gladium: et
 diuidite infantem viuū &c. et illam hystoriā tangebatur romanus ille pape
 gregorius. xij. prius dictus proprio nomē angelus corarius i litteris ad

monimentū bulle bño benedicto. xij. missis. Hic principes clare introdu-
cūtur ad sapientiā et prudentiā pre omnibus alijs exquirenda: sine qua i-
possibile erit ipsos regnare bene. Unde egidius romanus in secūda pre-
pimi libri de regimine principū. cap. vij. ostendit q̄ decet reges et princi-
pes: sed nomine tñ. Secundo sine prudētia de facili vertit in tyrannum.
Tertio sine ip̄a nō pōt naturalr dñari. Primū sic patet. rex est nomē offi-
cij vel dignitatis. Est em̄ regis officij ut suam gentē regat et dirigat in de-
bitū finem. et hoc fit per prudentiā. Unde dicit. vi. ethicoꝝ q̄ illos estima-
mus esse prudentes qui sibi et alijs possunt bona speculari et puidere. Est
ergo quidā oculus quo bonū et debitus finis conspicit. qui ergo hoc oculo
caret nō sufficēter videre potest ip̄m bonū: nec finem igitur ppositiōe
et sic talis carens prudentia magis est signū regis q̄ sit rex: sicut denari⁹
ereus vel plūbeus est signum aliqui mille librarū. Alia duo pportionabi-
liter declarat. Secūda particula nostri textus agit qualiter salomon edi-
ficauit templū dñi. et illud originaliter scribit. iij. regum. vi. cap. vbi d̄: q̄
domus quā edificauit rex salomon habebat. xl. cubitos ex longitu dine: et
alta pportionabiliter. et ponitur ibi et sequitur. Edificauit parietes dom⁹
intrinsicus tabulatis cedrintis. et psequēter describit oraculū. et dicit cō-
sequēter q̄ omnia cooperuit laminis aureis opere quadro ad regulam: et
ibi mirandū et pulchrū artificij describitur. cuius expositio remittit oino
ad doctores theologos et ad sacros doctores. Ex hac pticula clare patet
q̄ decet reges et principes esse magnificos: sicut tangit idē egidius. ca. xx.
parte allegata vbi dicit. Tāgit p̄bus. iij. et bi. sex pprietates paruisfici: que
si inessent regibus maxime derogarēt regie maiestati. Prima pprietas ē
q̄ circa omnia deficit: quia esse paruisfici est facere parua et defectiua. Se-
cūda eius pprietas est si ptingat etiā paruisfici magna expendere pro
paruo perdit magnū bonū. Tertia est: que cūq̄ facit tardās facit Quarta
est: paruisficius habet mentionē pncipaliter quomō duos sumptus fa-
ciat. Quinta est q̄ semp expendit cum tristitia et dolore. Sexta est q̄ cum
ip̄e nihil faciat videt ei semp q̄ agat maiora q̄ debeat. Ex quib⁹ patet q̄
decet principē esse magnificū in pstructione castroz: ecclesiaz: ciuitatū:
et collegioꝝ. Sūme tamen cauere debet ne hoc faciat de rapina subdito-
rum: ne dicat sibi. Cogeries lapidū varijs pstructa rapinis. Corruet: aut
alter raptor habebit eam. In tertia pticula textus p̄bit agitur qualiter
salomon per amorē mulierū fuit euersus. et de hoc originalr. iij. regū. xi.
cap. vbi d̄: q̄ amauit salomon mulieres et alienigenas multas. cū tamē
dixisset deus. Non ingrediemini ad eas nec ingredientur ad vos. certissi-
me enim aduertent corda vestra vt sequamini deos carum. Et habebat
salomon multas vxores et. ccc. concubinas. Cūq̄ senex esset depriauatus
est cor eius per eas: et adorauit deos alienos. Que vidēs deus dixit: q̄ ha-
buisi hoc apud te scindā regnū tuū: et dabo illud seruo tuo. verūtāmē in
diebus tuis nō faciam. ppter dauid patrem tuum: sed de manu filij tui
scindaz illud. et dabo illi tribum vnā propter dauid seruum meum et
hierusalem quam elegi. Allegoicē exponitur sic. Dauid vir fortis non
edificauit templum: sed Salomon id est christus rex pacificus constru-
xit templum. scilicet ventrem gloriose virginis marie. Finaliter

Liber

christus ppter ecclesiam passus est mortē. et sic qñ seipm abnegauit. et fact⁹ p̄ patri obediēs vsq; ad mortē. mortē autē crucis. Ex hac pte clare apparet q̄ p̄nciosum est nimis adberere mulieri. p̄ro quo videat idē egid⁹ i q̄rta parte. cap. ij. vbi dicit q̄ mores iuuenū vituperabiles sūt sex modis. p̄mo ut d̄. ij. rhetorice. Iuuenes sūt passionū infecutiui. et maxime isequūtur p̄cupiscentias circa corpus. Sūt em̄ incōtinentes et infecutores vene reorū actū. et magis regunt passione q̄ rōne. Secdo sunt de facili vertibiles. Tertio sūt nimis creditiui. Quarto sūt p̄tumeliosi. Quinto sūt mē daces oīno quodāmodo p̄tinaciter adberētes. Sexto in actionib⁹ nō habent modū. sed oīa faciūt nimis et in excessu. p̄tra documentū comici i an dria. nāq; arbitror appime i vita esse vtile vt ne qd nimis. Et ideo p̄ op̄positū habent. vi. alie iuuenū bone p̄ditiōes. quas iste doctor enumerat in p̄mo cap. q̄rte ptis. p̄mo em̄ iuuenes sūt liberales. Secdo sunt aīos et bone spei. Tertio magnanimi. Quarto nō sunt male moti. Quinto de facili miserent. Sexto sūt verecūdi et rubescitiui. et ista etiā tangunt. ij. rhetorice. Ultimo circa istū textū sciendū est q̄ salomon mltā habuit nomina sicut solet notari: et apte d̄ et declarat circa initia librorū bible quos ip̄e p̄posuit. s. sapie: parabolarū: eccliaſtes: canticorū. vt apper per bec me tra. Ithida pacificus salomon simul eccliaſtes. Appellat doctū quatuor ista virum. ¶ Construc[o]ipotens. s. deus [ā]nuit. i. cessit [p̄]thide. i. salo mont. et interpretat̄ discretus [p̄]scenti. i. requirētī [dona] sophtie. i. sapiētie. grecū nomen est intantū vt vincat vsū nature. q̄ nō est vsū nec auditum q̄ aliq; hēret naturalr tantā sapiam. Iste dico [p̄]ditus de p̄dorris. p̄datus. i. diues effectus [ingenio]. i. ingenij sapia [de]corauit [secūda] b̄e uis. i. honorauit. et d̄ de decus coris [mentia] caret singulari numero. et de clinaf mentia nū. nibus. i. muros [tēplo] d̄ a templor nō est in vsu amor inordinat⁹ mulieris. mulier d̄ quasi moler vel quasi mulcens herū. de qua hierony. p̄tra iouintanū pulcra facile adamat. qd plures amat diffidit le custodiē. molestū est possidere qd nemo hē dignat. minore tñ miseria deformis mulier habet q̄ formosa seruat. de qua esopus. Femina femi neū nil bene finit opus [euerit]. i. effrenauit destruxit euz [confectū] id ē repletū simul factū [gasis]. i. diuitijs. Hec hystoria puenit cū fabula pore q̄ sicut ibi visum est de mercurio de quo dictum est. Arte potens tali re. Ita hic de salomone dicit: nature vincat vt vsū. Et ibi de iunone bona nouerca. hic autē de muliere pessima.

**Enosia cum raros quateret dodona racemos
Mater larga ceres miserata fame pereuntes
Tritholomū mundo misit serpente ministro:
Qui primum terre speciem monstrauit ariste.**

¶ Hic p̄sequēter pseusis reincipit pro libito tangēs talē fabulā. Quodā tpe quo dodona silua crethenſis p̄ducebat paucos fructus: ceres mater larga humani generis misera instruxit tritholomū in agricultura. q̄ pri mus misit ante serpente homibus modū colendi agros pro frugib⁹ edo cuit. p̄resens hystoria scribit̄ ab outbio circa finē. vi. metamor. vbi dicitur q̄ ceres trata de amissione filie sue. p̄serpine: misit sterilitatē per totā terram. post q̄ aut̄ filiā reperisset misit tritholomū in curru qui traheret

habuisse constat oim approbatorum sententia. veritatem explanatio nisi textus
 non fiat in decisione huius prouersus: ideo ipsum ad prius relinquo. Sed per habenda
 informatio moralis ex textu prouti considerandum est quod veluti prouti institutor
 agoni non prouti iuxta sententiam se sufficenter laudari ab hominibus. quia si inuenit
 aliquid quo homines ad bene beateque viuendum iuitaret: ita certe viri scripti quod vo
 lumina componunt et queque optima reperint tradunt scribis: ut eorum ad posterum
 memoria accumularetur: accumulatis laudibus sunt extollendi et publi
 co preedio etiam nutriendi. Ita enim apollo delphicis mensam super ad thales
 milesibus quod tunc solus alios sapientia preestabat deferri iussit. Et ita clementina de
 magis christianissimos francoy reges facere iubet: saltim vris doctissimis
 quatuor idiomatum. ut per ibidem hic modus obseruatur per totam ferme ytaliam.
 Etiam dicitur hic documentum quod hi qui sunt vudu in lralia palestra versati: et ad
 postremum emeriti principum cura et sollicitudine debent promoueri ad hoc ut
 sciatur vni future vite necessaria accipiant. Sic veteres romani fecisse multo
 rum testimonio prouti. et nunciusque vniuersitates suos prouti studiosos viros
 postquam sufficenter docti sunt laurea magistrali insigniunt: et sic eos a studio
 absoluunt. Alteri dicitur documentum quod illi qui victi passionibus bestialibus ven
 eri et libidini operam dant et ocio torpent profundum sunt et ab aliorum profectio arcu
 di. hi enim mores plurimorum corrumunt: iuxta illud. Morbida sola pecora in
 dit oem pecora. Ab hanc rem etiam sunt apud romanos prouti censoris: quorum
 erat officium scire vnum quoscumque viuere. et quod non aliquo artificio aut modo hone
 sto victum habent grauius multabant. instituire lauream. valla teste signifi
 cat animo bonis moribus et studio instruire. Etiam significat incipere: ut hic olim
 pus teste strabone mons est in grecia altissimus in thessalia et macedonia
 am. Et alter olim in gallo grecia: aliter vero ad mare rubrum in ethiopia: quod
 oriente sole usque ad quintam diei horam flamas emittit. Ab olimpo venit olimpi
 pia se. ge. locum ubi fiebat ludus neutri vero ge. certamina. Hec serui in arte.
 Inde olimpias prouti quatuor annorum. nam de quatuor annis in quatuor annos solebat
 fieri tales agones. Et hinc numerabantur anni apud veteres. ut olimpi
 ade tertia vel quarta etc. sicut olim numerabantur anni ab vrbis condita: vel nunc
 a natiuitate christi. Obnubere caput. i. caput operire: ait festus populi. vnum nu
 ptie dicte a capitis operde. et est traslatio a nubibus hinc seruis. quia nubibus ces
 lu tegit. Et reg. in. ij. de surasque comas obnubit amictu. Lauream feruam vel
 coronula facta ex duobus ramusculis lauri: quod olim coronabantur milites qui
 bene pugnauerant: hac etiam poete coronabantur. vnum poete laureati dicti sunt. vnum
 et baccalarum quasi baccalarum. quia coronabantur baccis lauri. Proba grecum est
 et lauream. valli teste. Proba ois spectaculum est in prouti et aduersis. Con
 strue. [Ille]. i. quod prouti instituit incipit [ficri]. i. pagi celebrari [agones] illos
 ludos [sub vertice]. i. similitate [olimpi montis] sic dicti. [excedit laudes
 hominum] sic. i. quod non prouti sufficenter laudari ab hominibus [ardua]. i. magna [lau
 rea] corona de lauro [obnubit]. i. operit [crines victrices]. i. ipsius victoris.
 et [pompa ducit]. i. victoris [domum]. i. ad domum. i. et [confusio] sequit [vi
 ctum]. i. superatum.

Occasum iosue deflebant oppida iude
A Macedonum campos fons detestat et arbos;
Omnis ad huc etas: sed precipue hieremias

Merent morte sua leges et nobile pascha.

¶ Hic sequēter alibia subligit hystoria suā: vbi facit mentionē in sua narratōe de vno bono rege israel. Et sic dicit q̄ oppida iude fleuerūt p̄pter iosue. dicit etiā q̄ fontes et arbores detestate sunt cāpos et p̄riam macedonū. dicit vlteri⁹ q̄ et leges et pascha et hoies cuiuslibet etatis et ipse hic remias p̄re ceteris etiā defleuerūt. Hec hystoria originalr scribit. iij. Regū. xxiij. ¶ Aduertendū est tñ q̄ in quibusdā textib⁹ ponit iosue p̄ u. p̄ iosse causa metri. et ibi ponit lfa p̄ lfa. et ibi est figura spēs methaplastim: q̄ de antithesis. iuxta illud. Dicit antithesis si lfa ponit vna. ¶ Ponere cū des bes allā si d̄i olli: p̄ illi. ¶ Nō iste rex appellabat iosias et nō iofuas. v̄p̄z in dicto cap. allegato. Sic isto p̄supposito p̄ explanatiōe dicit textus illius capituli diffuse et plix quō iofias multū augmētavit cultū diuinū. et ex t̄p̄ pauit hereses. et cōfregit oīa ydola q̄ vbi libet terrarū repire valebat. et legit c̄ictis audientib⁹ oīa verba libri federis dñi. et ordinauit vt p̄plus teneret oīa p̄cepta illa et cerimōias: et oīa q̄ scripta erāt in illo libro. et acqui euit p̄plus pacto. Dicit textus multis iterpositis reuerfusq̄ est in b̄rby: et p̄cepto oī p̄plus dicens. Facite vasa dño deo v̄ro. Et ita factus est. Dicit vlteri⁹ textus ibidē q̄ in diebus eius ascēdit rex egypti nechao cōtra regem assyrioz ad flumē eufraten. et abijt iofias rex iuda in occursum eius. et occisus est in magedo cū vidisset eū. et portauerūt eū serui sui mortuus in hierlm. et sepeliterūt eū in sepulcro suo. Tuncq̄ p̄plus terre ioachim filii iosse et vixerūt eū. et cōstituerūt eū regē p̄ p̄re suo. De isto h̄ iofia dicit text⁹ noster q̄ multū doluerūt et tristati sunt iudei de morte eius. ¶ Iste iofias significat xp̄m: p̄pter cui⁹ mortē aliq̄ viri boni doluerūt. cāpi autē macedonū. i. maloz iudeoz et etiā spiritū infernaliū fuerunt facti detestabiles et miserabiles p̄pter fontē sacri baptismatis et arborē sc̄rē cruci. ¶ Ho. cōes ihsine lecture isti⁹ text⁹ ponūt vnū notabile de occisiōe agni i pascha masculi albi. sed illud omitto causa breuitatis. ¶ Et hac hystoria eruditā reges et p̄ncipes: vt sūma diligētia augeat cultū diuinū: mō p̄ edificationē ecclesiarū nouarū. p̄ sustentationē veterū. p̄ viroz ecclesiasticoz p̄rectōem. p̄ oīm bonoz ecclesie iustōem. p̄ sc̄imaticoz et hereticoz exterminationē. Itē p̄z hic q̄ tristes et desolati sunt subditi de morte dñi coz p̄bi et sancti: qui eos ad omnē veritatis viā p̄duxit. Et ecōtrario eliciens dum est q̄ magno gaudio et ingēti leticia captiunt subditi post mortē p̄ncipis eoz tyrāni iniusti et p̄uersi. cui⁹ mortē quolibet die t̄mp̄cant. Quia p̄pter semp̄ cum oīm iusticia et equitate et sanctitate supiores quicūq̄ debent inferiores regere: dirigere: et intēdere summis viribus vt ab eis diligant quantū s̄m deū et ratiōem fieri potest. ¶ Cōstrue. [Oppida]. i. castra [iude]. i. iudei oppida incolētes. Et hic est methonomia: q̄ fit quādo cōtinens ponitur p̄ cōtento [deflebāt occasum]. i. mortē. d̄i de occido media breui. [iosue] causa metri s̄m p̄missa. [fons] d̄i a fouēdo [detestatur]. i. maledicit detestabiles reddit [cāpos macedonū] Macedonia ē p̄s grece de qua natus est alexāder magnus. patet in hystoria sua: cui⁹ p̄riam incolē macedones dicunt. [et arbor]. i. arbor. d̄i em̄ hec arbor vel arbor [leges]. ¶ Lex d̄i a legēdo vel potius a ligādo. de lege et iusticia i iure in. v. ethicoz. Et istā materiā tractant iuriste etiā. [et pascha] illa festiuitas: d̄i a p̄hase trāsitus. Celebriant iudei pascha p̄pter trāsitū per mare

rubrum. Et illud erat figura illius quod celebramus propter transitum christi de morte ad vitam per resurrectionem. Declinat hoc pascha seche. p̄me declina: tonis. verū tamen reperit paschatism: non obstante auctoritate Jo. de birlādia. qui hoc prohibet. [nobile]. i. magnus excellens et egregium [merent]. i. plorant sua morte [omnis etas]. i. homines cuiuslibet etatis etiam merent. [et hieremias] ille propheta etiam meret [p̄cipue]. i. maxime et ceteris: scilicet in libro Tre nor hieremie: hoc est in lamentationibus suis. Ista hystoria est contraria fabule p̄misse. quia ibi narrata est leticia et p̄pa propter ludos olympicos ab hercule repertos. hic vero tristitia et dolor et mestitia propter occasum regis iosse. potest tamen esse cōueniētia: primo in hoc quod hercules fuit vir strenuus: ita iossas. secundo in hoc quod sicut hercules instituit ludos: ita iste nobile pascha.

Bum tonitrus simulat salmon et fulmia quassat

Lampade terrifica purens elidis arua

In medio pontis non passus iupiter hostis

Comparis arma sui deiecerat igne minaci.

In hac parte p̄senti pseustis incipit allam narrationem. Et diuidit in duas partes. p̄mo p̄mittitur pseustis narratio fabulosa. Secundo alii thie sublungit veritas hystorica. secunda ibi Inscius. ¶ Dicit se textus quod salmon simulabat se deū per tonitrua et fulmia que fingebat et agitata per elidem ciuitatē. vnde iratus iupiter occidit eum fulmine tacto: et arma sua in mari. piecit. Ista fabula describit in. vi. eney. vbi dicitur. Et dii et crudelēs dātē salmōcas penas. Dñi flāmas ignis et tonitruū imitat olipt. Quattuor hic inuēt eqs et lampada q̄ssans. Per gramen p̄pos: medie quod per elidis urbem. Ibat ouans: diuūq̄ sibi posebat honorem. Demēs qui nimbus et non imitabile fulmen. Nere et compedū cursu simul arat equorum. Et dependet hec hystoria ab illa que tacta fuit ibi: imediate superius. Excedit laudes. quoniam belis est ciuitas in pede montis olympi: vbi erat pons quidam supra quez trāssbat iste rex salmon: qui vero nomine salmonēus dicitur. sed hic vocatur salmon metri causa. cum curribus et fragore marimo et rhedis illitis sulphure es accensis. et ita currens per ciuitatē videbat eū iupit̄: fulmiare volēs ciuitatē. que iupit̄ occidit et fulmiavit. quod ipse quod erat hō mortalis: p̄tātē deoz sibi vsurpare cupiebat. Ista hystoria fuit ut dicitur quod salmō dñs elidis sepe p̄certauit cū loue rege crethē seip̄m th̄ iupit̄ a ciuitate sua expulit et ipsum nauali prelio superauit. ¶ Aliter dicunt alij quod salmon fuit homo liberalis et gratus populo suo. Unde ipse superbire cepit: et quasi voluit adorari tanquā deus. Ideo fecit sibi locum excelsum vnde videbatur emittere fulmina: tonitrua: et talia huiusmodi. sed dispositione vindicte occisus est. Et iste intellectus videtur bene esse conformis cum hystoria textus sequentis. Ibi in sequenti textu notatur illud salubre documentum. Non plus sapere quod oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem. Debet enim quilibet esse cōtēntus ea vocatione in qua vocatus est: nec in dementiam tantam deuenire. et illud quod non est in potestate sua vel infra se: si tamen audeat appetere vel aggredi. Quia illud est nimis p̄sūptuosus et superbus. Et si de supbia dicit aug⁹.

28

Terminus diuitiarum est superbia. Difficile enim est ut non sit superbus qui diues est. Tolle superbia: diuitie non nocebunt. Et illud patet ex ipso de salomone: inferius de nabuchodonosor. et idem de ciui. dei li. xiiij. Audeo dicere superbum esse ut ille cadere in aliquo aptum et manifestum peccatum audeat. vnde sibi displiceat quod iam sibi placendo acciderat. salubrius enim petrus displicuit quam presumpsit. Et greco. in moral. dicit. Radix quippe omnis mali et regina omnium vitiorum superbia est. De qua testatur scriptura dei. In initio omnis peccati superbia. Et septem principales vitia de superbia virulenta radice proferunt. scilicet inanis gloria. inuidia. ira. tristitia. gula. et luxuria. Nam quia his septem vitijs nos captos diabolus tenuit. ideo re deceptor noster ad spiritualis liberacionis bellum septiformis gratie pleu venit: Alia plura que hic possent variis generis breuitatis omittuntur. [L. Ostruc.] Dux salmon. non dei salomone trissyllabum [simulat]. i. fingit [tonitrus]. actus est pluralis quare declacionis. reperit autem hoc tonitruum et hoc tonitruum. [quasi] dei de quanto tis. a supino ret est frequentatiuum. i. frequenter quod vel cutit vel quatiendo vibrat et mittit fulmia. [De modo pro que generant tonitrua exalatione calida et sicca: et de fulminibus tractat in. ij. methamor. ubi dicitur quod tonitruum esse sonus factus in locis nubium ex percussione violenta exalacionis calide et sicce continentes nubes. Et in. ij. li. Ille dico. [percurrere arua]. i. currens per arua. Et hic habet locum ista regula. Tantum facit oppositio addita verbo per oppositorem quantum faceret si adderet suo casuali per appositorem. quam notat alexander in tractatu de regimine: ibi Terbo opposito etc. [edilis]. i. illi cuius ratio [est] lampade vel claritate terrificam. i. terrorem faciente [iupiter] ille rex: vel ille spiritus deorum ad quem pertinet fulminare et tonare. vel notat virgil. i. iij. ency. In te cum fulmia torques. Ne quicquam horum. [non passus] illud [deiecerat]. i. deorsum iecerat vel deiciendo fulminauerat et cassauerat. [igne]. s. fulmie [minaci in medio pontis] hic pons pontis [arma sui] bitis]. s. salmonei [comparis sui] id est illius qui se sibi volebat comparare et imo equiparare.

Inscius esse deus: nisi se rex assyriorum
Rores et pluias septem tolerauit aristas:
Bestia factus homo cunctis suadet in illo
Discant nature contenti viribus esse.

¶ Hic incipit psallia in qua actor noster ponit aliquod acciderit in quinta etate dicens quod nabuchodonosor rex assyriorum nullum deum recognoscens alium a se se peccata rores et pluias tolerauit. et ex homine bestia fuit effectus. exemplo cuius omnes edocentur ut sint contenti limitibus nature et terminis rationis. Legitur. iij. Reg. vlti. ca. quod nabuchodonosor obsedit hierosolimam. et ibi de hoc. Et per materia textus nostri expedienda: oportet facere magni saltum in bibliam. scilicet de libro regum transferendo ad librum danielis: dimittendo libros paraly pomenon. esdre. thobie. iudith. hester. iob. psalmiste. quatuor libros salomonis. ecclesiasticos cum ysaiam. hieremia baruth. et ezechiele. ¶ Sciendum est quod Daniel. v. c. habet quod balthasar rex babilonis in quodam conuiuio iussit afferri vasa que pater suus nabuchodonosor de templo hierosolime asportauerat et bibit in illis. tunc apparuerunt in aula digiti manus: scribentes circa eadem labrum in superficie parietis aule sue. Scriptura autem erat. mane thete pba

a serpentibus: et per istū ceres dedisse semina et fruges toti mūdo. dum autē iste venisset ad domū linci regis: voluit eū occidere lincus. sed ipse per cererē mutatus est in lincē. q̄ suū militē occidere parauerat. Veritas hystorica vt dicitur fuit: q̄ ceres fuit dñsa ditissima: q̄ tpe cūsusdā famis acerbe per tritholomū. pcuratorē suū vendi iussit frumētā in diuersis p̄tibus orbis. Ista fabula sic exponi p̄t. Ceres est deus pater. tritholom⁹ ē christus vel filius dei incarnatus: qui seminauit legē et semē fidei nostre fructuosum. filia cereris est aīa humana que per peccatū et p̄uaricationē p̄ thoplausti p̄dita erat. lincus est populus iudeorū qui effectus est obstinatus et bestialis. Aliter ceres est xp̄us qui postq̄ filiā suā aīam de penetralib⁹ plutonis. i. diaboli liberasset etiā totū mūdū consequēter post resurrectionē et ascensionē suā recreauit per semina euāgelij publicata per tritholomū. hoc est per discipulos suos. q̄ in oēm terrā exiuit sonus eorū etc. Aduertendū est cōforniter ad textū q̄ in p̄ma etate homines vescebātur glande et fructib⁹ naturalib⁹ in siluis et agris sine cultura crescentib⁹ vt dicit Boetius q̄nto de consolatione p̄bie. felix nimīū pot̄ etas. cōtenta fide libus aruis. nec inertī p̄dita luxu. facile que sera solebat. ieiunia soluere glande. Tales fructus maxime abundanter crescebant in dodona. que semel sterilis fuit. Ceres autē querēs filiam suā instruxit tritholomū filij cuiusdā hominis: in cui⁹ domo recepta fuit agriculturā. hēbat autē iste curam cereris tractū a serpentib⁹. quia fm̄ veritatē tritholomus erat homo astutus et prudens. p̄ hisce ceres p̄t significare vim naturalē productiuā rex per calorē et humoiē: cui⁹ dicitur filius p̄serpina. q̄st. p̄pe terram serpens. quia in celo luna est inferior planeta que dñatur supra humida et ea nō vigente in reb⁹ sit sterilitas. q̄ deficiente humore fructus non pullulant. ¶ Construe[re] dodona illa silua q̄st dans dona [gnossia] adiectiuū est gnossus sil. sil. i. cretēssis a ciuitate illius patrie sic dicta [quateret]. i. p̄duceret et emitteret. vñ quateret significat cōmouere: p̄cutere: p̄cutere: vexare. et habet cōposita p̄cutio: p̄cutio: incutio: discutio. ita dicit catholi. [racemos raros]. i. paucos fructus. et hīc nomē sp̄i sumit̄ pro nomine generis [ceres] illa dea frugū q̄st creans res [mater larga miserata] de miserorū ris dicitur. et non de miserorū [homines supple peuntes fame] hec fames mis. [mis mūdo] dicitur a mūdando per antifrasi: q̄a mūdus non mūdatur: sed magis pollutit: ergo q̄ manet in mūdo quomō mūdus erit. [tritholomū] illum virū. et hoc dico [serpēte quodā ministro]. i. ministrante sibi [qui]. i. tritholomus [mōstrauit] sine de: et tūc textus est sp̄m et nō sp̄m. Si autē textus sit demōstrauit: tūc dicit sp̄m monosyllabū [p̄mū] sp̄m vel speciem [ariste]. i. frugum bladi vel segetis. Et dicitur de arco ares [terre]. i. terrenis hominibus.

Nubes ethereas precibus obstruxit helyas

Gramina nulla super madidus stillaret vt ymber

Dulsus humo patria bibit a torrente propheta

Suffecit pastus quem detulit assecla coruus.

In hac pte alit̄bia incipit ponere hystoriā de populo isrl̄ q̄n regnū eorū fuit diuisū p̄t p̄tā populi. et diuidit̄ i duas. p̄mo poit̄ gesta tpe malorū

feco tēpore quorū dā bonorū ibi. occasum iohē. Item p̄ma i tres. sc̄ba ibi.
 Effugiū terre. tertia ibi. Addictus morti. In p̄ma parte d̄: sic. ad p̄ces he-
 lye nubes celi obstructe fuerunt ita vt nullus humor caderet supra her-
 bas terre. p̄pter q̄d ip̄e expulsus ē a patria: bibit de torrente: et comedit
 pastum sibi allatum per couiū. Hec hystoria habetur. iij. reg. xvij. ca. vñ
 helyas homo diuinus exorauit deū vt non plueret super terrā ānos tres
 et mēses sex. quia videbat iesabel reginā gentilem volentē cogere popu-
 lum israel sacrificare ydolis. postea autē orauit amore populi israelitici
 quasi geuntis vt plueret: et pluit. Unde dicit in capitulo allegato q̄ fa-
 ctum est verbum dñi ad helyam dicentis. Recede hinc et vade cōtra oriē-
 tem: et abscondere in torrente charith qui est contra iordanē. et ibi de tor-
 rente bibes. et ita fecit. Comi quoq̄ deferebant ei carnes et panem. et sicca-
 to illo torrente iuxta mandatū dñi iussit in sarreptā sydonioꝝ. et ibi a qua-
 dam vidua nutritus ē. Ex hystoria patet q̄ efficax est oratio viri iusti ap̄
 deum. quia multū valet deprecatione iusti assidua. vt dicit beatus iacobus
 in epistola sua canonica ca. v. vbi allegat hanc hystoriam. Est enī oratio
 quasi n̄scia quam ad deū pro parte nostra mittimus. que si fuerit iusta
 et honesta: eam porrigamus humiliter et deuote exauditur. quia vt dicit
 aug. in quodā sermone. Oratio si pura est si casta fuerit celos penetrans
 vacuo nō redibit. Et idem alibi. Oratio oranti est subsidium: deo sacrifi-
 cium. demonib⁹ autē est flagellū. Et ambrosius sup̄ psalmū dicit. Despicit̄
 tur orationes leues: diffidentes inutiles: seculi curis anxie: et rerum corpo-
 raliū curis implicite. bonorū autem operum fructibus infecunde. Et cas-
 sio. super psal. Oratio serenat cor: abstrahit et mūdāt a vicijō: subleuat ad
 celestia. reddit capatius et dignius ad accipiēda dona spiritualia. Iesa-
 bel significat dyabolum qui homīes faciebat ydolatrare. Helyas autē est
 christus infringens potestātē demonis. et ante aduentum christi cessabit
 pluuia et ros p̄dicationis dñi. q̄ helyas bibit de torrente in via dicit in
 psalmo. hoc est q̄ xp̄us bibit de torrente in hac valle miserte. q̄a vere lan-
 guores nostros passus est: et pro nobis mortuus est. comi hoc est peccato-
 res ministrabant christo necessaria vite. Finaliter helyas delatus est i ce-
 luz i curru igneo. scilz post resurrectionē elus. vt aperit textus sequens.
 ¶ Construe [belias] ille p̄pheta [obstruxit] id est clausit: et plure nō pas-
 sus fuit [nubes ethereas] id est aereas. quia fm̄ veram philosophiā nu-
 bes sunt in aere. et sunt vapores humidi eleuati a corporibus humidis. vt
 ab aquis et talibus per calorem solis in aerem. scilicet in mediā regioneꝝ
 seris. Et istis nubibus coadunatis ipse graues fiunt et cadunt. et ex hoc
 causatur pluuia. sicut magis declaratur sup̄ primo metheroꝝ [p̄cipib⁹]
 suis. Hec est tertia species celsure que dicit̄ postseptimemeri. quia vltima
 de precis breuis est. et hic p̄ducitur in p̄ncipio quarti pedis [vt null⁹ ym-
 ber] dicit̄ ab inebriando. i. secundando terrā. i. nulla aqua: nullus humor
 nulla pluuia [stillet]. i. stillando caderet [sup̄ gramia]. i. herbas. Et hic
 p̄positio postpositi suo casu i per figurā que dicit̄ anastrophe. vt apud
 vñ. iij. Trāstra p̄ etrenos etc. Et vt dicit donatus quādo d̄: pubetenus
 [p̄pheta]. s. helyas d̄: a p̄cul et for̄ faris [pulsus humo]. i. a tra [patria]
 adiectiū est [bibit a torrente] et d̄: a torreo. i. voluo. Unde ebardus. To-
 ens est veniens aqua. ex nubibus liq̄ factis [passus]. i. cibis nutrimentū

et dicit de pascuo scis. [sufficit] sibi [quem] pastum [comus] illa aus [asse-
cla]. i. minister nūcius. Dissecta s'm catholicon dicit de assequor: scriu⁹ vel co-
mes qui sequit aliquem [derulit]. i. sibi apportauit. Sequitur textus.

Gorgonis effugie mortalis vertitur y de

Nam qui viderunt quasi lapides dirigerunt

Belloiophon monstro cum palladis arte perempto

Comit equi pennis: et se dimisit in auras.

¶ Hic pseustis ponit altam fabulā: et dicit q' mortales homines verteban-
tur a gorgone. ita vt qui eam viderent rigore lapidis p'traherent. Dicit
p'terea q' belloiophon monstro deuicto et pempto per artem palladis co-
mit. i. omat equū suū et volauit per sera. Sciendū est q' i hoc textu du-
plex potest esse lectura. Prima est vt in istis quatuor versibus tantūmō
tractet vna materia. s. de perseo qui supauit gorgonē: qui pseus alio no-
mine appellatur belloiophon vt inquit. Secūda lectura esset vt in duo-
bus p'mis versibus tangat fabula de perseo et gorgone. in secūdis de bel-
lorophōte. Aggrediendo ergo primā expositionē hec fabula describit ab
illo ingenioso poeta ouidio sepe cōmemorato in quarto methamorpho-
e circa finem. Hic cōmunes grecisunt super illo versu in trinitatib⁹ poeti-
cis. Gorgones tres monocule que fuere sorores. dicit sic. P'horcus q'dā
rex fuit qui habuit tres filias. s. medusam: curialem et stēnio. quib⁹ morte
supuente ipse reliquit regnū. Iste tres solum habebant oculū: et gor-
gonee vocabant. medusa autē omnes cernentes se mutabat in lapides.
sed missus est perseus ad gorgonē interficiendā. et habebat arpez gladiū
mercurij: et scutū palladis cristallinū. Unde medusam auxilio et p'silio pal-
ladis interfecit: cui cum arpe caput abscinderet: ex sanguine eius ortus
est equus pegaseus alatus. Veritas hystorica fuit q' p'horcus rex tres fi-
lias habuit: illas scilz que habere vnū oculum dicunt. quod nihil aliud ē
nisi quia successerūt in regnū patrie: et fere ipse tres vnica et consimiles
puleritudinē habuerūt. vnde monocule nūcupant. Dicunt p'sequēter ille
glose pro allegoria q' p'horcus. i. mentis grauitas quam timor comitat
habuit tres filias. Stēnio interpretatur carnis debilitas. Luriale lata p'
funditas vel cogitatio fluctuans et instabilis. Medusa oblitio despatio
vel terror: que etiā ceca dicit. Lecus est dicit ille quē comitant ille tres so-
rores. Medusa vero se intuentes in lapides cōmutabat. i. ille qui habet
tria vicia durus quasi lapis efficitur. Perseus ē homo virtuosus. Arpe
mercurij ē bona facultas. Luriale palladis est sapia cum quibus vicit illa
tria vicia. Per pegasum equū alatū et diurnū illius bonā famā pceden-
tē ab opationib⁹ virtuosse intelligim⁹: que per torū mūdū g'raliter diuul-
gatur. Dicunt autē gorgones q'si terre cultrices. ge enī est terra: orge cul-
tura. Er quib⁹ apparet q' ad supandū hostes feroces nō minus requirū-
tar sapia q' bellica arma. Ultra ista aliter potest exponi hec fabula. Gor-
gones iste sunt aduocati qui homines lapides id est stupentes et admi-
rantes eos reddunt: qui oēs habēt vnū oculū. hoc ē vnū gen⁹ malicie ad
extorquēdas pecunias: et istū oculū. i. sensuz naturalē quem appellant: et
istam prudentiam et sapientiam mūdū aufert mores: et eos dimittit sine

capite rationis. et ita mouetur et a perseo vincitur. Mel perseus est chris-
 stus natus de danc virgine gloriosa. Ande dicit Fulgentius: q̄ perseus
 occidit medusam. i. statim cū aliquis facit aliquod notabile factū statim
 nascit equus volucris. s. fama publicans illud. quā famā pulcherrime de-
 scribit Virgilius. iij. encydos: et late dicit. Fama malū quo nō altud ve-
 loci? vilū Mobilitate viget. viresq; acq̄rit eundo. Parua metu p̄mo et.
 Circa alios duos versus sciendū est q̄ aliter dicit aliq̄ de inuentione pe-
 gasti. qui p̄cussione sui pedis fontē in elichone monte niuarū fecit. An-
 d̄ pretus vel preto rex libye duas vxores habuit. De p̄ma puerū habuit sa-
 gacissimū: pulcherrimū. fortissimū et generosissimū. et dicit est belloophon.
 P̄ma vxore mortua habuit scdam que istū puerū p̄cipuit: et q̄a ip̄e si-
 bi obtēperare noluit. idō erga maritum suū eum accusauit. Quō audito
 pater decreuit eū mittendū ad quoddā monstrū scilicet supandū. s. chime-
 ram. que a parte supior erat leo: i medio hyrcus: et a parte supior serpens.
 Iste inuēns istud monstrū supauit: et pegasum equū acq̄siuit. Veritas
 hystorica fuit: q̄ in sicilia erat quidā mons piculosus: in cuius pede leo-
 nes bitabant. in secūda hyrci siluestres fortissimū: in tertia serpentes. In
 hūc montē accusatione nouerec sue iste puer missus est: sed omnia euasit
 et chimera supauit. Istud monstrū p̄t significare meretrices quālibet.
 iuxta illud. Om̄is re vera meretrix est dicta cbimera. Est leo pare p̄ma:
 mediū caper: anguis ad. p̄ma. Est leo per fastus: capra sordibus: anguis
 ad astus. Aliter iste mons est iste mūdus qui habet tria genera ferarum.
 In p̄mo gradu sunt leones violenti raptores impij et supbi. In scdo sūt
 hyrci fetidi et luxuriosi. In tertio sunt serpentes et diuites astuti et auari.
 Belloophon autē. i. xp̄us vel quilibet virtuosus ista supat. et sic mundū
 sine piculo euadit. Et hec fabula allegari p̄t c̄tra maliciā nouercarum.
 ¶ Adstrue sic [yde] dicit glose cōmunes fuit regina quedā que mutata
 fuit a medusa. sed ego illud nusq̄ reperio. Et ego credo q̄ melius glose
 tur sic [yde]. i. forma. et est nomen grecū. et declinat hec yda ydos. et inde
 ydea et ydos et alcides [mentalis] s. humana [vertitur]. I. mutatur [effigie
 gorgonis]. i. meduse [nam] pro quā: illi [qui viderū] illū [diriguerunt]
 id est rigidi facti fuerūt quasi lapides [belloophon] ille vir [comit] id est
 ornat [pennas] id est crines equi sui [et dimisit se in aera]. id est in aera.
 et hoc dico [mōstro pempto] id est occiso [cū arte palladis] illius deę que
 est dea sapientie. Monstrum est vt dicunt philosophi naturales effectus
 veniens extra semper et frequenter cum dispositionibus sibi aut speciei
 sue disconuenientibus. Et potest in genere venire quadrupliciter. P̄ma
 mo ex parte materie in se. Et hoc dupliciter. vel propter defectū vel pro-
 pter abundantiam. Secundo modo ex dispositione ipsius materie. vt si
 sit nimis sicca et non fluxibilis: sic generatur gnauus et eouerso. Tercio
 ex continente materia: sicut si matrix aliq̄d rumpatur et erit aliqua
 portio materie: et sic fit bonto gibbosus. Quarto modo ex parte agen-
 tium vel superorum vel particularium. et de istis latus videatur in scdo
 do p̄ficcōrum circa finem.

**Effugium terre iesabel obstruxit helye
 Cum distractus equis apparuit igneus aris**

**Flāmea que venit vatem quadriga leuauit
Spiritus heredi geminatur amore magistri.**

¶ Hic alithia subiūgit hystorā suā q̄ dependet ab alia tacta prius. **Di-**
citur ergo q̄ helye nō est relictus locus p̄ quē effugere posset: sed oīs imp-
ditus fuit p̄ iezabel. dicit vltim⁹ q̄ ip̄e helyas fuit cū curru igneo duct⁹
eleuat⁹ i celi. dicit finalr q̄ spūs pphetizādi quez hēbat helyas gemiat⁹
est in discipulo suo helyseo. hęc hystoria describit. iij. Reg. 3. r. caplo.
 ¶ Quantū ad p̄mū versū: vbi dī. **Misciauit aut̄ achab iezabel oīa q̄ fece-**
rat helyas. et quō interfecisset oēs pphetas baal gladio. misitq̄ nunciū
ad helyā dicens. hęc mihi faciāt dñj et hęc addant: nisi hac hora cras po-
suero aīam tuā sicut aīam vnus ex illis. Timens ḡ helyas fugit: venitq̄
in bethabee iuda. et dimisit ibi puerū suū et iuit in deserto: et p̄tuit a
dño. Dñe sufficit mihi: tolle aīam meā. Et p̄icit se i obdormiuit in vni-
bra tuniperi: i sibi apparuit angelus dñi. Et ibi p̄iter ap̄t. ¶ Ex ista par-
te elicif vnū documentū. s. q̄ nullus ppter veritatē vel diuini cult⁹ v̄l fi-
dei assertōem vel exaltatōem d̄ aliq̄d damnū incurrere: nec a potentib⁹
debet quōq̄ modo affici. v̄l l̄ati veritatē: i quid agēdū et dicere i asser-
re debēt. Sed sunt aliq̄ cupiētes eos impedire ne veritatē dicāt. vel post-
eam dictā volūt eos aliquo mō opprimere: i hoc ē vere tyrānizare. p̄er-
mittant ḡ libere loq̄ quecūq̄ s̄m deū i iusticiā dici debeāt: saluo tñ sem-
per honore regio. Heritāme v̄t dī in ethic. Si veritas i amicicia dissen-
tiant: veritas est amicicie p̄ferenda. Et malicia vel tyrāntica cōditio istī⁹
regine iezabel in hoc nō est imitāda: sed sceleratissima reputāda. ¶ Circa
aliā partē sciendū est q̄. iij. Reg. 3. ca. habet quō helyas cū discipulo suo
helyseo de galgalis trāssuit in bethel. de bethel in hierico i deinde in toz-
danem. i tulit helyas palliū suū i iuoluit eū. et p̄ussit aquas que diuise
sunt in vtrāq̄ partē: i transferūt ambo p̄ sicch. Et dixit helyas ad helyse-
um. Postula a me q̄d vis vt faciā tibi anteq̄ tollar a te. Dixit helyseus.
Obsecro vt fiat spūs tuus duplex in me. Et ecce currus igneus et equi
ignei. Et ascendit helyas p̄ turbīnē in celū. i clamabat helyse⁹. P̄dā mī-
pater mī. Et scidit helyas vestimēta eius in p̄es duas. et eleuauit palli-
um helye q̄d ceciderat ei: i illo p̄ussit aquas et nō sunt diuise. Et dixit.
Ubi est deus helye? Et iterū p̄ussit i diuise sunt. et trāssuit aquā. Eiden-
tes hoc filij pphetay q̄ erāt in hierico dixerūt. Requeit spūs helye sup̄ he-
lyseū. i veniētes in occurū eius adorauerūt eūz p̄nt in terrā. ¶ Et p̄iter
tangit q̄lter misit sal in aq̄s: et dixit. Sanauit aquas has: et nō erit v̄ltra
mors neq̄ sterilitas. Dicit glosē q̄ iezabel. i. iudei vel synagoga. helyam
id est xpm̄ morti tradidit. q̄ xpus a morte resurgens in celos ascēdit. De
lyseus aut̄ de p̄catus est vt spūs helye in eo duplicaret. i. anteq̄ ascende-
ret discipulis suis dedit sp̄m̄ sc̄m̄. vt in die p̄t̄becostes in igne i linguis
¶ Aduertendū est q̄ boni discipuli est optare vt maḡi spūs in eo dupli-
cef. i. d̄ diligēter laborare exercēdo se in studio: vt possit maiore sc̄e gra-
dū in duplo attingere i h̄e q̄ sit ille quē habuit magister suus. h̄ oc aut̄
fieri poterit vt de facultate oratoria dicit Lice. Arte imitatōne i vsu vel
exercitio. ¶ L̄ostrue. [Iezabel] illa regina. nomen est indeclinabile [ob-
struxit]. i. clausit et impediuit [helye] istī sancto p̄bete [essugiu] iocitur

de effugio gis. s. recessum vel fugā: vel locū per quē effugere v̄ euadere
 possit. [terre cum axis] axis est pars curr⁹. et in tractatu de spha 6: linea
 transiens per centrū sphae applicans extremitates suas ad circūferentiaz
 et vtraz pars sphae dicitur axis sphae. Unde axis denotat volubilitatē cir-
 culi vel sphae circa ipm̄ q̄b̄ cōnotat dyameter. et in hoc est differentia in-
 ter ea [axis igneus]. i. currus igneus. et sic hic elicit synodoche. [disfract⁹]
 id est diuersimode tractus [apparuit] helye [quadriga] dicitur de quattuor
 et iugum [flāmea] quasi ignea que venit de celo [leuauit]. i. eleuauit [va-
 rem]. i. istum p̄phetam. et sic sumitur in bono significato [spiritus] p̄phe-
 tic [geminat]. i. duplicatur [heredi] scz helyseo [amore magistri] sui. s. he-
 lye. Magister dicitur a maiori statu. In istis duabus hystorijs est facillē cō-
 paratio. Primo largitas ceteris et sterilitas helye: vt dicitur glose. Quā-
 tum ad illam partē Hubes ethereas et. Aliter dicitur q̄ sicut in illa fa-
 bula gnosia et. facta est mentio de bonorum abundantia data a cerere:
 ita ibi Hubes et. de bono et pluuie carentia facta ab helya. Ista autē
 p̄sens hystoria cōuenit cū p̄cedenti fabula in hoc q̄ sicut peruersus delat⁹
 est per auras cum pegaso equo: ita helyas in curru illo. et sicut gozons
 iste erant mulieres puerse: ita ista regina lezabel fuit pessima. Item si-
 cut bellophon habuit artem palladis. s. sapientiā: ita helyseus spiritus
 magistri sui duplicatum.

**Tithonus ibalamis dignatus auroza superbis
 Augendo vitam mutauit in vsqz cicadam:
 Extinctum troie sepeliuit mēnona longe
 Annua cuius aues venerant festa frequētes:**

¶ In hac parte p̄sens. p̄ libito incipit fabulari seu disputare. et dicit q̄
 tithonus fuit maritus auroze: qui vitā suam tantū p̄duxit donec in cica-
 dam mutatus fuit. Dicit p̄terea q̄ mēnon filius auroze mortu⁹ est i bel-
 lo troiano et sepultus ab ea. cui⁹ festa ab auiibus ānuatim celebrantur.
 ¶ Hec fabula p̄tum ad primā partem tangitur in. iij. eney. a virgil. vbi
 dicit. Tithoni croceū linquens auroza cubile et. vbi patet q̄ textus est ti-
 thoni sine r. in prima syllaba. Fuit autē iste tithonus frater laomedōnis
 patris priami regis troianorū. ¶ Huius fabule veritas hystorica est q̄ ti-
 thonus fuit rex potentissim⁹ orientālē terre partē inhabitans: ideo ma-
 ritus auroze dicitur. Auroza enī est hora matutina qua sol orit: et d̄: ab au-
 ra. Est autē aura ventus dulcis qui tūc flare solet. Duratus est iste in cica-
 dam aīal paruulū garrulū. quia in senectute sua more alioꝝ senum fuit
 garrulus: iuxta illud Quidē. Sola fortes garrulitate senes. Alie autē
 sunt p̄prietates que faciunt ad recōmendatiōem senectutis: videātur a
 tullio de senectute: qui incipit. O tye si quid ego adiuto curā ne leuasse
 et. ¶ Circa secundā p̄sentis terrus particulā sciendū est q̄ vt habet. xij.
 methamor. vbi describitur luctus auroze de morte mēnonis. Et dicit Qui-
 dius. Luctibus est auroza suis intenta. P̄diag nūc quoqz dat lachrymas
 et toro rotat in orbe. Et de mutatione mēnonis in volucres dicit. Et p̄mo
 similis volucris: nunc vero volucres et. Unde mēnon iste iuit ad troiam
 et ibidem interfect⁹ est. Ipse autē a matre sua fuit in rethēo p̄mōroio tro-

iano sepultus. et aues singulis annis festa eius celebrare dicunt. ¶ Eri-
tas fuit quod mēnon vir strenuus fuit occisus et ibi sepultus. et iuxta sepu-
crum eius solebāt aues quā plurime nidificare. ¶ Dicitur aliter quod dum sepe
liebat mēnon et fiebat ignis rogalis assiterūt aues: quāz due ceciderūt
in ignē et mater credidit ideo filij aiam vel cineres trāsmutari in aues.
ideo voluit quod ministri singulis annis illic duas aues sacrificarent ad ho-
norē filij sui. Ex hac parte elicit pie matris officiū sepeliētis filij suū defun-
ctum. et parte lachrymantis et gemētis: et oratiōes et obsecra p ipso facientis et.
¶ Cōstrue. [Aurora] illa regina [dignās] dicitur de dignorū. i. dignāter acci-
piens [thalamis] suis. iuxta illud. Sic thalamū sponsi et. [supbia]. i. no-
bilibus et pōpōsis [titbonū] illum virū [mutauit] est [augēdo]. i. p̄trahē-
do et p̄ducendo [vitā] suā [in vsq̄ cicadā]. i. in illud aial puulū: quōd cātar
p̄ estatē totā in cauernulis terre. per quōd intelligunt hoies ociosi et bediti
lasciuiss et voluptatib⁹ mūdānis: nihil curantes nisi locos et illecebros.
Dicitur autē cicada quāsi cito cadens. i. mortis. [Aurora] sepeliuit mēnona
id est mēnonā. actus est grecus [extinctū]. i. suffocātū. interfectus. occi-
sum [troie] nomē est vileret est dissyllabi. et dicitur a troe rege: et ista est i frī-
gia. et inde troius troia troiū dissyllabi. et troian⁹ na. num. et tros troie. i.
troian⁹. et troas dis. v. l. dos. i. matrona trolana. Longe pōt esse aduerbiū
qualitatis: vel pōt esse nomē [longe]. i. pōpōse. ample. magnifice [cuius]
mēnonis festa annua. i. annuatim iterata [aues] dicitur ab auēdo. i. cupiendo.
vel ab a quōd est sine et via [frequētes]. i. frequētantes. nomen est pio parti-
cipio. [veneratur] id est honoratur. verbū est cōmune hic actiue vel trās-
itiue positum.

Addictus morti faciem rigat ymbre salubri

Rex ezechias et fati distulit horas:

Ne dubitaret item se pmeruisse salutem

Lora sui cursus sol retroflexit anhelus.

¶ In hac parte ponit alithia suā recreatiōem: dicitur quod ezechias rex mor-
ti adiudicatus fleuit: et tempus mortis sue dilatauit siue dilatatum fuit
a deo. et ne dubitaret quā salutem et vite plōngatiōem meruisset sol qui
cōtinue mouet ad mortuū spere deferentis cursum suū reflexit ad ortu.
¶ Defens hystoria habetur originaliter. liij. Regū. xx. ca. vbi dicitur. Egro-
tauit ezechias vsq̄ ad mortem: et venit ante eum ysaias filius amos p̄-
phete: dicitur ei. Hec dicit domin⁹ deus. p̄cipe domui tue. morieris em̄
et non viues. Qui cōuertit faciem suā ad parietem: et orauit dominū vi-
cens. Obsecro domine: memento quomō ambulauerim in veritate corā
te. Fleuit itaq̄ fletu magnō. Et factus est sermo dñi ad ysaiā dicens. Re-
uertere et dic ezechie. audiui orationē tuam et adday diebus tuis quā-
decim annos. sed et de manu regis assyriorum liberabo te. et ciuitatem
hanc p̄tegiam et. Et dixit ysaias. Afferte massam succouy. Quā cum po-
suisset super vlcus eius curatus est. Et dixit ysaias. His vt ascendat ym-
bra decem lineis: anvt reuertat totides gradibus. Et ait ezechias. Facile
ē ymbra crescere decē lineis: nec volo vt hoc fiat. s; vt reuertat retro: s; y

deces gradibus. et ita factum est. et illud sufficit p textuali expositōe. Alia
 eiusdē capituli dimittunt tanq̄ imprinētia. sicut factuz est semp in pce-
 dentib⁹. ¶ Ezechias respētat quēlibet peccatorē cui cōcedit deus spaci-
 um pēnitētie intāsi q̄ etiā p̄iora crimia et pctā pōt p̄tritoem. p̄nias. sa-
 tisfactōem et p̄fessionē emēdare. Dñs em̄ nō vult. mortē pctōis. sed ma-
 gis vt ouertat et viuat. Et hic aliq̄r tangi posset materia de cōfessionē:
 quā vide i illo libello metrico q̄ incipit p̄nitēas cito peccator. et. et mate-
 ria illa ad longuz tractat. itiq̄. sniaz. Verum est tñ q̄ notari volo illud qd̄
 scribit Marc. i. cap. p̄nitēti et credite euāgelio. et. ¶ Aliud documen-
 tum est hic. s. q̄ multū valet oratio cū fletu et amaritudine cordis. vt etiā
 talis oratio impetret sanitatē corpālē. imo et vite plōngatōem vltra pe-
 riōdū naturalē. vt hic. Ideo facta est illa cōsuetudo et religiosa: qua pere-
 gre ecclesias dē: beate marie et alioꝝ scōꝝ et sanctaꝝ visitare solem⁹. dū
 modo tñ intētio sit recta et petitio nō sit rōni dīsona. ¶ Cōstrue. [Ezechi-
 as rex] israelita [addictus]. i. ad iudicatus vlt̄ deputat⁹. et est text⁹ melior
 q̄ adduct⁹ p̄ u. [morti rigat] actiuū est aut absolutū [facies] suā [p̄mbie]
 id est aqua et lachryma [salubri]. i. salutifero et vtili. [et ip̄e distulit]. i. p̄o-
 lōgauit [horas fati]. i. mortis sue et ne ip̄e dubitaret se p̄meruisse [item]
 id est itē. d̄: aut̄. p̄mercor. de. p̄ et mereor [salurē]. i. vite dilatōem: imo [vt]
 id ē certe sciret [sol] d̄: quasi solus lucēs. et est medi⁹ inter alios planetas:
 vt dicūt astrologi. sicut rex in medio regni [anbel⁹]. i. festin⁹ vel fatigat⁹
 vel velor. [cursus flexit retro] locū ē habena eq̄. hoc solū methapbo-
 rice et poetice attribuitur [sui cursus]. i. mor⁹. ¶ Iste versus ē astrologie
 quo ad sniam. q̄ in eo tangit̄ de sole. de motu eius. de retroflectōe vlt̄ re-
 trogradatōe. de quibus videat̄ in secūdo celi et m̄diū: et tractatu de spera.
 Ista hystoria cōuenit cū p̄cedēti narratōe fabulosa vt poetica in hoc q̄ si-
 cut titthoni vita aucta ē et in cicadā cōmutata ē ita vita ezechie. et sicut cō-
 tra naturā est cineres mutari in aues: ita q̄ sol retroflectat̄ a motu suo.

Excedit laudes hominū qui primus agones

Instituit fieri sub vertice montis olimpi:

Ardua victrices obnubit laurea crines

Ducit pompa domū: sequitur cōfusio victum.

¶ In hac parte. p̄ponit p̄seustis aliā hyst̄ oriā. puocādo alit̄biā. et dicit q̄ il-
 le q̄ p̄im⁹ instituit agones nō pōt sufficēter laudari ab hoīb⁹. q̄ in illis
 coronabant̄ laurea q̄ obtinebāt triūphū: et ducebant̄ domū cū pōpa et solē
 nitate. illi vero q̄ vincebant̄ erant cōfusi. ¶ Ido istius textus elucidatio
 ne est aduertendū q̄ vt dicūt glose cōes: hercules postq̄ a diuersis victo-
 rijs insignis in greciā rediisset et iam cōfectus labore pariter et etate quie-
 tam vitam ducere delegisset: iuxta olimpiū montem cōsedit. et ne homi-
 nes a virtute desisterent: meret̄q̄ consumerēt vitam: diuersi generis lu-
 dos instituit quos olimpicos ab olimpo monte vocauit. ¶ Itaq̄ alij cursu:
 alij luctatōe: alij alij pugnis int̄ se decertabāt. et q̄ legitime certassent: et
 in agone p̄sistissent: laurea corona p̄miabant̄. vt phus. i. ethi. ait. Frustra
 teste ille fortissimus athleta mīlo crotoniensis q̄nq̄es victor euasit. Sūt
 tñ qui dicunt olimpicos ludos a ioue institutos. nā in olimpo mōte ip̄m

Theodoli

res. hoc est dictu si bene cuncta notares vasa repositares et meliora bares
et verba danieli vbi supra posita sunt hec. Rex deus altissimus regnum et
magnificentiam dedit nabuchodonosor patri tuo. et eleuatum est cor eius: et
obstinatus est ad superbiam. et depositus est de solio regni sui et eiectus est. et cor
eius cum bestiis positum est. et cum onagris erat habitatio eius. fenum quoque ut
bos comedebat donec recognosceret deum superiorem suum. Tu quoque qui es
filius eius non humiliasti cor tuum: tu et primates tui: uxores tue et concubine
tue vinum bibistis in vasis domini. ideo deus describi fecit hanc scripturam. Ex
hac narratio apparet quod displicens est deo quod ecclesie a dominis temporalibus spo-
liantur: ut vasa seu alia ornamenta rapiant et ad alios usus transferant. et
ideo summa diligentia faciendum esset edictum quo arcerentur homines armati no-
biles et alij ad mandatum principum venientes: ne ecclesiasticas domos opp-
merent. Sciendum est etiam quod iste nabuchodonosor mirabiliter persecutus est iu-
deos. et ideo volebat quod alius a se non adoraretur ut deus. cui nolentes ydola-
trare nec obedire tres iuvenes. scilicet sydrac: misac et abdenago. qui alijs no-
nibus dicuntur ananias azarias misael: quos fecit mitti in fornacem ignis
ardentem. vbi compositus fuerunt illi psalmum. Benedicite omnia opera domini domino et c. Et ille
si euaserit protegente deo. punitus est iste rex ut sibi videretur esse bos. et vi-
xit in agris ut tactus esset prius. Iste nabuchodonosor potest significare lucife-
rum: qui quoniam sedem suam voluit ponere in aequone et esse similitudo altissimo de-
tectus est a celo. Et a proprietate omnis diues superbus et nimis elatus animo fini-
gatur per istum. Sunt enim aliqui adeo bonis temporalibus execrati quod non reco-
gnoscunt deum. Et per eum fingatur quilibet princeps tyrannus non humiliatus se
sub omnipotentis manu dei. nec recognoscens quod omnis potestas a domino deo est. Tales
enim sunt adeo infirmi ambitioni pompe et superbie non cognoscunt se fragiles esse
et mortales. ideo sunt brutales et bestiales: et nisi respiciant in morte ad locum
scimus. id est non sciens deum aliquem esse nulli se tolerauit scribi debet per vinum. id
est prima est breuis [rores et pluuia]. Qualis ista generent videat primo
methcoroz [septem aristas]. id est septem annos. Arista est spica bladi dicta ab a-
reo aere. et hic capite pro anno. quia ad innovationem aristarum sequitur renouatio
annorum. et in hoc est species tropi. scilicet methalesis. de qua alexander in finali tra-
ctatu sui libri ait. Pro preterite sequens postum facies methalensim. et in hoc
quod ibi suppletur propositio potest esse eclipsis [homo]. scilicet nabuchodonosor est [fa-
ctus bestia] hoc est videtur sibi esse bestia. et ergo [suadet]. id est monent: impo-
naliter tenet cunctis hominibus [in illo]. id est per exemplum illius ut discant esse con-
fidenti viribus nature et nimis presumptuosam superbiam efferant. hystoria autem
thie conuenit cum fabula pseustis in hoc quod sicut excessit limites hominis salmo
neus ita nabuchodonosor. ut patet intuenti.

Quadrupes phebii que cogit causa morari

Experitur item phetontis secula cladem

Quid vesper cessas saturarunt prata capellas

Ruminat omne pecus nescit discedere phebuis:

**¶ Hic incipit pars illa in qua describitur pseustis debilitatio. Et diuidi potest
ista pars in tres partes secundum tres debilitaciones principales. scilicet ibi, spore sua.**

Liber

tercia ubi. quena celli colas. Prima i duas. pmo ia debilitat? pfeultis ad-
 buc fabulosas narratides recitat. scdo auxiliu deoy suoy iplozati. ubi. silue
 piata. Itē prima i duas. pmo suā debilitatōnē exprimit. Scdo vires
 resumit. ubi. pignozis egregū. Itē pmo pfeultis ia debilitat? r despans
 vna falsam opinatōnē ponit. scdo eā alithia repellit. ubi. visibus humais.
 In pta pricula sic dicit. Quare sol nō iam rēdit ad occasum. Credo dicit
 pfeultis q̄ modo accidit clades illa que circa solem venit tpe pbetontia.
 Quare o vesper nondū venist. ia capre satis comederūt r ia rumināt. r
 tū phebuis nō est adhuc in occasu. Circa primū metrū nostri textus scien-
 dū est q̄ vt habet. ij. methamor. in principio sol dicit hē q̄tuor equos. de
 q̄bus ebriardus i grecismo. Erubet eous auroa pallet etho. Feruet pi-
 rous. se mergit aquis philogeus. Ubi q̄tuor solis equi. pprietates sūt q̄-
 tuor tēpora diei. De q̄bus dicit quidaz metricē. Solis equi lucis partes
 sunt q̄tuor horis. Hic ruber hic splendet. vrit hic. ille tepet. Et ouidi? vbi
 prius dicit. Interea volucres pirous eous r etibus Solis equi. q̄tus ste-
 gon limitib? auras r. Circa scdm metrū sciendū ē q̄ ista fabula incho-
 tur i principio libri methamor. r terminat in scdo. et breuiter pbeton qui
 fuit filius iouis r clīmenes dissuadēte patre suo voluit regere currū phe-
 bi qui erat ignee nature. r q̄a idoctus erat pbeton r inextus. nesciuit re-
 gere equos. sed eos vagari per celū r aera pmisit. ita vt excessiua claritas
 i terris apparuerit r vltra modū confusū. sed ad pces r cōquestione bre-
 que nimis adurebat iupiter eū fulminauit. Moraliter exponēda est. phe-
 ton significare pōt prelatū indifcretū. qui alicui plature a papa q̄ns com-
 tra suo r phas instituit. ex quo quot q̄lia r q̄ra pollitue ecclīastice in com-
 moda veniāt facile indicari pōt. r ergo idifcreti potius deberent videre
 paracletū sanctū qd̄ est regendū vel ecclīam eis cōmissam vel rēpublicam
 r se diligētiores exhibere. Aliter iste pbeton significat oēs psumptuosos
 audētes aggredi illa que nō sunt in prāte eoy. Aliter pbeton significare
 pōt anti xp̄m. q̄a ipse solis hoc est xp̄i officium vsurpabit. r oēs homines
 falsis documētis puertet. r sic totam religionē nostrā turbabit. sed eū
 deus de celo fulminabit. Dicit aliqui q̄ veritas fuit q̄ pbeton fuit homo
 qui de astronomia se intromittebat. r in multis errauit. r multos errores
 seminauit. r librū suū iupiter cōburi iussit. Circa terciū metrū sciendū ē q̄
 vesper significat diem iudiciū. capelle aut sunt feti. itus. piata sunt mū-
 dane voluptates. Circa vltimū metrū volant hic glose cōmunes ponere
 cesam q̄re bruta rumināt r nō homies. quia bruta naturalr sunt frigi-
 da. vñ frigus nō pōt bene digerere infra corpus. quia deest calor sufficiens
 sdo remittitē cibum in os vt mastice r melius digerat. Quis aut rumiāt
 licet sit calida. q̄a habet paucos dētes. idco reuertitē cibum ad os eius vt
 melius minuaf. vt ita sit aptior ad digestionē. q̄ dōstruc. ista littera lega-
 tur interrogatiue. vt pfeultis timēs vici dicat [que causa cogit]. i. cōpellit
 [q̄drupes]. i. equos. equi dicunt q̄drupes a q̄tuor pedibus per an-
 thonomasiā [pbebi]. i. solis [morari]. i. tantā morā facere anteq̄ sol occi-
 dat. Et scdus x̄sus iterū legat interrogatiue [secula experiunt]. i. nunqd̄
 pbantur vel tentant [item]. i. rursum [cladē pbetontia] illius viri. i. que
 tpe pbetontis accidit [o vesper qd̄]. i. cur cessas [piata saturarūt capellas
 omne pecus]. i. omne aial butū rumiāt iam q̄si sufficientē cibum sumpse

ris[phobus tamen]. i. sol[ne]scit discedere] a celo & occidere.

Uisibus humanis famulantur lumina solis

Fixa tenore suo que prima creauit origo]

Cur noctem reuocas quis me fallere tentas

Quod te destituunt vires suspiria produnt.

Hic alithia ridet q̄st reprehendendo p̄seusum & repellendo illud q̄b ipse vt
des sentire. & dicit q̄ lumina solis totū mundū illuminant s̄m lege; eis
datam a principio creatiois sue. Et quia illa lex est fixa & immobilis: ideo o
p̄seusis nō debes vocare vesperū aut noctē. q̄a q̄uis tentas me fallere:
video tñ per suspiria tua q̄ vires dimittūt te. & t̄dō statim vinceris. Et re
p̄henditur p̄seusis qui per inuocatioes suas credebat posse facere q̄ nox
potius accederet. hoc aut̄ in vanū faciebat. q̄a deus dedit celestib⁹ corpori
bus: vt soli & planetis certas leges quas nō p̄tergradient; q̄a regulariter
mouent̄ vt alibi est declarandū. Ista aut̄ lex est oib⁹ entib⁹ indita a deo
creatore & rectore vniuersi: qui p̄petua mundū rōne gubernat. vt dicit
boet⁹ tertio de consolatioe pbie in illo metro subtili & p̄fundo. **¶** **C**ōstrue.
tua &c. Sciendū est ex pbia naturali q̄ celū agit & regit ista inferiora tri
plici instrumēto. s̄. motu: lumie & influentia. et q̄a ista & vires cor̄ sunt oc
culte & varie: ideo varij effectus p̄ducunt̄ in istis inferiorib⁹. **¶** **C**ōstrue.
[lumina solis] sol est medi⁹ planetarū: sicut rex i medio regni. s̄m astrolo
gos [famulant]. i. seruis. in hoc notat̄ q̄ oia sūt facta p̄pter hoīem [viss
bus humanis] lumina dico [fixa suo tenore] d̄i a tenēdo. i. suo ordine: sua le
ge [que]. s̄. legem vel tenore [p̄ma origo]. i. deus a quo oia originat̄ sicut
a fonte & a creatore potētissimo p̄fluxerunt creauit. creare verbū est exce
pte actiois. & q̄ o p̄seusis [cur reuocas noctē] q̄st dicat hoc facis frustra.
[quis tēptas]. i. niteris satagis [me fallere] hoc est tibi impossibile [sus
piria tua]. i. verba suspirij plena [p̄dunt]. i. manifestant [q̄ vires tue de
stituūt]. i. derelinquūt te vt facile me vinci possis. Dependētia istius tex
tus & p̄cedentis est patens ex dictis circa p̄ncipiū istius textus.

Indignozis egregii speciem metuens violari

Acrisiusq; seris obstruxit limina turre

Et iam tecta super pluviam stillauit adulter

Virginis in gremiū danes corruerat aurum.

In hac parte incipit p̄seusis facere narrationes suas quasi resumptis
viribus. Et diuiditur in duas. **¶** **P**rimo facit p̄posuones suas & narratio
nes detrahendo mulieribus occulte. Secundo aperte. secūda ibi. **D**ans
robusta. **¶** **H**oc autē facit vt alithiam ad iram puocet. **I**tem prima diuidit̄
tur in duas s̄m q̄ ponit cuilibet narrationes: contra quas alithia subitū
git duas historias. secūda ibi. **T**hura cremate focis. **¶** **P**rimo dicit sic q̄
acrisius rex timens ne filia sua danes corrumperetur: ipsam posuit in
turri clausa: sed iupiter in specie aurei ymbus per summitatem domus
in gremium dane descendit: et eam corripuit et deslorauit. Sciendum est
q̄ acrisius fuit pater danes: et post concubitum danes cum toue

Liber

eam pater cluſt in ciſtam ⁊ pſecit in mari. Illa aut̄ in ytalīā appulit vbi
regnabat pilumnus q̄ poſtea rutulis ſperauit: vt inuit virgil. dicens. Et
turno ſi p̄ma dom⁹ repetat origo. Inacus acriſiusq; patres ⁊c. Iſtā fabu
lā tangit comicus terētius i eunucho circa mediū. vbi dicit ſic. Ionē quo
pacto danē miſiſſe inuit quondā in gremiū ymbriē aureū ⁊c. Veritas eſt
vt dicit q̄ acriſius habuit filiā decora valde ⁊ ſpecioſā. Iupiter autē rex
crethēſis cuſtodes illius ſilte auro ⁊ munerib⁹ corripit: ⁊ ita p̄ libito ea
poritus fuit. Iſtic notant̄ duo. Prīmū eſt turpiſſimū ⁊ inhoneſtū oim̄ ho
minū. ⁊ p̄ ſertim p̄ncipū ſcelus filias altoꝝ rapere ⁊ deſozare. per hoc eſt
p̄nceps mirabiliter hētur odio a ſubdit⁹ ⁊ contēnit̄. ⁊ ideo p̄nceps ſūmo
pere euitet luxuriā. de qua hieronym⁹ i quadā epiſtola. Ignis inferna
lis luxuria: cui⁹ flāma ſupbia: cui⁹ ſcintille praua colloq̄a. cui⁹ fumus in
ſamia: cui⁹ cinis in optia: ſinis gehenna. Et innocētius in tractatu de viſ
tate additionis humane. Extrema libidinis turpitudō que nō ſolū men
tē effeminat: ſed eneruat. nō ſolū maculat aiām: ſed ſedat p̄ſonā. Scdm̄
q̄ hic notat̄ eſt ſciendū q̄ auaritia eſt cauſa infinitoz maloz. iſdo dicit vir
gilius q̄to eneydos. Cur non mortalia pectora cogis: auri ſacra faues.
P̄ ea em̄ hoſtes ſe p̄mittūt corrip̄. patet hic. An̄ eueniūt infinita iudi
cia falſa: ⁊ innumerabilia nocumēta reipublice. Et iſdo p̄nceps p̄cipue de
bet hēre liberalitatē. dico liberalitatē ⁊ nō pdigalitatē. q̄a oīa cū rōne ſūt
expēdēda vbi ⁊ q̄i oportet. Et iſta duo vicia. ſ. luxuria ⁊ auaricia i p̄ncip⁹
bus ſūt inhoneſta valde. An̄ de auaricia dicit hugo libro tertio de clau
ſtro aīe. Auaricia eſt ſua illicite retinere: ⁊ aliena cōcupiſcere. Et p̄ſidor⁹
de ſūmo bono dicit de auaro. Velit nolit ſuccumbit pene timoris ⁊ dolo
ris. Et idcirco generoſiſſimi p̄ncipes ſunt lūbi veſtri p̄ncipi. ⁊ hec duo v
cia ab animis veſtris tanq̄ hoſtes p̄nicioſiſſimos relegare. nec ea ment
bus veſtris hītare aut reſcēſcere p̄mittite. aſſumite caſtitatem illam que
optime in p̄uglio ſeruari p̄t. accipite liberalitatē per quā nec ſubditos
indebit⁹ exactionib⁹ grauabit: ⁊ reipublice optime p̄ficiet. ¶ Conſtrue.
[acriſius] ille rex [metuēs ſpeciem]. i. pulcritudinē [pignozis]. i. ſilic pi
gnus. pp̄te eſt dilectio naturalis parentū ad filios [egregū]. i. nobilis [vi
olari]. i. corumpi [ſtruxit]. i. clauſit vel firmavit [lumina]. i. itroitus [tur
ris ſeris] ſera per. ſ. h̄ primā breuē. ⁊ inde re ſero reſeras. ⁊ iſdo textus d̄
eſſe ſeris per. ſ. q̄a cū ſera hoſtia claudunt̄ ⁊ adulter⁹. quāſi ad lectū alte
rius tēdens iter. ſ. iupiter [ſtillauit taz pluuiā] ſu per recta illi⁹ turris [in
gremiū virginis]. ſ. danes [aurū corruperat danē] id eſt virginem. de clā
tur hec dane danes. grecum eſt.

In foueā miſſum non attigit ira leonum
Quāuis paſſa ſamem tutante deo danielē
Signatis foribus cui prandia detulit intus
Abacuch: vno tranſuectus regna capillo

¶ Iſtic alit̄bia ſubiūgit byſtoziam ſuam dicens q̄ leones non tetigerunt
Danielē cum eis in fouea exiſtentez deo eū liberante: cui abacuch pro
pheta portatus per angelū cum vno capillo aſportauit cibum. De ec byſto
ria habetur originalr danielis ſexto cap. vbi dicit. placuit regi dario ba

Theodoli

bylonie ⁊ constituit supra regnū satrapes. c. xx. vt essent in toto regno suo
 et sup eos principes tres. ex quibus daniel vnus erat. ⁊ q̄ alios excellēbat
 sibi inuidērūt: ⁊ per inuidiā accusat⁹ est de cultu vni⁹ dei. ⁊ de hoc q̄ ipse
 edictū regiū quo ad illud nō seruabat. Tūc p̄cepit rex vt mitteret in lacū
 leonū. Et dixit ei. deus tu⁹ quē semp colis ipse liberabit te: ⁊ signatū ē os
 lacus sigillo regis. Et vt dicit secūda pars nostri text⁹. Angelus venit ad
 abacuch p̄phetā ⁊ dixit ei. Porta cibū illū danieli posito in lacu leonū in
 babilone: ⁊ cepit illū per capillū: et in chaldeam deduxit. ⁊ illo cibo recre
 atus est. Dicit textus istius ferti capituli cōsequēter q̄ in crastino venit
 rex ad danielē dicens. Daniel serue dei viuētis. Deus tu⁹ cui seruis sem
 per putas ne valuit te liberare a leonib⁹. Et daniel ait. Rex in eternū viue
 Deus me⁹ misit angelū suū: ⁊ clausit ora leonū. Tūc vebemēter gauisus
 est rex: ⁊ educto illor adducti sunt illi qui accusauerāt eū: ⁊ ipsi cū filijs et
 vxorib⁹ missi sunt in lacū leonū ⁊ deuorati sunt. Et tūc darius scripsit vni
 uerso populo sibi subdito: q̄ oēs tremiscant ⁊ pauēat deū danielis. q̄ ipse
 est deus viuēs ⁊ potens ⁊c. Hic patet q̄ deus nunq̄ prouidit bonos indi
 gne pati: nisi aliq̄n ad mysteriū ⁊ ob causam: cū infinita sint iudicia dei: sy
 semp iustos et fideles p̄tegit et liberat. ideo d̄: in psal. Non vidi iustū de
 relictū ⁊c. ideo sūme est in deo p̄fidendū: et ad eū recurrendū q̄cquid tra
 ctetur ⁊ agatur. Daniel iste significat allegorice xpm qui descendit i lacū
 tenebrar tartari post passionē suā. cui leones. i. feroces demones nocere
 nō poterāt. sed eū illesū exire p̄miserūt: et potētia dei clausū est os eor⁹ et
 obstructa p̄tās. Aliter daniel pōt significare hoīem virtuosū in lacu hu
 ius mūdi in medio hostiū positi. i. carnis: demois ⁊ mūdi. Sed angelus
 dei quē ipse habet custodire eū spūaliter p̄seruat. et iminentib⁹ piculis ⁊
 tempestatib⁹ liberat. **Edstruc** [Fra leonū] tibi pōt esse endiadis. hoc ē leo
 nes irati nō attigit. in p̄terito ponit ⁊ sine. n. [danielē] illū virū [missum
 in foucā]. i. in lacū leonū [quīs passa famē]. i. quīs leones essent fame
 lic. ⁊ hoc dico [deo tutare]. i. p̄tegente. d̄: de tuo: ris. ideo deriuatur de
 tuo: eris. ⁊ est frequentatiuū [cui] danieli [abacuch] p̄pheta [trāsuect⁹
 regna]. i. vectus ⁊ portatus vltra multa regna [vno capillo] suo [detulit
 id est portauit] [istis prandia]. i. cibū. et hoc dico [fontibus]. i. portis. de clia
 tur hui⁹ fontis rem. re. i. singulari [signatis]. i. cū sigillo regis. Hec hysto
 ria uenit cū fabula byloni. q̄a sicut filia acrisi in turri posita fuit. ita da
 niel in lacu. Sed est discōuenientia in hoc q̄ puella corrupta fuit. sed da
 niel illesus et saluus euasit

Thura cremate focis si quos seruare velitis

Fetus incolumes iubet hoc lathonia proles.

Ex humero triuic dependent spicula mille

Cum totidem neruis niobes vindicta loquacis.

In hac parte ponit pseustis fabulā suā in qua aliq̄tulū aptius magis
 detrahit mulierib⁹: et ear⁹ honorē deturpat. et p̄mo aliq̄tulū apte hoc fa
 cit. sc̄do ecōtrario alithia eas collaudat: ibi. p̄resbyteris flāmas. Dicit
 p̄mo sic q̄ ex mandato p̄bebi ⁊ dyane si quis velit habere fetus sanos: de
 bet sacrificia facere. que sacrificia niobe facere recusauit. ideo filij eius ⁊

filie per phebum & dyana filios lathone intercepti sunt. Hec fabula scribitur ab ovidio in sexto methamor. ubi dicit. Ecce venit niobe comitū celeberrima turba. & ibi dicit q̄ niobe filia tantali filij iouis regia erat thebarū & vxor amphitrionis: et voluit se p̄ferre lathone in plis pluralitate quia ipsa hēbat septē filios & septem filias. et in generis nobilitate et in alijs. ideo nolebat celebrare festū lathone. sed voluit q̄ festū suū celebra retur. ideo lathona p̄bebo & dyane liberia suis cōqueſta est de illo contēptu. et phebus iram vltionē de niobe accepit. q̄a occidit arcu & sagitta filios illius interemit. et dū ipsa gerneret pro morte filioꝝ dyana cum arcu occidit alias sex sorores filioꝝ eius iam defunctoꝝ. et postea occisus erat iam a phebo maritus suus. et ipsa finalit̄ mutata fuit in lapide marmoreū. Veritas fuit vt dicunt q̄ isti liberti niobes multū pbis & sapientibus thebanis inuidebāt. ideo ab eis occisi sunt. Ex isto textu elici pōt tale documentū & salubre: q̄ nūq̄ diuinus cultus est diminuēdus negligendus vel contēnendus. Ex hoc applicari possent oēs hystoice narratōes quas ponit valerius maximus in p̄mo capitulo & sc̄do p̄mi libri de religioe vera & neglecta religione. Hec fabula introduci pōt. p̄pter superbos: p̄pter nimā abundantā temporalit̄: qui nō cognoscūt quasi suā fragilitatem sed phebus. i. deus: dyana. i. maria: sepe eos sagittis tribulationū afficiūt. Aliter pōt dici q̄ lathona est religio que habet duos filios. i. phebū & dyanam. i. sapientiā et mundanā castitatē. Niobe est mūdus habens septem filios. i. septē peccata moralia et totidē filias. imo q̄si infinitas & innumerabiles. et iste mūdus contēnit religioē. exaltatur tamē lathona & niobe deprimūt. Sciendū est vltimo sicut tangit ovidius vbi supra. et latius virgilius in tertio eneydos circa principiū: q̄ iuno sciens lathonā esse pregnantē de ioue: creauit a terra pbithonē serpentē qui eam insequeretur venit autē ipsa ad delon insulā: et ibi peperit primo dyana: & illa nata matris suc parturienti apollinē obstetricis officitū gessit: et natus est phebus. tūc numina nō passa terrā natalē illoꝝ deoꝝ esse instabilem. sed etiā metono et giaro duabus alijs insulis legauerūt. ¶ Cōstrue. ¶ Homies [cremate thura] a theos q̄ est deus. vel a tondo tondis [focis]. id ē ignibus faciēdo sacrificia [si vclitis seruare quos]. i. aliquos fetus: pueros [incolumes]. i. sanos [proles lathonia] id est phebus filius lathone vel dyana [iubet hoc mille spicula] id est tela. ponitur numerus finitus pro numero infinito id est determinatus pro indeteriato [dependēt ex humero trinitie] id est dyane. cuius descriptio alibi posita est. Dicitur autem triuita iuxta illud ebrardi. Tres triuitē sedes proserpina luna dyana [cum totidē nervis] id est arcubus et sagittis scilicet supple [vindicta niobes] illius regine [loquacis] dicitur de loquo: loqueris id est garrule more mulierā loquaciter enim ipsa contra honorem deoꝝ locuta fuit. ideo illa vindicta de ipsa sumpta est.

Desbyteri flammis nec longi temporis etas
Nec tanti sexus potuit restringere virtus:
Sed distincta licet mortis sibi fata videret

Quam natura dedit legem susanna subegit.

¶ Hic alitibus respondet ad dicta p̄scussio: et ponit suam narrationē hysto-
ricam dicens breuiter: q̄ si flamma et ardo: libidinis quorundā p̄sbitero-
rum. nō restrictus fuit per etatem senilē vel per virtutem et p̄bitatē su-
sanne. sed licet ipsi sibi mortem minarent: tamen ipsa eis resistit et pro-
prie nature fragilitatē sup̄auit. Istā hystoria originaliter describitur da-
nielis. xiiij. m̄l̄tū late: vbi dicit. Et erat vir habitans in babilone: nomen
eius ioachim: et accepit uxorem susannā pulcrā nimis et timētē deū:
et constituti sunt duo iudices senes in illo anno: qui quotidie videntes
illam ingredientē per pomeriū viri sui et egredientē: intrauerunt secrete
pomeriū dum ipsa se lauarēt: et puellis suis egressis venerunt senes et
dixerunt. Ecce hostia pomerij clausa sunt et nemo nos videt. in concupi-
scentia tua sumus: ideo cōmiscere nobiscum. sin autē dicemus contra te
testimoniū q̄ fuerit tecum iuuenis. Et dixit illa. Angustie michi sūt vi-
diq̄. et breuiter exclamauit: et illi duo etiam. Et accesserunt famuli qui
bus illi narrauerūt que cogitauerant. et in crastino eam publice accusa-
uerūt quia adolescens concubisset cum ea. et credidit eis m̄l̄tudo quasi
senibus et iudicibus populi: et condēnauerunt eam ad mortem. Et dux-
duceretur ad mortem: dixit daniel alta voce. Mundus ego sum a san-
guine huius. Et reuersi sunt omnes vt vltterius inquirerēt. et separauit
eos daniel. et dixit vni. ¶ Inueterate dierum malorū dic sub qua arborē vi-
disti adolescentem cum ea. Et dixit. Sub cyno. Et amoto illo dixit dani-
el ad alterum. Dic michi sub qua arborē comprehendis eos loquentes
sibi? Et ait sub pino. Et dixit daniel. recte mentitus es in caput tuum.
Et ex hoc cognita falsitate et fraudulenta accusatione occisi sunt a popu-
lo: et sanguis innocuus liberatus est. Ex isto textu apparet q̄ detestanda
est luxuria presertim senum et ecclesiasticorū: sicut de senibus in p̄mo de
officijs dicit tullius q̄ luxuria est omni etati turpis. sed senectuti turpis
sima. Secundo apparet q̄ recōmendanda est probitas et castitas istius
sanctę mulieris susannę: sicut romani recōmendant probitatem lucretie
que seipsam inierfecit. quia cum ipsa violenter perpetratum erat viciuz
carnis. Tertio ostenditur q̄ diligenter sunt negotij circumstantie perqui-
rende a iudicibus: quia in criminibus et maxime in talibus debent esse
p̄bitatōes clarissime et euidentissime. Hęc hystoria pōt sic exponi vt susan-
nā intelligam⁹ ecclesiā que lauit se in fonte baptismatis. Hanc volebāt
opprimere sacerdotes iudaici. id est iudei volebant ecclesiam destruerē:
quam non poterant: et damnati sunt ad mortem eternam. Et ita sensus
huius textus esset q̄ etas longi temporis: hoc est dicta patrum antiquo-
rum non potuit restringere furorem iudeorum. tamen susanna hoc est
ecclesia deuicit legem carnalium hominum: et fidem catholicam funda-
uit. ¶ Construe. Aliqui incipiunt illam constructionem per illum da-
tium presbyteris. sed illud non est necesse. ideo dicatur sic [Hęc etas
longi temporis nec virtus tanti sexus] q̄tus debet esse sexus sacerdotuz
vel id est probitas [sexus] muliebris [potuit restringere flammā] id est
ardores libidinis presbyteri [sed licet] id est q̄tus [susanna] illa mulier
m. 4

[videret] in presenti [fata mortis] distincta, vel potius [distincta], i. distincte ordinata [sibi] ipsa nihilominus [subegit], i. subitus egit: subiugavit: et superavit et coegit [legē fragilitatis] quā natura dedit [sibi]. Hec hystoria dicit contrarium illius quod dictum fuit in precedenti fabula, quia ibi vituperabat serus mulier, hic autē approbatur. Sed in hoc conveniunt quod iudei fuerunt devoti et interfecti per ecclesiam sicut filij iobes per phebum.

Ahens robusta viri leuitate cadit muliebrī

Hipomenes tractant gustu sua membra cruentant

Femina quid possit therei domus aspere nouit

Sicut medea suis infesta clade preceptis.

¶ In hac parte pseudis detractorie loquitur, extra mulieres honore earum apertissime infamando. Et diuidit in duas sibi quod ponit duas narraciones, se cūda ibi. Ardet scilla thauros. Prima in duas. Primo pseudis mulieres vituperat. Secundo alithia magna gloria extollit. ibi. Vera ne sedent. Et proportionaliter diuidit alia. Dicit sibi sic textualiter quod robusti homines per fraudes mulierum frangunt. Nam mulieres tractant venenum et faciunt maleficia: sicut legitur et veneficia. et ista pueriam earum malicia declarat per progne vxoris therei, que propter filium marito comedendum dedit, et per medeam que sui et iasonis proprios filios occidit. In tertio versus tangit narratio de progne, et in quarto de medea. Prima materia scribitur sexto methamor. iuxta finem, et ea tangit ouidius de remedio amouis, et etiam alia. Dicit ergo ouidius quod thereus rex tracte duxit in vxorem filiam regis atheniense: que dicebatur progne. Thereus autem videns philomenam sororem vxoris sue exarsit in amorem eius, et dum eam adduceret in tractem et videret sororem suam in silua compressit eam et abscidit ei linguam: et in silua dimisit. Philomena autem existens in illa silua in domo vnus vetule in tela depinxit et descripsit modum suae deflorationis. Quae videns progne corit iherim filium suum: et cum dedit comedendum patri suo. Quae cum ipse peteret dixit ei. Quod petis intus habes et caput pueri sui ostendit sibi, volens ille occidere sorores illas non potuit: sed progne mutata est in hyrundinem: et philomena in alaundam: et thereus in hupupam. Veritas fuit totum quod dictum est: vix ad istas mutationes, sed ista sunt poetica et fabulosa. Et istud potest applicari ad illos qui se fingunt consobrinos et consanguineos aliquarum et eas deflorant, tales dicuntur comedere suum proprium filium, quia in carne propria delectantur, et tales mutantur in aues, quia cogunt fugere post manifestationem facti. Circa vltimum metrum sciendum est quod ista narratio scribitur in vii. circa medium et a principio libri. Et amor medee et iasonis narratur in hystoria troiana: vbi describitur raptus vellere aurei per iasonem factus: quem tunc dilexit nimis misere medea filia oethe regis colchoe: et eius auxilio iason rapuit vellus aureum et omnia monstra superavit et secum medeam deduxit: eam tamen dimisit iasonem: et se ab ea separavit, et quia se separata ab eo vidit occidit filios proprios, et plures querimonias medee tangit ouidius in libro heroidum in epistola que incipit. At tibi colchorum te. Et intitulatur epistola medee ad iasonem. Ex qua narratione cum precedenti datur materia inuadendi contra crudelitatem et effrenatam audaciam et inhumanitatem.

tem mulierū & matrum: ꝑcipue q̄ materno aſo depoſto filios etiā ꝑꝑri-
os occiderūt. ¶ Exponat breuiter iſta fabula. Mellus aureū ꝑōt ſignifica-
re diuitias tēporales: ꝑcipue eccleſie. vt bñſicia: dignitates ꝛc. q̄ ſūt vel
lus arietis. ſ. xꝑi. Jaſon eſt bonꝝ ꝑlatuſ. Si quis q̄ velit hñc aliqua bñſi-
cia q̄ ſunt in tēplo oethe regis. ſ. dei patris: debet ꝑtrahere familiaritatē
cū ſilia. ſ. cū virgine maria. tūc debet expugnare hereticos & ſupare dia-
conē. ſ. diabolu. & tunc merito ꝑmouebit. ¶ El medea ē aia peccatrix. que
cum iaſone: id eſt diabolo fornicatur. ¶ Conſtrua. [M]ens robuſta] id eſt
firma. dī de robur [viri cadit]. ſ. frangit: peſſūda: ſupat [leuitate mulie-
bū]. q̄a mulieres [tractat]. ſ. tractādo palpāt [ipomenes]. ſ. talia venena
vel tales carnūculas. et in hoc tangit eoz̄ incāratidē & ſortilegiū. et ta-
les mulieres ſunt grauiter puniende: vt dicit iuriſte. & inq̄ſitor heretice
ꝑrauitatis ꝑtra tales dī inq̄rere. Circa illud nomen dicit caſbolicon ipo-
menes iſ. dī quaſi velox ad modū equi. vñ ꝑꝑter ſuā velocitatē dī ſupa-
re arblantē ſuo curſu. Sed hoc ipomenes indeclinabile & neutri generis
eſt quedā herba: q̄ ſe comedētes facit furere. vel potius eſt virꝝ qd̄ diſtil-
lat ab ingutne equē ex nimia lurturia dum amouis rabie feritur. Et dī ab
ꝑꝑos qd̄ eſt equꝝ et mano manas. et hoc malefice & nouerce ſolēt capere
ꝑ veneno. Et ille mulieres inq̄ [cruentat]. ſ. ſedant: hoc eſt cruētus & ſan-
guinolētus reddūt [ſua mēbra gultu]. ſ. hauſtu taliū venenoz̄. [domus]
id eſt familia [aſpera]. ſ. dura. crudelis. in bñana [therci] regis [nouit]. ſ.
bñ cognouit & ſciuit [quid femia poſſit] facere ſuis malicijs [medea] iſta
mulier [ſcit] etiā quid femia poſſit. & hoc [ſuis]. ſ. liberts. & eſt eclipſis. qz̄
eſt defectus ſubſtātiu [ꝑemptis]. ſ. interfectis [clade]. ſ. occiſione peſtilē-
tia cede [infeſta]. ſ. odioſa.

**Aera ne ſedent iſtec cōiūcia ceſſent
Semicas vires expauit dux holofernes:
Inſignis vidue veſano captus amore
Deſient aſſyrii q̄ crediderūt mulieri.**

¶ Hic aluthia ſubiūgit hystoria ſuā ꝑtrariaz̄ narratōi ꝑſeuſtis. Et dicit q̄
tales diſſamatōes ceſſent inter eos ꝑ quas deturpat aer quodā mō. Di-
cit deinde q̄ olofernes dux aſſyrioz̄ q̄ amore iudith vidue captꝝ fuit: ab
ea tandē occiſus eſt. & poſtq̄ illa eſt occiſiſſet rediit in ciuitatē ſuā: & aſſy-
rii flere eiulare & clamare ceperūt: q̄a mulieri crediderāt. Iſta eſt vna bñ
grata hystoria: & ſcribit in libro Judith q̄ incipit Arphaxat itaq̄ rex me-
doꝝ. & ꝑtinet. xvi. cap. in quibꝝ iſta materia pulcre deſcribit. Et eā verſifi-
cauit elegāter ſaris more ſuo ille petrus q̄ verſificauit bibliā. et incipit
Euſtochio pauleꝝ fauens hieronymꝝ actus. Traſtulit inſignes hystoriā
q̄ iudith. Et idcirco breuiꝝ q̄ res poſtulet tangēdo iſtā hystoriā ſcenduz̄
eſt ꝑꝑbendēdo ꝑncipalē effectū breuitꝝ & ſūmarie q̄ nabuchodonosor vo-
cauit ad ſe oēs maiores natu. & dixit holoferni ꝑncipi militie ſue. Egre-
dere aduerſꝝ oē regnū occidētis: et cōtra eos ꝑcipue q̄ ꝑtēperūt impꝝ
noſtrū. et ita factū eſt. Venit q̄ & ſubiūgaui vi & timore multa regna: ſez̄
ſyrie. meſopotamie. lybie. cilicie. et ꝑꝑpar nabuchodonosor vt oēs deos
extermiare: vt ipē ſoluſ tanq̄ deus coleret. Et vt dī in. iſ. cap. q̄ hº au

Liber

dientes filij israel: hi q̄ habitabāt in iudea t̄muerūt valde a facie eius. ⁊
muniuerūt se ⁊ ciuitates suas. ⁊ occupauerūt vertices ⁊ ascēsus montū
⁊ clamauit omnis populus ad dñm. et humiliauerūt se in ieiuniis ⁊ ora
tionibus. Ista nūciata sunt holoferni: vt dicit. iij. capit. et petiuit a suis
q̄s esset p̄p̄lus ille. Tunc achior dux omnīū filioꝝ āmon dixit. Iste popu
lus est populus dei: ⁊ colit vñū deū. ⁊ vbiq̄ deas eoꝝ pugnat p̄ eis. et ni
si deus eoꝝ sit offensus nō poterimus vincere. Tunc iratus holofernes
iussit vt mitteret ad eos: vt eis victis cum illis occideret. Et ozias susce
pit eū ī domo sua: et fecit cenā magnā: vt dicit. vi. ca. S; oib⁹ exiit⁹ in be
thulia defecerūt aq̄: vt ī ciuitate desolati eēt oēs. vt dicit. viij. c. Et dixit
ozias. Equo aiō esote: ⁊ hos q̄ncq̄ dies expectemus a dño misericordiā.
et si trāfactis quinque diebus non adiunabit nos deus: nos obediemus
ei. Et in. viij. capit. dicit q̄ cum audisset hec verba iudith vidua: cui⁹ ma
ritus mortuus erat in bethulia ciuitate sua. Et erat ista elegāti aspectu
nimis. et timebat deus ⁊ dixit. Qui estis vos qui tentatis dñm? Stabi
tis vos ad portam nocte ista ⁊ ego exeat cū abia: id est ancilla mea. Et vt
dicitur in. ix. capit. exiit humiliter et fecit oratiōez suam ad dominū. Et
in. x. p̄miserūt ozias et alij exire eam ornata boneste ⁊ splendide: ⁊ ora
uerunt p̄ ea. et ducta est ad tabernaculū holofernis: et adorauit holofer
nem ⁊ salutauit. Et dixit holofernes. Equo animo esto ⁊ noli pauere. ita
dicit in p̄ncipio. xi. Et illa dixit ad eum. Sic mandauit deus per prophe
tas suos q̄ traderet illum populum p̄ peccatis suis: ideo ad te confugio
Et vt habet. in. xij. petiuit licentiam vescendi cibis quos tulerat: ⁊ habu
it licentiam orandi et exēdi foras ⁊c. Bibit holofernes die quarto ī pre
sentia illius vinū nimis: quantū vna die vñq̄ hiberat in vita sua. Et di
citur in. xij. Facebat holofernes sopitus vino: et iudith oratiōe facta ac
cepit pugionez: hoc est gladiū vel cultellum holofernis ⁊ absceidit caput
eius et exiit. et venit ad muros ciuitatis sue: et oñibus cōgregatis di
xit. Ecce caput holofernis. et gratias egerūt deo. Et monstratū est illud
caput achior. Et vt dicit in. xiiij. q̄ achior credidit in deum viuis et verū.
Et tūc asyrij comperta occisiōe holofernis ceperūt fugere. Et vt dicitur
in. xv. alij secuti sunt eos clamātes et vlulantes. et illi fuerūt occisi et su
perati. et castra eoꝝ dep̄data: et bonis ⁊ diuitijs spoliata. Et in. xvi. capit.
ponitur canticū iudith. scilicet Incipite domo in tympano ⁊c. ¶ Hic ha
betur documentū q̄ perniciosus est p̄ncipi militie inebitari et mulierib⁹
inherere: quoniam Coniuge pro pulcra multi subiere sepulcra. ¶ Nota ex
ponendo allegorice holofernes potest significare diabolū: quoniam ama
uit viduam. scilicet humanitatē christi: putans q̄ cum fragilitas carnis decipi
peret. Sed eum ipsa vidua: scilicet christi humanitas decipit: quoniam
mortem subijt: ⁊ post resurrectionem infernum spoliavit. ¶ Cōstruc. di
ctum est plus vituperium de mulieribus: ideo dicit al. istec. i. ista bec vel
ista. declinat in masculinū sic istec istoc. et p̄portionabiliter in feminino
et in neutro: vt practicat sepe Terenti⁹. [cōiucia] id est litigia: increpatio
q̄ eoꝝ vituperia cessent] et non amplius a te dicant. [ne fedent] id est ma
culent [aera] id est acrem: acuatius est grecus. quia q̄uis dicit multa
mala de mulieribus: tamen [holofernes] vix expauit id ē expaucēsti
muit [vires femineas] scilicet iudith. Ille in q̄ [captus amore] vesano [id

Theodoli

est male sanor: indiscreto et amenti [vidue insignis] id est nobilis et splens
vide [assyrj] illi populi holofernum [descent q] pro qa [crediderunt mu
lieri. Clare patet qd iste textus corrigat dicta pseustis in precedenti: et ei
contrariatur: vt alibi declarat.

Ardet scilla thoros torquebat viscera minos

Purpureo veterē spoliauit crine parentem:

Sed cōtenta viro plumas capit insita rostro

Uerat vndiqz pater: curuis sonat ynquibus aer.

¶ In hac parte pseustis probat per aliam narrationem turpitudinē mu
lierum: et ita aperte eis detrahit. Et dicit textualiter qd scilla tam nubilus
erat: et eam frequentabat minos que eum adamauit contra iustum pa
tris nisi: quare proprium patrem crine purpureo spoliauit. Ipsa autem
mutata fuit in alaudam: et pater suus in nisum: qui eam continuē inse
quitur per aera. Hec narratio scribitur in principio octauū methamor
phoseos. Unde vt tangit Virgilius in buccolicis: due fuerūt scille. Una
filia nisi: de qua hic. Alia quam amauit glaucus: quaz cyrte in canes pu
betenus vertit. Dicit secundo Virgilius. Quid loquar aut scillam ni
sic. Sed ad propositum de ista filia nisi dicit Quidius sententialiter qd
nisus rex erat atheniensis: habens filiam scillam. Habebat iste rex quen
dam crinem aureum de quo fatatum erat qd qd capiti suo inhereret:
regnaret. Contra quē venit in obsidionē minos filius iouis rex crethensis
quem scilla amauit. et propter eum patri crinem eripuit. et ita victus est
et ciuitas capta. quia illa crinem illum tradidit minoi. Qui tamen eam
noluit ducere in vxorem propter facinus quod perpetrauerat: nec in pas
triam redire audebat. et sic mutata est in alaudam: et pater eius in ni
sum vel accipitrem: qui adhuc eam persequitur. ¶ Hystorica veritas est
preter hoc quod dicitur de crine aureo. sed hoc est intelligendum qd scilla
furata est thesaurum patris sui. et sic nisus mutatus est in auem pre
de: hoc est ipse effectus est predo et vespulo. quia omnia perdidit. Illa
vero in alaudam: id est mulierem pauperem que modo nemus: modo rū
ra incolabat. ¶ In presenti etate videre est facile etiaz multos: qui vt ma
gnatibus complacant grauissima et horribilissima peccata committūt.
¶ Aliter potest sic exponi. Nilus est intellectus vel ratio: qui impe
rat ciuitati anime. Crinis aureus est charitas. quam si bene seruemus
expugnari non poterimus. Filia eius est concupiscentia vel voluptas.
Minos est diabolus vel mundus. Si autem diabolus obsideat ciuita
tem anime: contingit sepe qd concupiscentia vel appetitus sensitius seu
voluntas machinatur sibi tradere patrem et patriam: id est rationem
et animam. quod vt fiat charitatem abradit. et sic ratio occupbit: et a
nima per dyabolum occupatur et possidetur. ¶ Construe. [Scilla] il
la mulier. [ardet] id est ardentem amat. vt ibi Loizon ardebat alexim:
in buccolicis. iuxta illud doctrinalis in tractatu figurarum. Est eupho
nismos pro verbo ponere verbum. [thoros] id est lectos coniugales.
[Minos] ille rex. [torquebat] id est agitabat [viscera] sua. Ipsa [spolia

Liber

uit parentē]. i. p[re]z suū[veterē]. i. senē[crine suo purpureo]. s[ed] ip[s]a scilla
[re]pta]. i. despecta[viro]. i. minoe[pp[er] t[er]m[in]u[m] p[er]t[er]m[in]u[m] [oblita]. i. circūdata v[er]o
p[ro]latata v[er]o munita[rostro capit plumas] q[ui] in a[ur]e m[ut]at[ur]. [p[er]] et[er] qui
et[er] in a[ur]e erat mutat[ur] [verat]. i. fatigat[vbiq[ue] e[st]]. i. se illa[aer] p[er]cussus
ictib[us] alax[ur] vngui[um] [sonat]. i. fontū dat[ur] vnguib[us] curuis] q[ui]s habebat.

Cōiugis offensum tumido sermōe tyrannū

Idersidis r medie species cōmouit edisse:

In solio vasti meruit captiua locari

Ciuius intentā remouens a principe plagā

Hic altit[er]a subiūgit hystoria suā ad laudē mulierū. Et dicit breu[iter] q[uo]d as
suer[us] rex p[er]sidis r medie offensus p[er] supbiaz r arrogantiē r[ati]onē cōiugis
sue dilexit edissā. Et q[uo]d illa esset captiua: collocata est t[ame]n in loco regine
p[er]ois q[ui] dicebat[ur] vasti. et illa edissa remouit a ciuib[us] iudeis plagā q[ui] eis in
ferēda erat. q[uo]d eis succurrit ip[s]a hester. Ista ē honesta valde hystoria. r oris
ginaliter scribit[ur] r late in li. hester. qui incipit In diebus assueri r. r cōs
tinet. xvi. cap. Et breuiter tangēdo summā hystorie sciendū est vt ibi scri
bitur q[uo]d rex quidā babilonte appellabat assuer[us]: r vxor eius vasti. r iuita
uit multos magnates r p[ri]ncipes ad cōiutu[m]. r in leticia vocari fecit vxo
rem suā: q[ui] venire recusauit ex supbia. Ideo rex ex assistentis cōsilio rele
gauit eā: r fecit venire ante p[re]sentiā suā puellas pulcherrimas vt ex mul
tis sibi placentiē eligeret. Mardoche[us] autē vnus iudeor[um] habebat vnaq[ue] ne
p[re]m dictā hestervel edissa: quā ip[s]e ad curiaz regis optime ornata[m] misit.
Venit autē corā rege ei cōplacuit: r eā duxit in cōiugē. Rex iste nepotem
suū aman dilectissimū a se ab o[mn]ibus adorari fecit. q[uo]d noluit facere mar
docheus hō rectus r sanct[us]. quē ideo eunuchi famuli aman occidere vo
luerūt: sed regina fecit illos eunuchos interfici. Aman autē indignat[us] im
petrauit a rege q[uo]d o[mn]es iudeos interficeret. t[ame]n mardoche[us] dixit regine: pe
tens vt illud mandatū impediret. et illa dixit se nō audere. Tandē dum
rex sederet induit se honestissime r ingressa est ad regē. quā rex vidēs p[re
tendebat ei sceptrū. Et illa inflexiōe genuū petiuit a rege vt i crastino rex
et aman secū comederēt. Et in crastino dū bñ comedisent dixit rex. Pe
te q[uo]d vis tibi dabit. Illa petiuit caput aman: q[uo]d sibi p[ro]cessus est lic[et] inui
te. Inuenit autē rex in libris ānalibus mardocheum se a morte liberasse.
Querēte autem rege quid huic fieri opoteret quē rex velle honorare.
Aman ait q[uo]d talis debet ornari vestimētis regis et p[er] totā ciuitatez dedu
ci ab o[mn]ibus adorandus. Et sic de mandato regis aman taliter ornauit
mardocheū. Sciens autem aman q[uo]d caput suum regine concesserat: hu
militer orauit eam r caput in gremio ponebat. Rex vero eus putauit vel
le reginam opprimere: r ideo eum decollari iussit. r totius regni sui regi
men mardocheo cōmissum est. r ibi tādiu stetit quousq[ue] iudei in patriaz
hierosolimitanā p[er]fecti sunt. **H**ester v[er]o p[otes]t significare xpm. vasti signi
ficat synagogā. volebat enī deus synagogaz iudeor[um] cōuertere ad legem
Eangelicā. eā t[ame]n cōuertere nō potuit. q[uo]d sicut semp[er] dure ceruicis exte
runt: ita in sua p[er]tinaci opinio[n]e obstinati remanserunt. Hester autem si
gnificat ecclesiā: veram xpi spon[s]ā sanctaz r mundā. Sic h[ec] xpus qui per

Theodoli

assuerū intelligit: despectit vasti. i. synagogā. et exaltauit ⁊ edificauit hester. i. catholicā ecclesiā: et ex suo p̄ciosissimo sanguine dedicauit eā. ¶ Ex hac historia p̄ quantum supbia vasti dānanda fuit: tātū bonitas et hūilitas hester collaudāda. De supbia dicit Aug. libro p̄mo de aīa tertio. Cetera vīria sola solas virtutes expetūt q̄b̄ ip̄a destrūūtur. vt luxuria p̄udentiā: ira patientiā. sola vero supbia p̄tra oēs animi virtutes se erigit ⁊ quasi generalis ⁊ pestifer morbus oēs corrūpit. Signa autē supbie hec sunt. clamor in locutiōe. amaritudo in silentio. dissolutio in hilaritate. furor in tristitia. honestas in imaginatiōe. inhonestas in actiōe. rancor in reprehensione. Et Aug. de verbis dñi dicit. Discite a me nō mundū fabricare: nō oīa visibilia et inuisibilia credere. Et sequit̄. Cogitas magnas fabricas cōstruere: celsitudines de fundamēto erigere. prius cogita hūilitatē. Et grego. Hūilitas vera est qua q̄s de se parua estimat: ⁊ bona alteri? sine iudicia et luore cōmendat. ¶ Cōstrue. [Species]. i. pulcritudo. q̄ species est equocū: vt porphiri? in p̄dicabilibus [edisse] istius mulieris [cōmouit tyrānū]. i. dñm q̄ antiquit? erat nomē dignitatis: modo nomē ferocitatis [psidīs] hec persis psidīs. [⁊ medie]. i. illi? alteri? p̄fite [offensū] id est iratū ⁊ indignatū [sermōe]. i. verbo ⁊ rāsiōne [tumido]. i. inflato et supbo: a tumeo tumes [cōiugis]. i. vxoris sue [vasti captiua] scz hester: q̄ captiua erat ⁊ sub tributo illius regis [incruis] p̄ suā pulcritudinē ⁊ mores [locari]. i. sublimari [in folio]. i. in cathedra [vasti] illi? regine. hec vasti nomē est in declinabile. ista dico [edisse] in q̄ [remouēa] per suas p̄ces et facta [plagā] in tentā ciuibus]. i. iudeis a p̄ncipe assuero ad petitiōem aman nepotis sui. Clare patz q̄ hic ponit p̄trariū eius q̄b̄ in p̄cedēti p̄ticipula per p̄scutim dicebatur.

Silue prata virent: frondēt nūc omnia rident.

Huc elicon musas: huc p̄theu mitte napeas.

Assint p̄cipue qui curāt florida tempe:

Quos in distigii serie complecteris enni.

¶ Hic p̄scutis deoz pluralitatē asserit: vel deoz auxiliū implorat. Et dicit vidi in duas fm q̄ in duob? locis istaz deoz multitudinē innuit. Secūda ibi Triste mari. Item p̄mo facit q̄b̄ dictū est. Secūdo quasi deficiens dicit noctē abesse. ibi Sp̄te sua. Et est vna debilitatio fm diuisiones alibi factā. Item p̄mo facit p̄positiōem suam. Secūdo alit̄bia sibi contradicit. ibi Erroris causas. p̄mo ergo p̄scutis dicit deoz pluralitatem: ⁊ statim alit̄bia dicit dei veri vnitatem. Dicit q̄ sic q̄ silue frondent et prata virent. et oīa rident. elicon hz suas musas ⁊ p̄theus suas napeas. Sūt alij dij circa tempe de quibus loquit ennius poeta in suo distigio. vñ qñ ipse dicit huc elicon ⁊c. et i alio versu Assint. videf iuocare. ¶ Circa istū textū aduertendū est q̄ vt dicit in. v. methamor. pallas q̄ est dea belli ⁊ etiā sapientie: voluit visitare heliconē montē in quo erat fons musarū poeti carū delectabilissimū. ⁊ eo viso eas felices reputat ⁊ statū eaz: q̄b̄ p̄cedūt muse si pallas adesset eis: et si quiete viuere p̄mitterent. Et illud recte applicari possit ad studentes qui habēt statū felicissimū et honestissimū si bñ p̄mitterent gaudere suis p̄uilegijs et libertatib? iuxta merita eoz

pmouerent. vt sic respublica per sapientes iuxta dictū platonis regere
 iste elicon vt dicit poete est mons habens fontē musarū: q̄ mons fuit
 factus a pede pegasi. q̄ postq̄ supauit p̄seus gorgonē de sanguie et⁹ na
 tus est pegasus alatus. et pede suo fontē caballinū vel pegaseū vel medu
 seū vel cristallinū fecit. Fingunt autē poete de fonte illo potare. et illud ra
 etū est prius vbi de gorgone agebat. ibi Gorgonis effigie etc. Et de isto fō
 te loquit p̄sus in p̄ncipio sui libri: dicens. Nec fonte labia. plui caballino
 etc. ¶ Sciendū est vlti⁹ q̄ vt dicit poete nouē sunt muse poetice famulā
 tes apollini in elicone monte iuxta fontē cristallinū in quodā nemore. et
 sunt iouis et memorie filie: noīa sunt elio. enterpe. mepemone. talia. pol
 mia. erato. terpsicore. vianfa. et caliope. Macrobi⁹ in secūdo sup somniuz
 scipionis: equipat eas octo causatib⁹ sperax celi. et nonū dicit in his p̄ter
 tum causatū ex oībus motib⁹. He muse aliter referri p̄nt ad modos sci
 entie et doctrine. p̄ eas em̄ intelligim⁹ cogitatōem. delectatōem. diligen
 tiam. capacitātē. meditatōem vel memoriā. similiū iuentōem. iudicatio
 nem de iuētis. electōem iudicatoꝝ. platiōem acceptatoꝝ. Alij itelligit
 nouē instrumēta req̄sita ad p̄fectā vocis formatōem. ¶ Circa aliā p̄tici
 lam vbi dicit ille elicon. sciendū est q̄ p̄theus dicit⁹ ambigu⁹. q̄ non erat
 certe determinate figure: sed capiebat sibi diuersas figuras. p̄ter quē pos
 sumus itelligere homines duplices: fictos: ypocritas: et mobiles ad mos
 dum arūdinis vento agitate. Hæpea dicit esse dea floꝝ: a nape q̄ est flos. si
 cut napes sunt dec fontū. nereydes maris. dyades siluarū. oreades
 montū. et sic de alijs. ¶ Circa tertiu⁹ metrū sciendū est q̄ tempe sunt loca
 q̄mens et delectabilia. et tesca sunt loca horrida et s̄luefria i thesalia. ita
 inuit Lucan⁹: dicens. ij. Amplexus fines saltus nemorasq̄ tesca etc. Et i
 p̄ncipio. viij. Jaz sup herculeas fauces nemorasq̄ tēpe etc. Et est tēpe no
 men indeclinabile carēs singulari et neutri generis: iuxta alexandruz in
 suo doctrinali. Hæutrū plurale sit cete recollige tēpe etc. ¶ Circa vltimuz
 metrū sciendū est q̄ enni⁹ est quidā poeta antiqu⁹ latinuz: q̄ p̄cessit vir
 giliū: quē aliqui tull⁹ allegat. vt ibi in de officijs. Quis homo cūctādo resti
 tuit. Et in principio de senectute ip̄e capit metra enni⁹: quū dicit. Dite si
 quid ego adiutorū tā vel leuasse etc. Eius t̄si volumē ad nos non puenit:
 Distigū est liber p̄cedens p̄ duo metra vnā sententiā p̄tinentia. sicut il
 lud de garlādā. Despitat in falleris. Et dicit a dya q̄ est duo et sigos vers⁹.
 alij dicit q̄ dicit a dya q̄ est duo et stigū infern⁹. vel a stige fluuio inferna
 li. q̄ enni⁹ p̄posuit vnū librū de fluujs infernalib⁹ et de mōibus dijs in
 feris. quos oēs p̄seus iuocat in adiutorū suū. ¶ Vltimo p̄sideranduz
 est noīa deoz q̄ apud poetas magis sunt vsitata: sunt ista. saturn⁹. iupit⁹.
 mars. mercuri⁹. apollo. venus. dyana. misnerua. iuno. vulcan⁹. neptun⁹.
 pan. pluto. iris. sicut p̄ diligenter p̄legenti volumina poetay etc. ¶ Con
 strue. [Silue frondēt]. i. frondes habēt. frondeo verbū est neutruz. silua
 dicitur de siluo siles. [prata virent]. i. virore habēt [oīa rident]. i. florent vel ri
 dere videntur. et eā trāsumptio vel metaphora. [Elicon] o tu mons.
 [nen est des] [mitte napeas]. i. illas deas. [Illi dij. s. [q̄ curāt tempe]. i. loca
 florida. [assunt] [nubi] [p̄cipue]. i. maxime. et illi sunt dij in cātationū rima
 gice artis. p̄ter Lucano. Et illi assunt etiā [quos o enni] [sine h. hic enni⁹

declinat [tu splecteris]. i. s̄p̄bendis: p̄tinc: et enumeras [in serie]. i. f. o. s̄
dine [distingū]. i. illius libri tui.

Erroris causas finxit timor atq; voluptas

Singula sunt baratro: si singula numina celo.

Si sua mūdus habet: si pōtibus quid modo restat:

Hi quot mēbra tenes: tot cōfiteare penates.

¶ In hac pte alit̄ia r̄idet et repellit seu reprobat p̄missā p̄seustis p̄posi-
tōez. et dicit q̄ deoz multitudo it̄roducta est p̄ timorē et voluptatē. Et si
dicam? in inferno v̄nū eē deū: in celo aliū: in mūdo aliū: et s̄lr in mari. cur
nō poterim? dicere q̄ tot sunt d̄j q̄t habem? mēbra in corpe n̄ro. et sic q̄s
eēt infiniti d̄j et innumerabiles. Hic ḡ vult d̄re alit̄ia q̄ est t̄m v̄n? et nō
p̄tes d̄j. sicut aliq̄r̄ deductū est sup̄ in illo textu p̄bar idēq̄ de? et. Et r̄
git cām p̄pter quā hoies p̄fessi sunt pluralitatē deoz. p̄ma ē timor: ius-
ta illud Stacij thebaydos. p̄m? in orbe deos fecit timor. Secūda ē volu-
ptas. sicut epicuri posuerūt felicitatē i voluptatib?: vt circa p̄mū ethico.
tractat. et ex isto multa et magna incōueniētia sciderūt. Et vt veris̄le est
etiā vilissim? ille et detestabilissim? machomet? p̄ p̄dicatiōes suas q̄ pars
tim voluptatē p̄mittebāt ip̄e seduxit m̄ltos: et a x̄itate fidei catholice de
uare fecit: hic possēt tractari origo ydolatrie: et de bel et baal et talib? que
omittunt. Et de timore dicit hug. li. iij. de aīa. Si amor dei teneri non
potest: saltē teneat et terreat timor iudicij. dolor inferni. ignis viens. ver-
mis corrodēs. sulphur fetēs. fulmīa. tartara. De voluptate dicit tullius
multa i de senectute: in detestatōez iōi. Et yfido. li. iij. de sūmo bono. It̄
cet sepe in medio carnaliū de? p̄regat vitā electoz: t̄i satis raro est vt q̄s
q̄ t̄nē seculi voluptates possit? amic? dei maneat illibat?. ¶ Cōstrue. [Ti-
mor: finxit cās erroris] imponendo plures deos [atq;] p̄ et [voluptas] for-
dinata et carnalis delectatio [si singula numina] hoc numen ē de?. vt [sint
baratro]. i. in inferno de? q̄s voratrū. et [si singula numina] sunt celo [si mū-
dus h̄z] etiā sua numina. s. [si pōtib?]. i. mare h̄z etiā sua [qd̄ restat mō] i
terrogatiue legif [restat]. i. manet vel ipedit: q̄s dicēdo nihil restat [ni]. i.
nisi [cōfiteare]. i. cōfitearis [tot penates]. i. deos p̄uatos et domesticos. vt
apud virg. iij. eneyd. Cū penatib? et magnis d̄is. [quot mēbra tu tenes]
id est habes i corpe tuo. Sic ḡ in hac pte alit̄ia reprobat dictū p̄seustis q̄
pluralitatē deoz asserēbat. et sic hic dicit p̄teritiū sui dicti. et in hoc obserua-
tur lex istius carmīs amabei iuxta dicta alias.

Sponte sua thauri cupiūt ad tecta reuert

Uesper oues citiso capras depellit ab v̄lino:

Hi matura redis lupus insidiabit agnis

Cede dies celo: quia nescit cedere virgo.

¶ In ista pte p̄seustis ostendit suā debilitatē secundā. et diuidit. p̄mo d̄i-
cit iā noctē venisse et tēp? sit sponere finē certam i suo. Secō vidēs alit̄ia
si velle tacere: s̄ sibi r̄ndere: iterato facit aliā narratōez. ibi Triste mar. ve-
stis. Itē p̄mo p̄pōit p̄seustis. Secūdo alit̄ia r̄ndet more solito. ibi Sivos

Liber

terret oues. Dicit & pmo sic q̄ thauri iam saturati volūt reuerti ad bos-
mos. ⁊ ppter vespertinā horā oportz oues dimittere herbas ⁊ pascuā: et
oportz etiā capras dimittere vltimos. Dicit deide. *Alithia nisi ad gregē
tuū redieris festināter: lupus insidiabit agnis tuis ⁊ gregi tuo.* Dicit fi-
naliter. ex quo ita est q̄ ista virgo nō vult recedere vel finire: o dies recede
de a celo. In isto textu p̄scustis iaz debilitat⁹ multū et pene supatus ostē-
dit noctē esse. hoc aut facit p̄ circūlocutiōem: dicēdo Sponte sua ⁊c. Secū-
do hortat alithiā ad redeundū ad gregē suū: ⁊ cām reddit. Tertio ad de-
os recurrit vt dies sintat ne deuincat. Quarto ⁊ p̄ncipāl̄r intēdit euade
re manus alithie: ne cōtra ip̄m p̄ fronesim snā ferat tanq̄ p̄tra deuictū
et intēdit alithiā suis monitiōibus apparētibus decipe. ¶ Sciendū vlti-
us q̄ iste modus loquēdi q̄ ponit hic sumpt⁹ est a virgū. in buccol. obf-
uando legē buccolici carmīs. vbi de rebus ruralibus sermōnē facit: et p̄
eas intentionē suā manifestat: vt ibi. Rogite donec oues stabulis nume-
rūs referre Jussit: ⁊ multo p̄cessit vesper olimpo. Et s̄str̄ dicit i sine p̄i-
me egloge et tertie et fere vbiq̄. ¶ Scienduz est vlti⁹ circa vltimū me-
trū. s. Eade dies celo ⁊c. qd̄ repetit inferius bis vlt̄er q̄ illud metrū pro-
prie appellat versus. q̄ pluribus vicib⁹ inter alios ponit: sicut i buccol.
iste versus. Incipe menalios mecū mea tibia versus. vel ille. Ducite ab
vibe domū mea carmīa ducite daphni. Et eodē mō dicēdū est de illo alio
versu in textu sequēti posito. Fige dies cursuz ⁊c. ¶ Considerandū est vl-
timo q̄ iste textus potest legi allegotice: vt dicunt glofe. per thauros in-
telligēdo sup̄bos. p̄ tecta sua intelligunt cubilia et fomenta victoz: ad q̄
reuertunt victosi. vñ vesper hoc est diurna imozatio in vicijā: ⁊ q̄i vsq̄
ad finē vite depellit simplices ⁊ bonos a vera doctrina ⁊ fide. ¶ Per capras
intelligit viciosos ⁊ petōres errātes a bona opatione. Et ideo nisi alithia
hoc est veritas vel ecclesia vel platus reuertat ad gregē pascendū cibo
diuino: diabol⁹ insidiabit gregi q̄rēs quē deuoret. Et i h⁹ horā plati sol-
licite curare gregē ⁊ vigilare diligēt̄. ¶ Cōstrue sic. [Thauri] illa aialia
[cupiūt reuerti] deponēs ē [sua spōte] volūtate vl affectōe: inclinātoe [ad
tecta]. i. ad stabula [vesp̄] depellit oues citiso. i. ab illa herba [et depellit
capras ab vltimo] arbore. *Alithia* [ni]. i. nisi tu [matura] id est festina [re-
dis]. i. reuertaris ad gregē tuū [lupus insidiabit] q̄ de insideo des. vl de
insidie viay. [agnis] tuis. Et ideo o [dies] d̄r a dia Grece qd̄ est clarū lati-
ne. [cede]. i. recede: simplex. p̄ cōposito. et est auferēss: vt ibi in carbone.
Mitte archana dei. i. dimitte. [celo]. i. a celo [q̄ virgo]. s. alithia [nescit
cedere]. i. recedere: hoc est nō vult litē terminare vel disputatiōes finire.

Si vos terret oues lupus ad caulas redcūtes

Cornibus elatis illum mea cura petatis:

Quē sine fraude pius paschalis vicerat agnus

Fige dies cursum: ne perdat virgo triumphū.

¶ Sic alithia respōdet alloquēdo gregem suū in hunc modū. *O oues si
quādo reuertimini ad caulas lupus turbauerit vel terrucrit: petatis
ip̄m elatis cornibus. Illud dico diabolū: resistēdo ei qui ab agno pasche
li deuictus est. Dicit finaliter. o dies mane ⁊ nō recede. a celo: ne ego pdā*

Theodoli

triumphū quē habitura sum de isto guerso pseusti. Aduertendū est hic q̄ alit̄bia hortatur suas oues resistere diabolo vel lupo. Sc̄do hortatur imitari agnū paschalem: eo q̄ om̄is xp̄i actio nostra est instructio. Tertio dirigit orationē ad deū supplicando vt sol fixus adhuc maneat. causam subdit: ne ipsa perdat victoriā. Iste textus etiā legal̄ allegorice sicut p̄ce dens: vt sit sensus. si diabolus terret fideles redeūtes ad vitā et fidē. tunc i signo crucis et firma fide sibi resistatis et petatis illū quē agnus paschalis. i. xp̄s sup̄pauit. et hic vltim⁹ xp̄us ponit orationē ase petentis spacū penitētie vt diabolū sup̄pare possit: et de ip̄o victoriā h̄re. ¶ Cōstrue. ¶ Oues si lup⁹ terret. i. terretas reddat [vos redeūtes]. i. reuertētes [ad causas] id est ad ouilia. ¶ Vos in xp̄o exētes [mea cura petatis comib⁹ elatis]. id est erecti loco defensiois vestre: illū diabolū [quē pius agn⁹ paschalis]. i. xp̄s. iuxta illō apostoli ad corinth. i. pascha nostrū imolatus est chris̄t⁹. Ipse em̄ vt agn⁹ occisus est. et se dedit nobis i edulū in sacramēto ab eo instituto [vicerat]. i. sup̄pauerat [sine fraude] et nō per fallatias. ¶ Dies si ge] sine. n. debet scribi. i. fixum redde et ponē [cursum] tuū. hoc est otinua claritatē tuā [ne virgo]. i. alit̄bia [pdat triumphū]. i. victoriā suā. quam intendit habere super istum. ¶ Obseruatur lex istius carminis sicut i textus precedenti. vt clare patet.

Triste mari vectis helene respectus in astris

Frugibus erugo: serpentum sibilus agro.

Oxos talpa fodit: digitos vrtica perurit

Omnia quis diuum potuit conflagere tantum.

¶ Hic pseustis nō videns alit̄biam desistere iterato narrationē aliā inchoat. et deoz pluralitatē approbat. et dicit q̄ helene stella est nautis nocua et tristis. erugo nocet frugib⁹: et sibilus serpentū agris. talpe viuūt ex humo. vrtica de natura sua habet q̄ sit pūgitiua et adustiuā. q̄s q̄ deoz est ille vnicus qui oia ista tā diuersa potuit facere: cōponere: cōfingere. Aduertendū est q̄ aliqui dicūt hic pseustim aliqui redire ad fidē et veritatē. s̄ hoc nō video. imo xp̄s videf potit⁹ pbare et attestari deoz pluralitatem cū ipse dubi⁹ et q̄si admirans q̄rit. Oia q̄s diuū et. Alij dicūt q̄ ibi pseustis pponit alit̄bie per modū interrogatiū vnū enigma. sed hoc nō videtur multū pbabile et. ¶ Cōstrue [respect⁹ helene] illi⁹ stelle lucide i cur⁹ ortu frequēter accidit. pcelle in mari [in astris]. i. inter astra. et pōt esse p̄ r̄beseo[paralāge] [est triste]. i. res tristis [vectis] de vehor ris. i. portatis. s̄ nautis vt alijs q̄ per mare deuchunt [in mari]. i. in mari [Erugo] dicūt alij qui id est illa herba. hoc non credo. sed debet dici [aerugo]. i. aeris rubigo. et est infectio vel tēpestas vel corruptio aeris nocēs frugibus. et si in textu ponit aerugo reuocet. a. causa metri [est triste frugib⁹] de de fruoz eris. [sibilus serpentū] iuxta illō. Sibilus est hom̄: serpentū sibila dicas que differētia cōfundit [est tristis agris]. i. campis. q̄a campum inficit suo sibilō: et reddat campū sterilem [talpa] illud aial [fodit oxos]. i. virgulta et vridaria [vrtica] id est illa herba que dicit ab vrendo [perurit digitos] de natura sua [quis diuū] id est deoz. q̄si diceret nullus. imo plures. vel [voluit tantum] id est rem tantā. vel tantum aduerbialiter [confrin-

Liber

gere]. i. cōmiscere oīa supradicta. vt in vno mittere vt cōuenirent.

**Dulce viro mulier: pratis arentibus ymber.
Mandrage sterili: fons agricolae sitienti
Recessit cunctis anime velamina carnis]
Exuerit postq̄ placari iudicis iram.**

¶ Hic alithia rīdet dicens q̄ mulier est dulcis viro: plura locis aridis & siccis: mādragea mulieri sterili: fons agricolis sitibūdis. Dicit vltorius q̄ inter cetera vtilius est aīe placare iram iudicis postq̄ a corpore fuerit exuta. Aduertendū est hic q̄ alithia habet hic sermonē oppositū sermōni pseustis. locut⁹ enī fuit pseustis de tristib⁹. ista autē de ducib⁹. et in hoc significat veritas de sui natura est amabilis & dulcis: quia dicat comic⁹ veritas odisi parit. hoc enī intelligit ap̄d malos. falsitas autē de se est odibilis & tristis. Ad de veritate dicit hierony. vos nobiles vos autē ignobiles. hec est p̄ditio veritatis vt eā inimicitie psequant. Sicut per adulationē p̄ticiose amicitie conq̄rūt libent q̄ delectat odin⁹ & offendit omne quod nolumus. Et de falsitate ambrosius in li. de virg. Venena nō datur nisi melle circūlita: & vicia nō decipiūt nisi sub specie ymbra virtutum. Sciendū est vltorius q̄ actor iste capit istū modū rīdendi per contrariū a virgilio in illa egloga allegata forte sub arguta p̄federat ylice daphnes. pater intacti. p̄cessum illius. Circa hanc dictionē mādragea sciendū s̄m catholicon q̄ mādragea est genus pomi similis parue poponi: odor: res: sapore: vel specie. quia habet mala suauē redolētia: in magnitudine mali maclanti. vñ & latini vocant malū terre. Hanc poete antropopores appellant quia habet radicem formā boīm simulantē. Hui⁹ due sunt species. Femina folijs lactuce similis mala generā in similitudine punoz. masculus folijs bethe similis. & accepta in escā vt quidā opinant facit in sterilib⁹ fecunditatē. vt gen. xix. c. Egressus ruben tpe messis triticee i agro reperit mandragoras quas mari lye detulit. & ita snialiter dicit in sumis sua. et ysidorus ethimo. li. xvij. Albertus dicit valde multa de ea. li. xvi. de vegetabilib⁹. dicit ei. mādragea est herba cui⁹ radix iabio vocat⁹: est magna habens similitudinē cū forma homis. vt dicit auicēna. est autē radix eius lignea cinerica. est autē frigida & secca: habet virtutē p̄stringendi & mortificandi. vt si q̄s eā comedat moriat. sed succurrit cum vomitu melle & butiro. mutilatus mēbris bibat de ea: & nihil sentiet. Supponitur etiā aliquid de lachryma eius & educit secū. & semen mādragea viuificat matricē q̄n bibitur. & ita de multis alijs que omitto. ¶ Cōstrue[m] mulier] id est mulcens herā [dulce] id est res dulcis & grata [viro] ymber est dulcis [pratis arentibus] id est siccis. de areo ares [mādragea] illa herba est dulcis mulieri sterili q̄ nō p̄t hēre pueros [fons] ē dulcis [agricolae] q̄ s̄m agros colēt [sitienti]. i. mell⁹ ē cūctis hoīb⁹ [aīe]. i. quo ad aīam [iram iudicis]. i. dei oīpotent[is] [placari]. i. pacificari [postq̄ exuerit velamina carnis]. i. corporis. Et p̄t esse textus exuerint in plurali. & ly aīe est nōmīnī ita dei vnitatem qui est iudex oīm.

Quenam celicolas auertit dira voluptas

zodiaci nunquid loca maximus ordo reliquit
Aut stertunt omnes: aut tractant pocula lethes
Cede dies celo: quia nescit cedere virgo.

In hac pre signat tertia debilitatio pseustis. Et diuidit i duas. Primo
hic hoc. Secdo refumit vires pponendo enigma. scda ibi. Dic mihi. Itē pri
mo ponit suā falsā opinionē. Secdo alit̃ia ponit contrariā assertionē. scda
ibi. Obtruitu vigili etc. Tercio pmo sic a qua voluptate deoz celicolarū affe
ctio imutata est et aduersa: nūqd ordo motus zodiaci imutatus aut zodi
acus derelict̃ loca p̃p̃a mot⁹ sui et regl̃ares motus solis obliqui. Et it̃o o
dies ex quo ita est q̃ ista virgo nō vult desistere. recede a celo vt ita cogat̃
recedere. Aduertend̃ ē hic q̃ in hoc textu clare apparet debilitatio pseu
stis et metus vrgens qui ip̃m occupat ne ab alit̃ia deuincat̃. Secdo con
querit̃ sup hoc qd̃ sui d̃s sibi nō auxiliati sunt. et illd̃ concludit̃ ex verbis
suis hic positis. Tertio ipse tāgit tres errores. Primus est in pmo versu
vbi inuit deos celicolas aliqua vira voluptate aduersos. in eis tñ nichil
dirū cadere p̃t. Secūds error tangit̃ in scdo versu de imutatione mo
tus zodiaci: qui tñ ē regulat̃issim⁹: et ab agente infallibili direct⁹. Tertio
error culd̃ter ponit̃ in scdo versu: vbi iponit̃ d̃s q̃ ipsi dormiūt et ocia
tur et humanos actus negligūt: vt tangit̃ Boe. in pmo de solatiōe pbie
Et cū hoc in obliuionē inciderūt. qd̃ ē impossibile. In quarto versu nostri
textus ponit̃ oratio pseustis que suplus etiā ponebat̃. Circa istud nomē
zodiacus sciend̃ est q̃ dicit̃ a zodia grece quod est aialia vel signa latine
et est aialis circulus vel signifer. quia in eo sunt. xij. signa noibus aialuz
nūcupata. Et quia sol intrans illā p̃prietatē aialium sortitur. In secun
do de generatiōe appellat̃ ab aristotele obliquus circulus. de quo poeti
ce pulcre in. ij. methamor. paulo post p̃ncipiū. Unde sicut h̃etur in. ij. c.
tractatus de spera. Iste est scdus magnus circulus celi. Et ibi d̃r. Est au
tem alius circulus in spera qui intersecat̃ equinoctialē et intersecat̃ ab
eodē in duas partes equales: et vna eius medietas declinat ad septētrio
nē. alia vero ad austrum. Circa illud nomē lethe sciend̃ ē q̃ lethe lethes
est nomē vniū fluij infernalis vbi aie demergunt̃: et oim̃ p̃teritorum
obliuiscunt̃. ideo in p̃p̃ratur obliuio. et inde d̃r letheus lethes lethes. i.
obliuiosus sa. sum. et inde lithargia morbus obliuiosus. vt tangit̃ i pmo
de solatiōe pbie. De noibus fluijz infernalis habentur ista metra.
Sty odium: lethe obliuio: flegeron ardēs. Luctu coebitus: triste sonās
acheron. ¶ Construe. ista ista debz legi interrogatiue [quēnā]. i. que et nā
est syllabica adiectio: sicut mer et piā in hoc nomē quispiam [voluptas]
alij habent volūtas [vira]. i. crudelis et inordinata [auertit̃]. i. aliorū ver
tit̃ [celicolas]. i. deos supos q̃st̃ celū colētes [It̃ nūqd̃ ordo maxim⁹]. s. vni
uersi: eo q̃ ordinat̃issime mādus ordinatur et regitur [reliquit]. i. dimisit̃
[loca zodiaci]. s. propria. quasi diceret̃ videret̃ q̃ sic [aut omnes]. s. d̃s
[stertunt] glosant̃ aliqui id est firmiter dormiūt. Stertere autem magis
pp̃rie est dormiendo somnū cum naso facere [aut ipsi tractant pocula]
id est potus [lethes] id est fluminis illius obliuiosus [D dies cede] id est re
cede [celo] id est a celo [quia virgo] scilicet alit̃ia [nescit cedere] id est lo
cum dare.

**Obtuita vigili curant fastigia celi
Quicquid nutrit humus: quicquid producit abyssus
Non somnium nouit qui verbo cuncta creauit:
Fige dies cursum ne perdat virgo triumphum:**

¶ Hic alithia rñdens ponit contrariã p̄sensit assertionē dicens q̄ deus ille
gloriosus qui verbo creauit cūcta curat vigilãter sine somno celestia terre
stris et infera. Deinde facit orationē suã sicut alias. Aduertendū est hic
q̄ alithia remouet errorem p̄sensit in hoc quod dicebat deos dormire et
stertere: qm̄ hic dicit deũ verũ, p̄uidens et vigilãter oĩa p̄uidere et regere ob
tuitu vigili. Et hic recte incidit materia de p̄uidencia diuina que oĩa re
git fortiter: suauiterq̄ disponit. de qua in. iiii. r. v. de p̄solatione p̄bie. De
ista materia per theologos latissime pertractat. Hic etiã incidit materia
de creatione m̄di solo verbo dei: iuxta illud psal. Ip̄e dixit et facta sunt:
ipse m̄dauit et creata sunt. Aduertendū est vterius q̄ totalis m̄di vel
totius vniuersi tres sunt p̄tes p̄ncipales. Prima est celestis. Sec̄da terre
stris. Tertia est infernalis. Quãlibet istarũ deus viuificat tanq̄ anima
istius m̄di s̄m aliquoꝝ imaginationē. et oēs illas partes regit: omibus
p̄sens est: eas creauit: eas videt: regit et disponit vnicus deus gloriosus.
¶ [C]onstrue [ille]. i. deus omnipotens [qui creauit cūcta verbo] suo [curat]. i. cū
cū cura regit [fastigia]. i. altitudines celi [obtuitu]. i. aspectu. p̄uidencia
dicit de obtuor̄is. qd̄ componit de ob et tuor̄ qd̄ est aspicio [vigili]. i. pu
denti et vigilant̄i et p̄uido [curat] in q̄ [quicquid humus]. i. terra nutrit. q̄
quid etiã [abyssus]. i. p̄funditas terre p̄ducit [nec] pro nō et ille in q̄ deus
[nō nouit somnũ] sicut dicit p̄sensit [O dies fige] melius est sine. n. vt et
crum est [cursum ne virgo] alithia [perdat triumphũ]. i. victoriam. Et de
a tris quod est tres et phonos sonus etc.

**Hic michi dum tristes adiit proserpina sedes
Lege data matri si vellet nata reuerti:
Gustum perfidie quis primum prodidit ore
Hic et troianum lauderis scire secretum.**

¶ Hic p̄sensit resumit vires suas et p̄ponit enigma. Est aut̄ enigma ob
scuro sermo q̄ si mirandus. et vulgarit̄ appellat̄ diuinatoriũ. Sec̄do alithia
rñdet. p̄ponendo sibi aliud in textu sequit̄. Dicit s̄ sic p̄sensit. O alithia
dic michi quando. p̄serpina infernales sedes subiit: et matri sue cereri lex
pro educenda nata sua data est. Dicit ergo. quis fuit ille qui manifesta
uit gustũ p̄serpine. et si sic respōdebis ad illud: tu laudaberis scire secretũ
troie. Sciendũ est q̄ ista fabula scribit̄ original̄. v. metamor. post me
diũ vbi de raptu p̄serpine de errore cereris et de mutatiōe astalopi in bu
bonē. vñ ceres filia suã p̄serpinã icluserat in quadã domo subterranea. ve
nus aut̄ duxit eã secũ ad colligendũ flores: quã pluto rapuit et desorauit
Ista p̄serpia p̄t significare puellas et montales q̄ siq̄ clausurã erent̄ ad
colligendũ flores m̄di desorant. Ceres filia sua diu et cū facit̄ q̄stra: tãdē
iuxta iudiciũ arethuse descendit ad inferos: et q̄ filia suã retrahere n̄ potuit.

Theodoli

Illud dixit ioui: qui disposuit q̄ p̄serpina per dimidiū annū cū plutone re-
gnaret: et per aliū cū matre esset. Ceres ē bon? platus. p̄serpina est om-
nis p̄cō: ei subdit? pluto dyabol?. iupiter ē deus ad quē per orationē re-
currentū est. Dicit vltēr? q̄ etiā a ioue r̄isum fuit q̄ illa filia exire non
poterat ab iheris si gustasset de fructib? eius. Sed ascalophus asseruit se
eā vidisse tria grana malogranati comedisse. iō detenta est p̄petuo. p̄ser-
pina em̄ illū testē ascalophū mutauit in bubonē. Sic etiā illi qui alios ac-
cusant et explorāt mutant in bubones. quia sūt odibiles et habent odio
ab oibus. infern? est iste mūdus i quo si q̄s gustauerit tria grana. s. deli-
cias: diuitias et honores vir vel nunq̄ extrahi poterit. Ista hystoria tota
pōt naturalr et phisice exponi vt p̄serpina sumat pro grano cuiuslibet le-
guminis. hęc rapta fuit ad iheros. i. semen positū est in terra. et iō i terra
deiscit et putrescit vt semen redeat a terra. quia tibi p̄mo violēter detine-
tur et corrumpit. sed p̄serpina nō redit nisi postq̄ generauerit. aliter non:
iuxta illud Jo. xij. Nulli granū frumētī cadēs in terrā mortuū fuerit ipsum
solū manet et. Alia sūt fabulosa. ¶ Cōstrue. [dic michi] o alithia [dū] id ē
quādo [p̄serpina] illa puella [adij] sedes tristes. s. infernales. et hoc dico
[lege]. i. regula et ordiatōe data a ioue [matri]. s. cereri [si nata]. i. filia sua
vellet reuertī. deponēs ē apud modernos. Tullius. tñ ponit ip̄z sepe neu-
traliter [dic quis] p̄didit. i. manifestauit: vel p̄dendo denūciauit [ore] p̄si-
die. i. ore p̄sido et puerio. Alij iungūt ly p̄sidiē cū ly gustū gustu. s. quo p̄-
serpina gustauit fruct? iheris [dic] illud [et lauderis] pōt glosari. i. lau-
daberis. et ponit tēpus pro tpe [scire secretū] v: hic de se cerno nis. in q̄tū
componit de seorsum et cerno nis. et tūc habet p̄mam breuē. q̄a si cōpone-
ret de se et cerno nis: p̄ma p̄ducere ē [troianū] vñū secretorū troie: erat pal-
ladiū p̄mago palladis de qua fatatū fuit q̄ troia nūq̄ capetur q̄ diu esset
in troia. eā tamē vlixes rapuit. pater ex hystoria troiana.

Cum pelagus mundo subsidat mundus olimpo

In medio semper consistit pendulus aer:

Dic mihi terra leucm celi supereminet axem

Et te posse dei tetragrammaton annuo sari.

¶ Hic alithia r̄idet et p̄ponit enigma di. Q̄ p̄sesti tu michi p̄posuisti tu-
um enigma fabulosum: ego p̄pono tibi aliud tale. cū ita sit q̄ mare sem-
per subsistat et substat mūdo. mūdus celo. et cū semp̄ ip̄e aer stet q̄si pen-
dulus in medio elementorū. Dic mihi vbi terra eminet supra axem leuē
celi. et si mihi r̄ideris ego annuā viciā te loqui posse nomē dei ineffabi-
le: q̄ appellat tetragrammaton. Istud enigma est satis obscurū. et difficil-
tas puenit ex elementorū naturali ordine et dispositōe s̄m sub et supra. q̄a
terra est inferior aqua in sc̄do loco. deinde aer. demū ignis. et tñ q̄rit hic
vbi ē fra supra ignē et. p̄dum? mod? legēdi fuit iste. Celi? v̄r q̄dā habuit
plaustrū i cui? are ip̄e iacuit: et p̄ponebat enigma hic postū trāseūtib? cō-
ip̄is neicientibus soluere. tandē dixit q̄ terra est altior aere celi. i. celij. et ē
ibi locutio appocopata sicut ibi anthoni pro āthonij et. Iste modus est
modus p̄positionalis vni enigmati bucolicorū legloga. Dic mihi dame-
tarc. vbi ponit peculi. p̄ peculi. Etā q̄ d̄. Tres pateāt spaciū nō āpli?

Liber

vltas. Sed q̄ illud enigma est quodāmodo fabulosum ⁊ satis vanū. ve-
 rissimile est em̄ q̄ talē sensū nō intendebat alithia q̄ inter dicit veritas: nō
 obstāte reuerētia bernardi illuēstris qui sic exposuit. Est alius mod⁹ et
 magis alithie officio pporcionatus: q̄ terra supeminet leuē arez celiq̄
 x̄p̄s q̄s̄ p̄tra naturā humanā carnē erexit in celos in die ascensōis: ⁊ caz
 beatificatam super omnes thronos ⁊ alios orbes collocavit ad dexteraz
 dei patris. ⁊ tibi vt certum est terra. id est caro humana de terra formata
 est supra arenā celi. Et hic hēret locū materiā de x̄p̄o ⁊ de virtutibus ei⁹
 de ascensōe de quib⁹ determinat in tertio s̄niay. Et de votibus corporis
 glorificati in q̄rto s̄niay: vbi materia per doctores plire ⁊ diffuse ptracta
 tur. Circa vltimū metrū est notandū q̄ tetragrāmaton est nomē dei in-
 effabile vt fertur cōiter. D̄s aut̄ ineffabile nō quia nullus ip̄m fari ⁊ dice-
 re possit. sed quia ad plenū nullus pōt illud exponere ppter p̄funditatez
 diuini nom̄is. quia illud est nomē q̄d est sup̄ om̄e nomē. vel nulli licebat
 illud nominare: nisi causa reuerētie in articulo mortis. Et d̄r a tetras qua-
 tuor: et gr̄ama littera: q̄a erat q̄tuor l̄ris exarati ap̄d hebreos. s̄. i. oth. he.
 van. beth. Vide sup̄ illō catholicon. ¶ Cōstrue d̄m pelagus]. i. mare. d̄r a
 pellendo litto: a subst̄dar]. i. subst̄. dicit catholicō Gido idē est q̄d sedeo ⁊
 caret p̄terito. An̄ s̄ido ⁊ sedeo in significatiōe nō differūt. nec eoz compo-
 sita que sūt multa vt ip̄e declarat. Alij tertus habēt. subst̄dar mundo. v̄i
 est aliqui. i. terre vel. i. alijs corporib⁹ tam elemētari⁹ q̄ alijs qui sunt
 fere totus mūdus [d̄m mūdus subst̄dar olimpo]. i. celo. et cū [aer] illō ele-
 mentū [pendulus] quia p̄dere videt̄ inter alia. De ista elemētis in pa-
 mo methamorphoseos. circa principiū [consistit]. i. p̄manet s̄s̄it in me-
 dio alioz. Cum ḡ ita sit dico pseusti [vbi]. i. in quo loco [terra supeminet]
 id est apparet [sup arenā]. Aris est pars carrus vt dictū est in p̄ncipio hu-
 ius libri in sedo vsu. Aris vt d̄r in tractatu de s̄pera est linea trans̄s̄es per
 centrū s̄pere: applicans extremitates suas ad circūferentiam ex vtraq̄
 parte: et cōnotat volubilitatē circuli vel s̄pere circa ip̄m quod nō cōnotat
 dyameter: et duo p̄icta arenā terminātia dicūt̄ poli mūdi [leuē celi] leuē
 d̄r: quia supfertur alijs. Et leuissimū q̄d oibus alijs supfertur. pater i p̄n-
 cipio de celo ⁊ mūdo. vbi de ista materia. ⁊ ego [an̄ p̄o]. i. concedo p̄mitto
 [te posse fari] p̄ferre loqui [tetragrāmaton]. i. illud nomen sc̄tū dei. p̄da-
 tet hic q̄ pseusti videns q̄ nō pōt alithiā vincere veritatib⁹ vel narratio-
 nib⁹: tentat si possit eam vincere enigmate vel p̄blemate. Est aut̄ p̄blema
 ma oratio sensum habens implicitū. Et alithia pporcionabiliter r̄dca.
 Et in hoc videt̄ simplicitatē et morē rusticoz expr̄mere.

Ista suis hodie si preualet artibus in me
 Dum cessit mopso calcantis more dolebo.

Fraude puellari non sic patiar superari:

Achilles repetam: nisi subtrahat hesperus horam
 ¶ Hic in traduce pseu. solus loq̄ns ⁊ sup potētis v̄sp̄tate alithie conque-
 res. An̄ ip̄e vidēs se multū dep̄imi dicit sic. Si ista alithia supat me ho-
 die: ego dolebo sicut calcas vicit⁹ a mopso voluit. s̄ tū ego nō p̄mittā me
 supari p̄ fraudē ei⁹. s̄ millestes repetā ea q̄ dixi ⁊ alias aduersus eā ppo-
 suit: nisi nox ip̄ediat me. Aduertēd̄ ē hic q̄ mop⁹ ⁊ calcas duo facti p̄p̄te

te quoz qlibet alteri pposuit enigma ⁊ vnus inuidebat alteri. Mopsus
 igit tenebat fructū cuiusdā arboris in manu sua: et q̄siuit a calcate cui⁹
 arboris esset. qđ nesciens calcas p̄ ira mortuus est. Virgil. in bucco. in-
 troducit quēdam pastorē appellatū mopsū: qm̄ dicit. Cur nō mopse bonū
 qm̄ cōuenimus ambo ⁊c. Et in hystoria troiana legif de quodā diuinato
 re qđ dicitus est calcas. de quo virgil. ij. eneyd. Donec calcate ministro ⁊c.
 Sed nō videt mihi q̄ iste textus de altero istoꝝ debeat itelligi: s̄ de alijs
 Sciendū est vltimo circa metru finalē q̄ iste text⁹ varijs modis legi so-
 let. Ana opinio dicit q̄ calcas fecit vnū libū. Dicit ḡ pseustis se velle repe-
 tere vicia illi⁹ libi ad cōfutādū alitibiā. Dicit alij q̄ millesū ē ciuitas i q̄
 nat⁹ ē tales: ⁊ calcas: et mlti alij fabulosi. Alii ḡ q̄ milleses est aduerbi-
 um. i. mille vicibus: sicut centies. i. centū vicib⁹: dccies. i. decez vicib⁹ ⁊c.
 ¶ Construe. [Si ista] dicit pseustis alitibiē [p̄ualet in me]. i. cōtra me: vt
 tibi in adulterū et in desertorē [hodie suis artibus] ego [dolebo more cal-
 cantis] qui mortu⁹ fuit [dum]. i. quādo [ipse cessit]. i. locū dedit [mopso]
 Sed [nō patiar] me [supari]. i. vinci [fraude]. i. deceptōe [puellari]. i. vni-
 us puelle. q̄ hoc esset magnū dedecus. sed [repetā milleses] iuxta expo-
 sitōes tactas. [nisi hesperus] illa stella: que dicit⁹ quasi vesperus [subtra-
 bat]. i. remoueat vlt̄ impediāt [horā]. i. tempus.

Nunc vtinam tales falsoꝝ fictoꝝ adesses:

Quattuor in primis euangelice rationis

Nitar codicibus: nostrū de virgine corpus

Et deus assumpsit: nec me labor iste grauabit.

Hic alitibiā sola loquēs introducif: et p̄terrefaciens pseustim dicit sic.
 Vtinā tales ille fictoꝝ falsoꝝ huc veniret in auriliū tuū: vel cōtra quē ego
 disputare deberēt: tunc ego transirē ad veritates euāgelicas quas in me
 vlt̄ pponerē: et ipsum talib⁹ p̄futarē. vt de materia incarnatōis filij dei i
 beata maria virgine. Illud autē ego facerem p̄mptē ⁊ faciliter nec grauā-
 rer. Aduertendū est hic q̄ in p̄cedentibus supatus est pseustis: ⁊ deicit⁹
 ab alitibiā p̄ncipaliter ⁊ tantūmodo p̄ hystoricas narratōes veteris testa-
 mētī: ⁊ finalr p̄ p̄sitōes enigmatica. hic autē p̄futat p̄veritatem euā-
 gelicam. non tñ p̄positā in publicū: sed tantūmodo cōminatāz. que veritas
 est adeo sincer̄ aefficax et pura ad p̄futandos hereticos ⁊ falsitatē sustinē-
 tes: q̄ merito pseustis qui interpretat falsitas timer et desperat. Item sciē-
 dum est q̄ iste tales fuit vn⁹ septē sapientū grecie. alij autē fuerūt solon:
 bias ⁊c. Et credo q̄ cū allegat Aristo. in p̄mo de aia. vbi tangit opiniōes
 antiquoꝝ falsas et erroneas de aia. Et iste talis erat fictoꝝ optim⁹ fabu-
 larū. et tenuit multas opiniōes falsas in p̄bia. quapropter i textu p̄cedē-
 ti quādo dicit⁹ Milleses repetā. aptissime repetam potest intelligi de fi-
 gmento istius talentis: et hoc videt dicere p̄sens textus qm̄ alitibiā op̄rat
 etiam ipm̄ taletem adesse. Sciendū est vltimo q̄ per transrū tangit hic
 materia de incarnatōe verbi. de qua ḡ Jobā p̄mo. Et verbū caro factū
 est. De q̄ in tertio suiax. Quū vt habet Luce p̄mo. venit angelus gabriel
 ad mariā ⁊ dixit. Ave ḡra plena ⁊c. Et illa dixit. Ecce ancilla dñi: fiat mi-
 hi fm̄ verbū tuū. Et sic p̄ceptū dñm n̄m iesū xpm̄. nō qđ ex vtrili sentit

Liber

nec sed ipse format⁹ est ex purissimis sanguinibus marie mystico spiramie.
Alia causa breuitatis o[mittunt]. **C**onstrue. [Atina] aduerbiū est optādi
o[tales]tis. fictor[um] falsor[um] [adesses]. i. p[ro]sens e[st] es. ego alithia [nitar]. i. co-
nabor [in] q[ui]ttuor p[ri]mis codicib[us]. i. libris vel volumib[us] vel scriptis [rōis]
id ē veritatis [euāgelice]. Euāgelii in bono solet scribi p[er] duplicē. et d[icitur]
ab eu q[uo]d est bonū et gelion nūciatio. et addit vna in cōsonās: lz in curia ro-
mana oppositū seruet in describēdo bullas et talia. [vt]. i. q[ui]liter [de] assū-
psit n[on] in corpus [h]ianā [de] virgine]. s. maria. [nec] p[ro] et non [iste] labor
grauabit me] et p[er] hoc ostendit alithia se h[ab]ere validū et magnū sim arguēdi
adhuc et disputādi p[er]ra p[se]usum: et ip[s]m cōfutandi.

Egregiā sobolem cui per stilbonis amorem

Ut superū magna sociasti teste capella:

Obscuro te fronesi iubeas reticere sorori

Quo tendit cedo: nec me cessisse negabo.

In ista p[ar]te introducitur p[se]usis. vñ postq[ue] p[ri]m[us] posita est altercatio et de-
bilitatio p[se]usis: hic p[ro]ter ponit auxiliij imp[ro]rator et victorie confessio
Ista p[ar]te intitulat[ur] s[ecundum] diuisionē postq[ue] in p[ri]ncipio et in illo textu Incola
p[ri]m[us] homo. Dicit s[ic] in textu. **O** fronesi q[ui] (vt recitat Capella poeta) tu
matrimōio iurasti p[ro]logiā sobolē tuā et mercuriū. obscuro te vt p[ri]ncipias
alithie sorori tue vt taceat et me deuictū dimittat. q[ui] ego recedo a lite et
certamē tanq[ue] victus. nec negabo eā me sup[er]asse. Sciēdū est q[uo]d p[se]usis
nō potēs alithie resistere fronesim alloq[ui]tur: quā ip[s]e et ip[s]a in iudicē ele-
gerūt: sicut dictū est p[ri]us. Et rogat p[se]usis ip[s]am fronesim vt exeret ali-
thiam vt taceat. q[ui] se victū confitē. Et istud nō vult: sicut nec potest ali-
q[ui]liter ip[s]e p[se]usis denegare. **P**ro intellectu hui[us] text[us] sciēdū est q[uo]d mer-
curi[us] cōsilio apollinis duxit in vxorē filiā fronesis: q[ui] dicta est philogia. q[ui]a
fronesis soror fuit alithie et mater p[ro]logie. p[ri]ntes fuerunt istis nuptijs
oēs dii et dee. Mercuri[us] d[icitur] cursus mētis. i. sermo. q[ui] cōsilio apollinis. i. sa-
piētē: duxit in vxorē p[ro]logiā. i. rōnē. Ista philogia d[icitur] filia fronesis. q[ui]a ra-
tio d[icitur] filia prudētie. Oēs dii et dee venerūt ad nuptias illas. i. p[ro]ductio[n]e
sapie. eloquētie. rōnis. et prudētie. oēs assunt virtutes: ita dicit glosa. Al-
tra quas magis declarando textū cōsiderandū est q[uo]d marcian[us] q[ui] et capella
dicit[ur] est fecit vñ lib[er]ū de ista materia. et incipit Tu quē p[ro]salentē thala-
mis quē matre camena. **P**rogenitū p[ro]hibent copula sacra deus. Et d[icitur] il-
lud opus eius epitalamich[us] carmē. i. nuptiale. q[ui] est de nuptijs. et illud can-
tauit q[ui]st in p[ri]ntia filij sui. **A**ū marcian[us] iste genere afer cuius carthaginiē-
sis dignitate roman[us] extitit. Studuit aut[em] partim rome: partim carthagi-
ne. Solēs aut[em] disputare de septē liberalib[us] artib[us] p[ro]posuit hāc fabulaz de
nuptijs mercurij et philogie: nō tñ absq[ue] magna rōne. **I**stā p[ro]logia iter
p[ro]taf amor vel studiū rōnis. Mercurius dictus est q[ui]st mens currēs. quia
mercuri[us] loco sermōis accipit q[ui] inter duos serit vel mercuri[us] d[icitur] q[ui]st mer-
catoz kyrros. i. d[omi]n[us]. **P**rologia igit[ur] ponit in p[er]sona sapie et rōnis. mercu-
rus in similitudine tracit et sermonis. q[ui]a vt ait tullius in p[ri]ncipio rhe-
thorice Eloquētia sine sapiētia sepe nocetraro **N**o aut nunq[ue] p[ro]dest. Sa-
piētia **N**o sine eloquētia sem[per] p[ro]dest tanq[ue] obest. Cum ergo in sapie

Theodoli

te hec duo cōueniūt. s. acumen rōnis ⁊ faciūdia sermonis: tūc mercuri⁹ ⁊ philologia sociant. ¶ Sciendū est finaliter q̄ ille marciā⁹ sic nomie pprio appellabatur. Dicitur est etiā mini⁹ ab habitu faciei. i. a rubore. Licero a cicerone pppter triangulatōem faciei. Felix ad bonū oē ptinet. Capellavt dicitur in nostro textu ab acumie ingenij. q̄ capella valde acute videt. Vel d̄ capella a petulātia ⁊ lasciuia poetica. vel q̄ sicut capella auidū aial est ita ip̄e philosophicas disciplinas auidissime aggressus est. Et fecit iste il lud opus q̄ d̄ astrologia marciāni. ⁊ incipit liber iste Mundus igif ex quattuor elemētis. ¶ Cōstrue. ¶ Fronest d̄ esse sapiā vel prudētia scdm catholicon. et d̄ a fronos prudēs. inde frontitus ⁊ infront⁹. [obsecro]. i. p̄cor te ⁊ quasi p̄ aliq̄d sacrū obsecro te. [p̄ amorē stilbonis]. i. mercurij. ⁊ d̄ q̄ si stillas bōa. q̄ fm astrologos est planeta beniuolus [cui]. s. stilbonis [sociasti]. i. sociasti: p̄ sincopā multū r̄stata [vi]. i. virtute ⁊ cōuentu [superū]. i. sup̄or [magnā sobolē]. i. filiā tuā philologiā [egregiā]. i. nobilitem. ¶ Cedo. i. recedo eo loco [sup̄ quo]. i. ad quē [tendit]. i. vadit vel tendis. vel cedo. i. cōcedo te. [nec] p̄ non [ncgabo me cessisse] vel locū sibi dedisse tanq̄ illi a quo vere deuit⁹ fuit.

Mortales cuncti quod cōtendunt adipisci

Nec si perficiant vite discrimina curant:

Ex insperato dominus tibi contulit vltro

Ut cessare velis deuictus supplicat hostis.

¶ In hac pte expedita lite ⁊ finita disputatōe inter pseustim ⁊ alithiaz: et multis alijs ppositōibus positis ⁊ validiorib⁹ alitib⁹ r̄stionib⁹ subiūctis hic ponit snia finalis. Et diuidit. Primo ponit sententia: ⁊ cū hoc fronesis rogat alithiā vt taceat. Secūdo pbat p̄ ille q̄ tacere v̄t pseusti parceret. sc̄da i textu sequēti: ibi Traici⁹ vates. Dicit ḡ sici hac pte. Mortales hoīes n̄ curāt discrimina: b̄ ē picla vite sue: si possint p̄ficere q̄d cōtendūt p̄ficere ⁊ h̄re Et ideo o alithia: q̄a dñs n̄ iesus x̄ps fecit tibi ex insperato illud p̄pter q̄d debes cessare ab vterioi lite ⁊ certamine: ⁊ dedit tibi victoriā. ideo tacere debes ⁊ cessare: p̄sertim cuz sup̄ isto te eroret ⁊ tibi etiā supplicet aduersarius tu⁹ s a te deuict⁹. s. pseustis. ¶ Scienduz est q̄ prima duo metra aliter p̄nt legi: sic q̄ mortales curāt discrimina vite si nō perficiant q̄d cōtendūt adipisci. vt pseustis q̄uls nō potuit voluntatē explere tū curauit de vite sue piculo. ¶ Patet ḡ q̄ in hac l̄ra ponit cōis mod⁹ ⁊ cōditio fere oīm mortalū. Secūdo fronesis oūdit dñm deū n̄m semp v̄ritati assistere: ⁊ eādē adiuuare ⁊ fouere. Tertio inducit alithiā ad tacendū. q̄ nō est ampli⁹ opus sermone vel verbis cuz ille confiteatur se victum. Quarto principaliter ponit sentētia diffinitia p̄denatoria pseustis etiam ex cōfessione ppria. ⁊ ista sentētia satis apte trahit ex textu. Si quera tur q̄ vel q̄lis est ista snia: dicendū est breuiter q̄ ē diffinitia vni⁹ p̄tis cōdenatoria. h̄c enī lis erat inter pseustim ⁊ alithiaz: et qlibet tendebat ad vincendū alterū. sicut in duello inter pugiles videm⁹. ¶ Pseustis aut̄ primo debilitat⁹ est: deinde plene victus. ⁊ se h̄re malā cām cōstēdo succubuit: ideo cōdenatus est ⁊ silentiū sibi impostū perpetuo. Et de ista snia et de modo ip̄am ferēdū: ⁊ quā ptātē habet iudex arbitrari⁹: q̄lis fuit in ista

Liber

causa fronesis: videat plurimas ad quos ista materia spectat. ¶ **Cōstrue**
[Licit mortales]. i. oēs hoies q̄ sunt mortales ⁊ corruptibiles: et hoc ex
pte corpis [curat discrimia]. i. picula vite sue [si nec] p̄ nō [p̄ficiat] illud
[q̄d extendit]. i. fatagūt certāt nitunf [adipisci]. i. acq̄rere vel pficere. ¶
alithia [dñs]. i. deus [tibi] orulit. i. deit ⁊ cessit [ex insperato]. i. ex re in-
sperata: hoc est absq̄ tua spe. [vltro]. i. sponte ⁊ ppria voluntate ⁊ disposi-
tōe [vt velt] cessare [ab ampliori] p̄secutōe istī [litis] vel cause [hostis]. i. tu
p̄suis eslagitat aut postulat vt etiam cessare veltis.

Traicius vates cōmouit pectine manes
Te moueant lachryme: iam tollit cornua phebe:
Sol petit occasum: frigus succedit opacū
Desine quod restat: ne desperatio ledat.

¶ **Ista est ps finalis hui⁹ opis:** qua p̄bat fronesis alithie q̄ d̄z tacere lu-
stra dicta in p̄cedenti textu. ⁊ arguit sic p̄ argumentū a sili. **Ophe⁹** p̄mo
uit inferos sonitate lyre sue: q̄ etiā tu debes p̄moueri lachrymis p̄cu-
stis: viso ⁊ cōsiderato q̄ tam est nox. luna apparere incipit et cornua sua
erigere. ⁊ p̄pter occasus solis tam frigus incipit terras incolere. et ergo ro-
goveltis desistere ab vltiori p̄secutōe: ne iste p̄secutus ducaat in desp̄atio-
nem. ¶ **Aduertēdū est hic q̄ fronesis hic ponit p̄suasōes ad p̄bādū intē-**
tū suū. intēdit em̄ pbare q̄ alithia d̄z p̄cere p̄cussit: ⁊ ab iccepto misericor-
diter desistere. Tres fuerūt postea in textu p̄cedēti. p̄ma in duob⁹ primis
versib⁹. secūda in tertio. tertia q̄ d̄z Deuic⁹ supplicat hostis. Hic autez
ad idē alie subiūgunf. p̄ma q̄ tangit in p̄mo vsu Quia ophe⁹ ⁊c. Se-
cūda q̄ d̄z Te moueāt lachryme ⁊c. Debem⁹ em̄ esse misericordes ⁊ p̄si-
sicut pater noster deus misericors est. Tertia q̄ d̄z Iaz tollit ⁊c. vbi ostē-
ditur q̄ boia nō est apta vel tēpus ad p̄tinuandū istā litem. Quarta q̄ d̄z
Sol petit occasū ⁊c. ⁊ est q̄si eadē cū p̄lou. Et p̄firmat q̄n subiūgit Frigus
succedit ⁊c. Ultima tangit in vltimo versu. vbi ip̄a fronesis rogat alithi-
am sororē suā: dicēs Desine q̄d restat. ¶ Sciendū est secūdo quo ad p̄m⁹
versū nostri text⁹ q̄ p̄vatē traiciū intelligim⁹ opheū: de quo multa dixi
supi⁹ in illo textu Certauere sequi ⁊c. vbi dictū est q̄ vt recuperaret v̄corē
sua ip̄e descēdit ad inferos: ⁊ melodia sue cythare ipsos etiāz infernales
mulsit. i. cōmouit. ¶ Sciendū est tertio circa vltimū metrū q̄ illud sic po-
test exponi. ¶ Alithia desine: hoc est cessa dicere plura: ne desp̄atio ledat
istū p̄cussim. q̄d restat si plura dixeris: restat certe v̄tipe in desperatōez
incidat. Vltiter intelligit sic. Desine illud q̄d nūc restat dicere. i. q̄d sup̄est
modo tibi ad dicendū. sc̄m⁹ em̄ q̄ multa adhuc p̄ te restant dicēda. Ter-
tio modo legat sic. Desine ne desp̄atio ledat te: sicut lesit ioachim et iu-
dam. Vltimo mō pōt sic legi. Desine plura dicere disputādo cōtra p̄cu-
stis: q̄d restat. i. q̄d sup̄est discurredo. s. p̄ materiā euāgeliū ⁊ totū neuī te
stamētine desp̄atio ledat ip̄m p̄cussim aduersariū tuū: q̄ lā victū se sp̄o-
re ⁊ suppliciter p̄stet. ¶ Vltimo cōsiderandū est circa expositōez termino-
rum hui⁹ pris. Traici⁹ p̄t scribi per a. in tertia l̄ra vel p̄ u. vñ boeti⁹ de cō-
solatōe p̄bie dicit. Ut si traicio boreas emisus ab antro ⁊c. Et d̄z de tra-

Theodoli

cia regione. et isti populi terra dicitur trax. de quibus dicitur Virgilius. in. eneyd. Tra-
 ces erant acri quondam regnata ligurgo etc. Inde traecensis dicitur. Dates quibus
 sumis per prophetam. ut in hymno beati iohannis baptiste ubi dicitur: Maxime vira-
 tum. Et hinc sumis per quocumque diuinatore. inde vaticinor et vaticinui. Ha-
 tes igitur primo dicitur quod est vas theos. id est dei. Aliqua capis per poeta ut hic. Comoue-
 re ponit de conpositio inseparabili et mouere. Pectus est equocuius: ut per
 p. ebyardus in grecismo: ubi dicitur sic. Pectus agit telas sedes trahit etc. Et hic
 capis per cythara. Manes dicuntur aie infernales. et dicuntur quod amene per des-
 sectum. quod deficiunt bono loco. Et el amene per strariu quod sunt clares: sed quod semper
 tenebrosae. Te est pronome primitiuum sechde persone. Mouere actiuus est. id est
 motus motior: moto motas mobilis et multa alia deriuant. Lachryme hinc
 singulariter hec lachryma. Jam ponit: ut iam. Tollere est eleuare erige-
 re efferre. Cornu est equocuius: ut in equocis. Pars crucis est cornu: terre-
 na potentia cornu etc. Hic capis per vna parte extrema luncacuta et curua ad
 modum cornu aialis. Qualiter declinat per alexandrum in suo doctrinali.
 sibi. Cornua mutantur etc. Phebe est luna. et dicitur a phebos vel a phos quod est lux
 vel ignis. et est nomen grecum. et declinat hec phebe hinc. Sol dicitur quod est super
 oia lucis. ut dicitur est circa secundum metrum but libru. Peto est actiuus. id est
 appeto. suppeto. impeto. peto composita. Inde petior et petito petitur peti-
 tum. Occasus sus. sui. deriuat ab occido media breui. quod ponit de ob-
 et cad. Frigus dicitur de frigo gis. vel de frigeo ges. Opacus secundum catholicos
 dicitur ab ops terra. id est obscurus. et dicitur quod est celo opertus. etymologia est: et declinat
 tur opacus ca. cum. et opac opacus or. mus. et inde opacare. id est condensare et
 obscurare. et est actiuus. inde opacitas. Succedere compositum de sub et cedo.
 Desine de de et suo nis. compositum. quod hinc in preterito desini vel desij desistis.
 et redditur compositum: exponibile: ut dicitur logici in materia de incipit et desit
 nit etc. quod est nomen infinitum. Respo ponit de re compositio inseparabili et flo-
 stas. He aduerbis est prohibendi. Despatio dicitur de despo ras. quod compositum de
 deorsum et spero: quod dicitur despes. Ledere notum est. inde lesus et lesio: et illud
 allido composita. [C]onstrue. [A]tco. i. poeta [traco] sic dicitur a loco. i. or-
 pheus [coniuuit manes]. i. aias infernales [pectine]. i. cum cythara. [A]li-
 thia [lachryme] istius pseustis [moueat] te [phebe]. i. luna [tollit tam cor-
 nua] sua [sol perit occasus: frigus opacu] ab effectu [succedit]. i. subsequi-
 tur. Et ergo [desit] illud quod restat: ne despatio ledat eum ad sensum dictum
 prius. Et per ista taliter aliter expedita est lectura theodoli: ubi pseustis
 per quem intelligitur falsitas superatus est ab alithia. id est a veritate: et diabolus
 a deo: quod dignatus est per nobis assumere carnem humanam. et predicare et dare no-
 bis legem euangelicam: quam apta est nobis eterne vite ianua: quam nobis con-
 cedit deus ille gloriosus qui est via veritas et vita. Amen.

Succinctissima explanatio Theodoli finit feliciter.

(18)
130

B. IX. 2

D. M. 4142

H. Spiegel

restant + Nov. 1572, Hr.

D.M. 4142
H. Spiegel

B. IX. 2

restant

